

4701.
2
BIURO PRAC KONGRESOWYCH
MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH.

TRAKTAT POKOJU

MIĘDZY

MOCARSTWAMI
SPRZYMIERZONEMI I STOWARZYSZONEMI
I AUSTRIĄ.

PODPISANY W ST.-GERMAIN-en-LAYE

10 WRZEŚNIA 1919 R

56

Wydz. Bibl. Prawnicza

1806142044

WARSZAWA

TEŁOCZONO CZCIONKAMI DRUKARNI PAŃSTWOWEJ

1919.

-Tnp

WARUNKI POKOJU.

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI PÓŁNOCNEJ, IMPERIUM
W. BRYTANJI, FRANCJA, WŁOCHY i JAPONIA,

Mocarstwa, oznaczone w tym Traktacie, jako Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone;

BELGIA, CHINY, KUBA, GRECJA, NIKARAGUA, PANAMA,
POLSKA, PORTUGALIA, RUMUNJA, PAŃSTWO SERBSKO-KROACKO-
SŁOWENSKIE, SYJAM i CZECHO-SŁOWACJA,

stanowiące wraz z Głównymi Mocarstwami wyżej wymienionemi Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone,

z jednej strony;

i AUSTRIA

z drugiej strony;

Wobec tego, że na prośbę dawnego cesarskiego i królewskiego Rządu Austro-Węgier, Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone przyznały Austro-Węgrom zawieszenie broni 3 listopada 1918 r. w tym celu, aby można było zawrzeć Traktat Pokoju;

Wobec tego, że Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone również życzą sobie, by wojna, w którą niektóre z nich zostały kolejno pośrednio lub bezpośrednio wciągnięte przeciw Austro-Węgrom i która bierze początek w wypowiedzeniu wojny, przesłanem 28 lipca 1914 r. przez dawny cesarsko-królewski Rząd Austro-Węgier — Serbji, oraz w działaniach nieprzyjacielskich Niemiec, sprzymierzonych z Austro-Węgrami, — ustąpiła miejsce stałemu, sprawiedliwemu i trwałemu Pokojowi;

Wobec tego, że dawna monarchja austro-węgierska obecnie istnieć przestała i jej miejsce zajął w Austrii Rząd republikański;

Że Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone uznały, iż Państwo czecho-słowackie, do którego terytorjum włączono część ziem tej monarchji, stanowi Państwo wolne, niepodległe i sprzymierzone;

Że pomienione Mocarstwa uznały również związek niektórych części terytorjum tej monarchji z ziemiami Królestwa serbskiego, jako Państwa wolnego, niepodległego i sprzymierzonego, pod nazwą Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego;

Wobec tego, że koniecznem jest przywrócenie pokoju, uregulowanie położenia, jakie powstało wskutek rozwiązania się pomienionej monarchji, i ustanowienia wzmiankowanych Państw, oraz danie Rządowi tych krajów podstaw trwałych, zgodnych ze sprawiedliwością i słuszością;

W tym celu WYSOKIE UKŁADAJĄCE SIĘ STRONY w osobie swych przedstawicieli, którymi są:

Za PREZYDENTA STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI PÓŁNOCNEJ:

Wielmożny Frank Lyon POLK, Podsekretarz Stanu;

Wielmożny Henry WHITE, były Ambasador nadzwyczajny i upoważniony Stanów Zjednoczonych w Rzymie i Paryżu;

Jenerał Tasker H. BLISS, Przedstawiciel Wojskowy Stanów Zjednoczonych w Najwyższej Radzie Wojennej;

Za JEGO KRÓLEWSKĄ MOŚĆ KRÓLA ZJEDNOCZONEGO KRÓLESTWA WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDJI I TERYTORJÓW BRYTYJSKICH POZA MORZAMI, CESARZA INDJI:

Jaśnie Wielmożny Arthur James BALFOUR, O. M., M. P., Sekretarz Stanu dla Spraw Zagranicznych;

Jaśnie Wielmożny Andrew BONAR LAW, M. P., Lord Pieczęci Prywatnej;

Jaśnie Wielmożny Wicehrabia MILNER, G. C. B., G. C. M. G., Sekretarz Stanu dla Kolonji;

Jaśnie Wielmożny George Nicoll BARNES, M. P., Minister bez teki,

oraz:

Za DOMINIUM KANADY:

Wielmożny Pan Albert Edward KEMP, K. C. M. G., Minister Sił Zbrojnych;

Za COMMONWEALTH AUSTRALIJSKI:

Wielmożny George Foster PEARCE, Minister Obrony;

Za ZWIĄZEK POŁUDNIOWO-AFRYKAŃSKI:

Jaśnie Wielmożny Wicehrabia MILNER, G. C. B., G. C. M. G.;

Za DOMINIUM NOWEJ ZELANDJI:

Wielmożny Pan Thomas MACKENZIE, K. C. M. G., Wysoki Komisarz dla Nowej Zelandji w Zjednoczonym Królestwie;

Za INDJE:

Jaśnie Wielmożny Baron SINHA, K. C. Podsekretarz Państwa dla Indji;

Za PREZYDENTA REPUBLIKI FRANCUSKIEJ:

Pan Georges CLEMENCEAU, Prezydent Rady Ministrów, Minister Wojny;

Pan Stephen PICHON, Minister Spraw Zagranicznych;

Pan Louis-Lucien KLOTZ, Minister Finansów;

Pan André TARDIEU, Komisarz Jeneralny dla Spraw Wojennych francusko-amerykańskich;

Pan Jules CAMBON, Ambasador Francji;

Za JEGO KRÓLEWSKĄ MOŚĆ KRÓLA WŁOCH:

Wielmożny Tommaso TITTONI, Senator Królestwa, Minister Spraw Zagranicznych;

Wielmożny Vittorio SCIALOJA, Senator Królestwa;

Wielmożny Maggiorino FERRARIS, Senator Królestwa;

Wielmożny Guglielmo MARCONI, Senator Królestwa;

Wielmożny Silvio CRESPI, Deputowany;

Za JEGO CESARSKĄ MOŚĆ CESARZA JAPONJI:

Wicehrabia CHINDA, Ambasador nadzwyczajny i upelnomocniony J. C. M. Cesarza Japonji w Londynie;

Pan K. MATSUI, Ambasador nadzwyczajny i upelnomocniony J. C. M. Cesarza Japonji w Paryżu;

Pan H. IJUIN, Ambasador nadzwyczajny i upelnomocniony J. C. M. Cesarza Japonji w Rzymie;

Za JEGO KRÓLEWSKĄ MOŚĆ KRÓLA BELGÓW:

Pan Paul HYMANS, Minister Spraw Zagranicznych, Minister Stanu;

Pan Jules van den HEUVEL, Posel nadzwyczajny i Minister upelnomocniony J. K. M. Króla Belgów, Minister Stanu;

Pan Emile VANDERVELDE, Minister Sprawiedliwości, Minister Stanu;

Za PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ CHINSKIEJ:

Pan LOU Tseng-Tsiang, Minister Spraw Zagranicznych;

Pan Chengting Thomas WANG, były Minister Rolnictwa i Handlu;

Za PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ KUBAŃSKIEJ:

Pan Antonio Sanchez de BUSTAMANTE, Dziekan Wydziału Prawa Uniwersytetu hawańskiego, Prezes kubańskiego Towarzystwa dla Prawa międzynarodowego;

Za JEGO KRÓLEWSKĄ MOŚĆ KRÓLA HELLENÓW:

Pan Nicolas POLITIS, Minister Spraw Zagranicznych;

Pan Athos ROMANOS, Posel nadzwyczajny i Minister pełnomocny przy Republice Francuskiej;

Za PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ NIKARAGUA:

Pan Salvador CHAMORRO, Prezydent Izby deputowanych;

Za PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ PANAMA:

Pan Antonio BURGOS, Posel nadzwyczajny i Minister upelnomocniony Panamy w Madrycie;

Za PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ:

Pan Ignacy J. PADEREWSKI, Prezydent Rady Ministrów, Minister Spraw Zagranicznych;

Pan Roman DMOWSKI, Prezes Komitetu Narodowego Polskiego;

Za PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ PORTUGALSKIEJ:

Dr. Affonso Augusto da COSTA, były Prezydent Rady Ministrów;

Pan Augusto Luiz Vieira SOARES, były Minister Spraw Zagranicznych;

Za JEGO KRÓLEWSKĄ MOŚĆ KRÓLA RUMUNJI:

Pan Nicolas MISU, Posel nadzwyczajny i Minister pełnomocny Rumunji w Londynie;

Doktór Alexander VAIDA=VOEVOD, Minister bez teki;

Za JEGO KRÓLEWSKĄ MOŚĆ KRÓLA SERBÓW, KROATÓW I SŁOWENCÓW:

Pan N. P. PACHITCH, były Prezydent Rady Ministrów;

Pan Ante TRUMBIC, Minister Spraw Zagranicznych;

Pan Ivan ZOLGER, Doktór Praw;

Za JEGO KRÓLEWSKĄ MOŚĆ KRÓLA SYJAMU:

Jego Książęca Mość Książę CHAROON, Posel nadzwyczajny i Minister upelnomocniony J. K. M. Króla Syjamu w Paryżu;

Jego Wysokość Książę TRAI DOS PRABANDHU, Podsekretarz Stanu dla Spraw Zagranicznych;

Za PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ CZECHO-SŁOWACKIEJ:

Pan Karel KRAMÁR, Prezydent Rady Ministrów;

Pan Edouard BENES, Minister Spraw Zagranicznych;

Za RZECZPOSPOLITĄ AUSTRIACKĄ:

Pan Karol RENNER, Kanclerz Rzeczypospolitej Austriackiej;

KTÓRZY, po wymianie swych pełnomocnictw, uznanych za dobre i należyte co do formy, ZGODZILI SIĘ NA NASTĘPUJĄCE POSTANOWIENIA:

Począwszy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu zakończy się stan wojenny.

Od tej chwili, z zastrzeżeniem postanowień tego Traktatu, ustanowione będą urzędowe stosunki Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych z Rzeczpospolitą Austriacką.

CZĘŚĆ I.

UMOWA ZWIAZKU NARODÓW.

WYSOKIE UKŁADAJĄCE SIĘ STRONY,

Zważywszy, że w celu rozwoju współdziałania narodów oraz zapewnienia im pokoju i bezpieczeństwa ważnem jest

przyjąć pewne zobowiązania nie uciekania się do wojny,
utrzymywać jawne stosunki międzynarodowe, oparte na sprawiedliwości i honorze,

zachowywać ściśle przepisy prawa międzynarodowego, uznane odtąd za
prawidło postępowania Rządów,

przestrzegać sprawiedliwości i skrupulatnie szanować wszelkie zobowiązania Traktatowe w stosunkach wzajemnych między zorganizowanemi narodami,

Przyjmują niniejszą Umowę, która ustanawia Związek Narodów.

ARTYKUŁ 1.

Pierwszymi Członkami Związku Narodów są Ci z Podpisujących, którzy są wymienieni w Aneksie do niniejszej Umowy, oraz Państwa, również wyszczególnione w Aneksie, które bez zastrzeżeń do tej Umowy przystępują, składając deklarację w Sekretarjacie w przeciągu dwu miesięcy od chwili uprawomocnienia się Umowy, co zostanie notyfikowane innym Członkom Związku.

Każde Państwo, Posiadłość lub Kolonja, rządzące się samodzielnie, a nie wymienione w Aneksie, może zostać Członkiem Związku, oile za jego przyjęciem wypowiedzą się dwie trzecie Zgromadzenia, pod warunkiem jednak, że da rzeczywiste rękojmię co do swych szczerych zamiarów przestrzegania zobowiązań międzynarodowych, oraz że przyjmie postanowione przez Związek uregulowanie sił zbrojnych oraz zbrojeń lądowych, morskich i lotniczych.

Każdy Członek Związku może, w dwa lata po uprzedzeniu o swym zamiarze, wystąpić ze Związku pod warunkiem, że wypełni do chwili wystąpienia wszystkie swe międzynarodowe zobowiązania wraz z zobowiązaniami z tej Umowy płynącemi.

ARTYKUŁ 2.

Związek wykonywa działalność, w niniejszej Umowie oznaczoną za pomocą Zgromadzenia i za pomocą Rady przy udziale stałego Sekretarjatu.

ARTYKUŁ 3.

Zgromadzenie składa się z Przedstawicieli Członków Związku.

Zbiera się ono w oznaczonych odstępach czasu oraz ilekroć tego wymagają okoliczności, w siedzibie Związku lub w innem miejscu, które będzie wyznaczone.

Zgromadzenie rozpoznaje wszystkie sprawy, wchodzące w zakres działania Związku lub dotyczące pokoju świata. Każdy Członek Związku może mieć w Zgromadzeniu nie więcej nad trzech Przedstawicieli i rozporządza tylko jednym głosem.

ARTYKUŁ 4.

Rada składa się z Przedstawicieli Głównych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych oraz z Przedstawicieli czterech innych Członków Związku. Tych czterech Członków Związku wybiera dowolnie Zgromadzenie, przytem w odstępach czasu, jakie uzna za stosowne. Do chwili pierwszego wyboru przez Zgromadzenie członkami Rady są Przedstawiciele Belgji, Brazylii, Hiszpanji i Grecji.

Za zgodą większości Zgromadzenia Rada może wyznaczyć innych Członków Związku, którzy będą odtąd stale reprezentowani w Radzie. Rada za zgodą większości Zgromadzenia może również powiększyć liczbę członków Związku, których Przedstawiciele zasiadają w Radzie z wyboru Zgromadzenia.

Rada zbiera się, ilekroć to się okaże potrzebnem, a przynajmniej raz do roku, w siedzibie Związku lub w innem miejscu, które zostanie wyznaczone.

Rada rozpoznaje wszystkie sprawy, wchodzące w zakres działania Związku lub dotyczące pokoju świata.

Każdy Członek Związku, w Radzie nie reprezentowany, będzie wezwany, aby wysłał tam swego Przedstawiciela, ilekroć Radzie zostanie przedłożona sprawa, która szczególnie dotyka jego interesów.

Każdy Członek Związku, w Radzie reprezentowany, ma w niej jeden tylko głos i jednego tylko Przedstawiciela.

ARTYKUŁ 5.

Oile wyraźnie nie zostało inaczej postanowione w tej Umowie lub w niniejszym Traktacie, uchwały Zgromadzenia lub Rady zapadają przez jednomyślną uchwałę Członków Związku, reprezentowanych na posiedzeniu.

O wszystkich zagadnieniach, dotyczących postępowania na posiedzeniach Zgromadzenia lub Rady, nie wyłączając wyznaczenia Komisji do zbierania poszczególnych spraw, rozstrzyga Zgromadzenie lub Rada większością głosów Członków Związku, reprezentowanych na posiedzeniu.

Pierwsze posiedzenie Zgromadzenia i pierwsze posiedzenie Rady zwoła Prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki.

ARTYKUŁ 6.

Stały Sekretarjat będzie utworzony w siedzibie Związku.

Składać się ma z Sekretarza jeneralnego oraz potrzebnych sekretarzy i personelu.

Pierwszy Sekretarz jeneralny jest wymieniony w Aneksie. Następnym Sekretarzy jeneralnych będzie mianowała Rada z aprobatą większości Zgromadzenia.

Sekretarzy i personel Sekretarjatu mianować będzie Sekretarz jeneralny z aprobatą Rady.

Sekretarz jeneralny Związku będzie z samego prawa Sekretarzem jeneralnym Zgromadzenia i Rady.

Koszty Sekretariatu ponosić będą Członkowie Związku w stosunku, ustanowionym dla międzynarodowego Biura Wszechświatowego Związku Pocztowego.

ARTYKUŁ 7.

Siedzibę Związku ustanawia się w Genewie.

Rada może w każdej chwili ustanowić siedzibę gdzieindziej. Wszystkie stanowiska w Związku lub w związanych z nim gałęziach służby, nie wyłączając Sekretariatu, są narówni dostępne dla mężczyzn i kobiet.

Przedstawiciele Członków Związku oraz ich urzędnicy przy wykonywaniu swych czynności korzystają z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych.

Budowle i tereny zajęte przez Związek, jego urzędy, lub jego posiedzenia, są nietykalne.

ARTYKUŁ 8.

Członkowie Związku uznają, że utrzymanie pokoju wymaga ograniczenia zbrojeń narodowych do minimum, dającego się pogodzić z bezpieczeństwem narodowym, oraz z przymusowym przeprowadzaniem zobowiązań międzynarodowych przez wspólne działanie. Uwzględniając geograficzne położenie i specjalne warunki każdego Państwa, Rada opracuje plany tego ograniczenia dla przedłożenia poszczególnym Rządom do rozważenia i decyzji.

Plany te będą poddawane ponownemu rozważeniu i, w razie potrzeby, rewizji przynajmniej co lat dziesięć.

Ustalone w ten sposób i przyjęte przez poszczególne Rządy granice zbrojeń nie będą mogły być przekroczone bez zgody Rady.

Zważywszy, że fabrykacja prywatna amunicji i materiału wojennego nasuwa poważne zarzuty, Członkowie Związku polecają Radzie, aby obmyślała środki, jak uniknąć szkodliwych tej fabrykacji skutków, uwzględniając potrzeby Członków Związku, którzy sami nie mogą wytwarzać amunicji i materiału wojennego, niezbędnych do ich własnego bezpieczeństwa.

Członkowie Związku zobowiązują się udzielać sobie nawzajem szczerych i zupełnych wiadomości, dotyczących stopy swych zbrojeń, programów wojskowych, morskich i lotniczych oraz stanu tych gałęzi przemysłu, które mogą być przystosowane do celów wojennych.

ARTYKUŁ 9.

Utworzona zostanie stała Komisja, której zadaniem będzie przedkładać Radzie uwagi co do wykonania przepisów, zawartych w artykułach 1 i 8 oraz co do wszystkich wogóle spraw wojskowych, morskich i lotniczych.

ARTYKUŁ 10.

Członkowie Związku zobowiązują się szanować i chronić przed wszelką napaścią z zewnątrz obecną nietykalność terytorjalną i niezależność polityczną wszystkich Członków Związku. W razie podobnej napaści, jej groźby lub niebezpieczeństwa, Rada wskaże środki jak zapewnić wykonanie niniejszego zobowiązania.

ARTYKUŁ 11.

Oświadczają się wyraźnie, że wszelka wojna lub groźba wojny, niezależnie od tego, czy jest wprost wymierzona lub nie przeciw jednemu z Członków Związku, dotyczy interesów całego Związku, który winien przedsięwziąć wszelkie środki, zdolne skutecznie zabezpieczyć pokój między Narodami. W takim wypadku Sekretarz jeneralny na żądanie któregokolwiek Członka Związku zwoła niezwłocznie Radę.

Również oświadcza się niniejszem, że każdemu z Członków Związku, jako przyjacielowi, przysługuje prawo zwrócić uwagę Zgromadzenia lub Rady na każdą okoliczność, dotyczącą stosunków międzynarodowych i zagrażającą pokojowi, lub dobremu porozumieniu między Narodami, od których zależy utrzymanie pokoju.

ARTYKUŁ 12.

Członkowie Związku, gdyby między nimi powstał spór, mogący spowodować zerwanie stosunków, zgadzają się przedłożyć go już to sądowi rozjemczemu, już to na rozpatrzenie Rady, zgadzają się również na to, że w żadnym przypadku nie powinni uciekać się do wojny przed upływem trzech miesięcy od wyroku rozjemczego, lub sprawozdania Rady.

We wszystkich wypadkach, przewidzianych niniejszym artykułem, wyrok rozjemców powinien być wydany we właściwym terminie, zaś sprawozdanie Rady powinno być sporządzone w ciągu 6 miesięcy od dnia przedłożenia jej sporu.

ARTYKUŁ 13.

Członkowie Związku zgadzają się, że w razie gdyby między nimi powstał spór, nadający się, ich zdaniem, do rozstrzygnięcia rozjemczego i gdyby spór ten nie mógł być załatwiony zadawalająco w drodze dyplomatycznej, to sprawa będzie w całej rozciągłości oddana sądowi rozjemczemu.

Jako spory nadające się w ogólności do rozstrzygania rozjemczego zostają uznane te, które wynikają z wykładni traktatów, wszystkie spory powstające na gruncie prawa międzynarodowego, spory dotyczące ustalenia faktów, które, gdyby zostały stwierdzone, stanowiłyby naruszenie zobowiązań międzynarodowych, wreszcie spory co do wielkości i natury odszkodowania z tytułu podobnego naruszenia.

Sądem rozjemczym, któremu spór zostanie poddany, będzie ten, który wskażą Strony lub ten, który został przewidziany w uprzednio zawartych przez nie Konwencjach.

Członkowie Związku zobowiązują się wykonywać w dobrej wierze wydane wyroki i nie uciekać się do wojny z Członkiem Związku, który się do wyroku zastosuje. W razie odmowy zastosowania się do wyroku Rada zaproponuje środki, zdolne zapewnić mu skuteczność.

ARTYKUŁ 14.

Radzie przekazuje się przygotowanie projektu stałego Trybunału sprawiedliwości międzynarodowej i przedstawienie projektu Członkom Związku. Trybunał ten rozpatrywać będzie wszystkie spory o charakterze międzynarodowym, przedłożone mu przez Strony. Będzie wypowiadał doradczo zdanie o wszystkich sporach i sprawach, z którymi zwróci się doń Rada lub Zgromadzenie.

ARTYKUŁ 15.

Jeżeli między Członkami Związku powstanie spór, który mógłby spowodować zerwanie stosunków i jeżeli on nie zostanie poddany sądowi rozjemczemu, przewidzianemu w art. 13, to Członkowie Związku zgadzają się przedłożyć go Radzie. W tym celu wystarczy, by jedna ze Stron zawiadomiła o sporze Sekretarza jeneralnego, który zarządzi wszelkie środki celem przystąpienia do wszechstronnego rozpoznania i zbadania sporu.

Strony winny w możliwie najkrótszym czasie przedstawić Sekretarzowi jeneralnemu stan sprawy ze wszystkimi dotyczącymi faktami i dowodami. Rada może nakazać natychmiastowe ich ogłoszenie.

Rada będzie się starała zapewnić załatwienie sporu. W razie wyniku dodatniego Rada, w miarę jak uzna to za pożyteczne, ogłosi przedstawienie stanu faktycznego, niezbędne jego wyjaśnienie i sposób załatwiania sporu.

Jeżeli spór nie będzie mógł być załatwiony, Rada ułoży i poda do wiadomości publicznej sprawozdanie, przyjęte jednomyślnie albo większością głosów, z przedstawieniem okoliczności sporu oraz rozwiązania przez Radę zaleconego, jako najslusznieszego i najodpowiedniejszego w danej sprawie.

Każdy Członek Związku, w Radzie reprezentowany, może również po dać do publicznej wiadomości przedstawienie faktycznego stanu sporu i swe własne wnioski.

Jeżeli sprawozdanie zostanie przyjęte jednomyślnie, przyczem głos Przedstawicieli Stron nie bierze się w rachubę przy obliczaniu tej jednomyślności, to Członkowie Związku zobowiązują się nie uciekać się do wojny ze stroną, która się do wniosku sprawozdania zastosuje.

Gdyby Radzie nie udało się doprowadzić do jednomyślnego przyjęcia sprawozdania przez wszystkich Członków, poza Przedstawicielami Stron spór wiodących, to Członkowie Związku zastrzegają sobie prawo działania, jak to uznają za niezbędne, w obronie prawa i sprawiedliwości.

Jeżeli jedna ze Stron będzie twierdziła i Rada uzna, że spór dotyczy sprawy, którą prawo międzynarodowe pozostawiło wyłącznej kompetencji tej strony, to Rada stwierdzi to w sprawozdaniu, nie zalecając żadnego rozwiązania.

Rada może w każdym wypadku, przewidzianym w niniejszym artykule, przedłożyć spór Zgromadzeniu. Spór musi być przedłożony Zgromadzeniu, cile jedna ze Stron tego zażąda; żądanie to winno być zgłoszone przed upływem 14 dni od wprowadzenia sporu przed Radę.

We wszystkich sprawach, przedkładanych Zgromadzeniu, przepisy niniejszego artykułu i art. 12 co do postępowania i atrybucji Rady, stosować się będą także do postępowania i atrybucji Zgromadzenia.

Sprawozdanie Zgromadzenia, zatwierdzone przez Przedstawicieli Członków Związku, reprezentowanych w Radzie, oraz przez większość pozostałych Członków Związku, wyjąwszy w każdym wypadku Przedstawicieli Stron, mieć będzie taki sam skutek, jak sprawozdanie Rady, przyjęte jednomyślnie przez jej Członków, którzy nie są Przedstawicielami Stron.

ARTYKUŁ 16.

Jeżeli jeden z Członków Związku ucieka się do wojny wbrew zobowiązaniom przyjętym w art. 12, 13 lub 15, uważany będzie ipso facto za dopuszczającego się aktu wojennego przeciw wszystkim Członkom Związku. Ci zobowiązują się zerwać z nim natychmiast wszystkie stosunki handlowe i finansowe, zakazać wszelkich stosunków między swymi obywatelami a obywatelami Państwa, które złamało Umowę, wreszcie przerwać wszelkie porozumienie w sprawach finansowych, handlowych czy osobistych między obywatelami tego Państwa a obywatelami innych Państw, należących do Związku lub do niego nie należących.

W podobnym wypadku obowiązkiem Rady będzie wskazać poszczególnym Rządom, jakim kontyngensem sił wojskowych, morskich i lotniczych każdy z Członków Związku ma współdziałać w siłach zbrojnych, przeznaczonych do tego, by wymusić poszanowanie zobowiązań Związku.

Członkowie Związku zgadzają się nadto udzielać sobie wzajem poparcia w przeprowadzeniu zarządzeń gospodarczych i finansowych, które będą przedsiębrane na mocy niniejszego artykułu, aby możliwie zmniejszyć wynikające z tych zarządzeń straty i niedogodności. Również wspierać się będą wzajemnie w oporze przeciw specjalnym środkom, jakie wobec jednego z nich stosować będzie Państwo, które złamało Umowę. Wreszcie poczynią niezbędne zarządzenia, by ułatwić przejście przez swe terytorja wojskom każdego Członka Związku, biorącego udział we wspólnej akcji, mającej na celu zapewnienie poszanowania zobowiązań Związku.

Każdy Członek Związku, który się stał winnym złamania jednego z zobowiązań, wynikających z tej Umowy, może być wykluczony ze Związku. Wykluczenie będzie orzeczone w głosowaniu wszystkich pozostałych Członków Związku, w Radzie reprezentowanych.

ARTYKUŁ 17.

W przypadku sporu między Państwami, z których tylko jedno jest Członkiem Związku, lub też żadne doń nie należy, Państwo lub Państwa wobec Związku obce, zostaną dla załatwienia danego sporu na warunkach, uznanych przez Radę za słuszne, wezwane do poddania się takim samym zobowiązaniom, jakie ciążyą na Członkach Związku. Jeżeli zastosują się one do wezwania, to będą miały do nich zastosowanie postanowienia art. 12 do 16 z zastrzeżeniem zmian, które Rada uzna za konieczne.

Po wysłaniu wezwania Rada zarządzi rozpoznanie okoliczności sporu i zaproponuje załatwienie, które jej się wyda w danym poszczególnym wypadku najlepszem i najskuteczniejszym.

Jeżeli Państwo wezwane nie zechce w celu załatwienia danego sporu poddać się zobowiązaniom Członka Związku i ucieknąć się do wojny z Członkiem Związku, natenczas zostaną doń zastosowane przepisy art. 16.

Jeżeli obie wezwane Strony odmówią poddania się zobowiązaniom Członka Związku, mającym na celu uregulowanie sporu, to Rada będzie mogła przedsięwziąć wszelkie środki i czynić wszelkie propozycje, zdolne zapobiec krokowi nieprzyjacielskim i zapewnić rozwiązanie konfliktu.

ARTYKUŁ 18.

Każdy Traktat lub zobowiązanie międzynarodowe, zaciągnięte w przyszłości przez Członka Związku, zostanie natychmiast przez Sekretariat zarejestrowane i ogłoszone w możliwie najkrótszym czasie. Żaden z tych traktatów i żadne z zobowiązań międzynarodowych nie zyska mocy obowiązującej, zanim nie zostanie zarejestrowane.

ARTYKUŁ 19.

Zgromadzenie może od czasu do czasu wzywać Członków Związku, aby przystąpili do ponownego zbadania traktatów, które nie dają się już stosować, oraz położenia międzynarodowego, którego dalsze trwanie mogłoby zagrozić pokojowi świata.

ARTYKUŁ 20.

Członkowie Związku uznają, każdy za siebie, że Umowa niniejsza odwołuje wszystkie zobowiązania lub porozumienia *inter se*, nie dające się pogodzić z jej brzmieniem, i zobowiązują się uroczyście nie zaciągać w przyszłości podobnych.

Jeżeli który z Członków Związku przed wstąpieniem do Związku zaciągnął zobowiązania, nie dające się pogodzić z brzmieniem Umowy, winien poczynić niezwłoczne kroki, celem uwolnienia się od tych zobowiązań.

ARTYKUŁ 21.

Zobowiązania międzynarodowe takie, jak traktaty w sprawie rozjemstwa i porozumienia, dotyczące pewnego terytorjum, jak doktryna Monroe'go, zapewniające utrzymanie pokoju, nie są uważane za niedające się pogodzić z postanowieniami niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 22.

Następujące zasady stosują się do kolonii i do terytorjów, które na skutek wojny przestały być pod zwierzchnictwem Państw, dotychczas niemi rządzących, a które są zamieszkane przez ludy, jeszcze niezdolne do rządzenia się samodzielnie w szczególnie trudnych warunkach nowożytnego świata. Dobrobyt i rozwój tych ludów stanowią święte posłannictwo cywilizacji i dlatego godzi się włączyć do niniejszej Umowy rękojmię spełnienia tego posłannictwa.

Najlepszym sposobem urzeczywistnienia w praktyce tej zasady jest powierzenie opieki nad temi ludami narodom rozwiniętym, które ze względu na swe zasoby, doświadczenie i położenie geograficzne mogą najskuteczniej przyjąć na siebie podobną odpowiedzialność i zechcą ją przyjąć; narody te wykonywałyby opiekę w charakterze Mandatarjuszów Związku i w jego imieniu.

Charakter mandatu winien być różny zależnie od stopnia rozwoju ludu, położenia geograficznego terytorjum, jego warunków gospodarczych i innych podobnych czynników.

Niektóre społeczności, które należały poprzednio do Cesarstwa otomańskiego, osiągnęły taki stopień rozwoju, że ich istnienie niepodległe może być uznane tymczasowo, pod warunkiem, że rady i pomoc Mandatarjusza kierować będą ich administracją aż do chwili, kiedy się staną zdolne do samodzielnych rządów. Życzenia tych społeczności winny być w pierwszym rzędzie wzięte pod rozwagę przy wyborze Mandatarjusza.

Stopień rozwoju, na którym znajdują się inne ludy, w szczególności w Afryce środkowej, wymaga, aby Mandatarjusz podjął zarząd terytorjum na warunkach, które uniemożliwiają nadużycia, jak handel niewolnikami, bronią i alkoholem, zapewnią wolność sumienia i religji, z temi tylko ograniczeniami, których może wymagać utrzymanie porządku publicznego i dobrych obyczajów, zabronią wnoszenia fortec, tworzenia stacji wojskowych i morskich oraz wyszkolenia wojskowego tubylców, oile to nie jest konieczne ze względów policyjnych lub do obrony terytorjum, wreszcie zapewnią innym Członkom Związku równe warunki wymiany i handlu.

W końcu, są takie terytoria, jak Afryka południowo-zachodnia i niektóre wyspy Oceanu Spokojnego, które dla swej nielicznej ludności, niewielkiego obszaru, oddalenia od ognisk cywilizacji, przyległości geograficznej do terytorjum Mandatarjusza, lub dla innych powodów mogłyby być rządzone najlepiej pod panowaniem ustaw Mandatarjusza, jako część nierozdzielna jego terytorjum, z zastrzeżeniem jednak wyszczególnionych wyżej rękojmi w interesie ludności tubylczej.

We wszystkich tych wypadkach Mandatarjusz winien przedkładać Radzie corocznie sprawozdanie o powierzonych mu terytorjach.

Jeżeli granice władzy, nadzoru i zarządu, które ma sprawować Mandatarjusz, nie zostały ułożone poprzednio w Konwencji między Członkami Związku, odpowiednie postanowienia pod tym względem poweźmie Rada.

Stała Komisja będzie odbierała i badała sprawozdania roczne Mandatarjuszy oraz udzielała Radzie opinji we wszystkich sprawach, związanych z wykonaniem mandatu.

ARTYKUŁ 23.

Z zastrzeżeniem i zgodnie z postanowieniami Konwencji międzynarodowych, już zawartych, lub zawrzeć się mających, Członkowie Związku:

- a) dłożyć wszelkich starań, aby ustanowić i utrzymać słuszne i ludzkie warunki pracy dla mężczyzn, kobiet i dzieci, zarówno na swych własnych terytorjach, jak i we wszystkich krajach, dokąd sięgają ich stosunki handlowe i przemysłowe, oraz utworzyć i utrzymywać potrzebne w tym celu organizacje międzynarodowe;
- b) zobowiązują się zapewnić sprawiedliwe postępowanie z ludnością tubylczą na terytorjach, poddanych ich rządowi;
- c) powierzają Związkowi ogólny nadzór nad porozumieniami w sprawie handlu kobietami i dziećmi, handlu opium i innemi szkodliwemi środkami (drogues);
- d) powierzają Związkowi ogólny nadzór nad handlem bronią i amunicją z krajami, w których kontrola tego handlu jest konieczna dla powszechnego dobra;
- e) wydadzą niezbędne zarządzenia celem zapewnienia i utrzymania wolności komunikacji, tranzytu oraz sprawiedliwego traktowania handlu wszystkich Członków Związku, przyczem rozumie się, że szczególne potrzeby okolic, zniszczonych podczas wojny 1914—1918 r., będą musiały być wzięte pod uwagę;

- f) dolożą starań celem poczynienia zarządzeń międzynarodowych dla zapobiegania chorobom oraz ich zwalczania.

ARTYKUŁ 24.

Wszystkie biura międzynarodowe, utworzone poprzednio na mocy traktatów zbiorowych, będą poddane władzy Związku, oile nastąpi na to zgoda Stron, które te traktaty podpisały. Wszystkie inne biura międzynarodowe i Komisje dla uregulowania spraw międzynarodowych, które zostaną w następstwie utworzone, będą poddane władzy Związku.

Co się tyczy wszystkich spraw o znaczeniu międzynarodowem, normowanych przez Konwencje ogólne, ale nie poddanych nadzorowi komisji lub biur międzynarodowych, Sekretarjat Związku będzie, na żądanie Stron i za zgodą Rady, gromadził wszystkie potrzebne wiadomości i udzielał ich, oraz służył wszelką pomocą konieczną lub pożądaną.

Rada może postanowić, że koszty utrzymania biur lub komisji, poddanych władzy Związku, zostaną policzone na poczet wydatków Sekretarjatu.

ARTYKUŁ 25.

Członkowie Związku zobowiązują się zachęcać do tworzenia, oraz popierać tworzenie i współdziałanie dobrowolnych organizacji narodowych Czerwonego Krzyża, należycie uznanych, a mających za zadanie podniesienie zdrowotności, zapobieganie chorobom i łagodzenie cierpień na świecie.

ARTYKUŁ 26.

Poprawki niniejszej Umowy nabierają mocy obowiązującej z chwilą ich ratyfikacji przez Członków Związku, których Przedstawiciele tworzą Radę, i przez większość tych, których Przedstawiciele tworzą Zgromadzenie.

Każdemu Członkowi Związku wolno jest nie przyjąć poczynionych w Umowie poprawek, w którym to wypadku przestaje on być Członkiem Związku.

A N E K S.

I. PIERWSI CZŁONKOWIE ZWIĄZKU NARODÓW, PODPISUJĄCY TRAKTAT POKOJU.

— STANY ZJEDNOCZONE
— AMERYKI
BELGJA
BOLIWJA
BRAZYLJA
IMPERJUM W. BRYTANJI
KANADA
AUSTRALJA
AFRYKA POŁUDNIOWA
NOWA ZELANDJA
INDJE
CHINY
KUBA

— EKWATOR
FRANCJA
GRECJA
GWATEMALA
HAITI
— HEDZAS
HONDURAS
WŁOCHY
— JAPONJA
LIBERJA
NIKARAGUA
PANAMA
PERU

POLSKA
PORTUGALJA
RUMUNJA
PAŃSTWO SERBSKO-KROACKO - SŁOWEŃSKIE
SYJAM
CZECHO - SŁOWACJA
URUGWAJ.

PANSTWA, WEZWANE DO PRZYSTĄPIENIA DO UMOWY.

ARGENTYNA
CHILI
KOLUMBJA
DANJA
HISZPANJA

NORWEGJA
PARAGWAJ
HOLANDJA
PERSJA
SALWADOR

SZWECJA
SZWAJCARJA
WENEZUELA.

II. PIERWSZY SEKRETARZ JENERALNY ZWIĄZKU NARODÓW.

Wielmożny Pan James Eric DRUMMOND, K. C. M. G., C. B.

CZĘŚĆ II.

Granice Austrii.

ARTYKUŁ 27.

Granice Austrii będą ustalone jak następuje (ob. mapa Nr. 1):

1°. Ze Szwajcarią i z Lichtensteinem:

granica obecna;

2°. Z Włochami.

Od punktu pomiarowego 2645 (Gruben 7) na wschód aż do punktu pomiarowego 2915 (Klopaier Spitz):

linja, która będzie oznaczona na miejscu przez punkt 1483 na drodze z Reschen do Nauders;

stąd na wschód aż do wierzchołka Dreiherrn Spitz (punkt 3505):

linja działu wód pomiędzy basenem Innu na północy oraz Adigy na południu;

stąd naogół w kierunku południowo-wschodnim aż do punktu 2545 (Marchkinkelle):

linja działu wód między basenem Drawy na wschodzie oraz Adigy na zachodzie;

stąd na południo-wschód aż do punktu 2483 (Helm Spitz):

linja, która będzie oznaczona na miejscu i przecnie Drawę pomiędzy miejscowościami Winnbach oraz Arnbach;

stąd na wschód-południo-wschód aż do punktu 2050 (Osternig), w przybliżeniu 9 kilometrów na północ-zachód od Tarvis:

linja działu wód pomiędzy: z jednej strony — basenem Drawy na północ, z drugiej strony — kolejno basenów Sextenbachu, Piave i Tagliamento;

stąd na wschód-południo-wschód aż do punktu 1492 (około 2 kilometrów na zachód od Thörl):

linja działu wód między rzekami Gail na północ oraz rzeką Gailitz — na południe;

stamtąd na wschód aż do punktu 1509 (Pec):

linja, która będzie oznaczona na miejscu i przecnie Gailitz na południe od miasta i dworca kolejowego Thoerl i przejdzie przez punkt 1270 (Cabin Berg);

3°. Na południe, następnie z otwodem Klagenfurt,

z zastrzeżeniem co do przepisów Działu II, Części III (Przepisy polityczne):

od Pec na wschód aż do punktu 1817 (Malestiger):

linja grzbietu Karavanken;

od punktu 1817 (Malestiger) i na północ-wschód aż do Drawy w miejscu położonem blisko 1 kilometr na południo-wschód od mostu kolejowego

na wschodniej odnodze pierścienia, jaki tworzy ta rzeka w odległości mniej więcej sześć kilometrów na wschód od Villach:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie kolej między Mallestig i Faak i przejdzie przez punkt 666 (Polana);

stamtąd na południo-wschód aż do miejsca mniej więcej 2 kilometry powyżej Saint-Martin:

bieg Drawy;

stamtąd na północ aż do punktu 871 około 2 kilometrów na wschód-północ-wschód od Villach:

linja w kierunku mniej więcej południowo-północnym, która będzie oznaczona na miejscu;

stamtąd na wschód-północ-wschód aż do miejsca granicy administracyjnej między okręgami (districts) Saint Veit a Klagenfurt, obranego w pobliżu punktu 725, w odległości około 10 kilometrów na północ-zachód od Klagenfurt:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie przez punkty 1069 (Taubenbüchel), 1045 (Gallinberg), 815 (Freudenberg);

stamtąd na wschód aż do punktu, który zostanie obrany na zachód od punktu 1075 (Steinbruch Kogel):

granica administracyjna między okręgami (district) Saint Veit a Klagenfurt;

stamtąd na północ-wschód aż do Gurk w miejscu, gdzie granica administracyjna okręgu (district) Voelkermarkt oddala się od tej rzeki:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie przez punkt 1076;

stamtąd na północ-wschód aż do punktu 1899 (Speikkoglt):

granica administracyjna między okręgami Saint Veit a Voelkermarkt;

stamtąd na południo-wschód aż do punktu 842 (1 kilometr na zachód od Kasparstein):

granica administracyjna północ-wschodnia okręgu Voelkermarkt;

stamtąd na wschód aż do punktu 1522 (Huehner Kogel):

linja, która będzie oznaczona na miejscu i przejdzie na północ od Lavamuend;

4°. Z Państwem serbsko-kroacko-słoweńskim,

z zastrzeżeniem co do przepisów Działu II, Części III (Przepisy polityczne):

od punktu pomiarowego 1522 (Huehner Kogel) na wschód aż do punktu 91 (St. Lorenzen):

linja, która będzie oznaczona na miejscu i przejdzie przez punkt 1330;

stamtąd na wschód aż do punktu jej spotkania się z granicą administracyjną między okręgami Marburg a Leibnitz:

linja działu wód między basenem Drawy — na południe, a Saggau — na północy;

stamtąd na północ-wschód tą granicą administracyjną aż do punktu jej spotkania się z Muru;

stamtąd aż do miejsca spotkania się z dawną granicą z 1867 r. między Austrią i Węgrami, 5 kilometrów na południo-wschód od Radkersburga:

Główne koryto Muru, w dół rzeki;

stamtąd na północ aż do punktu, który zostanie oznaczony na wschód od punktu pomiarowego 400 w odległości około 16 kilometrów na północ od Radkersburga:

dawna granica z 1867 r. między Austrią a Węgrami;

stamtąd na północ-wschód aż do punktu, który zostanie oznaczony na linji działu wód między basenami Raaby a Muru około 2 kilometrów na wschód od Toka:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie między wioskami Bonisfalva a Gedoudvar;

Ten punkt jest wspólny trzem granicom Austrii, Węgier i Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego;

5°. Z Węgrami:

Od punktu powyżej określonego na północo-wschód aż do punktu pomiarowego 353 około 6 kilometrów na północo-północo-wschód od Szent-gotthard:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie przez punkt pomiarowy 353 (Janke B), potem na zachód od drogi Radkersburg-Szentgotthard i na wschód od wsi Nagyfalva, Nemetlak i Rabakeresztur:

stamtąd w kierunku ogólnym północno-wschodnim aż do punktu pomiarowego 234 około 7 kilometrów na północo-północo-wschód od Pinka-Mindszent:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie przez punkt 322 (Hochkogel), potem na południe od wsi Zsamand, Nemetbuckkoes, Karacsfa oraz między Nagysaroslak a Pinka-Mindszent:

stamtąd na północ aż do punktu 883 (Trott Koe) około 9 kilometrów na południo-zachód od Koeszeg:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie przez punkty 241, 260, 273 potem na wschód od Nagynarda i Rohonez oraz na zachód od Dozmat i Butsching:

stamtąd na północo-wschód aż do punktu pomiarowego 265 (Kamenie) około 2 kilometrów na południo-wschód od Nikitsch:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie na południo-wschód od Liebing, Olmod i Loesmand, oraz na północo-zachód od Koeszeg i drogi z tej miejscowości do Salamonfa:

stamtąd na północ aż do punktu, który zostanie wybrany na południowym brzegu jeziora Neusiedler między Holling a Hidegseg:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie na wschód od Nikitsch i Zinkendorf oraz na zachód od Koevesd i Nemet Peresztég:

stamtąd na wschód aż do punktu 115, położonego około 8 kilometrów na południo-zachód od Saint-Johann:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przetnie jezioro Neusiedler, przejdzie na południe od wyspy, na której znajduje się punkt pomiarowy 117, pozostawi Węgrom linie kolejowa drugiego rzędu, idąca na północo-zachód, poczynając od stacji Mexiko zarówno jak cały kanał Einser i przejdzie na południe od Pamhagen:

stamtąd na północ aż do punktu, który zostanie wybrany około 1 kilometra na zachód od Antonienhof (wschód od Kittsee), — ten punkt będzie wspólnym dla trzech granic Austrii, Węgier oraz Państwa czecho-słowackiego:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i pozostawi całkowicie na terytorium węgierskiem linie kolejowa Csorna-Karlbura i przejdzie na zachód od Wuest-Sommerein i Kr. Jahrndorf i na wschód od Andau, Nickelsdorf, D. Jahrndorf i Kittsee;

6°. Z Państwem czecho-słowackiem:

od punktu powyżej określonego aż do wygięcia dawnej granicy z 1867 r. między Austrią a Węgrami około 2 kilometrów 500 m. na północo-wschód od Berg:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przetnie drogę z Kittsee a Presbourg około 2 kilometrów na północ od Kittsee;

stamtąd na północ aż do punktu, który zostanie wybrany na głównym kanale spławnym Dunaju około 4½ kilometra powyżej mostu Presbourg:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i pójdzie, w miarę możliwości, dawną granicą z 1867 r. między Austrią a Węgrami;

stamtąd na zachód aż do wyjścia Morawy (March) do Dunaju: główny kanał spławny Dunaju;

stamtąd w górę biegu Morawy, potem Thaya aż do punktu, który zostanie wybrany, około 2 kilometry na południo-wschód od miejsca, gdzie droga z Rabensburga do Thermenau przecina drogę żelazną Rabensburg-Lundersburg:

stamtąd na zachód-północo-północno-zachód aż do punktu dawnej granicy administracyjnej między dolną Austrią a Morawami — położonego około 400 metrów na południe od punktu, gdzie ona przecina drogę żelazną Nikolsburg-Feldsberg:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie przez punkty pomiarowe 187 (Dlouhyvrch), 221 (Rosenbergen), 223 (Wolfsberg), 291 (Raistenberg), 249 oraz 279 (Kallerhaide);

stamtąd na zachód = północo = zachód ta granica administracyjna; dalej na zachód aż do punktu, który zostanie wybrany w odległości około 3 kilometrów na wschód od miejscowości Franzensthal:

dawna granica między Dolną Austrią a Czechami;

stamtąd na południe aż do punktu 498 (Gelsenberg) około 5 kilometrów na północo = północo = zachód od Gmuend:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie na wschód od drogi z Rottenschachen do Zuggers i przez punkty pomiarowe 537 oraz 522 (G. Nagel B.);

stamtąd na południe, potem na zachód = północo = zachód aż do dawnej granicy pomiędzy Dolną Austrią a Czechami w miejscu znajdującem się około 200 metrów na północo = wschód od punktu, gdzie ta granica przecina drogę z Gratzen do Weitra:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie pomiędzy Zuggers a Breitense, potem przez krańcowy, południowo-wschodni punkt mostu kolejowego na Lainsitz, pozostawi Austrii miasto Gmuend, zaś Państwu czechosłowackiemu dworzec i warsztaty kolejowe Gmuend (Wolfshof) oraz rozgałęzienie dróg żelaznych Gmuend = Budweis i Gmuend = Wittingau, potem przejdzie przez punkty pomiarowe 524 (Grundbuehel), 577 (Północ od Hohenberg) i 681 (Lagerberg):

stamtąd na południo = zachód, linja administracyjna;

potem na północo = zachód dawna granica między Czechami a Górną Austrią aż do jej spotkania się z granicą Niemiec;

7°. Z Niemcami.

granica z 3 sierpnia 1914 r.

ARTYKUŁ 28.

Granice opisane w niniejszym Traktacie zostały, w swych częściach ustalonych ostatecznie oznaczone na mapach w skali 1/1.000.000, dołączonych do tego Traktatu. W razie różnic między tekstem i mapami tekst będzie rozstrzygał.

ARTYKUŁ 29.

Komisje graniczne, których skład został ustalony przez niniejszy Traktat lub będzie ustalony przez jaki Traktat między Głównymi Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi, a kilkoma lub jednym któremkolwiek z Państw interesowanych, wyznaczą granicę na miejscu.

Będą one miały władzę oznaczenia nietylko odcinków określonych nazwą „linja, która zostanie oznaczona na miejscu“, ale nadto zarządzania rewizji odcinków określonych jako granice administracyjne (prócz granic międzynarodowych z sierpnia 1914 r., co do których rola Komisji sprowadzać się będzie do sprawdzenia słupów lub kopców), oile które z Państw interesowanych rzeczywiście tego zarząda, zaś Komisja uzna rewizję za stosowną. W obu tych wypadkach Komisje powinny trzymać się najściślej określić podanych w Traktatach, stosując się w miarę możliwości do granic administracyjnych oraz miejscowych interesów gospodarczych.

Komisje decydować będą większością głosów; decyzje będą obowiązujące dla stron interesowanych.

Wydatki granicznych Komisji ponosić będą oba Państwa interesowane w równych częściach.

ARTYKUŁ 30.

Co się tyczy granic wyznaczonych biegiem rzek, terminy „bieg“ lub „koryto“, użyte w opisach niniejszego Traktatu, oznaczają: z jednej strony, przy rzekach nieżeglownych, linię środkową rzeki lub jej głównego ramienia, z drugiej strony przy rzekach żeglownych, linię środkową głównego koryta żeglownego. W każdym razie będzie rzeczą Komisji granicznych, przewidzianych przez niniejszy Traktat, oznaczyć szczegółowo, czy przy ewentualnych zmianach wodnych granica pójdzie w ten sposób określonym biegiem lub korytem, czy też ustali się ją na stałe według położenia rzeki lub koryta w chwili, kiedy niniejszy Traktat uzyska moc obowiązującą.

ARTYKUŁ 31.

Poszczególne Państwa interesowane zobowiązują się dostarczyć Komisjom wszelkich dokumentów, potrzebnych dla ich prac, a mianowicie autentycznych odpisów protokołów wytknięcia granic obecnych lub dawnych, wszystkich istniejących map wielkiej skali, danych geodezyjnych, zdjęć wykonanych a nieopublikowanych, wiadomości o zmianach w biegu wód granicznych.

Zobowiązują się pozatem nakazać władzom miejscowym, aby te komunikowały Komisjom wszelkie dokumenty, a mianowicie plany, kadastry i księgi ziemskie, oraz dostarczały im, na żądanie, wszelkich wyjaśnień o własności, warunkach gospodarczych i wszystkich innych potrzebnych informacji.

ARTYKUŁ 32.

Poszczególne Państwa interesowane zobowiązują się używać pomocy Komisjom granicznym (*Commissions de délimitation*) bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem miejscowych władz w tem wszystkim, co dotyczy transportu, kwaterunku, pracy ręcznej, materiałów (słupów, kamieni granicznych), potrzebnych do wykonania ich zadań.

ARTYKUŁ 33.

Poszczególne Państwa interesowane zobowiązują się do uszanowania wież trygonometrycznych, oznak, słupów lub kamieni granicznych, umieszczonych przez Komisję.

ARTYKUŁ 34.

Kamienie graniczne będą umieszczane na odległość rzutu oka jeden od drugiego; będą numerowane; miejsce ich umieszczenia oraz ich numery będą wniesione na dokumenty kartograficzne.

ARTYKUŁ 35.

Ostateczne protokoły wytknięcia granic, załączone mapy i dokumenty, będą sporządzone w potrójnych oryginalnych egzemplarzach, z których dwa będą doręczone Rządom Państw ościennych, a trzeci zostanie doręczony Rządowi Rzeczypospolitej francuskiej, który wyda odpisy autentyczne Mocarstwom, podpisanym na niniejszym Traktacie.

C Z Ę Ś C III.

Przepisy polityczne europejskie.

DZIAŁ I.

W ł o c h y.

ARTYKUŁ 36.

Austrja o ile to jej dotyczy — zrzeka się na korzyść Włoch wszystkich praw i tytułów do terytorjum dawnej monarchji austro-węgierskiej, położonych poza temi granicami Austrji, jakie zostały ustalone w artykule 27 — 2° Części II. (Granice Austrji) i znajdujących się pomiędzy tą granicą, a dawną austro-węgierską granicą z Włochami, morzem Adrjatykiem oraz wschodnią granicą Włoch, która będzie później ustalona.

Austrja zrzeka się również, w tem co jej dotyczy, na korzyść Włoch wszystkich praw i tytułów do innych terytorjów dawnej monarchji austro-węgierskiej, uznanych za część składową Włoch, — przez każdy Traktat, zawarty dla uregulowania obecnych spraw.

Komisja złożona z pięciu członków, z których jednego zamianują Włochy, trzech — inne Głównie Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone oraz jednego — Austrja, będzie utworzona w ciągu piętnastu dni, po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu, w celu oznaczenia na miejscu linii granicznej między Włochami i Austrją.

ARTYKUŁ 37.

W drodze wyjątku od artykułu 269 Części X (Przepisy ekonomiczne) osoby, mające swe zwykłe zamieszkanie na terytorjach dawnej monarchji austro-węgierskiej, przekazanych Włochom, a które podczas wojny znalazły się poza terytorjami dawnej monarchji austro-węgierskiej, lub też zostały uwięzione, internowane, albo ewakuowane, korzystać będą w całej pełni z postanowień artykułów 252 i 253 rzeczonej Części.

ARTYKUŁ 38.

Specjalna Konwencja ustali warunki zwrotu w monecie austriackiej nadzwyczajnych wydatków wojennych, pokrytych zgóry w ciągu wojny przez terytorja dawnej monarchji austro-węgierskiej, oddane Włochom, lub przez zrzeszenia publiczne rzeczonych terytorjów, na rachunek tej monarchji, na mocy jej ustaw, jako to: zapomogi rodzicom zmobilizowanych, rekwizycje, kwatery, pomoc ewakuowanym.

Przy ustaleniu tych sum zostanie zaliczona na rzecz Austrji część, która pokryłyby wobec Austro-Węgier powyższe terytorja, a to według stosunku, w którym składały się one w 1913 r. na dochody dawnej monarchji austro-węgierskiej.

ARTYKUŁ 39.

Państwo włoskie pobierać będzie na swój własny rachunek podatki, pobory i opłaty wszelkiego rodzaju, wymagalne na terytorjach oddanych Włochom, anie ściągnięte do dnia 3 listopada 1918 roku.

ARTYKUŁ 40.

Włochy nie będą nic dłużne z tytułu swego wejścia w posiadanie „Pa-lazzo Venezia” w Rzymie.

ARTYKUŁ 41.

Z zastrzeżeniem postanowień artykułu 208 Części IX (Przepisy finansowe), odnoszących się do nabycia oraz zapłaty za dobra i własność Państwa, Rząd włoski wstępuje we wszystkie prawa Państwa austriackiego do wszystkich dróg żelaznych, będących pod zarządem administracji kolei pomienionego Państwa, znajdujących się obecnie w eksploatacji lub w budowie, a istniejących na terytorjach oddanych Włochom.

Tak samo rzecz się będzie miała z prawami dawnej monarchji austro-węgierskiej do koncesji na koleje oraz tramwaje na powyżej wymienionych terytorjach.

Stacje graniczne będą ustalone na mocy późniejszego porozumienia.

ARTYKUŁ 42.

Austria zwróci Włochom w ciągu trzech miesięcy wszystkie wagony, które należą do włoskich dróg żelaznych i przed początkiem wojny przejechały były do Austrii i nie powróciły do Włoch.

ARTYKUŁ 43.

Co się tyczy terytorjów oddanych Włochom, to Austria zrzeka się w imieniu swoim i swych obywateli korzystania — począwszy od 3 listopada 1918 roku — z wszelkich porozumień, postanowień lub ustaw, co do zakładania trustów, karteli i innych podobnych organizacji, zorganizowanych w jej interesie dla produktów pomienionych terytorjów.

ARTYKUŁ 44.

W ciągu dziesięciu lat od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu centralne elektrownie, położone na terytorjum austriackim, które dostarczały poprzednio energii elektrycznej terytorjom oddanym Włochom, lub jakiemu zakładowi, którego eksploatacja przeszła do Włoch, będą obowiązane kontynuować tę dostawę aż do wysokości zużycia, odpowiadającej umowom i kontraktom, które miały moc w dniu 3 listopada 1918 r.

Austria uznaje pozatem praw Włoch do swobodnego użytkowania wód jeziora Railb oraz jego odpływu, jak również odprowadzania wymienionych wód w kierunku basenu Korinitzy.

ARTYKUŁ 45.

1°. Wyroki, wydane po 4 sierpnia 1914 r. przez sądy terytorjów oddanych Włochom, w sprawach cywilnych i handlowych pomiędzy mieszkańcami wspomnianych terytorjów a innymi obywatelami dawnej monarchji austro-węgierskiej, lub pomiędzy wyżej wymienionymi mieszkańcami a poddanymi Mocarstw sprzymierzonych z monarchją austro-węgierską, będą mogły być wykonywane dopiero po wyrzeczeniu *exequatur* przez nowy odpowiedni sąd tych terytorjów.

2°. Wszystkie wyroki wydane po 4 sierpnia 1914 r. przez władze sądowe dawnej monarchji austro-węgierskiej przeciw obywatelom włoskim, (również tym, którzy uzyskają obywatelstwo włoskie na mocy niniejszego Traktatu) za zbrodnie i przestępstwa polityczne, będą uważane za nieważne.

3°. We wszystkich sprawach, związanych z postępowaniem przed właściwymi władzami terytorjów oddanych Włochom, wprowadzonych przed uprawomocnieniem się niniejszego Traktatu, władze włoskie oraz austriackie, aż do czasu uprawomocnienia się specjalnej w tym przedmiocie konwencji,

będą wzajemnie uprawnione do korespondowania ze sobą bezpośrednio; podania w ten sposób wnoszone otrzymają dalszy bieg, przy zachowaniu jednak przepisów prawa publicznego tego kraju, do którego władz podanie zostało skierowane.

4°. Zostaną zawieszone wszelkie skargi odwoławcze, podane austriackim wyższym władzom sądowym i administracyjnym, mającym siedzibę poza terytorjami oddanymi Włochom, na decyzje władz sądowych i administracyjnych wspomnianych terytorjów. Akta będą odesłane władzom, na których decyzje apelacja została wniesiona, te zaś obowiązane będą przesłać akta bez zwłoki kompetentnej władzy włoskiej.

5°. Wszystkie inne sprawy wymiaru sprawiedliwości — kompetencyjne, proceduralne lub administracyjne — zostaną uregulowane na mocy specjalnej konwencji pomiędzy Włochami i Austrią.

DZIAŁ II.

Państwo serbsko-kroacko-słoweńskie.

ARTYKUŁ 46.

Jak to już uczyniły Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, Austrija uznaje zupełną niepodległość Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego.

ARTYKUŁ 47.

Austrija — o ile to jej dotyczy — zrzeka się na rzecz Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego wszystkich praw i tytułów do terytorjów dawnej monarchii austro-węgierskiej, położonych po za granicami Austrii, oznaczonymi w artykule 27 Części II (Granice Austrii), a uznanych za część składową Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego przez niniejszy Traktat, lub przez każdy inny Traktat, — zawarty, celem uregulowania obecnych spraw.

ARTYKUŁ 48.

Komisja, złożona z 7 członków, z których 5 mianują Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, jednego — Państwo serbsko-kroacko-słoweńskie i jednego — Austrija, zostanie utworzona w ciągu 15 dni po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu, w celu oznaczenia na miejscu linii granicznej, opisanej w artykule 27 (4°) Części II. (Granice Austrii).

Uchwały Komisji będą zapadały większością głosów i będą dla Stron interesowanych obowiązujące.

ARTYKUŁ 49.

Mieszkańcy obwodu Klagenfurt będą powołani w poniżej wskazanym zakresie do oznaczenia przez głosowanie tego Państwa, do którego chcieliby, aby dane terytorjum zostało przyłączone.

Granice obwodu Klagenfurt są następujące:

od punktu pomiarowego 871, około 10 kilometrów na wschód — północno-wschód od Villach, w kierunku południowym, aż do punktu biegu Drawy, w przybliżeniu 2 kilometry, powyżej Saint Martin:

linja w kierunku mniej więcej północno-południowym, która będzie oznaczona na miejscu;

stamtąd na północno-zachód aż do punktu, położonego około 1-go kilometra na południo-wschód, od mostu kolejowego na wschodniej odnodze pier-

ścienia, który tworzy Drawa, w odległości około 6 kilometrów na wschód od Villach;

bieg Drawy;

stamtąd na południe-zachód, aż do punktu 1817 (Malestiger);

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie przez punkt pomiarowy 666 (Polana), oraz przetnie drogę żelazną między Mallestig a Faak;

stamtąd na wschód-południe-wschód, potem na północ-wschód, aż do punktu 1929 (Guschowa);

linja działu wód między basenami Drawy — na północ, a Sawy na południe;

stamtąd na północ-wschód, aż do punktu 1054 (Strojna);

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i pójdzie naogół granicą zachodnią basenu Miessy, oraz przejdzie przez punkty pomiarowe 1558, 2124, 1185;

stamtąd na północ-wschód, aż do punktu 1522 (Huehner Kogel);

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przetnie Drawę na południe od Lavamuend;

od Huehner Kogel na zachód aż do punktu 842, w odległości 1 kilometra na zachód od Kasparstein;

linja, która zostanie oznaczona na miejscu, i przejdzie na północ od Lavamuend;

stamtąd aż do punktu 1899 (Speikkogl);

granica administracyjna północ-wschodnia okręgu (district) Voelkermarkt;

stamtąd na południe-zachód, aż do punktu granicy administracyjnej na zachód od punktu pomiarowego 1075 (Steinbruch Kogel);

stamtąd na południe-zachód od rzeki Gurk;

granica administracyjna północ-zachodnia, okręgu (district) Voelkermarkt;

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie przez punkt pomiarowy 1076;

stamtąd na zachód aż do punktu, który zostanie wybrany w pobliżu punktu pomiarowego 725 w odległości około 10 kilometrów na północ-zachód od Klagenfurt;

granica administracyjna okręgami Saint-Veint, a Klagenfurt;

stamtąd aż do punktu pomiarowego 871, który przyjęto za punkt wyjścia niniejszego opisu;

linja, która zostanie oznaczona na miejscu i przejdzie przez punkty pomiarowe 815 (Freudenberg), 1045 (Gallinberg), oraz 1069 (Taubenbüchel).

ARTYKUŁ 50.

Celem zorganizowania plebiscytu, obwód Klagenfurt zostanie podzielony na dwie strefy: pierwsza — na południe, a druga — na północ, poniżej opisanej linii poprzecznej:

od punktu, gdzie zachodnia granica obwodu oddziela się od Drawy na północ, aż do punktu w odległości około 1 kilometra, na wschód od Rosegg (Saint Michael):

bieg Drawy w dół;

stamtąd na północ-wschód, aż do zachodniego krańca jeziora Woerth na południe od Velden:

linja, która zostanie oznaczona na miejscu;

stamtąd na wschód aż do punktu, gdzie rzeka Glanfurt wypływa z jeziora Woerth:

środkowa linja tego jeziora;

stamtąd na wschód, aż do jego spotkania z rzeką Glan:

bieg rzeki Glanfurt w dół;

dalej na wschód, aż do jego spotkania z rzeką Gurk:

bieg rzeki Glan w dół;

stamtąd na północ-wschód, aż do punktu, gdzie północna granica obwodu Klagenfurt przecina rzekę Gurk:

bieg rzeki Gurk;

Obwód Klagenfurt zostanie poddany kontroli Komisji, której będzie powierzono przygotowanie plebiscytu i bezstronne jego zarządzanie. Komisja będzie złożona jak następuje: z czterech członków, mianowanych po jednym przez Stany Zjednoczone, Wielką Brytanię, Francję, oraz Włochy, z jednego członka, mianowanego przez Austrię, jednego — przez Państwo serbsko-kroacko-słoweńskie; austriacki członek będzie uczestniczył w obradach Komisji jedynie wówczas, gdy będą one dotyczyły drugiej strefy, członek serbsko-kroacko-słoweński uczestniczyć będzie jedynie wówczas, gdy obrady będą się tyczyły pierwszej strefy. Komisja decydować będzie większością głosów.

Drugą strefę zajmą wojska austriackie; zarząd jej odbywać się będzie według ogólnych zasad ustawodawstwa austriackiego.

Pierwszą strefę zajmą wojska Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego; zarząd jej odbywać się będzie według ogólnych norm ustawodawstwa tego Państwa.

W obu strefach, zarówno wojska austriackie, jak i serbsko-kroacko-słoweńskie zostaną zredukowane do stanu liczebnego, jaki Komisja uzna za konieczny dla zachowania porządku; wykonanie powierzonego wojskom zadania odbywać się będzie pod nadzorem pomienionej Komisji. Możliwie najszybciej wojska powinny być zastąpione przez siły policyjne, rekrutowane na miejscu.

Komisji będzie powierzono zorganizowanie głosowania i przedsięwzięcia wszystkich środków, jakie uzna ona za konieczne celem zapewnienia głosowaniu wolności, wiarygodności oraz tajności.

W pierwszej strefie plebiscyt odbędzie się w ciągu trzech miesięcy po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu, w terminie ustalonym przez Komisję.

Jeżeli głosowanie wypadnie na korzyść Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego, to plebiscyt w drugiej strefie odbędzie się w ciągu trzech tygodni po ogłoszeniu wyniku plebiscytu w pierwszej strefie, przytem w terminie ustalonym przez Komisję. Jeżeli zaś, przeciwnie, głosowanie w pierwszej strefie wypadnie na korzyść Austrii, to w drugiej strefie plebiscyt wcale nie będzie urządzony i cały obwód pozostanie ostatecznie pod zwierzchnictwem Austrii.

Prawo głosowania będzie miała każda bez różnicy płci osoba, która odpowiada następującym warunkom:

- a) ma w dniu 1-go stycznia 1919 r., ukończonych 20 lat wieku;
- b) ma w dniu 1-go stycznia 1919 r. miejsce zwykłego zamieszkania (residence) w strefie podlegającej plebiscytowi;
- c) urodziła się w pomienionej strefie, albo ma tam swe zwykłe zamieszkanie (residence habituelle), lub indigenat (pertinenza), od daty przed 1-go stycznia 1912 r.

Wynik głosowania będzie ustalony według większości głosów w całej poszczególnej strefie.

Po zamknięciu każdego głosowania Komisja zakomunikuje Głównym Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym o jego wyniku, wraz ze szczegółowym raportem z przebiegu głosowania; wynik ten zostanie ogłoszony.

Na wypadek, gdyby głosowanie wypadło za włączeniem bądź pierwszej strefy, bądź obu stref do Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego, Austrija oświadcza, że, oile to jej dotyczy, już obecnie zrzuca się na rzecz Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego, przytem w zakresie odpowiadającym wynikom głosowania, wszystkich praw i tytułów do tych terytoriów. Po porozumieniu się z Komisją, Rząd serbsko-kroacko-słoweński będzie mógł ostatecznie ustanowić swą władzę, na pomienionych terytoriach.

Jeżeli głosowanie wypadnie na korzyść Austrii w pierwszej lub w drugiej strefie, to Rząd austriacki, po porozumieniu się z Komisją, będzie mógł ostatecznie przywrócić swą władzę na całym terytorjum obwodu Klagenfurt, albo w drugiej strefie, stosownie do danego wypadku.

Z chwilą, gdy w ten sposób bądź Państwo serbsko-kroacko-słoweńskie, bądź Austrija, stosownie do wyniku, zapewni Administrację kraju, władza Komisji ustanie.

Wydatki Komisji pokryje w połowie Austrija, w połowie Państwo serbsko-kroacko-słoweńskie.

ARTYKUŁ 51.

Państwo serbsko-kroacko-słoweńskie przyjmuje postanowienia, które Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone uznają za konieczne dla ochrony w Państwie serbsko-kroacko-słoweńskim interesów mieszkańców, różniących się od większości ludności rasą, językiem lub religią i godzi się na zamieszczenie tych postanowień w Traktacie z temi Mocarstwami.

Państwo serbsko-kroacko-słoweńskie godzi się również na zamieszczenie w Traktacie z Głównymi Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi postanowień, które te Mocarstwa uznają za konieczne dla ochrony wolności tranzytu, oraz przepisów, o słusznem traktowaniu handlu innych narodów.

ARTYKUŁ 52.

Stosunek i rodzaj ciężarów finansowych dawnego Cesarstwa Austrii, które Państwo serbsko-kroacko-słoweńskie ponosić będzie z tytułu terytorjów, oddanych pod jego zwierzchnictwo, zostaną ustalone zgodnie z artykułem 203 Części IX (przepisy finansowe) niniejszego Traktatu.

Późniejsze Konwencje uregulują wszystkie sprawy nie załatwione przez niniejszy Traktat, a które mogłyby wynikać z ustąpienia rzeczzonego terytorjum.

DZIAŁ III.

Państwo Czesko-Słowackie.

ARTYKUŁ 53.

Jak to już uczyniły Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, Austrija uznaje zupełną niepodległość Państwa czesko-słowackiego, które obejmuje autonomiczne terytorjum Rusinów na południe od Karpat.

ARTYKUŁ 54.

Austrija — oile to jej dotyczy — zrzeka się na rzecz Państwa czesko-słowackiego wszystkich praw i tytułów do terytorjów dawnej monarchji austro-węgierskiej, położonych poza granicami Austrii, oznaczonemi w artykule 27, Części II, (Granice Austrii), a uznanych w myśl niniejszego Traktatu za część składową Państwa czesko-słowackiego.

ARTYKUŁ 55.

Komisja, złożona z 7 członków, z których 5 zamianują Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, jednego — Państwo czesko-słowackie i jednego — Austrija, zostanie utworzona w ciągu 15 dni po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu, w celu oznaczenia na miejscu linii granicznej, przewidzianej w artykule 27 (6°), Części II. (Granice Austrii), niniejszego Traktatu.

Uchwały Komisji będą zapadały większością głosów i będą dla stron interesowanych obowiązujące.

ARTYKUŁ 56.

Państwo czesko-słowackie zobowiązuje się nie wznosić żadnych budowli wojskowych w tej części terytorjum, która leży na prawym brzegu Dunaju na południe od Bratislava (Presbourg).

ARTYKUŁ 57.

Państwo czesko-słowackie przyjmuje i godzi się na zamieszczenie w Traktacie z Głównymi Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi postanowień, które te Mocarstwa uznają za konieczne w celu ochrony w Państwie czesko-słowackim interesów mieszkańców, różniących się od większości ludności rasą, językiem lub religią.

Państwo czesko-słowackie godzi się również na zamieszczenie w Traktacie z Głównymi Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi postanowień, jakie te Mocarstwa uznają za konieczne dla ochrony swobody tranzytu oraz dla słusznego traktowania handlu innych narodów.

ARTYKUŁ 58.

Stosunek i rodzaj ciężarów finansowych dawnego Cesarstwa Austrii, które Państwo czesko-słowackie będzie miało ponieść z tytułu oddanych pod jego zwierzchnictwo terytoriów, zostaną określone zgodnie z artykułu 203, Części IX, (Przepisy finansowe) niniejszego Traktatu,

Późniejsze Konwencje uregulują wszystkie sprawy, nie załatwione przez niniejszy Traktat, a które mogłyby wynikać z ustąpienia rzeczzonego terytorjum.

DZIAŁ IV.

Rumunja.

ARTYKUŁ 59.

Austria — oile to jej dotyczy — zrzeka się na rzecz Rumunii wszystkich praw i tytułów do części dawnego księstwa Bukowiny, włączonej po tej stronie granic Rumunii, które zostaną później ustalone przez Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone.

ARTYKUŁ 60.

Rumunja przystaje na zamieszczenie w Traktacie z Głównymi Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi postanowień, które te Mocarstwa uznają za konieczne, w celu ochrony w Rumunii interesów mieszkańców, różniących się od większości ludności rasą, językiem lub religią.

Rumunja przystaje również na zamieszczenie w Traktacie z Głównymi Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi postanowień, które te Mocarstwa uznają za konieczne dla ochrony swobody tranzytu, oraz dla słusznego traktowania handlu innych narodów.

ARTYKUŁ 61.

Stosunek i rodzaj ciężarów finansowych, dawnego Cesarstwa Austrii, które Rumunja będzie miała ponieść z tytułu oddanych pod jej zwierzchnictwo terytoriów, zostaną określone zgodnie z artykułem 203, Części IX, (Przepisy finansowych), niniejszego Traktatu.

Późniejsze Konwencje uregulują wszystkie sprawy, nie załatwione przez niniejszy Traktat, a które mogłyby wynikać z ustąpienia rzeczzonego terytorjum.

DZIAŁ V.

Ochrona mniejszości.

ARTYKUŁ 62.

Austria zobowiązuje się, że postanowienia, zawarte w niniejszym Dziale, będą uznane za prawa zasadnicze, że żadna ustawa, żadne rozporządzenie, ani żadna działalność urzędowa nie stanie w sprzeczności lub w przeciwieństwie do tych postanowień, że żadna ustawa, żadne rozporządzenie ani też żadna działalność urzędowa nie będzie miała wbrew nim mocy.

ARTYKUŁ 63.

Austria zobowiązuje się udzielić wszystkim mieszkańcom bez różnicy urodzenia, narodowości, języka, rasy lub religii, zupełnej i całkowitej ochrony życia i wolności.

Wszyscy mieszkańcy Austrii będą mieli prawo swobodnego wykonywania publicznie, oraz prywatnie praktyk każdej wiary, religii lub wierzenia, cile te praktyki nie będą w niezgodzie z publicznym porządkiem i dobrymi obyczajami.

ARTYKUŁ 64.

Austria uznaje za obywateli austriackich z samego prawa i bez żadnej formalności wszystkich, którzy mają indygenat (*pertinenza*) na terytorjum austriackiem w dniu uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, a którzy nie są obywatelami innego Państwa.

ARTYKUŁ 65.

Obywatelstwo austriackie nabędzie z samego prawa przez sam fakt swego urodzenia się na terytorjum austriackiem, każdy, kto z tytułu swego urodzenia nie może się wykazać innem obywatelstwem.

ARTYKUŁ 66.

Wszyscy obywatele austriaccy bez różnicy rasy, języka lub religii będą równi wobec prawa i korzystać będą z tych samych praw, cywilnych i politycznych.

Różnica co do religii, wierzeń (*croyance = creed*), lub wyznania nie powinna szkodzić żadnemu obywatelowi austriackiemu w korzystaniu z praw cywilnych i politycznych, mianowicie gdy chodzi o dopuszczenie do urzędów publicznych, obowiązków i zaszczytów, lub o wykonywanie różnych zawodów i przemysłu.

Nie będzie wydane żadne ograniczenie swobodnego używania przez obywatela austriackiego jakiegokolwiek języka, czy to w stosunkach prywatnych lub handlowych, czy to w sprawach religijnych, prasowych lub w publikacjach wszelkiego rodzaju, czy to na zebraniach publicznych.

Bez względu na ustanowienie przez Rząd Austrii języka urzędowego, mają być poczynione obywatelom austriackim języka innego, niż niemiecki, odpowiednie ułatwienia w używaniu ich języka w sądach, zarówno ustnie, jak na piśmie.

ARTYKUŁ 67.

Oywatele austriaccy, należący do mniejszości etnicznych (*ethniques = racial*), religijnych, lub językowych, będą korzystali z takiego samego trakto-

wania i z takich samych gwarancji ustawowych oraz faktycznych, jak inni obywatele austriacy. Mianowicie będą mieli równe prawa do zakładania, prowadzenia i kontrolowania własnym kosztem instytucji dobroczynnych, religijnych, lub społecznych, szkół i innych zakładów wychowawczych, oraz prawo swobodnego używania w nich własnego języka i swobodnego w nich wykonywania praktyk swojej religii.

ARTYKUŁ 68.

W przedmiocie nauczania publicznego Rząd austriacki udzieli w miastach i okręgach, zamieszkałych przez znaczny odłam obywateli austriackich języka innego, niż niemiecki, odpowiednich ułatwień, celem zapewnienia dzieciom tych obywateli austriackich nauki w szkołach początkowych, w ich własnym języku. Postanowienie to nie przeszkodzi Rządowi austriackiemu uczynić obowiązkiem w tych szkołach wykład języka niemieckiego.

W miastach i okręgach, zamieszkałych przez znaczny odłam obywateli austriackich, należących do mniejszości etnicznych (*ethnique-racial*), religijnych, lub językowych, tym mniejszościom zostanie zapewniony słuszny udział w korzystaniu (*benefice enjoyment*), oraz w przeznaczeniu (*affectation-application*) sum, które budżet państwowy, budżety miejskie lub inne przyznają z funduszy publicznych na cele wychowawcze, religijne lub dobroczynne.

ARTYKUŁ 69.

Austria zgadza się, aby postanowienia poprzednich artykułów niniejszego Działu, oile dotyczą osób należących do mniejszości rasowych, religijnych lub językowych, stanowiły zobowiązania o znaczeniu międzynarodowym i zostały oddane pod gwarancję Związku Narodów. Nie będą one mogły być zmienione bez przyzwolenia większości Rady Związku Narodów. Każde z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, reprezentowanych w Radzie, zobowiązuje się nie odmawiać swego przyzwolenia na jakąkolwiek zmianę powyższych artykułów, któraby uzyskała w należytej formie zgodę większości Rady Związku Narodów.

Austria zgadza się, aby każdy Członek Rady Związku Narodów miał prawo zwracać uwagę Rady na przekroczenie lub niebezpieczeństwo przekroczenia któregokolwiek z tych zobowiązań oraz, żeby Rada mogła postąpić w taki sposób i dać takie instrukcje, jakie uzna za wskazane i skuteczne w danych okolicznościach.

Pozatem Austria zgadza się, aby w razie różnicy zdań w kwestjach prawa, lub faktów, objętych niniejszymi artykułami, zachodzącej pomiędzy Rządem austriackim, a którym z Głównych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, lub jakim innym Mocarstwem — Członkiem Rady Związku Narodów, ta różnica zdań uważana była za spór o charakterze międzynarodowym, zgodnie z artykułem 14-ym Umowy Związku Narodów. Rząd austriacki zgadza się, aby wszelkie spory tego rodzaju były na żądanie drugiej strony przekazywane stałemu Trybunałowi Sprawiedliwości. Decyzje stałego Trybunału będą bezapelacyjne i będą miały tę samą moc i wartość, co decyzje, wydane na zasadzie artykułu 13-go Umowy.

DZIAŁ VI.

Przepisy dotyczące obywatelstwa.

ARTYKUŁ 70.

Każdy kto ma indygenat (*pertinenza*) na terytorjum, stanowiącem poprzednio część terytorjów dawnej monarchji austro-węgierskiej, nabędzie

z samego prawa, przytem z wyłączeniem obywatelstwa austriackiego, obywatelstwo Państwa, które wykonywa zwierzchnictwo nad tem terytorjum.

ARTYKUŁ 71.

Niezależnie od postanowień artykułu 70, w wypadku gdy chodzi o terytorja odstąpione Włochom nie uzyskają obywatelstwa włoskiego z samego prawa:

1°. Osoby posiadające indygenat na tych terytorjach, ale tam nie urodzone.

2°. Osoby, które nabyły indygenat na tych terytorjach po 24 maja 1915 r. lub go nabyły jedynie z tytułu swego urzędowego stanowiska.

ARTYKUŁ 72.

Osoby wyszczególnione w artykule 71 jako to:

a) te, które posiadały poprzednio indygenat na terytorjach oddanych Włochom, lub których ojciec, albo matka (gdyby ojciec był nieznany) mieli indygenat na powyższych terytorjach;

b) lub które służyły w armji włoskiej podczas obecnej wojny, zarówno jak ich ustępnicy będą mogli domagać się włoskiego obywatelstwa na warunkach przewidzianych w artykule 78 dla prawa wyboru.

ARTYKUŁ 73.

Żądanie włoskiego obywatelstwa przez osoby wskazane w artykule 72 będzie mogło być odrzucone na mocy indywidualnej decyzji właściwej włoskiej władzy.

ARTYKUŁ 74.

Jeżeli żądanie obywatelstwa włoskiego na zasadzie artykułu 72 nie zostało przedłożone, albo jeżeli zostało odrzucone, to interesowani nabędą z samego prawa obywatelstwo tego Państwa, które wykonywa zwierzchnictwo nad terytorjum, na którym mieli oni indygenat zanim go nabyli na terytorjum oddanem Włochom.

ARTYKUŁ 75.

Będą uważane za posiadające włoską przynależność osoby moralne, istniejące na terytorjach oddanych Włochom, a którym ten charakter przysznają albo włoskie władze administracyjne, albo decyzja włoskiego sądu.

ARTYKUŁ 76.

Niezależnie od postanowień artykułu 70, osoby, które nabyły indygenat po 1 stycznia 1910 r. na terytorjum oddanem na mocy niniejszego Traktatu Państwu serbsko-kroacko-słoweńskiemu lub Państwu czesko-słowackiemu, uzyskają obywatelstwo serbsko-kroacko-słoweńskie lub czesko-słowackie jedynie pod warunkiem otrzymania upoważnienia Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego lub Państwa czesko-słowackiego, stosownie do okoliczności.

ARTYKUŁ 77.

Jeżeli upoważnienie wymienione w artykule 76 nie zostało żądane, albo jeżeli zostało odrzucone, to interesowani nabędą z samego prawa obywatelstwo tego Państwa, które wykonywa zwierzchnictwo nad terytorjum, nad którym mieli oni poprzednio swój indygenat.

ARTYKUŁ 78.

Osoby w wieku powyżej 18 lat, które tracą swe obywatelstwo austriackie i nabywają z samego prawa nowe obywatelstwo na mocy artykułu 70, będą mogli w ciągu roku od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu obrać sobie obywatelstwo tego Państwa, w którym miały indygenat przed nabyciem swego indygenatu na ustąpiem terytorjum.

Wybór męża skutkuje także za żonę, wybór rodziców skutkuje za dzieci poniżej lat 18.

Osoby, które skorzystają z przewidzianego wyżej prawa wyboru, będą mogły w przeciągu następnych 12 miesięcy przenieść swe stałe zamieszkanie do Państwa, na którego rzecz dokonały wyboru.

Będą miały prawo zachować majątek nieruchomy, posiadany na terytorjum drugiego Państwa, w którym miały miejsce stałego zamieszkania przed dokonaniem wyboru.

Będą mogły wywieźć swój majątek ruchomy wszelkiego rodzaju. Z tego powodu nie będą im wyznaczone żadne pobory ani opłaty, czy to przy wyjeździe, czy to przy przyjeździe.

ARTYKUŁ 79.

Mieszkańcy powołani do głosowania w plebiscycie, przewidzianym przez niniejszy Traktat, będą mogli w ciągu sześciu miesięcy po ostatecznem przyznaniu okręgu, w którym się plebiscyt odbywał, dokonać wyboru na rzecz obywatelstwa Państwa, któremu okręg nie został przyznany. Postanowienia artykułu 78 co do prawa wyboru, będą miały zastosowanie do wykonywania praw przyznanych przez niniejszy artykuł.

ARTYKUŁ 80.

Osoby posiadające indygenat na terytorjum, stanowiącem część dawnej monarchji austro-węgierskiej, które jednak różnią się od większości ludności rasą i językiem, będą mogły w ciągu sześciu miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, dokonać wyboru na rzecz Austrii, Włoch, Polski, Rumunji, Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego lub Państwa czesko-słowackiego, stosownie do tego, czy większość ludności składa się tam z osób, mówiących tym językiem, oraz jest tej samej rasy, co te osoby. Postanowienia artykułu 78 o wykonywaniu prawa wyboru będą miały zastosowanie do wykonywania praw przyznanych przez niniejszy artykuł.

ARTYKUŁ 81

Wysokie układające się strony zobowiązują się nie stawiać żadnej przeszkody w wykonywaniu prawa wyboru, przewidzianego przez niniejszy Traktat, albo przez Traktaty zawarte między Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Niemcami, Węgrami lub Rosją, lub między samymi powyższymi Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi, a które to Traktaty pozwalają interesowanym na przyjęcie wszelkiego innego dostępnego dla nich obywatelstwa.

ARTYKUŁ 82.

We wszystkim, co dotyczy zastosowania postanowień niniejszego Działu mężatki iść będą za stanem męża, zaś dzieci do lat 18 za stanem swych rodziców.

DZIAŁ VII.

Przepisy polityczne dotyczące niektórych Państw Europejskich.

1. Belgja.

ARTYKUŁ 83.

Austrja uznaje, że Traktaty z 19 kwietnia 1839 r., które nadały Belgji ustrój przedwojenny, nie odpowiadają obecnemu położeniu rzeczy, i godzi się — oile to jej dotyczy — na uchylenie pomienionych Traktatów oraz już teraz zobowiązuje się uznawać i szanować wszystkie bez wyjątku konwencje, jakicby Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, albo niektóre z nich zawarły z Rządami Belgji lub Niderlandów celem zastąpienia pomienionych Traktatów z 1839 r. Gdyby żądano formalnego przystąpienia Austrji do tych konwencji lub do niektórych ich przepisów, to Austrja już obecnie zobowiązuje się udzielić na to swej zgody.

2. Luksemburg.

ARTYKUŁ 84.

Austrja — oile to jej dotyczy — oświadcza zgodę na uchylenie systemu neutralności W. Ks. Luksemburskiego i zgóry akceptuje wszystkie układy międzynarodowe, zawarte przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, ściągające się do Wielkiego Księstwa.

3. Szlezwig.

ARTYKUŁ 85.

Austrja oświadcza, że — oile to jej dotyczy — uznaje wszystkie układy, zawarte z Niemcami przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone w przedmiocie terytorjów, których oddanie wymusił na Danji Traktat z 30-go października 1864 r.

4. Turcja i Bułgarja.

ARTYKUŁ 86.

Austrja — oile to jej dotyczy — zobowiązuje się uznać i przyjąć wszelkie układy, które Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone zawrą z Turcją i Bułgarją co do jakichkolwiek praw, interesów i przywilejów, do których Austrja, czy obywatele austrjaccy, mogliby rościć pretensje w Turcji lub w Bułgarji, a które nie są przedmiotem postanowień niniejszego Traktatu.

5. Rosja i Państwa Rosyjskie.

ARTYKUŁ 87.

1. Austrja uznaje i zobowiązuje się szanować, jako stałą i niezbywalną, niepodległość wszelkich terytorjów, które stanowiły część byłego Cesarstwa rosyjskiego w dniu 1 sierpnia 1914 r.

Zgodnie z postanowieniami artykułu 210 Części IX (Przepisy finansowe) i artykułu 244 Części X (Przepisy ekonomiczne) niniejszego Traktatu, Austria, — oile to jej dotyczy — uznaje ostatecznie unieważnienie Traktatów Brzesko-Litewskich, oraz wszystkich innych traktatów, porozumień lub konwencji, zawartych przez dawny Rząd austro-węgierski z Rządem maksymalistów w Rosji.

Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone zastrzegają wyraźnie prawa Rosji do otrzymania od Niemiec wszelkich restytucji i odszkodowań, opartych na zasadach niniejszego Traktatu.

2. Austria przyjmuje obowiązek uznania w całej pełni wszelkich Traktatów lub układów, któreby Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone zawarły z Państwami czy to już utworzonymi, czy to powstać mającymi na całym lub na części terytorjum dawniejszego Cesarstwa rosyjskiego w jego granicach z dn. 1 sierpnia 1914 r. oraz obowiązek uznania granic tychże państw, jakie zostaną ustalone.

DZIAŁ VIII.

Postanowienia ogólne.

ARTYKUŁ 88.

Niepodległość Austrii jest niezbywalna, chyba tylko za zgodą Rady Związku Narodów. Wobec tego Austria obowiązuje się wstrzymać się (chyba że uzyska zgodę pomienionej Rady) od wszelkich aktów, które mogłyby naruszyć jej niepodległość bezpośrednio, czy pośrednio, jakimkolwiek sposobem, w szczególności i to do czasu dopuszczenia jej w charakterze Członka Związku Narodów, przez udział w sprawach innego Mocarstwa.

ARTYKUŁ 89.

Austria oświadcza, że już obecnie uznaje i zgadza się na takie granice Bułgarii, Grecji, Węgier, Polski, Rumunii, Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego oraz Państwa czesko-słowackiego, jakie ustala Głównie Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone.

ARTYKUŁ 90.

Austria zobowiązuje się uznać całkowitą moc Traktatów pokoju oraz dodatkowych Konwencji, jakie zostały lub zostaną zawarte przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone z Mocarstwami, walczącymi u boku dawnej monarchji austro-węgierskiej, zgodzić się na postanowienia, które już zostały lub które będą powzięte względem terytorjów dawnego Cesarstwa niemieckiego, Węgier, Królestwa Bułgarii oraz Cesarstwa otomańskiego i uznać nowe Państwa w granicach, jakie im zostały w ten sposób wyznaczone.

ARTYKUŁ 91.

Austria — oile to jej dotyczy — zrzeka się na rzecz Głównych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych wszystkich praw oraz tytułów do terytorjów, które poprzednio należały do dawnej monarchji austro-węgierskiej, a które znajdują się poza nową granicą Austrii, opisaną w artykule 27 Części II (Granice Austrii), i które nie otrzymały obecnie żadnego innego przeznaczenia.

Austrja zobowiązuje się uznawać postanowienia Głównych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych względem tych terytorjów, a mianowicie oile dotyczą one obywatelstwa mieszkańców.

ARTYKUŁ 92.

Nie można niepokoić ani też utrudzać żadnego z mieszkańców terytorjów dawnej austro-węgierskiej monarchji czy to z racji jego stanowiska politycznego w okresie od 28 lipca 1914 r. aż do ostatecznego uznania zwierzchnictwa na tych terytorjach, czy to z racji uregulowania jego obywatelstwa na zasadzie niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 93.

Austrja zwróci bez zwłoki interesowanym Rządom sprzymierzonym, czy stowarzyszonym archiwa, rejestry, plany, tytuły i dokumenty wszelkiego rodzaju, dotyczące administracji cywilnej, wojskowej, finansowej, sądowej, czy jakiegokolwiek innej na ustąpionych terytorjach. Gdyby które z tych dokumentów, archiwów, rejestrów, tytułów lub planów były przeniesione na inne miejsce, zostaną zwrócone przez Austrję na żądanie interesowanych Rządów sprzymierzonych lub stowarzyszonych.

W razie gdyby archiwa, rejestry, plany, tytuły lub dokumenty, wymienione w ustępie 1-ym, nie posiadające charakteru wojskowego, dotyczyły również administracji austriackiej, i gdyby wobec tego ich wydanie nie mogło się odbyć bez szkody dla ostatniej, Austrja zobowiązuje się pod warunkiem wzajemności, komunikować je (*en donner communication*) interesowanym Rządom sprzymierzonym i stowarzyszonym.

ARTYKUŁ 94.

Oddzielne konwencje między Austrją a każdym z Państw, do których przeszło pewne terytorjum dawnego Cesarstwa Austrii, lub które powstały z rozbioru dawnej monarchji austro-węgierskiej, uregulują interesy mieszkańców, w szczególności, o ile to dotyczy ich praw cywilnych, handlu oraz wykonywania zawodu.

C Z Ę Ś Ć IV.

Interesy Austrii poza Europą.

ARTYKUŁ 95.

Poza swemi granicami, ustalonymi w niniejszym Traktacie, Austrja—oile to jej dotyczy — zrzeka się wszystkich jakichkolwiek praw, tytułów i przywilejów do terytorjów lub dotyczących się terytorjów, któreby należały do dawnej austro-węgierskiej monarchji lub jej sprzymierzeńców, zarówno jak wszystkich praw, tytułów i przywilejów, któreby z jakiegobądź tytułu mogły jej przysługiwać względem Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych.

Austrja zobowiązuje się natychmiast uznać i zastosować się do zarządzeń, które wydały lub wydadzą Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, ewentualnie w porozumieniu z trzecimi Mocarstwami, w celu uregulowania następstw powyższego postanowienia.

DZIAŁ I.

Marokko.

ARTYKUŁ 96.

Austria — oile to jej dotyczy — zrzeka się wszelkich praw, tytułów i przywilejów, wynikających na jej korzyść z Aktu jeneralnego w Algesiras z 7 kwietnia 1906 r. Porozumienia francusko-niemieckiego z 9 lutego 1909 r. oraz z 4 listopada 1911 r. Wszelkie traktaty, porozumienia, układy, lub umowy, zawarte przez Rząd dawnej austro-węgierskiej monarchji z państwem szeryfa, uważa się za uchylone od dnia 12 sierpnia 1914 r.

W żadnym razie Austria nie może ciągnąć korzyści z powyższych aktów i zobowiązuje się nie interwenjować w jakikolwiek sposób w układach, jakie co do Marokka mogłyby się toczyć między Francją a innemi Mocarstwami.

ARTYKUŁ 97.

Austria oświadcza, że się godzi na wszelkie następstwa, wynikające z ustanowienia protektoratu Francji nad Marokkiem, który to protektorat Rząd bylej austro-węgierskiej monarchji uznaje oraz, że zrzeka się praw kapitulacji w Marokku.

Zrzeczenie to mieć będzie skutek od 12 sierpnia 1914 r.

ARTYKUŁ 98.

Rząd szeryfa będzie miał zupełną swobodę działania przy regulowaniu statutu i warunków osiadania obywateli austriackich w Marokku.

Austriaccy protegowani, czynszownicy i austriaccy stowarzyszeni rolnicy będą uważani za pozbawionych od dnia 12 sierpnia 1914 r. korzyści z przywilejów, przywiązanych do tego ich charakteru i będą podlegali prawu ogólnemu.

ARTYKUŁ 99.

Wszelki majątek ruchomy oraz nieruchomy bylej austro-węgierskiej monarchji w Cesarstwie szeryfa przechodzi z samego prawa, bez żadnego odszkodowania, na Maghzena.

Pod tym względem uważanem będzie, że majątek i własność bylej austro-węgierskiej monarchji obejmuje wszelką własność Korony, jako też majątek prywatny dawnej rodziny panującej w Austro-Węgrzech.

Wszelki majątek ruchomy i nieruchomy w Cesarstwie szeryfa, należący do obywateli austriackich, traktowany będzie zgodnie z Działami III i IV Części X (Przepisy ekonomiczne) niniejszego Traktatu.

Prawa górnicze, któreby Trybunał rozjemczy przyznał obywatelom austriackim, ustanowione stosownie do górniczego regulaminu marokańskiego, ulegną losowi majątku obywateli austriackich w Marokku.

ARTYKUŁ 100.

Rząd austriacki zapewni przeniesienie na osobę, przez Rząd francuski wskazaną, akcji, które stanowią udział Austrii w kapitałach Banku Państwowego Marokańskiego.

Ta osoba wypłaci osobom uprawnionym wartość akcji, wykazaną przez Bank Państwa.

Przeniesienie powyższe nastąpi bez uszczerbku dla spłaty długów, któreby obywatele austriaccy byli zaciągali względem Marokańskiego Banku Państwa.

ARTYKUŁ 101.

Towary marokańskie korzystać będą przy wwozie do Austrii z traktowania, przyznanego towarom francuskim.

DZIAŁ II.

E g i p t.

ARTYKUŁ 102.

Austria oświadcza, że uznaje protektorat W. Brytanji nad Egiptem, proklamowany 18 grudnia 1914 r., i zrzeka się — oile to jej dotyczy — prawa kapitulacji w Egipcie. Zrzeczenie to będzie miało skutek od 12 sierpnia 1914 r.

ARTYKUŁ 103.

Wszelkie traktaty, porozumienia, układy lub kontrakty, zawarte przez Rząd byłej austro-węgierskiej monarchji z Egiptem, uważa się za zniesione z dniem 12 sierpnia 1914 r.

W żadnym wypadku Austria nie może się powoływać na powyższe akty i zobowiązuje się nie uczestniczyć pod żadną postacią w układach, któreby się toczyły co do Egiptu między Wielką Brytanią oraz innemi Mocarstwami.

ARTYKUŁ 104.

Zanim uzyska moc obowiązującą egipska ustawa o organizacji sądowej, ustanawiająca trybunały pełnej jurysdykcji, dekrety Jego Wysokości Sultana powierzą jurysdykcję nad austriackimi obywatelami oraz ich własnością trybunałom konsularnym Brytanji.

ARTYKUŁ 105.

Rząd egipski będzie miał zupełną swobodę działania przy regulacji statutu oraz warunków osiedlenia się w Egipcie obywateli austriackich.

ARTYKUŁ 106.

Austria — oile to jej dotyczy — wyraża swą zgodę na zniesienie dekretu, wydanego 28 listopada 1904 r. przez Jego Wysokość Khedywa w sprawie Komisji Długu Publicznego Egiptu, względnie na zmianę tego dekretu, którąby Rząd egipski uważał za pożądaną.

ARTYKUŁ 107.

Austria — oile to jej dotyczy — zgadza się na przeniesienie na Rząd Jego Brytyjskiej Mości władzy, przekazanej Jego Cesarskiej Mości Sultanowi przez Konwencję podpisaną w Konstantynopolu 29 października 1888 r. co do wolnej żeglugi w Kanale Sueskim.

Austria zrzeka się wszelkiego udziału w egipskiej Radzie sanitarnej, morskiej i kwarantannowej i godzi się — oile to jej dotyczy — na przeniesienie kompetencji tejże Rady na władze egipskie.

ARTYKUŁ 108.

Wszelki majątek i wszelka własność byłej monarchji austro-węgierskiej w Egipcie przechodzą z samego prawa, bez żadnego odszkodowania na Rząd egipski.

Pod tym względem uważanem będzie, że majątek i własność dawnej monarchji austro-węgierskiej obejmuje wszelką własność Korony, jako też majątek prywatny dawnej rodziny panującej Austro-Węgier.

Wszelki majątek ruchomy i nieruchomy w Egipcie, należący do obywateli austriackich, traktowany będzie stosownie do Działów III i IV Części X (Przepisy ekonomiczne) niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 109.

Towary egipskie, wwożone do Austrii, traktowane będą według zasad, stosowanych do towarów Brytanji.

DZIAŁ III.

S y j a m.

ARTYKUŁ 110.

Austria — oile to jej dotyczy — uznaje za upadłe z dniem 22 lipca 1917 r. wszystkie traktaty, konwencje lub porozumienia, zawarte przez dawną austro-węgierską monarchję z Syjamem, oraz wszystkie prawa, tytuły i przywileje, z nich wynikające, jak również wszelkie prawa sądownictwa konsularnego w Syjamie.

ARTYKUŁ 111.

Austria — oile to jej dotyczy — ustępuje Syjamowi wszystkie swe prawa do majątku i własności, które należały do byłej austro-węgierskiej monarchji w Syjamie, z wyjątkiem zabudowań, używanych, jako rezydencje lub biura dyplomatyczne albo konsularne, zarówno jak mieszczący się w nich majątek i ruchomości. Rząd syjamski nabędzie ten majątek i własność z samego prawa, bez odszkodowania.

Majątek, własność i prywatne prawa obywateli austriackich w Syjamie będą traktowane w myśl postanowień Części X (Przepisy ekonomiczne) niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 112.

Austria zrzeka się w swoim i swych obywateli imieniu wszelkich pretensji do Rządu syjamskiego z powodu likwidacji majątku austriackiego lub internowania obywateli austriackich w Syjamie. Postanowienie to nie powinno dotyczyć praw stron interesowanych w produkcji któregoś z przedmiotów tej likwidacji, które to prawa są uregulowane postanowieniami Części X (Przepisy ekonomiczne) niniejszego Traktatu.

DZIAŁ IV.

Chiny.

ARTYKUŁ 113.

Austria — oile to jej dotyczy — zrzeka się na korzyść Chin wszelkich przywilejów i korzyści, wynikających z postanowień końcowego Protokołu, podpisanego w Pekinie dnia 7 września 1901 r., łącznie z wszystkimi aneksami, notami i dokumentami uzupełniającymi. Austria zrzeka się również na korzyść Chin wszelkich pretensji do odszkodowań, na zasadzie rzeczzonego Protokołu za czas do 14 sierpnia 1917 r.

ARTYKUŁ 114.

Z chwilą, gdy niniejszy Traktat uzyska moc obowiązującą, każda z Wysokich Ukladających się Stron będzie stosowała, oile to jej dotyczy:

- 1°. Układ z 29 sierpnia 1902 r., o nowych opłatach chińskich;
- 2°. Układ z 27 września 1905 r. co do Whang-Poo oraz tymczasowy uzupełniający układ z 4 kwietnia 1912 r.

W każdym razie Chiny nie będą zobowiązane przyznawać Austrii korzyści i przywilejów, które przyznały przez te układy byłej austro-węgierskiej monarchji.

ARTYKUŁ 115.

Austria — oile to jej dotyczy — ustępuje Chinom wszelkie swe prawa do zabudowań nabrzeża i przystanków, koszar, fortów, broni i amunicji wojennej, okrętów wszelkiego rodzaju, urządzenia telegrafu iskrowego i innej własności publicznej, które należały do byłej austro-węgierskiej monarchji, a położone są lub znaleźć się mogą na terytorjach koncesji austro-węgierskich w Tien-Tsin lub w innych częściach terytorjum Chin.

Rozumie się wszakże, że zabudowania, służące za rezydencje lub biura dyplomatyczne, albo konsularne, zarówno jak mieszczące się w nich majątek i ruchomości, nie są objęte powyższą cesją; dalej, Rząd chiński nie podejmie żadnych zarządzeń, aby dysponować własnością publiczną lub prywatną byłej austro-węgierskiej monarchji, położoną w Pekinie, w t. zw. dzielnicy legacyjnej, bez porozumienia się z Przedstawicielami dyplomatycznymi Mocarstw, które w chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, pozostają uczestnikami końcowego Protokołu z 7 września 1901 r.

ARTYKUŁ 116.

Austria — oile to jej dotyczy — zgadza się na zniesienie umów, pożytych od Rządu chińskiego, na których podstawie istnieje obecnie austro-węgierska koncesja w Tien-Tsin.

Chiny, powróciwszy do pełnego wykonywania swych praw zwierzchniczych nad rzeczonymi terenami, oświadczają chęć otwarcia ich na użytek międzynarodowego osiedlenia oraz handlu. Oświadczają dalej, że zniesienie umów, na których podstawie koncesje te obecnie istnieją, nie powinno naruszać praw własności obywateli Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, którzy posiadają parcele na tych koncesjach.

ARTYKUŁ 117.

Austrja zrzeka się wszelkich pretensji do Rządu chińskiego lub którego z Rządów sprzymierzonych i stowarzyszonych z tytułu internowania w Chinach obywateli austriackich i odesłania ich do kraju. Austrja — oile to jej dotyczy — zrzeka się również wszelkich pretensji z powodu zajęcia okrętów austro-węgierskich w Chinach, likwidacji, oddania pod sekwestr, zajęcia i dysponowania majątkiem, prawami oraz udziałami austriackimi w tymże kraju od 14 sierpnia 1917 r. począwszy. Jednakże postanowienie powyższe nie ma naruszać praw stron zainteresowanych w produkcji któregośkolwiek z przedmiotów likwidacji; prawa te są uregulowane postanowieniami Części X (Przepisy ekonomiczne) niniejszego Traktatu.

CZĘŚĆ V.

Przepisy dotyczące wojska, marynarki i lotnictwa.

Aby umożliwić przygotowanie ogólnego ograniczenia zbrojeń wszystkich narodów, Niemcy zobowiązują się przestrzegać ściśle następujących przepisów, dotyczących wojska, marynarki i lotnictwa.

DZIAŁ I.

Przepisy dotyczące wojska.

ROZDZIAŁ I.

Przepisy ogólne.

ARTYKUŁ 118.

W ciągu trzech miesięcy po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu siły wojskowe Austrii będą musiały być zdemobilizowane w zakresie poniżej przepisany.

ARTYKUŁ 119.

Powszechna obowiązkowa służba wojskowa w Austrii zostanie zniesiona. W przyszłości austriacka armja będzie się tworzyła i rekrutowała tylko w drodze dobrowolnego zaciągu.

ROZDZIAŁ II.

Liczebność i Kadry Armji Austrjackiej.

ARTYKUŁ 120.

Ogólna liczebność sił wojskowych armji austrjackiej nie będzie mogła przekraczać 30,000 ludzi łącznie z oficerami i wojskami zakładów (*troupes des dépôts*).

Formacje, tworzące armję austrjacką, określi dowolnie Austrja, z następującymi jednak zastrzeżeniami:

1° że skład liczebny utworzonych jednostek mieścić się będzie obowiązkowo w granicach maximum i minimum, podanych w IV Tablicy, do niniejszego Działu dołączonej;

2° że liczba oficerów, łącznie z personelem Sztabów oraz służby specjalnej, nie przekroczy $\frac{1}{20}$ ogólnej liczby wojsk czynnych, zaś liczba podoficerów — $\frac{1}{15}$ ogólnej liczby wojsk czynnych;

3° że liczba kartaczownic, armat i moździerzy nie przekroczy liczby, ustalonej dla tysiąca ludzi ogólnego składu czynnych wojsk Tablicy V, załączonej do niniejszego Działu.

Armji austrjackiej wolno będzie używać wyłącznie do utrzymywania porządku na terytorjum Austrii oraz na granicach do celów policyjnych.

ARTYKUŁ 121.

Maksymalne siły Sztabów oraz wszystkich formacji, które Austrja może utworzyć, są podane w Tablicach, dołączonych do niniejszego Działu. Liczb tych można ściśle nie przestrzegać, ale ich nie można przekraczać.

Zabronione są wszelkie inne organizacje, dotyczące dowództwa wojsk, lub przygotowania do wojny.

ARTYKUŁ 122.

Zabronione są wszelkie zarządzenia mobilizacyjne lub mające związek z mobilizacją.

Formacje wojsk, służba administracyjna oraz Sztaby nie będą mogły w żadnym wypadku posiadać kadrów uzupełniających.

Zabrania się wykonywania zarządzeń przygotowawczych, mających na celu rekwizycję zwierząt lub innych środków transportów wojskowych.

ARTYKUŁ 123.

Liczba żandarmów, celników, straży leśnej, agentów policji miejscowej lub miejskiej, albo innych tego rodzaju urzędników, nie będzie mogła przekraczać liczby osób, które pełniły podobne czynności w 1913 r. i które służyły obecnie w granicach terytorjalnych Austrii, ustalonych w niniejszym Traktacie.

Liczba tych urzędników będzie mogła być w przyszłości powiększona jedynie w stosunku, odpowiadającym przyrostowi ludności w miejscowościach lub miastach, które ich zatrudniają. Powyższych pracowników i urzędników podobnie jak i tych, którzy należą do służby kolejowej, nie można będzie zbierać na jakiekolwiek ćwiczenia wojskowe.

ARTYKUŁ 124.

Zabronione są wszystkie formacje wojsk, nie przewidziane w Tablicach dołączonych do niniejszego Działu. Te, któreby istniały ponad dozwolony stan liczebny 30,000 ludzi, zostaną zniesione w terminie, przewidzianym w art. 118.

ROZDZIAŁ III.

Pobór i wyćwiczenie wojskowe.

ARTYKUŁ 125.

Wszyscy oficerowie będą oficerami zawodowymi. Oficerowie obecnie służący, którzy zostali zatrzymani w armji, muszą się zobowiązać do służby przynajmniej do 40 lat życia. Oficerowie będący obecnie w służbie, którzy nie zaciągną się do nowej armji, będą zwolnieni od wszelkiej powinności wojskowej; nie będą mogli brać udziału w żadnych ćwiczeniach wojskowych ani teoretycznych, ani praktycznych.

Nowomianowani oficerowie będą musieli zobowiązać się do służby czynnej bez przerwy conajmniej w ciągu dwudziestu lat.

Liczba oficerów, opuszczających służbę dla jakichkolwiek powodów przed upływem terminu ich zaciągu, nie powinna rocznie przekraczać $\frac{1}{20}$ całego liczebnego składu oficerów, przewidzianego w artykule 120. Jeżeli ten stosunek zostanie przekroczony z powodu siły wyższej, to wynikłego stąd deficytu w kadrach, nie będzie można wypełnić nowymi nominacjami.

ARTYKUŁ 126.

Cały czas trwania zaciągu podoficera oraz żołnierzy nie może być krótszy, aniżeli 12 lat bez przerwy, licząc w tem przynajmniej sześć lat służby pod sztandarami.

Liczba ludzi rozpuszczanych przed upływem czasu trwania ich zaciągu czy to dla względów ich zdrowia, czy to ze względów dyscyplinarnych lub jakichkolwiek innych, nie będzie mogła przekraczać rocznie $\frac{1}{20}$ całego składu liczebnego, ustalonego w artykule 120. Jeżeli ten stosunek zostanie przekroczony z powodu siły wyższej, to wynikłego stąd deficytu nie będzie można wypełnić nowym zaciągami.

ROZDZIAŁ IV.

Szkoły, Zakłady Naukowe, Towarzystwa i Stowarzyszenia wojskowe.

ARTYKUŁ 127.

Liczba uczniów dopuszczanych na kursy szkół wojskowych będzie utrzymana w ścisłym stosunku do wakansów w kadrach oficerskich, wymagających wypełnienia. Uczniowie oraz kadry będą zaliczeni do składu liczebnego, ustalonego w artykule 120 niniejszego Działu.

Wskutek tego wszystkie szkoły wojskowe, nie odpowiadające powyższemu potrzebom, zostaną zniesione.

ARTYKUŁ 128.

Zakłady naukowe, nie wskazane w artykule 127, zarówno jak wszystkie towarzystwa sportowe i inne, nie powinny zajmować się żadnymi sprawami wojskowymi.

ROZDZIAŁ V.

Uzbrojenie: Amunicja, Materiał i Fortyfikacje.

ARTYKUŁ 129.

Po upływie trzech miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu uzbrojenie austriackiej armji nie powinno przekraczać ilości ustalonych dla 1.000 ludzi według Tablicy V, dołączonej do niniejszego działu.

Przewyżka w stosunku do stanu liczebnego będzie służyła jedynie do zastąpienia, któreby się ewentualnie okazało koniecznem.

ARTYKUŁ 130.

Zaopatrzenie w amunicję, będące w rozporządzeniu armji austriackiej, nie powinno przekraczać ilości oznaczonej w Tablicy V, dołączonej do niniejszego Działu.

W ciągu trzech miesięcy po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu Rząd austriacki złoży przewyżkę znajdującego się obecnie uzbrojenia i amunicji w miejscach, które mu zostaną podane przez Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone.

Żadnego innego zaopatrzenia, składu ani rezerw amunicji nie będzie wolno tworzyć.

ARTYKUŁ 131.

Liczba i wagomiar armat, które mają tworzyć stałe normalne uzbrojenie fortyfikacji, istniejących obecnie w Austrii, zostaną natychmiast podane do wiadomości Głównych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych i będą stanowiły maxima, których nie będzie wolno przekroczyć.

W ciągu trzech miesięcy po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu maximum zaopatrzenia tych armat w amunicję będzie zmniejszone i będzie utrzymane na następującym jednostajnym poziomie:

1.500 strzałów na sztukę wagomiaru 105 milimetrów lub niżej;

500 strzałów na sztukę wagomiaru ponad 105 milimetrów.

ARTYKUŁ 132.

Fabrykacja broni, amunicji oraz materiału wojennego będzie się odbywała tylko w jednej fabryce. Fabryka będzie pod zarządem Państwa, które też będzie jej właścicielem, produkcja będzie ściśle ograniczona do fabrykacji koniecznej ze względu na liczebny skład wojsk oraz na uzbrojenie, wskazane w artykułach 120, 123, 129, 130, oraz 131.

Fabrykacja broni myśliwskiej nie będzie zakazana z zastrzeżeniem, że wyrabiana w Austrii broń myśliwska, do której używa się jako amunicji kul, nie będzie tego wymiaru co wymiar broni wojennej, używanej w armjach europejskich.

W ciągu trzech miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu wszystkie inne zakłady, które wyrabiają, przygotowują lub studjują broń, amunicję, lub jaki inny materiał wojenny, zostaną zniesione albo też przekształcone na użytek czysto handlowy.

W tym samym okresie czasu zostaną również zniesione wszystkie arsenały prócz tych, które będą służyły na skład dozwolonej amunicji; personel ich zostanie zwolniony.

Przyrządy zakładów lub arsenałów, przekraczające potrzeby dozwolonej fabrykacji, powinny być uczynione niezdatnymi do użytku albo przerobione na użytek czysto handlowy stosownie do postanowień międzysojuszniczej wojskowej Komisji Kontroli, przewidzianej w artykule 153.

ARTYKUŁ 133.

W ciągu trzech miesięcy po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu, cała broń, amunicja i cały materiał wojenny, włączając w to wszelki materiał do obrony przeciw statkom powietrznym, znajdujące się w Austrii bez względu na swe pochodzenie, oile przekraczają dozwoloną ilość, zostaną wydane Głównym Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym.

Wydanie nastąpi w takim miejscu terytorjum austriackiego, które oznaczą wzmiankowane Mocarstwa; zadecydują one również o dalszem przeznaczeniu tego materiału.

ARTYKUŁ 134.

Przywóz do Austrii broni, amunicji oraz wszelkiego rodzaju materiału wojennego jest wyraźnie wzbroniony.

To samo dotyczy fabrykacji i wywozu broni, amunicji oraz wszelkiego rodzaju materiału wojennego, przeznaczonego zagranicę.

ARTYKUŁ 135.

Ponieważ posługiwanie się miotaczami ognia, gazami duszącymi, trującymi lub podobnymi, jako też wszelkimi płynami, materiałami lub tym podobnymi sposobami jest zakazane, przeto ich fabrykacja i przywóz do Austrii są surowo wzbronione.

To samo dotyczy materiału specjalnie przeznaczonego do fabrykacji, przechowania lub posługiwania się rzeczonymi produktami lub sposobami.

Wzbroniona jest również fabrykacja oraz wwóz do Austrii wozów pancernych, czołgów i wszelkich temu podobnych machin, mogących służyć do celów wojennych.

TABLICA I.

Skład i najwyższy stan liczebny Dywizji piechoty.

J E D N O S T K I	Najwyższy stan liczebny każdej jednostki	
	oficerów	żołnierzy
Sztab dywizji piechoty	25	70
Sztab piechoty dywizyjnej	5	50
Sztab artylerji dywizyjnej	4	30
3 Pułki piechoty ¹⁾ (w składzie 65 oficerów i 2000 żołnierzy)	195	6000
1 Szwadron	6	160
1 Bataljon artylerji okopów (tranchée) (3 kompanje)	14	500
1 Bataljon pionierów ²⁾	14	500
1 Pułk artylerji polowej ³⁾	80	1200
1 Bataljon cyklistów po 3 kompanje ⁴⁾	18	450
1 Oddział łączności	11	330
Dywizyjna służba zdrowia	28	550
Parki oraz tabory	14	940
Razem dla jednej dywizji piechoty	414	10780

1) Każdy pułk składa się z 3 bataljonów piechoty. Każdy bataljon — z 3 kompanji piechoty oraz 1 kompanji mitraljez.

2) Każdy bataljon składa się z 1 Sztabu, 2 kompanji pionierów, 1 oddziału pontonierów i 1 oddziału reflektorów.

3) Każdy pułk składa się z 1 Sztabu, 3 grup artylerji polowej albo górskiej, ogółem z 8 baterji, każda po 4 armaty, lub haubice polowe albo górskie.

4) Oddział ten składa się z 1 oddziału telefonicznego i telegraficznego, i oddziału słuchowego oraz 1 oddziału gołębiarzy.

TABLICA II.

Skład i najwyższy stan liczebny dywizji kawalerji.

J E D N O S T K I	Najwyższa liczba tych jednostek w jednej dywizji	Najwyższy stan liczebny każdej jednostki	
		oficerów	żołnierzy
Sztab jednej dywizji kawalerji	1	15	50
Pułk kawalerji ¹⁾	6	30	720
Grupa artylerji polowej (3 baterje)	1	30	430
Grupa automobilów, mitraljez oraz auto- mobilów—armat ²⁾	1	4	80
Różnych działów		30	500
Razem na dywizję kawalerji z 6 pułków.		259	3380

1) Każdy pułk składa się z 4 szwadronów.

2) Każda grupa składa się z 9 wozów bojowych, na każdym 1 armata, 1 mitraljeza, 1 mitraljeza zapasowa, 4 wozy komunikacyjne (communication cars), 2 małe wózki żywnościowe, 7 wózków z tych 1 — warsztatowy, 4 — motorowe.

U w a g a. Wielkie jednostki kawaleryjskie mogą się składać ze zmiennej liczby pułków, a nawet mogą tworzyć niezależne brygady w granicach powyższego stanu liczebnego.

TABLICA III.

Skład i najwyższy stan liczebny brygady mieszanej.

J E D N O S T K I	Najwyższy skład liczebny każdej jednostki	
	oficerów	żołnierzy
Sztab brygady	10	50
2 Pułki piechoty ¹⁾	130	4000
1 Bataljon cyklistów	18	450
1 Szwadron kawalerji	5	100
1 Grupa artylerji polowej	20	400
1 Kompanja artylerji okopowej.	5	150
Różne działy	10	200
Razem na mieszaną brygadę	198	5350

1) Każdy pułk obejmuje 3 bataljony piechoty, każdy bataljon obejmuje 3 kompanje piechoty oraz 1 kompanję mitraljez.

TABLICA IV.

Najniższy skład liczebny jednostek jakiejkolwiek organizacji armji
(Dywizje, Brygady mieszane etc.)

JEDNOSTKI	Najwyższy skład liczebny (dla pamięci)		Najniższy skład liczebny	
	oficerów	żołnierzy	oficerów	żołnierzy
Dywizje piechoty	414	10.780	300	8000
Dywizja kawalerji	259	5.380	180	3650
Brygada mieszana	198	5.350	140	4250
Pułk piechoty	65	2.000	52	1600
Bataljon piechoty	16	650	12	500
Kompanja piechoty lub mitraljez	3	160	2	120
Grupa cyklistów	18	450	12	300
Pułk kawalerji	30	720	20	450
Szwadron kawalerji	6	160	3	100
Pułk artylerji	80	1.200	60	1000
Baterja artylerji polowej	4	150	2	120
Kompanja artylerji okopowej	3	150	2	100
Bataljon pionierów	14	500	8	300
Baterja artylerji górskiej	5	320	3	200

TABLICA V.

Najwyższe dozwolone uzbrojenie oraz zaopatrzenie w amunicję.

MATERJAŁY	Ilość na 1000 ludzi	Ilość amunicji na jednostkę broni (karabinów, armat etc.)
Karabinów lub karabinków 1)	1,150	500 strzałów
Mitraljez ciężkich lub lekkich .	15	10.000 „
Okopowych moździerzy lekkich .	2	1.000 „
„ „ „średnich .	2	500 „
Armat lub moździerzy polowych lub górskich	3	1.000 „

1) Karabiny lub karabinki automatyczne liczone są jak lekkie mitraljezy. Nie są dozwolone armaty ciężkie, t. j. wagomiaru powyżej 105 mm. prócz tych, które stanowią normalne uzbrojenie fortyfikacji.

D Z I A Ł II.

Przepisy dotyczące Marynarki.

ARTYKUŁ 136.

Od chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu wszystkie austro-węgierskie statki wojenne, łącznie z podwodnymi będą uznane, jako ostatecznie wydane Głównym Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym.

Wszystkie monitory torpedowe i statki uzbrojone flotylli Dunaju zostaną wydane Głównym Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym.

W każdym razie Austria będzie miała prawo utrzymywać na Dunaju dla policji rzecznej trzy szalupy (éclairés) pod warunkiem, że ich wyboru dokona Komisja przewidziana w artykule 154 niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 137.

Krażowniki pomocnicze oraz poniżej wyszczególnione austro-węgierskie statki posilkowe zostaną rozbrojone i będą traktowane jako statki handlowe:

BOSNIA
GABLONZ
CAROLINA
AFRICA
TIROL
ARGENTINA
LUSSIN
TEODO
NIXE
GIGANTE
DALMAT
PERSIA
PRINCE HOHENLOHE
GASTEIN
HELOUAN
GRAF WURMBRAND
PELIKAN

HERKULES
POLA
NAJADE
PLUTO
PRESIDENT WILSON
(dawny Kaiser Franz Jozeph)
TRIESTE
BARON BRUCK
ELISABET
METCAVICH
BARON CALL
GAEA
CYCLOP
VESTA
NYMPHE
BUFFEL.

ARTYKUŁ 138.

Wszystkie statki wojenne, łącznie z podwodnymi, będące obecnie w budowie w portach, które należą do Austrii lub poprzednio należały do monarchji Austro-Węgierskiej, zostaną rozbite.

Praca nad rozbiciem tych statków rozpocznie się możliwie zaraz po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 139.

Wszelkie przedmioty, maszyny oraz materiały, pochodzące z rozbitych statków wojennych austro-węgierskich czy to nadwodnych, czy podwodnych, będą mogły być zużytkowane tylko do celów czysto przemysłowych albo handlowych.

Nie będzie można ani ich sprzedawać, ani ustępować zagranicę.

ARTYKUŁ 140.

Budowa lub nabywanie wszelkich statków podwodnych, nawet handlowych, będzie w Austrii zakazana.

ARTYKUŁ 141.

Wszystka broń, amunicja oraz morski materiał wojenny, łącznie z minami oraz torpedami, które należały do Austro-Węgier od podpisania rozejmu 3 listopada 1918 r. zostają uznane za ostatecznie wydane Głównym Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym.

ARTYKUŁ 142.

Austria odpowiada za dostawę (artykuły 136 i 141), rozbicie (artykuł 137), rozbięcie (artykuł 138), zarówno jak za sposób traktowania (artykuł 137) lub wykorzystania (artykuł 139) przedmiotów wskazanych w poprzednich artykułach, tylko o ile to dotyczy przedmiotów, znajdujących się na jej własnym terytorjum

ARTYKUŁ 143.

W przeciągu trzech miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, austriacka stacja telegrafu bez drutu o wielkiej sile w Wiedniu nie będzie mogła być używana bez pozwolenia Głównych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych do przysyłania wiadomości w sprawach marynarki, wojska lub polityki, dotyczących się Austrii, albo innego Państwa sprzymierzonego z Austro-Węgrami podczas wojny. Stacja ta będzie mogła przysyłać jedynie depesze handlowe, ale tylko pod dozorem powyższych Mocarstw, które wyznaczają długość fali, jaka ma być używana.

W tym samym przeciągu czasu Austria nie powinna budować stacji telegrafu bez drutu o wielkiej sile ani na swym własnym terytorjum, ani na Węgierskiem, Niemieckiem, Bułgarskiem lub Turckiem.

D Z I A Ł III.

Przepisy dotyczące lotnictwa wojkowego i morskiego.

ARTYKUŁ 144.

Sily zbrojne Austrii nie powinny mieć wcale awjacji wojskowej i morskiej.

Nie będzie zachowany żaden balon sterowy.

ARTYKUŁ 145.

W przeciągu dwóch miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu zostanie zdemobilizowany personel lotniczy, zapisany obecnie w kontrolach armji austriackich lądowych oraz morskich.

ARTYKUŁ 146.

Aż do całkowitego ewakuowania austriackiego terytorjum przez wojska sprzymierzone i stowarzyszone, lotnicze aparaty Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych będą miały w Austrii swobodę lotu w powietrzu, tranzytu oraz lądowania.

ARTYKUŁ 147.

W przeciągu sześciu miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszego Traktatu będą zabronione na całym terytorjum Austrii: fabrykacja, przywóz i wywóz aparatów lotniczych, ich części składowych, jakoteż motorów do aparatów lotniczych oraz części składowych tych motorów.

ARTYKUŁ 148.

Z chwilą uprawomocnienia się niniejszego Traktatu Głównym Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym powinien być wydany przez Austrię, przytem na jej koszt, cały materiał lotniczy wojskowy oraz marynarski.

Wydanie powinno być dokonane w miejscu, które oznaczą Rządy powyższych Mocarstw; zostanie ono zakończone w przeciągu trzech miesięcy.

Do tego materiału zostanie zaliczony w szczególności materiał, który jest lub był używany albo przeznaczony do celów wojennych, a mianowicie: Samoloty i hydroplany kompletne, jak również te, które są w fabrykacji, w reparacji lub składaniu.

Balony sterowe zdolne do lotu lub będące w fabrykacji, w reparacji lub w składaniu.

Aparaty do produkowania wodoru.

Szopy do balonów sterowych i wszelkiego rodzaju schroniska dla aparatów lotniczych.

Aż do chwili ich dostarczenia balony sterowe będą, na koszt Austrii utrzymywane w stanie napelnienia wodorem; aparaty do fabrykacji wodoru, jakoteż schroniska dla balonów sterowych za zezwoleniem pomienionych Mocarstw będą mogły być pozostawione Austrii aż do chwili dostarczenia balonów.

Motory lotnicze.

Kadłuby.

Uzbrojenie (działa, mitraljezy, karabiny maszynowe, przyrządy do rzucania bomb i torped, aparaty synchroniczne, przyrządy celownicze).

Amunicja (naboje, granaty, bomby naladowane; bomby puste, zapasy lub materiały wybuchowe, lub też produkty do ich fabrykacji).

Instrumenty aeronautyczne.

Aparaty telegrafu bez drutu i aparaty fotograficzne oraz kinematograficzne używane w lotnictwie.

Części składowe, dotyczące każdej z powyższych kategorii.

Powyżej wymieniony materiał nie może być bez specjalnego upoważnienia rzeczonych Mocarstw przenoszony na inne miejsca.

DZIAŁ IV.

Międzysprzymierzeńcze Komisje Kontroli.

ARTYKUŁ 149.

Wszystkie przepisy wojskowe, żeglarskie i lotnicze, zawarte w niniejszym Traktacie, dla których wykonania został wyznaczony pewien przeciąg czasu, będą wykonane przez Austrię pod kontrolą międzysprzymierzeńczych Komisji, wyznaczonych specjalnie w tym celu przez Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone.

Powyżej wzmiankowane Komisje będą przy Rządzie austriackim reprezentowały Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone we wszystkim, co się dotyczy wykonania przepisów wojskowych, morskich lub lotniczych. Będą one komunikowały władzom Austrii decyzje, których powzięcie Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone sobie zastrzegły, lub też które mogłyby się okazać koniecznymi przy wykonywaniu pomienionych przepisów.

ARTYKUŁ 150.

Międzysprzymierzeńcze Komisje kontroli będą mogły ustanowić w Wiedniu swe urzędy, nadto, ilekroć to uznają za pożyteczne, będą mogły udawać się do wszystkich miejscowości na terytorjum austriackiem, posyłać tam Podkomisje, albo polecać udanie się tam jednemu lub kilku swym członkom.

ARTYKUŁ 151.

Rząd austriacki będzie obowiązany udzielać międzysprzymierzeńczym Komisjom kontroli wszelkich wiadomości oraz dokumentów, które one będą uważały za konieczne do wypełnienia swych zadań, nadto wszystkich środków, zarówno personelu, jak materiałów, których powyżej wzmiankowane Komisje mogłyby potrzebować dla zapewnienia całkowitego wykonania przepisów wojskowych, żeglarskich lub lotniczych.

Rząd austriacki będzie obowiązany wyznaczyć do każdej międzysprzymierzeńczej Komisji kontroli wykwalifikowanego przedstawiciela, który będzie miał za zadanie odbierać od Komisji komunikaty, stosowane przez nią do Rządu austriackiego oraz dostarczać jej lub starać się dla niej o wszelkie wiadomości lub dokumenty, których ona zażąda.

ARTYKUŁ 152.

Utrzymanie i koszt Komisji kontroli oraz wydatki, spowodowane jej działalnością, spadną na Austrię.

ARTYKUŁ 153.

Wojskowa międzysprzymierzeńcza Komisja kontroli będzie miała w szczególności za zadanie odbierać od Rządu austriackiego zawiadomienia o miejscu znajdowania się zapasów i składów amunicji, o uzbrojeniu pozycji obronnych, twierdz oraz fortyfikacji, o miejscu znajdowania się zakładów i fabryk broni, amunicji oraz materiału wojennego, nadto o ich działalności.

Odbierze dostarczoną broń, amunicję, materiał wojenny, narzędzia do fabrykacji wojennej, ustali miejsca uskutecznienia tych dostaw, będzie czuwała nad niszczeniem, doprowadzaniem do stanu nieużywalności lub nad przekształceniem jak to przewidziano w niniejszym Traktacie.

ARTYKUŁ 154.

Morska międzynarodowa Komisja kontroli będzie miała specjalnie za zadanie udać się do warsztatów okrętowych oraz kontrolować rozbijanie statków znajdujących się w budowie, odbierać wydawaną broń, amunicję i żeglarski materiał wojenny oraz kontrolować przewidziane niszczenia i rozbijania.

Rząd austriacki obowiązany będzie dostarczyć międzysprzymierzeńczej morskiej Komisji kontroli wszystkich wiadomości oraz dokumentów, które ta uzna za konieczne dla upewnienia się o całkowitem wykonaniu przepisów dotyczących marynarki, a mianowicie planów okrętów wojennych, składu ich uzbrojenia, opisu oraz modeli dział, amunicji, torped, min, materiałów wybuchowych, aparatów telegrafu bez drutu i wogóle wszystkiego tego, co dotyczy materiałów marynarki wojennej, jak również wszystkich dokumentów prawodawczych, administracyjnych lub regulaminowych.

ARTYKUŁ 155.

Międzysojusznicza lotnicza Komisja kontroli będzie miała specjalnie za zadanie dokonać spisu materiału lotniczego, znajdującego się obecnie w posiadaniu Rządu austriackiego, dokonać inspekcji fabryk, samolotów, balonów i motorów lotniczych, fabryk broni, amunicji oraz materiałów wybuchowych, mogących mieć zastosowanie w lotnictwie, zwiedzić wszystkie aerodromy, szopy, tereny do lądowania, parki i zakłady, znajdujące się na terytorjum Austrii, w danym razie zarządzić usunięcie pomienionego materiału oraz odebrać dostawy.

Rząd austriacki obowiązany będzie dostarczyć międzysprzymierzeńcej lotniczej Komisji—Kontroli wszystkich informacji i dokumentów prawodawczych, administracyjnych lub innych, które Komisja uzna za konieczne dla upewnienia się co do całkowitego wypełnienia przepisów lotniczych, a w szczególności, dotyczących stanu liczebnego personelu, należącego do wszystkich lotniczych służb austriackich, jak również materiału, znajdującego się w fabrykacji lub zamówionego, dokładny spis wszystkich zakładów pracujących dla lotnictwa ze wskazaniem miejsca, gdzie się znajdują, oraz wszystkich szop i terenów do lądowania.

DZIAŁ V.

Przepisy ogólne.

ARTYKUŁ 156.

Po upływie trzech miesięcy od chwili, gdy niniejszy Traktat uzyska moc obowiązującą, prawodawstwo austriackie będzie musiało być zmienione i przystosowane przez Rząd austriacki do tej Części niniejszego Traktatu.

W tym samym czasie Rząd austriacki zarządzi wszystkie środki administracyjne lub inne w przedmiocie wykonania przepisów niniejszej Części.

ARTYKUŁ 157.

Następujące postanowienia Rozejmu z 3 listopada 1918 r., a mianowicie: paragrafy 2, 3, oraz 4 Rozdziału I (Przepisy wojskowe), paragrafy 2, 3 oraz 6 Rozdziału I załączonego Protokołu (Przepisy wojskowe) pozostają w mocy, o ile nie sprzeciwiają się zobowiązaniom powyższym.

ARTYKUŁ 158.

Austria zobowiązuje się, począwszy od daty, w której niniejszy Traktat uzyska moc obowiązującą, nie akredytować w żadnym obcym kraju żadnej misji wojskowej, marynarskiej lub lotniczej, nie wysyłać, ani też nie pozwalać na wyjazd takiej misji; zobowiązuje się nadto przedsięwziąć odpowiednie środki, aby nie pozwolić obywatelom niemieckim opuszczania swego terytorjum dla zaciągnięcia się do armji, floty lub służby lotniczej jakiegokolwiek obcego mocarstwa, dla przydzielenia się do niego, celem pomagania w wyćwiczeniu lub wogóle dla współdziałania w obcym kraju w nauczaniu wojskowem, marynarskiem lub lotniczem.

Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, o ile to ich dotyczy, zgadzają się, od chwili gdy niniejszy Traktat uzyska moc obowiązującą, nie zaciągać do swoich armji, swojej floty lub swoich sił lotniczych ani też nie przydzielać do nich żadnego obywatela austriackiego dla dopomożenia mu w wyćwiczeniu wojskowem, i wogóle nie zatrudniać żadnego obywatela austriackiego jako instruktora wojskowego, marynarskiego lub lotniczego.

Jednak postanowienie niniejsze nie narusza prawa Francji do prowadzenia prawa zaciągu do Legji cudzoziemskiej stosownie do praw i regulaminów wojskowych francuskich.

ARTYKUŁ 159.

Dopóki niniejszy Traktat pozostawać będzie w mocy, Austria zobowiązuje się ułatwiać wszelkie badania, jakie Rada Związku Narodów większością głosów uzna za konieczne.

C Z Ę Ś Ć VI.

Jeńcy Wojenni i Groby.

D Z I A Ł I.

Jeńcy Wojenni.

ARTYKUŁ 160.

Powrót do kraju austriackich jeńców wojennych oraz cywilnych osób internowanych nastąpi w miarę możliwości natychmiast po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu, i zostanie przeprowadzony z największą szybkością.

ARTYKUŁ 161.

Sprawę powrotu do kraju austriackich jeńców wojennych i cywilnych osób internowanych stosownie do warunków ustalonych w artykule 160 zapewni Komisja, złożona z jednej strony z Przedstawicieli Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, z drugiej strony z Przedstawicieli Rządu austriackiego.

Dla każdego z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych zarządzi szczegóły wykonania powrotu jeńców wojennych do ojczyzny Podkomisja — złożona wyłącznie z przedstawicieli interesowanego Mocarstwa i przedstawicieli Rządu austriackiego.

ARTYKUŁ 162.

Jeńcy wojenni oraz internowane osoby cywilne zostaną po oddaniu ich w ręce władz austriackich odesłani staraniem tychże władz bez zwłoki do domów. Ci z pośród nich, których przedwojenne stałe miejsce zamieszkania znajduje się na terytorjach okupowanych przez wojska Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, powinni również być tam odesłani z zastrzeżeniem zgody i nadzoru wojskowych władz, sprzymierzonych i stowarzyszonych armji okupacyjnych.

ARTYKUŁ 163.

Wszystkie koszty, wynikające z tego powrotu do ojczyzny, od chwili wyruszenia w drogę obciążać będą Rząd austriacki, który będzie zobowiązany zapewnić środki transportu równie jak i personel techniczny, tak jak to uzna za konieczne Komisja, przewidziana w artykule 161.

ARTYKUŁ 164.

Jeńcy wojenni i cywilne osoby internowane, czy to winni kary, czy to skazani na kary za przekroczenia dyscyplinarne, wróca do kraju bez względu na to, czy odcierpieli karę, oraz bez względu na postępowanie przeciw nim wdrożone.

To postanowienie nie dotyczy jeńców wojennych i cywilnych osób internowanych, karanych za czyny popełnione po 1 czerwca 1919 r.

Aż do powrotu do kraju podlegają nadal wszyscy jeńcy wojenni i cywilne osoby internowane obowiązującym przepisom, szczególnie co do pracy i dyscypliny.

ARTYKUŁ 165.

Jeńcy wojenni i cywilne osoby internowane, winni kary lub skazani na kary za uczynki inne, niż przekroczenie dyscypliny, będą mogli być nadal zatrzymani.

ARTYKUŁ 166.

Rząd austriacki zobowiązuje się przyjąć na swoje terytorjum wszystkie osoby, mogące wrócić do kraju, bez żadnej różnicy. Jeńcy wojenni lub obywatele austriaccy, którzyby sobie nie życzyli powrotu do kraju, będą mogli być wyłączeni od powrotu do kraju; lecz Rządy sprzymierzone i stowarzyszone zastrzegają sobie prawo bądź do odesłania ich do kraju, bądź do odstawienia ich do którego z Państw neutralnych, lub udzielenia im pozwolenia na pobyt na swoim własnym terytorjum.

Rząd austriacki zobowiązuje się nie przedsiębrać przeciwko tym osobom lub ich rodzinom żadnych zarządzeń wyjątkowych oraz nie stosować wobec nich z tej przyczyny żadnych represji lub prześladowań jakiegokolwiek rodzaju.

ARTYKUŁ 167.

Rządy sprzymierzone i stowarzyszone zastrzegają sobie prawo uzależnienia powrotu do kraju jeńców wojennych i obywateli austriackich, którzy są w ich władzy, od deklaracji i natychmiastowego przez Rząd austriacki uwolnienia wszystkich jeńców wojennych, będących obywatelami Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, którzyby wbrew swej woli znajdowali się jeszcze w Austrii.

ARTYKUŁ 168.

Rząd austriacki zobowiązuje się:

1° udzielić wolnego dostępu Komisjom do poszukiwania zaginionych, dostarczyć im wszystkich potrzebnych środków transportowych, dozwolnić dostępu do obozów, więzień, szpitali oraz wszystkich innych miejsc, oddać do ich rozporządzenia wszystkie dokumenty prywatne lub publiczne, któreby im mogły dopomóc w ich poszukiwaniach;

2° zarządzić środki przeciwko wszystkim austriackim urzędnikom lub osobom prywatnym, którzyby ukrywali obecność jakiegokolwiek obywatela Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego, albo, wiedząc o niej, zaniechali ją wyjawić.

ARTYKUŁ 169.

Rząd austriacki zobowiązuje się zwrócić bezzwłocznie po uprawomocnieniu się tego Traktatu wszystkie przedmioty, walory lub dokumenty, należące do obywateli Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, któreby były zatrzymane przez władze austriackie.

ARTYKUŁ 170.

Wysokie Układające się Strony oświadczają, że zrzekają się wzajemnej zapłaty sum, należących się za utrzymanie jeńców wojennych na ich terytorjach.

DZIAŁ II.

G r o b y.

ARTYKUŁ 171.

Rządy sprzymierzone i stowarzyszone oraz Rząd austriacki nakażą szanować i utrzymywać groby żołnierzy i marynarzy, pochowanych na ich terytorjach.

Zobowiązują się uznać każdą Komisję, wyznaczoną przez którykolwiek z Rządów do stwierdzenia tożsamości spisywania, utrzymywania lub wznoszenia odpowiednich pomników na wyżej wymienionych grobach i ułatwiać takiej Komisji wypełnienie jej obowiązków.

Pozatem, z zastrzeżeniem przepisów własnego ustawodawstwa oraz wyśmogów zdrowia publicznego, zgadzają się udzielać sobie nawzajem wszelkich ułatwień celem zadośćuczynienia żądaniom przeniesienia do kraju szczątków swych żołnierzy oraz marynarzy.

ARTYKUŁ 172.

Groby zmarłych w niewoli jeńców wojennych oraz osób cywilnych internowanych, obywateli różnych Państw wojujących, będą odpowiednio utrzymywane, stosownie do warunków, przewidzianych w artykule 171 niniejszego Traktatu.

Rządy sprzymierzone i stowarzyszone z jednej strony, zaś Rząd austriacki z drugiej strony, zobowiązują się nadto dostarczyć sobie wzajemnie:

1) całkowitego wykazu zmarłych wraz z wszystkimi objaśnieniami przydatnymi do stwierdzenia ich tożsamości;

2) wszystkich wskazówek co do liczby i miejsca grobów wszystkich zmarłych, pochowanych bez stwierdzenia tożsamości.

C Z Ę Ś Ć VII.

S a n k c j e.

ARTYKUŁ 173.

Rząd austriacki przyznaje Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym prawo pociągania przed ich Trybunały wojskowe osób, które zostały oskarżone o dokonanie czynów przeciwnych prawu i zwyczajom wojennym. Kary przewidziane przez ustawy będą zastosowane do osób uznanych za winne. Niniejsze postanowienie będzie stosowane niezależnie od postępowania, lub dochodzenia przed sądami Austrii lub jej sprzymierzeńców.

Rząd austriacki będzie obowiązany wydać Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym lub temu z nich, które się do niego zwróci z żądaniem, wszystkie osoby oskarżone o to, że popełniły czyn przeciwny prawom i zwyczajom wojennym i przytem wymienione już to imiennie, już to ze stopnia, urzędu lub zajęcia, które im Rząd austriacki powierzył.

ARTYKUŁ 174.

Winni czynów popełnionych przeciw obywatelom jednego z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, będą postawieni przed Trybunały wojenne tego Mocarstwa.

Winni czynów, popełnionych przeciw obywatelom kilku Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, będą postawieni przed Trybunały wojenne, złożone z członków, należących do Trybunałów wojskowych Mocarstw interesowanych.

W każdym razie oskarżony będzie miał prawo wybrania sobie adwokata.

ARTYKUŁ 175.

Rząd austriacki zobowiązuje się dostarczyć wszystkich dokumentów i wszelkiego rodzaju wiadomości, których przedłożenie będzie uznane za konieczne dla zupełnego poznania inkryminowanych faktów, poszukiwania winnych i ścisłego stwierdzenia odpowiedzialności.

ARTYKUŁ 176.

Postanowienia artykułów 173 do 175 stosują się również do Rządów Państw, którym przyznano terytorja należące do dawnej monarchji austro-węgierskiej, ilekroć chodzi o osoby oskarżone o akty przeciwne prawom i zwyczajom wojennym, a znajdujące się na terytorjum lub w rozporządzeniu tych Państw.

Jeżeli osoby, o których mowa, uzyskały obywatelstwo jednego z wymienionych Państw, to Rząd tego Państwa zobowiązuje się na żądanie interesowanego Mocarstwa i w porozumieniu z niem przedsięwziąć wszystkie środki konieczne celem zapewnienia ścigania oraz ukarania tych osób.

C Z Ę Ś Ć VIII.

Odszkodowania.

DZIAŁ I.

Przepisy ogólne.

ARTYKUŁ 177.

Rządy sprzymierzone i stowarzyszone oświadczają, zaś Austrija przyznaje, że Austrija i jej sprzymierzeńcy, jako sprawcy, są odpowiedzialni za wszystkie szkody i straty, poniesione przez Rządy sprzymierzone i stowarzyszone oraz przez ich obywateli na skutek wojny, która została im narzucona przez napaść ze strony Austro-Węgier i jej sprzymierzeńców.

ARTYKUŁ 178.

Rządy sprzymierzone i stowarzyszone uznają, że zasoby Austrii nie wystarczają na zapewnienie zupełnego odszkodowania za te straty i szkody, a to z uwagi na stale zmniejszanie się tych zasobów, co wynika z innych rozporządzeń niniejszego Traktatu.

Jednakowoż Rządy sprzymierzone i stowarzyszone żądają, zaś Austria się zobowiązuje do odszkodowania na warunkach poniżej określonych szkód, jakie przez czas, kiedy każde z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, znajdowało się w stanie wojny z Austrią, zostały wyrządzone ludności cywilnej Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, jak również jej majątkowi przez pomienioną napaść na lądzie, na morzu i z powietrza, oraz wogóle wszelkie szkody, określone w dołączonym Aneksie I.

ARTYKUŁ 179.

Wysokość wymienionych szkód, do których odszkodowania Austria jest obowiązana, zostanie ustalona przez Komisję międzysprzymierzeńczą, która będzie miała nazwę Komisji odszkodowań i zostanie utworzoną w postaci i z kompetencjami, wyluszczonemi poniżej oraz w załączonych Aneksach II do VII.

Komisja przewidziana w artykule 233 Traktatu z Niemcami jest tą samą, co i niniejsza, z zastrzeżeniem zmian, wynikających z niniejszego Traktatu: ustanowi ona Wydział dla specjalnych spraw powstałych z zastosowania niniejszego Traktatu; Wydział ten będzie miał tylko charakter doradczy, prócz wypadków, w których Komisja odszkodowań nada mu taką kompetencję, jaką sama uzna za właściwą.

Komisja odszkodowań zbada reklamacje i da Rządowi austriackiemu słuszną możność wypowiedzenia się.

Komisja ustali etat wypłat, określając ich terminy oraz sposób uiszczenia przez Austrię w okresie lat 30, poczynając od 1 maja 1921 r. części długu, która jej zostanie wyznaczona po dokonaniu przez Komisję oceny, czy Niemcy są w stanie zapłacić saldo całej sumy żądań przedłożonych Niemcom oraz ich sprzymierzeńcom i sprawdzonych przez Komisję. W razie jednak, gdyby w ciągu tego okresu Austria nie dopełniła uiszczenia długu, uregulowanie salda niezapłaconego będzie mogło być przeniesione na lata następne, według uznania Komisji, lub też będzie mogło być przedmiotem oddzielnego postępowania na warunkach określonych przez Rządy sprzymierzone i stowarzyszone, które będą działały stosownie do przepisów, przewidzianych w niniejszej Części tego Traktatu.

ARTYKUŁ 180.

Komisja odszkodowań będzie obowiązana po 1 maja 1921 r. zarządzać od czasu do czasu badanie zasobów i zdolności płatniczej Austrii; Komisja udzieli przedstawicielom tego kraju słusznej możności wypowiedzenia się, poczem będzie miała prawo przedłużyć okres i zmienić sposób przewidywanej wypłaty, stosownie do art. 175; jednak Komisja nie będzie mogła skreślić żadnej sumy bez specjalnego upoważnienia od poszczególnych Rządów, reprezentowanych w jej łonie.

ARTYKUŁ 181.

Austria wypłaci w ciągu lat 1919, 1920 i pierwszych czterech miesięcy 1921 r. w tyłu ratach i w taki sposób (w złocie, w towarach, w okrętach, w walorach lub też inaczej), jakie Komisja odszkodowań ustali słuszną sumę na rachunek powyższej należności; z tej sumy zostaną pokryte przede wszystkim koszta utrzymania armji okupacyjnej po Rozejmie z 3 listopada 1918 r., jak również tych środków żywności i surowców, które zostaną uznane przez Rządy Głównych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych za niezbędne, do tego, aby umożliwić Austrii uczynienie zadość ich obowiązkowi od-

szkodowania; koszty te za zgodą rzeczonych Rządów będą mogły być zapłacone również z zaliczeniem na poczet wymienionej kwoty. Saldo zostanie zaliczone na poczet sumy, należnej od Austrii z tytułu odszkodowania. Prócz tego Austria wyda bony, przepisane w paragrafie 12 c) dołączonego Aneksu II.

ARTYKUŁ 182.

Pozatem Austria zgadza się, żeby ich zasoby gospodarcze były bezpośrednio użytkowane na odszkodowanie, jak to wyszczególniono w Aneksach III, IV, V, odnośnie do floty handlowej, odbudowy w naturze, oraz surowców; rozumie się przytem zawsze, że wartość majątku przekazanego oraz jego użytkowania w myśl wymienionych Aneksów, po ustaleniu w sposób tam przepisany, zostanie zapisana na kredyt Austrii i będzie obrócona na zmniejszenie zobowiązań, przewidzianych w artykułach powyższych.

ARTYKUŁ 183.

Stopniowe wpłaty, łącznie ze wskazanymi w artykułach poprzednich, dokonane przez Austrię dla zaspokojenia powyższych pretensji, zostaną podzielone przez Rządy sprzymierzone i stowarzyszone według stosunku, określonego przez nie zgóry i opartego na słuszności i na prawach każdego.

Przy tym rozdziale wartość kredytów, wymienionych w artykule 189 oraz w Aneksach III, IV i V, obliczona zostanie w ten sam sposób, co wpłaty, wykonane w tym samym roku.

ARTYKUŁ 184.

Ponad wpłaty wyżej przewidziane, Austria dokona, stosując się do postępowania ustanowionego przez Komisję odszkodowań, — restytucji w gotówce — gotowizny zabranej (*enlevées*), zajętej (*saisies*) lub zasekwestrowanej, jak również zwrotu zwierząt, wszelkiego rodzaju przedmiotów i walorów, zabranych, zajętych (*saisies*) lub zasekwestrowanych w wypadkach, gdy będzie można stwierdzić ich tożsamość bądź na obszarze należącym do Austrii, albo do jej Sprzymierzeńców, bądź na terytoriach pozostawionych w posiadaniu Austrii lub jej sprzymierzeńców do czasu całkowitego wykonania niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 185.

Rząd austriacki zobowiązuje się wykonać niezwłocznie restytucje, przewidziane przez powyższy artykuł 184, jak również skutecznie wypłaty i dostawy, przewidziane w artykułach 179, 180, 181 oraz 182.

ARTYKUŁ 186.

Rząd austriacki uznaje Komisję, przewidzianą przez art. 179, taką jaką będą mogły ustanowić Rządy sprzymierzone i stowarzyszone, stosownie do Aneksu II; nieodwołalnie przyznaje Komisji prawa i władzę, które jej przekazuje Traktat niniejszy, oraz ich wykonywanie. Rząd austriacki dostarczy Komisji wszelkich wiadomości, których ta potrzebować będzie odnośnie do stanu rzeczy oraz operacji finansowych, majątku, zdolności wytwórczej, zaopatrzenia oraz produkcji bieżącej, surowców i przedmiotów, produkowanych przez przemysł Austrii oraz jej obywateli; Rząd ten udzieli również wszelkich informacji odnośnie do działań wojennych, w wojnie 1914 — 1919 r., których poznanie Komisja uzna za niezbędne. Rząd austriacki udzieli Członkom Komisji i jej Agentom pełnomocnym wszelkich praw i immunitetów, z których korzystają w Austrii należycie akredytowani Agenci dyplomatyczni Mocarstw zaprzyjaźnionych. Austria zgadza się wreszcie ponosić ciężar wynagrodzenia oraz kosztu Komisji, jak również personelu, który ta zatrudniać będzie.

ARTYKUŁ 187.

Austria zobowiązuje się ogłosić, utrzymać w mocy i opublikować wszystkie ustawy, regulaminy i dekrety, któreby się okazały niezbędnymi dla zapewnienia całkowitego wykonania niniejszych postanowień.

ARTYKUŁ 188.

Przepisy niniejszej Części tego Traktatu nie dotyczą w niczem przepisów Działu III i IV Części X (Przepisy ekonomiczne) niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 189.

Zapisane zostaną na dobro Austrii z tytułu ich obowiązku odszkodowania pozycje następujące:

a) Ostateczne saldo na korzyść Austrii, wymienione w Działach III i IV Części X (Przepisy ekonomiczne) Traktatu niniejszego;

b) Wszelkie sumy, przypadające Austrii z tytułu cesji, wymienionych, w Części IX (Przepisy finansowe) i w Części XII (Porty, Drogi wodne i Drogi żelazne);

c) Wszelkie sumy, które, zdaniem Komisji, powinny być zapisane na dobro Austrii na rachunek wszelkich innych przelewów własności, praw, koncesji oraz innych interesów, przewidzianych w Traktacie niniejszym.

Jednak w żadnym wypadku restytucje, wykonane na zasadzie artykułu 184 niniejszego Traktatu, nie będą mogły być zapisane na dobro Austrii.

ARTYKUŁ 190.

Ustapienie austriackich kabli podmorskich, nie objętych specjalnymi przepisami niniejszego Traktatu, uregulowane jest w Aneksie VI tu załączonym.

ANEKS I.

Zgodnie z powyższym artykułem 178 — wymagana być może od Austrii rekompensata dla ogółu strat, należących do kategorii następujących:

1) Szkody, wyrządzone osobom cywilnym na ich osobie lub życiu, oraz tym pozostałym po nich przy życiu, których te osoby cywilne utrzymywały, a wyrządzone przez wszelkie działania wojenne, włączając w to bombardowanie lub inne ataki na lądzie, na morzu lub z powietrza, jak również wszystkie ich następstwa bezpośrednio lub wszystkie operacje wojenne obu grup wojujących bez względu na ich miejsce.

2) Szkody, wyrządzone przez Austrię lub jej sprzymierzeńców osobom cywilnym, które padły ofiarą aktów okrucieństwa, gwałtu lub złego obchodu się (włączając tu poszkodowanie na życiu lub zdrowiu, na skutek uwięzienia, deportacji, internowania lub ewakuacji, pozostawienia na morzu lub też robót przymusowych) gdziekolwiek to się zdarzyło, jak również osobom, pozostałym przy życiu, które były utrzymywane przez tych poszkodowanych.

3) Szkody, wyrządzone przez Austrię lub jej sprzymierzeńców na ich terytorjum lub na terytorjum, które uległo okupacji lub najazdowi, osobom cywilnym, poszkodowanym na zdrowiu, zdolności do pracy lub honorze, jak również osobom, pozostałym przy życiu, które były utrzymywane przez tych poszkodowanych.

4) Szkody, wyrządzone jeńcom wojennym przez wszelkiego rodzaju złe traktowanie.

5) Narówni ze szkodami, wyrządzonemi ludom Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, wszystkie emerytury i temu podobne wynagrodzenia dla wojskowych ofiar wojny (armje lądowe, morskie i siły napowietrzne)

dla kalek, rannych, chorych oraz dla inwalidów, jak również dla osób, dla których te ofiary były podporą (soutien); wysokość sum, przypadających Rządom sprzymierzonym i stowarzyszonym, obliczona zostanie dla każdego z tych rządów według skapitalizowanej wartości w dniu uprawomocnienia się niniejszego Traktatu wymienionych emerytur i wynagrodzeń, a to na podstawie taryfy, obowiązującej we Francji w dniu 1 maja 1919 r.

6) Kieszty pomocy, dostarczonej przez Rządy Państw sprzymierzonych i stowarzyszonych jeńcom wojennym, ich rodzinom oraz osobom, dla których byli oni podporą.

7) Zapomogi wypłacone przez Rządy Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych rodzinom oraz innym osobom, będącym na utrzymaniu tych, którzy zostali powołani do wojska lub też tych, którzy służyli w armji; wysokość sum, przypadających Rządom za każdy rok trwania wojny, zostanie obliczona przez każdy z wymienionych Rządów na podstawie taryfy przeciętnej, stosowanej we Francji do wypłat tego rodzaju w danym roku.

8) Szkody, wyrządzone osobom cywilnym na skutek narzuconego im przez Austrię lub przez ich sprzymierzeńców obowiązku pracy bez słusznego wynagrodzenia.

9) Szkody, wyrządzone wszelkiego rodzaju własności jednego z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych lub też ich obywateli (z wyjątkiem urządzeń wojennych oraz materiałów wojskowego i morskiego) bez względu gdzie się ona znajdowała, oile została zabrana, zajęta, uszkodzona lub zniszczona przez działania Austrii lub jej sprzymierzeńców na lądzie, na morzu lub powietrzu, również szkody, będące bezpośredniem następstwem działań nieprzyjacielskich, oraz wszelkiego rodzaju operacji wojennych.

10) Szkody, wyrządzone pod postacią poborów, kar i podobnych wymuszań ze strony Austrii lub jej sprzymierzeńców na szkodę ludności cywilnej.

ANEKS II.

§ 1.

Komisja, przewidziana w artykule 179 będzie miała nazwę „Komisji odszkodowań”; w artykułach następnych będzie nazywana wprost „Komisją”.

§ 2.

Delegatów do Komisji zamianują Stany Zjednoczone Ameryki, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Japonja, Belgja, Grecja, Polska, Rumunja, Państwo Serbsko-Kroacko-Słoweńskie oraz Czecho-Słowacja. Stany Zjednoczone Ameryki, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Japonja oraz Belgja zamianują każde po 1 Delegacie. Pięć innych Mocarstw zamianuje jednego wspólnego Delegata na warunkach, przewidzianych w trzecim ustępie poniższego 3 paragrafu. Równocześnie z mianowaniem każdego Delegata będzie mianowany Delegat zastępca, który go zastąpi w razie choroby albo przymusowej nieobecności, który jednak w każdej innej okoliczności będzie miał prawo tylko być obecnym przy rozprawach, nie biorąc w nich żadnego udziału.

W żadnym wypadku więcej, niż pięciu wymienionych Delegatów nie będzie miało prawa udziału w rozprawach Komisji i w głosowaniu. Delegaci Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanji, Francji i Włoch będą mieli zawsze to prawo. Delegat Belgji będzie posiadał to prawo we wszystkich wypadkach, prócz niżej wymienionych. Delegat Japonji będzie je posiadał w razie, gdy będą rozpatrywane sprawy strat na morzu. Wspólnemu Delegatowi pięciu innych wyżej pomienionych Mocarstw będzie przysługiwało rzeczzone prawo, gdy będą rozważane kwestje, dotyczące Austrii, Węgier lub Bułgarji.

Każdy z Rządów, reprezentowanych w Komisji, będzie miał prawo wycofać się z niej po uprzednim zawiadomieniu Komisji na 12 miesięcy zgóry i potwierdzeniu go 6-go miesiąca po pierwszym zawiadomieniu.

§ 3.

Każde z innych zainteresowanych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych będzie miało prawo zamianować Delegata, który, działając w charakterze asesora, będzie obecny tylko w tych wypadkach, gdy należności lub interesy danego Mocarstwa będą badane lub omawiane. Delegat ten nie będzie miał prawa głosu.

Wydział, utworzony przez Komisję w wykonaniu artykułu 179 niniejszej Części, składać się będzie z przedstawicieli następujących Mocarstw: Stany Zjednoczone Ameryki, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Grecja, Polska, Rumunja, Państwo Serbsko-Kroacko-Słoweńskie, Czecho-Słowacja; skład ten w niczem nie przesądza dopuszczalności reklamacji. Przy głosowaniach Wydziału przedstawiciele Stanów Zjednoczonych Ameryki, Wielkiej Brytanji, Francji oraz Włoch będą mieli każdy po dwa głosy.

Przedstawiciele pięciu pozostałych wyżej pomienionych Mocarstw zamianują jednego wspólnego Delegata, który będzie zasiadał w Komisji od szkodowań na warunkach wskazanych w 2 paragrafie niniejszego Aneksu. Delegat ten będzie mianowany na jeden rok i będzie wybierany stopniowo z pośród obywateli każdego ze wzmiankowanych Mocarstw.

§ 4.

W razie śmierci, dymisji lub odwołania Delegata, Delegata-zastępcy, lub asesora, następcą jego powinien być zamianowany w czasie możliwie najkrótszym.

§ 5.

Komisja posiadać będzie swoje główne stałe biuro w Paryżu; tam w czasie możliwie najkrótszym po uprawomocnieniu się tego Traktatu odbędzie ona swe pierwsze posiedzenie; następnie Komisja zbierać się będzie w miejscach i w terminach, które uzna za właściwe i które będą konieczne dla możliwie najszybszego wykonania jej obowiązków.

§ 6.

Na pierwszym posiedzeniu Komisja wybierze z pomiędzy wyżej wymienionych Delegatów Prezesa oraz Wiceprezesa, którzy będą pełnili obowiązki w ciągu roku i którzy mogą być ponownie wybrani; jeżeli stanowisko Prezesa lub Wiceprezesa w ciągu danego okresu rocznego zawakuje, Komisja przystąpi natychmiast do nowych wyborów na pozostałą część pomienionego okresu.

§ 7.

Komisja jest upoważniona mianować niezbędnych do wykonania jej obowiązków funkcjonariuszów, agentów i urzędników, oraz ustalać ich wynagrodzenie, tworzyć Wydziały lub Komitety, których członkowie nie konieczne mają być członkami Komisji, oraz przedsięwziąć wszelkie kroki, niezbędne do wykonywania swego zadania, przekazywać władzę i pełnomocnictwa swym funkcjonariuszom, agentom, Wydziałom i Komitetom.

§ 8.

Wszystkie narady Komisji będą tajne, chyba że z powodów specjalnych Komisja w poszczególnym wypadku zdecyduje inaczej.

§ 9.

Komisja obowiązana będzie w terminach, przez siebie od czasu do czasu ustalonych i o ile Rząd austriacki tego zażąda, wysłuchać wszystkie argumen-

ty i świadectwa, przedstawiane przez Austrię odnośnie do wszystkich kwestji, związanych z jej zdolnością płatniczą.

§ 10.

Komisja zbada zażalenia i da Rządowi austriackiemu słuszną możność przedstawienia swych wywodów; nie będzie miał on jednak prawa żadnego udziału w decyzjach Komisji. Taką samą możność da Komisja sprzymierzeńcom Austrii, skoro uzna, że ich interesy są w grze.

§ 11.

Komisja nie będzie związana żadnem prawodawstwem, ani żadnym szczególnym kodeksem, ani żadnem specjalnem prawidłem dochodzenia lub postępowania; przewodnikiem jej będzie sprawiedliwość, słusność i dobra wiara. W decyzjach swych obowiązana będzie kierować się zasadami i prawidłami jednostajnymi we wszystkich wypadkach, gdy te zasady i przepisy będą miały zastosowanie. Komisja ustali prawidła co do sposobu udowadniania zażeń. Będzie mogła użyć każdego uprawnionego sposobu obliczania.

§ 12.

Komisja posiadać będzie wszystkie prawa i będzie korzystała ze wszystkich atrybucji, jakie jej niniejszy Traktat przyzna.

Komisja będzie miała wogóle najdalej idącą władzę kontrolującą i wykonawczą w zakresie tego, co dotyczy zagadnienia odszkodowania, rozumianego tak, jak ono jest ujęte w niniejszej Części tego Traktatu; nadto będzie ona miała władzę tłumaczenia przepisów niniejszej Części. Przy zachowaniu postanowień niniejszego Traktatu, Komisję utworzą łącznie wszystkie Rządy sprzymierzone i stowarzyszone, wymienione w §§ 2 i 3, jako wyłączne przedstawicielstwo każdego z nich z osobną, mające na celu otrzymanie, sprzedaż, przechowywanie i repartycje wypłat odszkodowanych, których Austrija ma dokonać w myśl niniejszej Części tego Traktatu. Komisja będzie obowiązana stosować się do warunków i postanowień następujących:

a) Każda część całkowitej sumy sprawdzonych wierzytelności, która nie będzie zapłacona w zlocie lub okrętach, walorach i towarach lub w jaki inny sposób, powinna być na warunkach, które określi Komisja, pokryta przez Austrię przez wydanie, tytułem gwarancji, równoważnej sumy w bonach, tytułach zobowiązaniowych lub w innych w tym celu, aby ustanowić uznanie odpowiedniej części długu.

b) Oceniając perjodycznie zdolność płatniczą Austrii, Komisja zbada austriacki system fiskalny: 1° aby wszystkie dochody Austrii, włączając w to dochody, przeznaczone na potrzeby lub spłatę wszelkiej pożyczki wewnętrznej, były użyte na spłatę sum dłużnych z tytułu odszkodowania, jako uprzywilejowanych; 2° aby uzyskać pewność, że naogół austriacki system fiskalny jest stosunkowo zupełnie tak samo uciążliwy, jak system fiskalny któregokolwiek z Mocarstw reprezentowanych w Komisji.

c) Komisja odszkodowań otrzyma instrukcje, które jej nakażą brać w rachubę w szczególności: 1° rzeczywisty stan gospodarczy oraz finansowy terytorjum austriackiego w jego granicach oznaczonych przez niniejszy Traktat; oraz 2° zmniejszenie jego zasobów i zdolności płatniczej na skutek przepisów niniejszego Traktatu. Oile położenie Austrii nie będzie zmienione, to obowiązkiem Komisji będzie — przy ostatecznem stwierdzeniu zobowiązań Austrii — wziąć pod rozagę wpłaty, które kraj ten będzie musiał uiścić oraz przeniesienie wszelkiej zapłaty procentów, których będzie mógł się domagać.

Komisja, jak to jest przewidziane w art. 180 otrzyma od Austrii, jako gwarancję i uznanie przez nią swych długów, pierwszą wypłatę w bonach na okaziciela w zlocie, wolnych od wszelkiego rodzaju opłat i podatków, ustanowionych, lub które mogą być ustanowione przez Rząd austriacki, albo przez inną jaką władzę, od niego zależną; bony te będą doręczone w czasie, który Komisja uzna za właściwy, w trzech częściach; wysokość każdej części ustali również Komisja (korona w zlocie, płatna stosownie do artykułu 213 Części IX (Przepisy finansowe) niniejszego Traktatu):

1° Pierwsza emisja w bonach na okaziciela, płatnych najpóźniej do 1-go maja 1921 roku, bezprocentowych. Do amortyzowania tych bonów będą w szczególności użyte wpłaty, których Austria zobowiązała się dokonać stosownie do artykułu 181 niniejszej Części po odliczeniu sam, przeznaczonych na pokrycie kosztów utrzymania wojsk okupacyjnych oraz na spłatę kosztów zaopatrzenia Austrii w żywność i surowce. Bony, które nie zostaną zamortyzowane na 1 maja 1921 r., będą wymienione na nowe tego typu, jaki jest przewidziany poniżej (12, c. 2°).

2° Druga emisja w bonach na okaziciela, przynoszących 2½% (dwa i pół procent) w okresie pomiędzy 1921 r. i 1926 r., a następnie 5% (pięć procent) oraz 1% (jeden procent) dodatkowo na amortyzację, poczynając od 1926 roku na całą sumę emisyjną.

3° Piśmienne zobowiązanie emitowania tytułem nowej wpłaty (ale tylko w wypadku, jeżeli Komisja będzie przekonana, że Austria może zapewnić wypłatę procentów oraz funduszu amortyzacyjnego bonów na okaziciela 5% (pięć procentowych). Czas i sposób spłaty kapitału i procentów zostaną określone przez Komisję.

Terminy płatności procentów, sposób użycia funduszu amortyzacyjnego oraz wszystkie analogiczne kwestje co do emitowania, zarządzania i regulowania emisji bonów będą określane przez Komisję od czasu do czasu.

Mogą być wymagane nowe emisje, tytułem uznania i gwarancji, na warunkach, które Komisja określać będzie później od czasu do czasu.

d) W razie, gdyby bony, zobowiązania lub inne uznanie długów, wydane przez Austrię, jako gwarancja lub uznanie ich długu, powstałego z tytułu odszkodowania, zostały przyznane, jako tytuł ostateczny, nie zaś jako tytuł gwarancyjny innym osobom nie zaś poszczególnym Rządom, na których korzyść suma długu odszkodowaniowego Austrii była początkowo określona, to wymieniony dług będzie w stosunku do tych Rządów uważany za pokryty w wysokości, odpowiadającej nominalnej wartości bonów, które zostały w ten sposób ostatecznie przyznane, i zobowiązanie Austrii, z racji wymienionych bonów, będzie się ograniczało do zobowiązania, które w nich jest wyrażone.

e) Koszty, wywołane naprawą i odbudową własności, położonych w okręgach, uległych najazdowi i spustoszeniu, włączając w to ponowną instalację ruchomości, maszyn i wszelkich materiałów, będą oceniane podług kosztu napraw i odbudowy w czasie, kiedy roboty będą wykonywane.

f) Decyzje Komisji co do całkowitego lub częściowego skreślenia kapitału lub procentów wszelkiego sprawdzonego długu Austrii winny być umotywowane.

§ 13.

Co się tyczy głosowania, to Komisja trzymać się będzie zasad następujących:

Jeżeli Komisja uchwala decyzję, wówczas zapisuje się głosy wszystkich Delegatów, mających prawo głosu lub, w razie nieobecności niektórych z nich, głosy Delegatów-zastępców. Wstrzymanie się od głosowania będzie uważane za oddanie głosu przeciw omawianemu wnioskowi. Assesorowie nie mają prawa głosu.

Następujące sprawy wymagają jednomyślności:

a) sprawy, dotyczące zwierzchnictwa Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych oraz skreślenia całości lub części długu, albo zobowiązań Austrii;

b) sprawy, dotyczące sumy i warunków bonów i innych tytułów zobowiązaniowych, które mają być wydane przez Rząd austriacki, oraz ustalenia czasu i sposobu ich sprzedaży, obrotu lub repartycji;

c) wszelkie przeniesienia wypłat, przypadających między 1 maja 1921 i końcem 1926 roku włącznie, całkowite lub częściowe, na czas po roku 1930;

d) wszelkie przeniesienie wypłat, przypadających po 1926 roku, całkowite lub częściowe, na czas powyżej trzech lat;

e) sprawy, dotyczące zastosowania w poszczególnym wypadku metody oceny szkód, różnej od tej, która była przyjęta poprzednio w podobnym wypadku;

f) sprawy interpelacji postanowień niniejszej Części tego Traktatu.

Wszystkie inne sprawy będą decydowane większością głosów.

W razie gdyby pomiędzy Delegatami wynikła różnica zdań, czy dana sprawa należy do tych, które wymagają lub nie wymagają decyzji jednomyślnej i w razie, gdyby spór ten nie mógł być rozstrzygnięty przez odwołanie się do własnych Rządów, to Rządy sprzymierzone i stowarzyszone zobowiązują się poddać spór rozjemczej decyzji osoby bezstronnej, na którą się zgodzą i której wyrok zobowiązują się uznać.

§ 14.

Decyzje, powzięte przez Komisję, zgodnie z pełnomocnictwami jej, udzielonemi, będą natychmiast wykonalne i mogą być natychmiast zastosowane bez żadnych innych formalności.

§ 15.

Komisja wyda każdemu Mocarstwu zainteresowanemu w formie, którą sama ustali:

1° Zaświadczenie, w którym będzie powiedziane, że Komisja posiada na rachunku danego Mocarstwa bony wyżej wymienionych emisji. Zaświadczenie to może być, na żądanie odnośnego Mocarstwa, podzielone na kilka odcinków, jednak nie więcej, niż na pięć.

2° Od czasu do czasu — zaświadczenie, w którym będzie powiedziane, że Komisja posiada na rachunku danego Mocarstwa wszelki inny majątek, wydany przez Austrię, jako zaliczkę na ich dług za odszkodowania.

Wyżej wymienione zaświadczenia będą imienne i będą mogły być, po zawiadomieniu o tem Komisji, przekazywane za pomocą indosa.

Jeżeli bony będą emitowane na sprzedaż lub dla obrotu i jeżeli majątek zostanie wydany przez Komisję, to odpowiednia ilość zaświadczeń będzie wycofana.

§ 16.

Będą zapisane na debet Rządu austriackiego, poczynając od 1 maja 1921 roku, procenta od długu, który Komisja ustali po obliczeniu wszystkich wpłat w gotówce, jej równowartości lub w bonach, emitowanych na korzyść Komisji, oraz wszelkich splat, wspomnianych w artykule 189.

Stopa tych procentów zostanie określona na 5%, chyba że Komisja uzna kiedykolwiek później, że okoliczności usprawiedliwiają zmianę tej stopy.

Komisja, ustalając na dzień 1 maja 1921 roku ogólną wysokość długu Austrii, będzie mogła wziąć pod uwagę procenta należne od sum, przeznaczonych na odszkodowanie strat materialnych, poczynając od 11 listopada 1918 roku do 1 maja 1921 roku.

§ 17.

W razie uchybienia ze strony Austrii w wykonaniu któregośkolwiek z ciążących na niej zobowiązań, wymienionych w niniejszej Części tego Traktatu, Komisja zawiadomi natychmiast o tem niewykonaniu każde z Mocarstw zainteresowanych, z podaniem propozycji zarządzeń, które uzna za stosowne z powodu tego niewykonania.

§ 18.

Środki, które Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone będą miały prawo przedsięwziąć w razie dobrowolnego uchybienia ze strony Austrii, a których to środków Austrija zobowiązuje się nie uważać za akty nieprzyjaźnielskie, mogą polegać na zakazach i represaljach gospodarczych oraz finansowych i wogóle na wszelkich zarządzeniach, które odnośne Rządy uznają za wskazane w danych okolicznościach.

§ 19.

Wpłaty, które winny być dokonane w złocie lub jego równowartości, jako zaliczka na rachunek sprawdzonych reklamacji Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, mogą być w każdym czasie przyjmowane przez Komisję w formie majątku ruchomego i nieruchomego, towarów, przedsiębiorstw, praw i koncesji na terytorjach austriackich lub poza obrębem tych terytorjów, okrętów, obligacji, akcji lub wszelkiego rodzaju walorów, lub pieniędzy austriackich albo innych Państw. Ich wartość zastępuje w stosunku do złota powinna być określona podług stopy sprawiedliwej i lojalnej przez samą Komisję.

§ 20.

Komisja, ustalając lub przyjmując wpłaty, które będą uskutecznione przez wydanie majątków lub praw określonych, będzie miała na uwadze wszystkie prawa i słusze interesy Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych lub neutralnych oraz ich obywateli.

§ 21.

Członek Komisji będzie odpowiedzialny za wykonanie lub zaniedbanie swych obowiązków jedynie tylko przed Rządem, który go wyznaczył. Żaden z Rządów sprzymierzonych i stowarzyszonych nie ponosi odpowiedzialności za inny Rząd.

§ 22.

Z zastrzeżeniem postanowień tego Traktatu niniejszy Aneks będzie mógł ulec poprawkom na mocy jednomyślnej decyzji Mocarstw, reprezentowanych w Komisji.

§ 23.

Komisja zostanie rozwiązana z chwilą, gdy Austria oraz jej Sprzymierzeńcy uiszcza wszystkie sumy, należne od nich w wykonaniu tego Traktatu lub decyzji Komisji, i gdy wszystkie sumy otrzymane lub ich równowartość będą podzielone między interesowane Mocarstwa.

A N E K S I I I .

§ 1.

Austria uznaje prawo Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych do otrzymania wzamian tona za tonę (pojemność brutto) i kategoria za kategorię wszystkich okrętów i statków handlowych oraz rybackich, utraconych lub uszkodzonych na skutek działań wojennych.

Jednak, pomimo, że istniejące obecnie okręty i statki austriackie wykazują tonaż o wiele mniejszy od tonażu strat, poniesionych przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone wskutek napadu Austrii, prawo powyżej uznane będzie wykonane w stosunku do okrętów i statków austriackich na warunkach następujących:

Rząd austriacki w swoim imieniu, traktując łącznie wszystkich innych interesowanych, ustępuje Rządowi sprzymierzonym i stowarzyszonym na własność wszystkie okręty handlowe oraz rybackie, należące do obywateli byłego cesarstwa Austrii.

§ 2.

W ciągu 2 miesięcy po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu, Rząd austriacki wyda Komisji odszkodowań wszystkie okręty i statki, o których mówi § 1.

§ 3.

Do okrętów i statków, o których mówi § 1, należą wszystkie okręty i statki: a) pływające lub mające prawo płynąć pod handlową flagą austriacką; lub b) należące do osoby, towarzystwa lub kompanji, przynależnej do byłego Cesarstwa Austrii, albo do takich towarzystw lub kompanji kraju, nie należących do liczby sprzymierzonych i stowarzyszonych, które znajdują się pod kontrolą lub zarządem obywateli austriackich; lub c) obecnie budowane: 1° w Cesarstwie Austrii, 2° w krajach, nie należących do liczby sprzymierzonych lub stowarzyszonych, na rachunek osoby, towarzystwa lub kompanji, przynależnej do dawnego Cesarstwa Austrii.

§ 4.

W celu dostarczenia tytułów własności na każdy z okrętów, wydanych jak powiedziano wyżej, Rząd austriacki:

a) wyda Komisji odszkodowań, stosownie do jej żądania, na każdy okręt akt sprzedaży lub jaki inny tytuł własności, ustalający przeniesienie na pomienioną Komisję pełni własności okrętu, wolnej od wszelkich przywilejów, hipotek i jakichkolwiek ciężarów;

b) przedsięwzięć wszelkie środki, wskazane przez Komisję odszkodowań, aby zapewnić oddanie tych okrętów do rozporządzenia pomienionej Komisji.

§ 5.

Austria zobowiązuje się w ciągu 2 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu zwrócić Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym w naturze i w normalnym stanie utrzymania z zachowaniem procedury, która będzie ustalona przez Komisję odszkodowań, wszystkie statki i inne przysposobienia ruchome żeglugi rzecznej, które od 28 lipca 1914 roku przeszły z jakiegokolwiek tytułu w posiadanie Austrii lub w posiadanie którego z jej obywateli, a których tożsamość będzie można ustalić.

W celu wyrównania powstałych z jakiegokolwiek przyczyny strat tonażu rzecznej, doznanych w ciągu wojny przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, strat, które nie będą mogły być wynagrodzone przez restytucję powyżej przepisaną, Austria zobowiązuje się odstąpić Komisji odszkodowań część swoich statków rzecznych do wysokości tych strat; cesja ta nie może przekraczać 20% ogólnej ilości tych statków, które istniały 3 listopada 1918 r.

Warunki tej cesji będą unormowane przez rozjemców, przewidzianych w artykule 300 Części XII (Porty, Drogi wodne i Drogi żelazne) niniejszego Traktatu. Będzie im powierzono rozwiązanie trudności, dotyczących reparacji tonażu rzecznej, a wynikających z nowego międzynarodowego ustroju niektórych systemów rzecznych oraz wskutek zmian terytorjalnych, które dotyczą tych systemów.

§ 6.

Austria zobowiązuje się przedsięwziąć wszystkie środki, które Komisja odszkodowań jej wskaże w celu uzyskania pełnego prawa własności do wszystkich okrętów, które przeszły podczas wojny lub są w trakcie przechodzenia pod flagę neutralną, bez upoważnienia Rządów sprzymierzonych i stowarzyszonych.

§ 7.

Austrja zrzeka się wszelkiego rodzaju rewindykacji w stosunku do Rządów sprzymierzonych i stowarzyszonych oraz ich obywateli z tytułu bądź zatrzymania, bądź zużytkowania jakichkolwiek okrętów lub statków austriackich i wszelkich strat lub szkód, doznanych przez pomienione okręty lub statki.

§ 8.

Austrja zrzeka się wszelkiej rewindykacji okrętów i ładunków, które zatoneły podczas lub w następstwie nieprzyjacielskich działań na morzu i następnie zostały uratowane i co do których jeden z Rządów sprzymierzonych lub stowarzyszonych, albo ich obywatele są interesowani, jako właściciele, najemcy okrętu, ubezpieczający go lub z jakiego innego tytułu, bez względu na skazujący wyrok Trybunału Kaperskiego dawnej Monarchji austro-węgierskiej lub jej sprzymierzeńców.

ANEXS IV.

§ 1.

Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone żądają, zaś Austrja się zgadza na to, żeby Austrja dla częściowego zadośćuczynienia swych zobowiązań, ustalonych w niniejszej Części, użyła w sposób poniżej określony swoich zasobów gospodarczych bezpośrednio na materialną odbudowę tych okrętów Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, które uległy najazdowi, i to w rozmiarach, jakie określą te Mocarstwa.

§ 2.

Rządy Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych przedstawiają Komisji odszkodowań spisy obejmujące:

a) inwentarz żywy, maszyny, narzędzia pomocnicze, obrabiarki i wszelkie podobne przedmioty o charakterze handlowym, które zostały zajęte, zużyte lub zniszczone przez Austrję, albo zniszczone na skutek bezpośredni operacji wojennych, a co do których Rządy te, dla zaspokojenia swoich natychmiastowych i pilnych potrzeb, chcą, aby je zastąpiono przez inwentarz lub artykuły tej samej natury, znajdujące się na terytorjum austriackiem w dacie uprawomocnienia się niniejszego Traktatu;

b) materiały, potrzebne do odbudowy (kamień, cegły, cegły ogniotrwałe, dachówki, budulec, szyby okienne, stal, wapno, cement i t. d.) maszyny, aparaty do ogrzewania, meble i wszystkie artykuły, mające charakter handlowy, co do których wymienione Rządy zechcą, aby je wyprodukowano w Austrii i dostarczono im dla odbudowy okolic, które uległy najazdowi.

§ 3.

Spisy, dotyczące artykułów, wymienionych powyżej w § 2 a), będą dostarczone w ciągu 60 dni od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

Spisy, dotyczące przedmiotów, wymienionych powyżej w § 2 b), będą dostarczone nie później, jak 31 grudnia 1919 r.

Spisy mają zawierać wszystkie szczegóły, spotykane w umowach handlowych o te przedmioty, zawierać też będą wyszczególnienie terminu dostawy (termin ten nie powinien przekraczać 4 lat) oraz jej miejsca, ale nie powinny zawierać ani ceny, ani oszacowania, które ustali Komisja, jak to jest powiedziane poniżej.

§ 4.

Z chwilą otrzymania spisów, Komisja zbada, w jakim stopniu materiały i zwierzęta, wymienione w tych spisach, będą mogły być żądane od Austrii. Przy powzięciu decyzji Komisja weźmie pod uwagę niezbędne wewnętrzne potrzeby Austrii, oile one są konieczne do utrzymania jej życia społecznego i gospodarczego, uwzględni ceny i terminy, w jakich podobne przedmioty będą mogły być otrzymane w Krajach sprzymierzonych i stowarzyszonych i porówna je z temi, które się tyczą artykułów austriackich, weźmie wreszcie pod uwagę ogólny interes Rządów sprzymierzonych i stowarzyszonych w tem, ażeby życie przemysłowe Austrii nie uległo dezorganizacji w stopniu, któryby ją czynił niezdolną do wykonania innych, wymaganych od niej, aktów odszkodowania.

W każdym razie, Komisja zażąda od Austrii maszyn, narzędzi pomocniczych, tokarni i wszystkich podobnych artykułów o charakterze handlowym, będących obecnie w użytkowaniu przemysłu tylko o tyle, oileby nie było żadnych rozporządzalnych zapasów tych przedmiotów na sprzedaż. Z drugiej strony, żądania tej natury nie powinny przekraczać 30% ilości każdego z artykułów, będącej w użyciu w austriackim zakładzie, lub w jakimkolwiek austriackim przedsiębiorstwie.

Komisja da przedstawicielom Rządu austriackiego możność wypowiedzenia się w terminie określonym co do zdolności Austrii dostarczenia pomniejszych materiałów, zwierząt i przedmiotów.

Decyzja Komisji będzie następnie możliwie najprędzej notyfikowana Rządowi austriackiemu i różnym interesowanym Rządom sprzymierzonym i stowarzyszonym.

Rząd austriacki obowiązuje się dostarczyć materiały, przedmioty i zwierzęta, wyszczególnione w tej notyfikacji, zaś Rządy sprzymierzone i stowarzyszone zobowiązują się, każdy, oile go to dotyczy, przyjąć te same dostawy, pod warunkiem, że będą one zgodne z danem wyszczególnieniem i według opinii Komisji nie będą niezdadne do użytku przy pracy odszkodowaniowej.

§ 5.

Komisja określi wartość materiałów, przedmiotów oraz inwentarza żywego, wydanych, jak wyżej powiedziano, a Rządy sprzymierzone i stowarzyszone, które otrzymają te dostawy, zgadzają się na obciążenie swego rachunku wartością tych dostaw i uznają, że odpowiednia suma będzie uważana za dokonanie spłaty przez Austrię do podziału, stosownie do artykułu 183 niniejszej Części tego Traktatu.

W razie, jeżeli prawo żądania odszkodowań w materiale na warunkach powyżej określonych, znajdzie swe zastosowanie, to Komisja będzie musiała się upewnić, że suma, wniesiona na kredyt Austrii, przedstawia normalną wartość dokonanej pracy lub materiałów, przez nią dostarczonych i że wysokość pretensji Mocarstwa zainteresowanego co do szkody w ten sposób częściowo wyrównanej, została zmniejszona w stosunku do tak dokonanego częściowego odszkodowania.

§ 6.

Tytułem natychmiastowej zaliczki na rachunek wskazanego powyżej w § 2 inwentarza żywego, Austrija zobowiązuje się dostarczyć następujące ilości żywego bydła w ciągu trzech miesięcy po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu, w stosunku jednej trzeciej miesięcznie każdego gatunku

1° Rządowi Włoskiemu:

- 4.000 krów mlecznych od 3 do 5 lat;
- 1.000 jałówek;
- 50 byków od 18 miesięcy do 3 lat;
- 1.000 wołów pociagowych;
- 1.000 cieląt;
- 2.000 świń;

2° Rządowi Serbsko-Kroacko-Słoweńskiemu:

- 1.000 krów mlecznych od 3 do 5 lat;

500 jałówek;
25 byków od 18 miesięcy do 3 lat;
1.000 cieląt;
500 wołów pociagowych;
1.000 koni pociagowych;
1.000 baranów.

2 3° Rządowi Rumuńskiemu:

1.000 krów mlecznych od 3 do 5 lat;
500 jałówek;
25 byków od 18 miesięcy do 3 lat;
1.000 cieląt;
500 wołów pociagowych;
1.000 koni pociagowych;
1.000 baranów.

Inwentarz ten powinien być dostarczony w stanie i warunkach normalnych.

Gdyby inwentarz w ten sposób dostarczony nie mógł być utożsamiony z tym, który został wywieziony lub zajęty, to wartość jego będzie zapisana na kredyt zobowiązań odszkodowaniowych Austrii stosownie do postanowień § 5 niniejszego Aneksu.

§ 7.

Tytułem natychmiastowej zaliczki na rachunek artykułów, podanych wyżej w paragrafie 2, Austrija zobowiązuje się dostarczać w ciągu sześciu miesięcy po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu po jednej szóstej miesięcznie mebli z drzewa twardego oraz z miękiego, przeznaczonych do sprzedania w Austrii w ilości, jakiej co miesiąc żądać będą Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, za pośrednictwem Komisji odszkodowań, a którą to ilość Komisja uzna z jednej strony — za uprawomocnioną, wobec uwiezienia i zniszczenia, dokonanego w ciągu wojny, na terytorjum powyższych Mocarstw, z drugiej strony — za odpowiadającą ilościom rozporządzalnym Austrii, na warunkach przewidzianych w paragrafie 5 niniejszego Aneksu.

A N E K S V.

§ 1.

Tytułem częściowego odszkodowania Austrija daje każdemu z Rządów sprzymierzonych i stowarzyszonych prawo wyboru dostawy corocznie — w ciągu pięciu lat po uprawomocnieniu się Traktatu — poniżej wyliczonych surowców w rozmiarach, które będą w tym samym stosunku do ich rocznego importu przedwojennego z Austro-Węgier, w jakim są środki Austrii, ujętej w granice wyznaczone przez niniejszy Traktat, do przedwojennych środków bylej austro-węgierskiej Monarchji:

Drzewa budulcowego oraz wyrobów z drzewa;
Żelaza i aljażów żelaza;
Magnezytu.

§ 2.

Ceną za produkty, wymienione w poprzednim paragrafie, będzie cena płacona przez austriackich obywateli; wszystkie warunki opakowania i transportu do austriackiej granicy będą odpowiadały najkorzystniejszym warunkom, przyznanym za dostawę tych samych produktów obywatelom austriackim.

§ 3.

Prawo wyboru, przewidziane przez niniejszy Aneks, będzie wykonywane za pośrednictwem Komisji odszkodowań. Komisja odszkodowań będzie miała

prawo dla wykonania dyspozycji powyższych, stanowić we wszystkich prawach, dotyczących procedury, gatunku oraz ilości dostaw, terminów i sposobów dostawy i zapłaty. Żądania, wraz z potrzebnem wyszczególnieniem, będą komunikowane Austrii na 120 dni przed datą, wyznaczoną na rozpoczęcie wykonania, oile to dotyczy dostaw, podlegających wykonaniu od dnia 1 stycznia 1920 i na 30 dni przed tą datą dla dostaw, podlegających wykonaniu pomiędzy datą uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, oraz 1 stycznia 1920. Gdyby Komisja uważała, iż zupełne zaspokojenie żądań mogłoby zaciążyć w nadmierny sposób na przemysłowych potrzebach Austrii, będzie mogła je odroczyć lub anulować i w ten sposób anulować porządek pierwszeństwa.

A N E K S VI.

Austria zrzeka się w swem własnem imieniu i w imieniu swych obywateli na korzyść Włoch wszystkich praw, tytułów i przywilejów wszelkiego rodzaju, kabli lub części kabli, łączących terytorja włoskie, włączając w to terytorja, przyznane Włochom przez niniejszy Traktat.

Austria zrzeka się również w imieniu swoim i swoich obywateli na korzyść Głównych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych wszystkich praw, tytułów lub przywilejów wszelkiego rodzaju do kabli lub ich części, łączących między sobą terytorja, na zasadzie niniejszego Traktatu ustapione przez Austrię różnym Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym.

Interesowane Państwa obowiązane są utrzymywać przytwierdzenie do ładu, oraz działalność powyższych kabli.

Co się tyczy kabla Triest—Korfu, to Rząd włoski w stosunkach z Towarzystwem, będącem właścicielem tego kabla, będzie korzystał z tego samego położenia, co i Rząd austro-węgierski.

Wartość kabli lub części kabli, wymienionych w dwóch pierwszych ustępach niniejszego Aneksu, obliczona na zasadzie ceny instalacji i zmniejszona o odpowiedni procent na deprecjację, będzie zapisana na kredyt Austrii w dziale odszkodowań.

D Z I A Ł II.

Postanowienia szczegółowe.

ARTYKUŁ 191.

Przez zastosowanie postanowień artykułu 184 części niniejszej Austria zobowiązuje się zwrócić każdemu z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych wszystkie akty, dokumenty, przedmioty zabytkowe i artystyczne, oraz wszelki materiał naukowy i bibliograficzny, zabrany z terytorjów, do których wtargnęła, — który to majątek należy do Państwa czy też do zarządów prowincji, miast, instytucji dobroczynnych albo kościelnych — lub też do innych instytucji publicznych, czy prywatnych.

ARTYKUŁ 192.

Austria zwróci również przedmioty tego samego rodzaju, jak wspomniane w artykule poprzednim, które były zabrane po 1 czerwca 1914 roku z terytorjów ustapionych, z wyjątkiem rzeczy kupionych od posiadaczy prywatnych.

Komisja odszkodowań zastosuje tam, gdzie to miało miejsce, do tych przedmiotów postanowienia art. 208 Części IX. (Przepisy finansowe) niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 193.

Austria odda każdemu z interesowanych Rządów sprzymierzonych czy stowarzyszonych wszystkie akta, dokumenty i pamiątki historyczne, znajdujące się w posiadaniu jej instytucji publicznych, a mające bezpośredni związek z historją ustąpiionych terytorjów, usunięte z nich w ciągu ostatnich lat dziesięciu. Co się tyczy Włoch, ostatni okres sięgać będzie aż do daty obwołania Królestwa (1861 r.).

Nowe Państwa, powstałe z dawnej monarchji austro-węgierskiej, oraz Państwa, które otrzymują część terytorjum tej monarchji, zobowiązują się ze swojej strony zwrócić Austrii akta, dokumenty i pamiątki, sięgające wstecz nie dalej, jak lat 20, a które mają bezpośredni związek z historją lub administracją austriackiego terytorjum i które znajdują się ewentualnie na terytorjach ustąpiionych.

ARTYKUŁ 194.

Austria uznaje się za zobowiązaną względem Włoch do wykonania zobowiązań, przewidzianych przez artykuł XV Traktatu zurychskiego z 10 listopada 1859 r., przez artykuł XVIII Traktatu wiedeńskiego z 3 października 1866 r., oraz przez Konwencję florencką z 14 lipca 1868 r., zawarte pomiędzy Włochami a Austro-Węgami, oile wymienione artykuły nie zostały jeszcze w rzeczywistości całkowicie wykonane i oile dokumenty oraz przedmioty, o których mowa w tych artykułach, znajdują się na terytorjum Austrii lub jej sprzymierzeńców.

ARTYKUŁ 195.

W ciągu dwunastu miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu Komitet z trzech prawników, mianowany przez Komisję odszkodowań, zbada warunki, w których zostały wywiezione przez Dom Habsburgów i przez inne Domy, które panowały we Włoszech, przedmioty czy rękopisy, znajdujące się w posiadaniu Austrii i wyliczone w załączonym Aneksie I. Gdyby wspomniane przedmioty, czy rękopisy były wywiezione z pogwałceniem praw prowincji włoskich, Komisja odszkodowań zarządzi ich zwrot na podstawie raportu pomienionego Komitetu — Włochy i Austria zobowiązują się uznać p stanowienia Komisji.

Belgia, Polska i Czecho-Słowacja będą również dopuszczone do przedstawienia żądań zwrotu przedmiotów i dokumentów, wyliczonych w załączonych tu Aneksach II, III i IV; żądania zostaną zbadane przez tenże Komitet trzech prawników. Belgia, Polska, Czecho-Słowacja i Austria zobowiązują się uznać postanowienia, powzięte przez Komisję odszkodowań na podstawie raportu wspomnianego Komitetu.

ARTYKUŁ 196.

Co się tyczy przedmiotów o charakterze artystycznym, archeologicznym, naukowym lub historycznym, stanowiących składową część kolekcji, które należały niegdyś do Rządu lub monarchji austro-węgierskiej — oile przedmioty te nie podlegają innym rozporządzeniom niniejszego Traktatu — Austria zobowiązuje się:

a) Gdy od niej tego zażądają, wejść z Państwami interesowanymi w pertraktacje co do polubownego układu, na mocy którego wszystkie części wspomnianych kolekcji lub wszystkie z pomiędzy przedmiotów, powyżej wskazanych, które należały do duchowej spuścizny ustąpiionych obszarów, będą na — zasadzie wzajemności — powrócone do miejsc swego pochodzenia, — oraz

b) nie z pomienionych kolekcji nie zbywać, ani też ich nie rozpraszać, ani też nie rozporządzać żadnym z tych przedmiotów w przeciągu lat 20 —

chybaby przed upływem tego terminu został zawarty jaki układ specjalny — natomiast zapewnić im bezpieczeństwo i dobrą konserwację oraz utrzymywać je, zarówno jak inwentarze, katalogi i dokumenty administracyjne, dotyczące się wzmiankowanych kolekcji, do dyspozycji badaczy — obywateli każdego z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych.

A N E K S I.

TOSKANIA.

Klejnoty Koronne (część, która pozostała po ich rozproszeniu), klejnoty prywatne Księżny Elektorowej Medyceyjskiej, — medale, stanowiące część spuścizny Medyceuszów, oraz inne cenne przedmioty — wszystkie, stanowiące na zasadzie układów kontraktowych i rozporządzeń testamentalnych — własność domenów — przewiezione do Wiednia w ciągu w. XVIII.

Sprzęty i naczynia srebrne Medyceuszów oraz gemma Aspazjusza, stanowiące spłatę długów Domu Austrijackiego względem Korony Toskańskiej.

Starożytne instrumenty astronomiczne i fizyczne z Akademji del Cimento, zabrane przez Dom Lotaryński i przesłane jako dar kuzynom z Domu Cesarzskiego w Wiedniu.

MODENA.

„Madonna“ pendzla Andrea del Sarto, oraz 4 rysunki Corrègia, należące do Pinakoteki w Modenie, wywiezione w r. 1859 przez księcia Franciszka V.

Trzy rękopisy z Biblioteki w Modenie: *Biblia Vulgata* (kod. łac. r. 422—23), *Breviarum romanum* (kod. łac. r. 424) i *Officium Beatae Virginis* (kod. łac. r. 262), wywiezione przez księcia Franciszka V w r. 1859.

Bronzy, wywiezione w tych samych warunkach w r. 1859.

Kilka przedmiotów — wśród których dwa obrazy pendzla Salvatora Rosy i 1 portret pendzla Dossa Dossi — rewindykowanych przez księcia Modeny w r. 1868, jako warunek wykonania Konwencji z 20 czerwca 1858 r. — oraz inne przedmioty, wydane w r. 1872 w tych samych okolicznościach.

PALERMO.

Przedmioty, wykonane w XII w. w Palermo dla królów Normandzkich, używane przy koronacji Cesarzy; pomienione przedmioty zostały wywiezione z Palermo i znajdują się obecnie w Wiedniu.

NEAPOL.

98 rękopisów, zabranych z biblioteki di S. Giovanni Carbonara i z innych bibliotek w Neapolu w r. 1718 z rozporządzenia Austrii i przewiezionych do Wiednia.

Różne dokumenty, wywiezione w różnych czasach z archiwów państwowych Medjolanu, Mantui, Wenecji, Modeny i Florencji.

A N E K S II.

Tryptyk Św. Ildefonsa, malowany przez Rubensa, pochodzący z Opactwa de Saint-Jacque sur-Coudenberg w Brukseli, zakupiony w r. 1777 i przewieziony do Wiednia.

Przedmioty i dokumenty, zabrane z Belgii i przewiezione do Austrii dla ich zabezpieczenia w r. 1794:

a) Broń, zbroje, oraz inne przedmioty, pochodzące z dawnego Arsenału w Brukseli;

b) Skarb Złotego Runa, przechowywany niegdyś w kaplicy dworskiej w Brukseli;

c) Stemple monet, medali i żetonów, wykonane przez Teodora van Berckel, które stanowiły niepodzielną część archiwów Izby Obrachunkowej, założonej w Brukseli;

d) Oryginalne rękopiśmienne egzemplarze „Mapy chorograficznej Niderlandów austriackich“, sporządzanej od r. 1770 do 1777 przez generała porucznika hrabiego Jas de Ferraru, oraz dokumenty, odnoszące się do pomieszczenia mapy.

A N E K S III.

Przedmiot, zabrany z terytorjów, stanowiących część składową Polski, po pierwszym rozbiórce 1772 r.:

Czara złota króla Władysława IV, Nr. 1—114 w Muzeum Nadwornem w Wiedniu.

A N E K S IV.

1° Dokumenty, pamiątki historyczne, rękopisy, mapy etc., których zwrotu żąda Państwo czesko-słowackie, a które z rozkazu Marji-Teresy zostały zabrane przez Thaulowa de Rosenthal.

2° Dokumenty, pochodzące z królewskiej Kancelarii nadwornej, oraz nadwornej Izby obrachunkowej Czech, nadto dzieła sztuki, które należały do urzędnika królewskiego zamku w Pradze oraz innych królewskich zamków w Czechach i zostały zabrane przez cesarza Macieja, Ferdynanda II, Karola VI (około 1718 r., 1723 r. i 1737 r.), oraz Franciszka Józefa I-go, a które obecnie znajdują się w archiwach, pałacach cesarskich, muzeach oraz innych centralnych wiedeńskich instytucjach publicznych.

C Z Ę Ś Ć IX.

Przepisy Finansowe.

ARTYKUŁ 197.

Z zastrzeżeniem wyjątków, przyznanych przez Komisję odszkodowań na wszystkich dobrach i dochodach Austrii, ustanawia się przywilej pierwszeństwa na rzecz odszkodowań i innych ciężarów, wynikających z obecnego

Traktatu lub z innych Traktatów i Konwencji uzupełniających, jak również z układów, zawartych między Austrią a Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi w czasie Zawieszenia broni, podpisanego 3 listopada 1918 r.

Do 1 maja 1921 r. Rząd austriacki nie będzie mógł wywozić złota, ani nim dysponować, ani upoważniać kogokolwiek do wywozu złota lub dysponowania nim bez uprzedniego zezwolenia na to Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, reprezentowanych przez Komisję odszkodowań.

ARTYKUŁ 198.

Całkowity koszt utrzymania wszystkich armji sprzymierzonych i stowarzyszonych na okupowanych terytorjach Austrii, rozumianej w granicach, które oznaczył niniejszy Traktat, będzie obciążał Austrię od chwili podpisania Rozejmu z 3 listopada 1918 r. Utrzymanie armji obejmuje wyżywienie ludzi i zwierząt, kwatunek i rozłożenie na leże, żołd i dodatki, płace i zarobki, noclegi, opał, oświetlenie, ubranie, wyekwipowanie, uprząż, uzbrojenie; tabor, obsługę lotniczą, opiekę nad chorymi i rannymi, obsługę weterynaryjną i remontu, obsługę przewozową wszelkiego rodzaju (kolejami, morzem, rzekami, samochodami ciężarowymi) komunikację i korespondencję i wogóle wszelką obsługę administracyjną i techniczną, których działalność jest niezbędna do wyćwiczenia i utrzymania wojsk, ich stanu liczebnego i sprawności wojennej.

Zwrot wszystkich wydatków, wchodzących w zakres wyszczególnionych wyżej kategorii, oile odpowiadają one zakupom lub rekwizycjom, dokonany na terenach, okupowanych przez Rządy sprzymierzone i stowarzyszone, będzie dokonywany przez Rząd austriacki na rzecz Rządów sprzymierzonych i stowarzyszonych w koronach lub jakiej innej monecie, mającej kurs prawny i zastępującej koronę w Austrii podług kursu bieżącego, albo też przyjętego.

Wszelkie inne wyszczególnione wyżej wydatki będą zwrócone w monecie kraju wierzyciela.

ARTYKUŁ 199.

Austria potwierdza wydanie całego materiału wojennego, dostarczonego przez nią Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym w wykonaniu Zawieszenia broni z dnia 3 listopada 1918 r. i wszystkich późniejszych Konwencji rozejmowych oraz uznaje prawa Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych do tego materiału.

Będzie zapisana na dobro Austrii i odciągnięta od sum, należnych Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym z tytułu odszkodowań, oszacowanych przez Komisję odszkodowań wartość materiału wymienionego powyżej, oile Komisja odszkodowań uzna, że wartość tego materiału wskutek jego charakteru niewojskowego winna być zapisana na dobro Rządu austriackiego.

Nie zostaną zapisane na rzecz Austrii dobra, należące do Rządów sprzymierzonych i stowarzyszonych, albo do ich obywateli, zwrócone lub dostarczone *in specie* właścicielom w wykonaniu warunku Konwencji Zawieszenia broni.

ARTYKUŁ 200.

Pierwszeństwo ustalone przez art. 197 będzie wykonywane w porządku następującym, z uwzględnieniem zastrzeżenia wymienionego w ostatnim paragrafie niniejszego Artykułu:

a) Zwrot określonych w art. 198 kosztów utrzymania armji okupacyjnych podczas Zawieszenia broni;

b) Zwrot określonych w art. 198 kosztów utrzymania wszystkich armji okupacyjnych po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu;

c) Odszkodowanie, wynikające z niniejszego Traktatu oraz traktatów i konwencji uzupełniających.

d) Wszelkie inne ciężary, spadające na Austrię na mocy Konwencji Zawieszenia broni, niniejszego Traktatu oraz traktatów i konwencji uzupełniających.

Zapłata za zaopatrzenie Austrii w środki żywności i surowce, jak również wszelkie inne wypłaty ze strony Austrii w zakresie, jaki Główne Rządy sprzymierzone i stowarzyszone uznają za niezbędny do tego, aby umożliwić Austrii wywiązanie się z jej zobowiązań odszkodowaniowych, będą miały pierwszeństwo w takim stopniu i w takich warunkach, jak to zostało lub zostanie ustalone przez powyższe Rządy.

ARTYKUŁ 201.

Zarządzenia powyższe nie naruszają prawa żadnego z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych do rozrządzania mieniem i własnością nieprzyjacielską, znajdującymi się pod jego jurysdykcją w chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 202.

Powyższe zarządzenia nie mogą wcale dotyczyć zastawu ruchomego i hipotek, prawidłowo ustanowionych na rzecz Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych tudzież ich obywateli przez dawny Rząd austriacki, lub obywateli dawnego Cesarstwa Austrii na dobrach i dochodach, które do nich należą, a to we wszystkich wypadkach, w których ustanowienie tych zastawów lub hipotek poprzedziło istnienie stanu wojennego między Austro-Węgrami a każdym z Mocarstw zainteresowanych; wyjątek stanowią wypadki, gdy postanowienia niniejszego Traktatu lub traktatów i konwencji dodatkowych wyraźnie przewidują zmianę tych zastawów ruchomych i hipotek.

ARTYKUŁ 203.

1. Każde z Państw, któremu jedno z terytorjów byłej monarchji austro-węgierskiej zostało oddane oraz każde z Państw powstałych z rozczłonkowania tej monarchji, włączając w to Austrię, będzie musiało wziąć na siebie odpowiedzialność za część długu (tego, jaki był 28 lipca 1914 r.) — dawnego Rządu austriackiego, specjalnie zabezpieczonego zastawem na drogach żelaznych, salinach lub innych dobrach. Część, którą każde Państwo weźmie na siebie będzie tą częścią, którą — zdaniem Komisji odszkodowań — przedstawia część długu, zabezpieczonego na odnośnych drogach żelaznych, salinach oraz innych dobrach, oddanych rzeczonemu Państwu, stosownie do brzmienia niniejszego Traktatu, albo Traktatów i Konwencji dodatkowych.

Wysokość przypadających zobowiązań z tytułu zabezpieczonego zastawem długu, przyjętego na swój ciężar przez każde Państwo, za wyłączeniem Austrii, zostanie oceniona przez Komisję odszkodowań według zasad, które ona sama uzna za słuszne.

Tak ustalona wartość zostanie potrącona od sumy, należnej Austrii przez dane Państwo z tytułu dóbr i własności dawnego lub obecnego Rządu austriackiego, nabytych przez to Państwo wraz z oddaniem mu terytorjum austriackiem. Każde Państwo będzie odpowiedzialnem tylko za część zabezpieczonego zastawem długu, której ciężar bierze na siebie stosownie do brzmienia niniejszego artykułu, przytem posiadacze części zabezpieczonego zastawem długu, przejętego przez Państwo, na którego rzecz cesja została dokonana, nie będą mieli rekursu przeciw żadnemu innemu Państwu.

Dobra, specjalnie obciążone gwarancją za długi wymienione w niniejszym artykule, pozostaną specjalnie obciążone gwarancją nowych długów. Jednak gdyby naskutek niniejszego Traktatu dobra te zostały podzielone pomiędzy kilka Państw, to część położona na terytorjum jednego z nich będzie stanowiła gwarancję części długu, przejętego przez pomienione Państwo — z wyłączeniem wszelkiej innej części długu.

Przy stosowaniu niniejszego artykułu będą uważane za długi zabezpieczone zastawem — zobowiązania zapłaty, zaciągnięte przez dawny Rząd austriacki i odnoszące się do kupna kolei lub tego rodzaju własności.

Podziału ciężarów, wynikających z tych zobowiązań, dokona Komisja odszkodowań w ten sam sposób, jak względem długów, zabezpieczonych zastawem.

Długi, których ciężar został przeniesiony, stosownie do brzmienia niniejszego artykułu, będą wyrażone w monecie Państwa, które przyjęło na siebie ich ciężar; jeżeli dług pierwotny był wyrażony w papierowej monecie austro-węgierskiej. Przyjęty zostanie taki kurs tej konwersji, według jakiego Państwo przejmujące na siebie dług, dokonało pierwszej wymiany papierowych koron austro-węgierskich na swoją własną monetę. Podstawa konwersji papierowej korony austro-węgierskiej na monetę, w której tytuły będą wyrażone, zostanie przedłożona do aprobaty Komisji odszkodowań, która będzie mogła — jeżeli uzna to za właściwe — żądać zmiany jej warunków od Państwa, które przeprowadza konwersję. Żądanie takiej modyfikacji będzie postawione tylko wówczas, kiedy Komisja będzie zdania, że według kursu zagranicznego wartość monety lub monet, zastępujących monetę, w której dawne tytuły były wyrażone, przyjęto przy konwersji znacznie poniżej wartości monety pierwotnej według jej kursu zagranicą.

Jeżeli pierwotny dług austriacki był wyrażony w jednej lub więcej monetach zagranicznych, to nowy dług będzie wyrażony w tej samej lub w tych samych monetach.

Jeżeli pierwotny dług austriacki był wyrażony w złotych austro-węgierskich monetach, to nowy dług będzie wyrażony w funtach sterlingów i w dolarach Stanów Zjednoczonych Ameryki w wysokości równoważnej; równość ważność zostanie określona według wagi i wzajemnej nominalnej wartości trzech monet, stosownie do praw, obowiązujących w dniu 1 stycznia 1914 roku.

W razie, gdyby dawne tytuły zastrzegały wyraźnie lub domyślnie wybór stałego kursu wymienionego na zagranicę, lub jaki inny wybór przy wymiarie, to nowe tytuły będą musiały zawierać te same korzyści.

2. Każde z Państw, którym jedno z terytoriów byłej monarchji austro-węgierskiej zostało oddane, i każde z Państw, powstałych z rozczłonkowania tej monarchji, włączając w to Austrię, będzie musiało wziąć na siebie odpowiedzialność za część niezabezpieczonego długu, w tytułach dawnego Rządu austriackiego, takiego długu, jaki był ustanowiony 28 lipca 1914 r., i obliczony na podstawie przeciętnej trzech lat finansowych 1911, 1912 oraz 1913, według stosunku pomiędzy tą kategorią dochodów z terytorjum wydzielonego i odpowiedniemi dochodami całości dawnych terytoriów austriackich, które, zdaniem Komisji odszkodowań, najbardziej będą się nadawały do należytego określenia stopnia zdolności podatkowych każdego z terytoriów. Dochody Bośni i Hercegowiny nie wejdą do tego obrachunku.

Zobowiązanie, zawarowane w niniejszym artykule, co do długu w tytułach będzie wykonane w sposób ustalony w poniższym Aneksie.

Sam tylko Rząd austriacki będzie odpowiedzialny za wszelkie zobowiązania, zaciągnięte przed 28 lipca 1914 r., przez dawny Rząd austriacki, które nie są zobowiązaniami w tytułach renty, bonach, obligacjach, walorach lub notach, wyraźnie wymienionych w niniejszym Traktacie.

Żadne z postanowień niniejszego artykułu oraz poniższego Aneksu nie będzie miało zastosowania do tytułów byłego Rządu austriackiego, złożonych w Banku austro-węgierskim, na pokrycie emitowanych przez ten Bank.

A N E K S.

Dług do podziału, stosownie do artykułu 203, jest dawnym niezabezpieczonym austriackim długiem publicznym, w tytułach, takim jaki był ustanowiony 28 lipca 1914 r. W każdym razie należy od niego odjąć część długu, który obciążał Rząd dawnego Królestwa Węgierskiego, w wykonaniu dodatkowej Konwencji, zatwierdzonej przez ustawę austro-węgierską z 30 grudnia 1907 r. B. L. I., Nr. 278, i która wyraża udział terytoriów, Świętej Korony Węgierskiej w ogólnym długu Austro-Węgier.

W ciągu trzech miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, Państwa, przejmujące na siebie ciężar dawnego niezabezpieczonego publicznego długu austriackiego, ostemplują, jeżeli tego już nie zrobiły, każde Państwo — stemplem specjalnym, wszystkie tytuły długu, które się znajdowały na terytorjum każdego z nich. Numery tytułów, w ten sposób ostemplowanych, będą zanotowane a przesłane do Komisji odszkodowań wraz z innemi dokumentami, odnoszącemi się do tej operacji stemplowania.

Okaziciele tytułów, posiadanych na terytorjum Państwa, które stosownie do brzmienia niniejszego Aneksu ma je ostemplować, staną się z dniem uprawnocnienia się niniejszego Traktatu, wierzycielami rzeczonoego Państwa, co do wartości tych tytułów, przyczem nie będą mieli rekursu do żadnego innego Państwa.

Jeżeli ostemplowanie wykaże, że wysokość tytułów, pochodzących z danej emisji dawnego niezabezpieczonego austriackiego publicznego długu, znajdujących się na terytorjum pewnego Państwa, jest niższą od części wspomnianej emisji, którą je obciążyła Komisja Odszkodowań, to wymienione Państwo będzie obowiązane wydać tej Komisji nowe tytuły w wysokości odpowiadającej różnicy. Komisja odszkodowań ustali formę tych nowych tytułów oraz wysokość odcinków. Te nowe tytuły co do procentów i amortyzacji, dawać będą te same prawa, co i dawne tytuły, które zastępują. Wszystkie inne ich warunki będą określone za zgodą Komisji odszkodowań.

Jeżeli pierwotny tytuł był wyrażony w papierowej monecie austro-węgierskiej, to i nowy tytuł, który go zastąpi, będzie wyrażony w monecie Państwa emitującego. Kurs przyjęty dla tej konwersji będzie tym, według którego Państwo emitujące przeprowadziło pierwszą wymianę papierowych koron austro-węgierskich na swoją własną monetę. Podstawa konwersji papierowej korony austro-węgierskiej na monetę, w której tytuły będą wyrażone, zostanie przedłożona do aprobaty Komisji odszkodowań, która — jeżeli uzna to za właściwe — będzie mogła żądać od Państwa, które przeprowadza konwersję, zmiany jej warunków.

Żądanie takiej modyfikacji będzie postawione tylko wówczas, kiedy Komisja będzie zdania, że — według kursu zagranicznego — wartość monety lub monet, zastępujących monetę, w której dawne tytuły były wyrażone, przyjęto przy konwersji znacznie poniżej wartości monety pierwotnej według jej kursu zagranicą.

Jeżeli pierwotny tytuł austriacki był wyrażony w jednej lub więcej monetach zagranicznych, to nowy tytuł będzie wyrażony w tej samej lub w tych samych monetach.

Jeżeli pierwotny tytuł austriacki był wyrażony w złotych austro-węgierskich monetach, to nowy tytuł będzie wyrażony w funtach sterlingów i w dolarach Stanów Zjednoczonych Ameryki w wysokości równoważnej; równoważność zostanie określona według wagi i wzajemnej nominalnej wartości trzech monet stosownie do praw obowiązujących w dniu 1 stycznia 1914 r.

W razie, gdyby dawne tytuły zastrzegały wyraźnie lub domyślnie wybór stałego kursu wymiennego na zagranicę, lub jaki inny wybór przy wymianie, to nowe tytuły będą musiały zawierać te same korzyści.

Jeżeli ostemplowanie wykaże, że wysokość tytułów pochodzących z danej emisji dawnego niezabezpieczonego austriackiego długu publicznego, znajdujących się na terytorjum pewnego Państwa, jest wyższą od części wspomnianej emisji, która je obciążyła Komisja odszkodowań, to wymienione Państwo powinno będzie otrzymać od tej Komisji właściwą część stosunkową każdej z nowych emisji tytułów, dokonanej zgodnie z postanowieniami niniejszego Aneksu.

Okaziciele tytułów dawnego niezabezpieczonego publicznego długu austriackiego, znajdujących się poza Państwami, którym jedno z terytoriów dawnej monarchji austro-węgierskiej zostało oddane, lub które powstały z rozbioru tej monarchji, włączając w to Austrię, doreczą Komisji odszkodowań za pośrednictwem swych właściwych Rządów tytuły, których są okazicielami. Wzajemnie Komisja ta wyda im zaświadczenia, na mocy których będą mieli prawo do właściwej części proporcjonalnej każdej z nowych emisji tytułów, wydanych na wymianę odpowiednich tytułów, doreczonych stosownie do postanowień niniejszego Aneksu.

Państwa lub okaziciele, którzy będą mieli prawo do części każdej z nowych emisji tytułów, wydanych stosownie do postanowień niniejszego Aneksu, otrzymają część ogólnej wysokości tytułów każdej z tych emisji, obliczoną według stosunku pomiędzy wysokością tytułów dawnej emisji, które posiadali i ogólną wysokością dawnej emisji, przedstawionej Komisji odszkodowań, do wymiany w wykonaniu niniejszego Aneksu.

Zainteresowane Państwa lub okaziciele otrzymają również część należycie określoną tytułów emitowanych na warunkach ustalonych przez Traktat

z Węgrami wzamian za część niezabezpieczonego austriackiego długu publicznego, której ciężar przyjęły Węgry w dodatkowej Konwencji z 1907 roku.

Komisja odszkodowań będzie mogła — jeżeli uzna to za właściwe — zawrzeć układy z okazicielami nowych tytułów, emitowanych, w wykonaniu niniejszego Aneksu, co do emitowania przez każde z dłużnych Państw pożyczek unifikacyjnych. Tytuły tych pożyczek zastąpią tytuły, emitowane w wykonaniu niniejszego Aneksu, na warunkach ustalonych po porozumieniu się Komisji z okazicielami.

Państwo, przejmujące na siebie odpowiedzialność za tytuł dawnego Rządu austriackiego, weźmie również ciężar kuponów lub corocznych amortyzacji tego tytułu, płatnych od chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, a jednak nie zapłaconych.

ARTYKUŁ 204.

1. W razie gdyby nowe granice, takie jakie ustalił niniejszy Traktat, rozdzielały jaki obwód administracyjny, który miał własny ciężar publicznego długu, prawidłowo ustanowionego, wówczas każda z nowych części nomenklatury obwodu przejmie część tego długu, która określi Komisja odszkodowań według zasad, ustalonych w artykule 203 niniejszej Części tego Traktatu dla rozdziału długów Państwa. Komisja odszkodowań ureguje sposób wykonania.

2. Dług publiczny Bośni i Hercegowiny będzie uważany, za dług obwodu administracyjnego, nie zaś za dług publiczny dawnej monarchii austro-węgierskiej.

ARTYKUŁ 205.

W ciągu dwóch miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, każde z Państw, którym jedno z terytoriów byłej monarchii austro-węgierskiej zostało oddane, lub które powstały z rozbioru tej monarchii, włączając w to Austrię, ostemplują, jeśli już tego nie zrobili, specjalnym dla każdego z nich stemplem, różne tytuły, odpowiadające części wojennego długu dawnego Rządu austriackiego, wystawionego w tytułach, przytem znajdujących się na właściwym każdym z Państw terytorjum i prawnie emitowanego przed 31 października 1918 roku.

Walory tak ostemplowane, zostaną wymienione na zaświadczenia i wycofane z obiegu: numery ich będą zanotowane i przesłane do Komisji odszkodowań wraz z dokumentami, odnoszącymi się do tej operacji wymiany.

Fakt, że dane Państwo ostemplowało i wymieniło tytuły na zaświadczenia w warunkach przewidzianych w niniejszym artykule, nie pociągnie za sobą dla tego Państwa obowiązku wzięcia na siebie lub uznania z tego powodu jakiegokolwiek ciężaru, chyba że Państwo to samo nadało takie ściśle znaczenie operacjom stemplowania oraz wymiany.

Państwa powyżej wymienione, za wyjątkiem Austrii, nie będą ponosiły żadnych zobowiązań z racji długu wojennego dawnego Rządu austriackiego bez względu na miejsce, gdzie się znajdują tytuły tego długu, ale ani Rządy tych Państw, ani ich obywatele nie będą mogli w żadnym razie — ani same ani przez swych obywateli — wykonywać rekursu względem innych Państw, włączając w to Austrię, z powodu tytułów długu wojennego, których same lub ich obywatele są właścicielami.

Ciężar części długu wojennego dawnego Rządu austriackiego, będącej przed podpisaniem niniejszego Traktatu własnością obywateli, lub Rządów Państw nie tych, do których przeszło jedno z terytoriów byłej monarchii austro-węgierskiej, będzie leżał wyłącznie na Rządzie austriackim; inne powyżej wymienione Państwa nie będą wcale odpowiedzialne za tę część długu wojennego.

Postanowienia niniejszego artykułu nie będą miały zastosowania do tytułów dawnego Rządu austriackiego, zdeponowanych przezeń w Banku Austro-Węgierskim na pokrycie not emitowanych przez ten Bank.

Rząd austriacki sam będzie odpowiedzialny za wszystkie zobowiązania, zaciągnięte podczas wojny przez dawny Rząd austriacki, które nie są zobowiązaniami w tytułach renty, bonów obligacji, walorów i not, wyraźnie wymienionych w niniejszym Traktacie.

ARTYKUŁ 206.

1. Państwa, którym jedno z terytoriów dawnej monarchji austro-węgierskiej zostało oddane, lub które powstały z rozbioru pomienionej monarchji, włączając w to obecną Austrię oraz Węgry, będą obowiązane w ciągu dwóch miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, oile tego już przedtem nie zrobili, ostemplować specjalnym dla każdego z nich stemplem noty Banku Austro-Węgierskiego, posiadane na swych terytorjach.

2. Państwa, którym jedno z terytoriów dawnej monarchji austro-węgierskiej zostało oddane, lub które powstały z rozbioru pomienionej monarchji, włączając w to obecną Austrię oraz Węgry, będą obowiązane w ciągu 12 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu zastąpić noty ostemplowane jak to powyżej powiedziano — swoją własną monetą, lub jaką nową monetą na warunkach, które Państwa te same określa.

3. Rządy Państw, które już dokonały konwersji not Banku Austro-Węgierskiego, albo przez ich ostemplowanie, albo przez wypuszczenie w obieg swej własnej, lub jakiej nowej monety, które przvtem podczas owej operacji, wycofały z obiegu bez ostemplowania albo całość, albo część tych banknotów, będą obowiązane, albo ostemplować w ten sposób cofnięte, albo je trzymać do dyspozycji Komisji odszkodowań.

4. Rządy, które stosownie do postanowień niniejszego artykułu wymieniły noty Banku Austro-Węgierskiego na swą własną lub na jaką nową monetę, będą obowiązane w ciągu czternastu miesięcy, od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu oddać Komisji odszkodowań wszystkie noty Banku Austro-Węgierskiego ostemplowane, lub też nieostemplowane, wycofane z obiegu podczas tej wymiany.

5. Komisja odszkodowań ma rozporządzać na warunkach przewidzianych w poniższym Aneksie, wszystkimi notami, które jej zostaną wydane w wykonaniu niniejszego artykułu.

6. Czynności likwidacyjne Banku Austro-Węgierskiego odbędą się pod datą dnia następnego po podpisaniu niniejszego Traktatu.

7. Likwidacji dokonają komisarze, mianowani w tym celu przez Komisję odszkodowań. Przy likwidacji komisarze mają przestrzegać prawideł statutowych i wogóle obowiązujących regulaminów, dotyczących działalności Banku; przytem postanowienia niniejszego artykułu nie mogą doznać obrazu. Ilekroć wynikną wątpliwości w przedmiocie interpretacji prawideł, dotyczących likwidacji Banku, ustalonych, albo przez niniejsze artykuły oraz aneksy, albo przez statuty Banku, wówczas spór będzie przedłożony Komisji odszkodowań, lub rozjemcy, którego ta Komisja zamianuje. Od decyzji nie masz apelacji.

8. Noty emitowane przez Bank po 27 października 1918, będą miały, jako jedyne zabezpieczenie, tytuły emitowane przez dawne lub obecne Rządy austriacki i węgierski i złożone w Banku na pokrycie emisji tych not. Ale okaziele tych not nie będą mieli żadnego prawa do innych aktywów Banku.

9. Okaziele not emitowanych przez Bank do 27 października 1918 r. włącznie (a które stosownie do niniejszego artykułu odpowiadać będą warunkom wymaganyom do tego, aby je dopuszczono do likwidacji) będą mieli równe prawa na wszystkich aktywach banku; tytuły zdeponowane przez dawne lub obecne Rządy austriacki i węgierski na pokrycie różnych emisji not nie są uważane za część składową tych aktywów.

10. Zostaną unieważnione tytuły zdeponowane w Banku przez dawne lub obecne Rządy austriacki i węgierski na pokrycie not emitowanych do 27 października 1918 r. włącznie, oile odpowiadają one notom, konwertowanym na terytorjach dawnej monarchji austro-węgierskiej (takiej, jaka była w dniu 28 lipca 1914 r.) przez Państwa, którym te terytoria zostały oddane, albo które powstały z rozbioru tej monarchji, włączając w to obecną Austrię oraz Węgry.

11. Tytuły zdeponowane przez dawne lub obecne Rządy austriacki oraz węgierski na pokrycie biletów emitowanych do 27 października 1918 r. włącznie i nieunieważnione przez zastosowanie paragrafu 10 niniejszego artykułu będą nadal stanowiły gwarancję aż do należytej wysokości tych samych emisji, które 15 czerwca 1919 r. zostały zatrzymane poza dawną monarchją austro-węgierską. Do tych not należą, za wyłączeniem wszystkich innych: 1) noty nagromadzone przez Państwa — cesjonariuszów na tej części ich terytorjów, które się znajdują poza dawną monarchją, a które to noty stosownie do brzmienia punktu 4, zostaną oddane Komisji odszkodowań; 2) noty zebrane przez wszystkie inne Państwa, a które to noty, stosownie do postanowień poniższego Aneksu, będą przedstawione komisarzom delegowanym do likwidacji Banku.

12. Okaziciele wszystkich innych not, emitowanych do 27 października 1918 r. włącznie, nie będą mieli żadnego prawa do tytułów zdeponowanych przez dawne lub obecne Rządy austriacki i węgierski na pokrycie emisji, not, ani wogóle do aktywów Banku. Zostaną unieważnione tytuły, które nie są zniszczone, ani też objęte warunkami, przewidzianymi w punktach 10 oraz 11.

13. Rządy obecnej Austrii i obecnych Węgier wezmą na siebie każde w swojej części z wyłączeniem wszystkich innych Państw, ciężar wszystkich tytułów, zdeponowanych w Banku przez dawne lub obecne Rządy austriacki i węgierski na pokrycie emisji not nieunieważnionych.

14. Okaziciele not Banku Austro-Węgierskiego nie będą mieli wcale rekursu przeciw Rządom Austrii i obecnych Węgier, ani przeciwko żadnemu innemu Rządowi, z tytułu strat którychby doznały przy likwidacji Banku.

A N E K S.

§ 1.

Każdy z Rządów, oddając Komisji odszkodowań wszystkie noty Banku Austro-Węgierskiego, wycofane z obiegu w wykonaniu artykułu 206, odda Komisji również wszystkie dokumenty, ustalające charakter oraz wysokość dokonywanych konwersji.

§ 2.

Komisja odszkodowań po zbadaniu tych dokumentów wyda rzeczonym Rządom zaświadczenie, ustalające w sposób wyraźny ogólną wysokość not przez nie skonwertowanych:

a) W granicach dawnej monarchji austro-węgierskiej, jaka istniała 28-go lipca 1914 r.;

b) We wszelkich innych miejscowościach.

Te zaświadczenia pozwolą ich okazicielom wykazać przed komisarzami delegowanymi do likwidacji Banku prawa, które przedstawiają tak wymienione noty w repartycji aktywów Banku.

§ 3.

Gdy likwidacja Banku się skończy, wówczas Komisja odszkodowań zniszczy noty, w ten sposób wycofane.

§ 4.

Noty emitowane do 27 października 1918 r. włącznie dawać będą prawa do aktywów Banku tylko wtedy, gdy zostaną przedstawione przez Rząd kraju, gdzie były zatrzymane.

ARTYKUŁ 207.

Każde z Państw, którym pewne terytorjum dawnej monarchji austro-węgierskiej zostało oddane, lub które powstały z rozbioru tej monarchji, włączając w to Austrię, będą miały zupełną swobodę działania w tem, co dotyczy znajdującej się na terytorjum każdego z nich drobnej monety (monnaie divisionnaire) dawnej monarchji austro-węgierskiej.

Państwa te nie będą mogły w żadnym razie ani na swój rachunek, ani na rachunek swoich obywateli występować z rekuresem przeciwko innym Państwom z tytułu posiadanej przez nie drobnej monety.

ARTYKUŁ 208.

Państwa, którym pewne terytorjum dawnej monarchji austro-węgierskiej zostało oddane, lub które powstały z rozbioru tej monarchji, nabędą wszystkie dobra i własności, należące do dawnego lub obecnego Rządu austriackiego i położone na terytorjum każdego z nich.

W myśl niniejszego artykułu za dobra i własność Rządu austriackiego będą uważane dobra, należące do dawnego Cesarstwa Austrii oraz udział tego Cesarstwa w dobrach, które należały wspólnie do monarchji austro-węgierskiej, oraz wszelka własność Korony i prywatne dobra dawnej rodziny panującej Austro-Węgier.

Jednak Państwa te nie będą mogły rościć żadnych pretensji do dóbr i własności dawnego lub obecnego Rządu Austrii, położonych poza terytorjum każdego z nich.

Wartość dóbr i własności, nabytych przez różne Państwa, z wyjątkiem Austrii, zostanie ustalona przez Komisję odszkodowań i wniesioną na debet Państwa nabywającego oraz na kredyt Austrii na rachunek sum należnych z tytułu odszkodowań. Komisja odszkodowań będzie również obowiązana odjąć od wartości własności publicznych, w ten sposób nabytych, sumę, odpowiadającą wkładom w gotowiznie, w ziemi lub w materjałe, dostarczoną bezpośrednio na rzecz tych własności przez prowincje, gminy lub inne miejscowe władze autonomiczne.

Gdy chodzi o Państwa, nabywające w myśl niniejszego artykułu, to, nie naruszając postanowień artykułu 203, dotyczących długu zabezpieczonego zastawem, należy odjąć — stosownie do poprzedniego ustępu — od wartości wniesionej na kredyt Austrii oraz na debet wymienionego Państwa, część nie zabezpieczonego długu dawnego Rządu austriackiego, obciążającą wymienione Państwo, nabywające w myśl wspomnianego artykułu 203, a która to część odpowiadać będzie — zdaniem Komisji odszkodowań — wydatkom, poniesionym na nabyte dobra i własności.

Wartość, którą należy odjąć będzie ustalona przez Komisję odszkodowań według zasad, które ona uzna za słuszne.

Przez dobra i własności dawnego lub obecnego Rządu austriackiego należy rozumieć część dóbr nieruchomych wszelkiego rodzaju w Bośni i Hercegowinie, za które Rząd dawnej monarchji austro-węgierskiej w myśl artykułu 5 Konwencji z 26 lutego 1909 r. zapłacił Rządowi ottomańskiemu 2,500.000 funtów tureckich. Część ta będzie obliczona w stosunku do udziału Austrii w wymienionej zapłacie; wartość jej, oceniona przez Komisję odszkodowań, będzie wniesiona na kredyt Austrii tytułem odszkodowań.

Jako wyjątek od powyższych postanowień będą oddane bez zapłaty:

1°. Dobra i własności prowincji, gmin oraz innych autonomicznych instytucji miejscowych dawnej monarchji austro-węgierskiej, zarówno, jak dobra i własności w Bośni i Hercegowinie, które nie należały do dawnej monarchji austro-węgierskiej;

2°. Szkoły i szpitale, stanowiące własność dawnej monarchji austro-węgierskiej;

3°. Lasy, które należały do dawnego Królestwa Polskiego;

Zresztą Państwa wskazane w ustępie pierwszym, którym terytorja została oddana, będą mogły za pozwoleniem Komisji odszkodowań nabyć bez zapłaty wszelkie nieruchomości lub inne dobra, położone na terytorjach każ-

dego z nich, poprzednio należące do Królestwa Czeskiego, Polskiego lub do Kroacji = Sławonji = Dalmacji, albo do Bośni = Hercegowiny, albo Rzeczypospolitej Raguskiej, Weneckiej, albo do Księstw biskupich Trydentu i Bressanowy, a których główna wartość polega na wspomnieniach historycznych, które są do nich przywiązane.

ARTYKUŁ 209.

Austrja — o ile to jej dotyczy — zrzeka się wszelkich przyznanych jej lub jej obywatelom przez jakiekolwiek traktaty, konwencje lub umowy praw do zastępstwa lub udziału bądź administracyjnego, bądź nadzorczego w komisjach, ajencjach i bankach państwowych oraz wszelkich innych międzynarodowych organizacjach skarbowych i gospodarczych, mających charakter międzynarodowy, kontroli i zarządu, a działających w jednym z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, w Austrji, na Węgrzech, w Bułgarji lub w Turcji, w posiadłościach wyżej wymienionych Państw i w krajach, zależnych od nich, zarówno jak w dawnem Cesarstwie rosyjskiem.

ARTYKUŁ 210.

1) Austrja zobowiązuje się oddać w ciągu miesiąca od chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu w ręce władz, które wskażą główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, sumę złota, złożonego w Banku Austro-Węgierskim w imieniu Rady zarządzającej Długu publicznego otomańskiego, jako pokrycie pierwszej emisji biletów pieniężnych Rządu tureckiego.

2) Austrja — o ile to jej dotyczy — zrzeka się dobrodziejstwa wszelkich postanowień, zawartych w Traktatach bukareszteńskim i brzesko-litewskim, oraz w traktatach dodatkowych, przez co jednak nie powinny być naruszone postanowienia artykułu 244 Części X (Przepisy ekonomiczne) niniejszego Traktatu.

Austrja zobowiązuje się przekazać Rumunji, względnie Głównym Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym, wszystkie dowody pieniężne (instruments monétaires), monety, walory i zobowiązania, mające kurs lub produkty, jakie otrzymała w wykonaniu wspomnianych Traktatów.

3) Sumy w monecie, które mają być wypłacone, oraz dowody pieniężne, walory i wszelkie produkty, które mają być dostarczone lub przekazane na mocy postanowień niniejszego artykułu, zostaną zużyte przez Główny Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone stosownie do warunków, które wspomniane Mocarstwa później ustalą.

4) Austrja zobowiązuje się uznać przekazanie złota, przewidziane w artykule 259 ustęp 5 Traktatu Pokoju, zawartego w Wersalu 28 czerwca 1919 r. przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone z Niemcami, zarówno jak przeniesienie wierzytelności, wskazanych w artykule 261 tegoż Traktatu.

ARTYKUŁ 211.

Nie naruszając dokonanego mocą niniejszego Traktatu zrzeczenia się przez Austrję praw, należnych jej lub jej obywatelom, Komisja odszkodowań będzie mogła w ciągu roku od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, zażądać, aby Austrja nabyła wszystkie prawa i udziały swych obywateli we wszystkich przedsiębiorstwach użyteczności publicznej i wszelkich koncesjach w Rosji, Turcji, Niemczech, na Węgrzech, czy też w Bułgarji, albo w posiadłościach tych Państw i krajach, zależnych od nich, albo na terytorjach, które należały poprzednio do Austrji lub do ich sprzymierzeńców, a teraz mają być odstąpione przez Austrję lub ich sprzymierzeńców, albo na mocy Traktatu, zawartego z Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi, mają być zarządzane przez mandatarjusza. Z drugiej strony, Austrja będzie obowiązana w ciągu 6 miesięcy od daty żądania przekazać Komisji odszkodowań wszystkie te prawa i udziały oraz wszystkie temu podobne prawa i udziały, któreby posiadał dawny lub obecny Rząd austriacki.

Austrja poniesie ciężar wynagrodzenia swoich, w ten sposób wywłaszczonych obywateli, zaś Komisja odszkodowań zapisze na kredyt Austrji na rachunek sum, należnych od niej z tytułu odszkodowań, sumy odpowiadające ustalonej przez Komisję odszkodowań wartości przekazanych praw i udziałów. W ciągu 6 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu Austrja ma podać Komisji odszkodowań wykaz wszystkich omawianych praw i udziałów bez względu na to, czy zostały one już nabyte, są spodziewane, czy też jeszcze nie wykonane, oraz zrzeknie się w imieniu swoim i swoich obywateli na rzecz Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych wszystkich praw i udziałów, o których wyżej mowa, a które nie zostałyby wymienione w powyższym wykazie.

ARTYKUŁ 212.

Austrja zobowiązuje się nie stawiać żadnej przeszkody w nabyciu przez Rządy niemiecki, węgierski, bułgarski lub turecki wszelkich praw oraz udziałów obywateli niemieckich, węgierskich, bułgarskich lub tureckich w jakiegokolwiek przedsięwzięciu pożytku publicznego lub jakiej koncesji w Austrji, o które Komisja odszkodowań będzie mogła się dopomnieć stosownie do Traktatów Pokoju, traktatów lub konwencji dodatkowych, zawartych przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone oraz Rządy niemiecki, węgierski, bułgarski lub turecki.

ARTYKUŁ 213.

Austrja zobowiązuje się oddać Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym wszystkie wierzytelności lub prawa do odszkodowań na rzecz dawnego lub obecnego Rządu austriackiego od Niemiec, Węgier, Bułgarii lub Turcji, a mianowicie wszelkie wierzytelności lub prawa do odszkodowań, które wypływają lub wypływać będą dla niej z wykonania zobowiązań, przyjętych od 28 lipca 1914 r. aż do czasu uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

Wartość tych wierzytelności lub praw do odszkodowań będzie ustalona przez Komisję odszkodowań i wniesiona przez nią na kredyt Austrji na rachunek sum, należnych z tytułu odszkodowań.

ARTYKUŁ 214.

Oile tylko niniejszy Traktat lub traktaty i układy dopełniające nie przewidują przeciwnego temu postanowienia, to wszelkie zobowiązanie uiszczenia w gotowiznie w wykonaniu niniejszego Traktatu, wyrażone w koronach złotych austro-węgierskich, będzie płatne, stosownie do wyboru wierzycieli, w funtach sterlingów — płatnych w Londynie, w dolarach złotych Stanów Zjednoczonych Ameryki — płatnych w New-Yorku, we frankach złotych — płatnych w Paryżu, lub w lirach złotych, płatnych w Rzymie.

Dla celów, niniejszym artykułem przewidzianych, powyższe złote monety mają posiadać wagę i próbę, ustawowo dla każdej z nich przepisane na 1 stycznia 1914 roku.

ARTYKUŁ 215.

Regulacje finansowe, które się stały konieczne wskutek rozbioru dawnej monarchji austro-węgierskiej oraz reorganizacji długów publicznych i systemu monetarnego, stosownie do poprzednich artykułów, będą ustalone za porozumieniem się różnych Rządów interesowanych tak, aby wszystkim zapewnić jaknajlepsze oraz jaknajsluszniesze traktowanie.

Regulacje te obejmą, między innymi banki, towarzystwa asekuracyjne, kasy oszczędnościowe, pocztowe kasy oszczędnościowe, instytucje kredytu ziemskiego, towarzystwa hipoteczne oraz wszystkie inne podobne, działające na terytorjum dawnej monarchji austro-węgierskiej. W razie gdyby powyższe Rządy nie mogły dojść do porozumienia w tych sprawach finansowych, lub gdyby który z Rządów uznał, że jego obywatele nie są traktowani

sprawiedliwie, to Komisja odszkodowań na żądanie jednego z interesowanych Rządów zamianuje rozjemcę, jednego lub więcej. Jego decyzja będzie nieodwołalna.

ARTYKUŁ 216.

Osoby, pobierające pensje cywilne lub wojskowe od dawnego Cesarstwa Austrii, które na mocy niniejszego Traktatu zostały uznane lub stały się obywatelami Państwa innego, aniżeli obecna Austrija, nie będą miały z tytułu swych pensji żadnego rekursu do Rządu Rzeczypospolitej austriackiej.

C Z Ę Ś Ć X.

Przepisy ekonomiczne.

DZIAŁ I.

Stosunki handlowe.

ROZDZIAŁ I.

URZĄDZENIE STOSUNKÓW HANDLOWYCH, OPŁATY I OGRANICZENIA CELNE.

ARTYKUŁ 217.

Na towary, produkty naturalne albo wyroby któregośkolwiek z Państw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, przywiezione na terytorjum austriackie — bez względu na to, skąd one pochodzą — Austrija zobowiązuje się nie nakładać poborów, ani ciężarów (włączając w to podatki wewnętrzne) innych, albo wyższych, niż te, które będą nałożone na te same towary, produkty naturalne lub wyroby któregośkolwiek innego z pomienionych Państw albo jakiegokolwiek kraju obcego.

Austrija nie zatrzyma, ani też nie wprowadzi zakazu lub ograniczenia przywozu na terytorjum austriackie z terytorjów któregośkolwiek z Państw sprzymierzonych lub stowarzyszonych wszelkich towarów, produktów naturalnych lub wyrobów, bez względu na to, z jakiej pochodzą okolicy, a które nie rozciągałyby się również na przywóz tych samych towarów, produktów naturalnych lub wyrobów któregośkolwiek innego z wymienionych Państw, albo jakiegokolwiek kraju obcego.

ARTYKUŁ 218.

Austrija zobowiązuje się ponadto do systemu, stosowanego przy wwozie, nie wprowadzać na szkodę handlu któregośkolwiek z Państw sprzymierzonych lub stowarzyszonych żadnej różnicy w stosunku do którego innego z tych Państw lub do którego obcego kraju, nawet w sposób pośredni, jako to za pomocą urządzeń celnych lub postępowania celnego, albo metody sprawdzania lub analizy, albo warunków opłacania cła, albo metody klasyfikacji lub tłumaczenia taryf, lub wreszcie wykonywania monopolów.

ARTYKUŁ 219.

Co się tyczy wywozu, to Austria zobowiązuje się nie nakładać na towary, produkty naturalne lub wyroby, wywożone z terytorjum austriackiego na terytorja któregokolwiek z Państw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, opłat ani ciężarów (włączając w to podatki wewnętrzne) innych lub wyższych, niż płacone od tych samych towarów, wywożonych do któregokolwiek innego z pomienionych Państw lub do jakiegokolwiek innego obcego kraju.

Austria nie zatrzyma w mocy, ani nie wprowadzi żadnych zakazów lub ograniczeń wywozu towarów, wysyłanych z terytorjum austriackiego do któregokolwiek z Państw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, któreby nie rozciągały się również na wywóz tychże towarów, produktów naturalnych lub wyrobów, wysyłanych do któregokolwiek innego z pomienionych Państw lub do jakiegokolwiek kraju obcego.

ARTYKUŁ 220.

Wszystkie ulgi, zwolnienia od ciężarów lub przywileje, dotyczące przywozu, wywozu lub tranzytu towarów, przyznane przez Austrię któremukolwiek z Państw sprzymierzonych lub stowarzyszonych lub jakiemu obcemu krajowi, zostaną równocześnie i bezwarunkowo rozszerzone na wszystkie Państwa sprzymierzone lub stowarzyszone bez potrzeby żądania tego lub przyznawania kompensat.

ARTYKUŁ 221.

W drodze wyjątku od postanowień artykułu 286 Części XII (Porty, Drogi wodne i Drogi żelazne) niniejszego Traktatu, produkty, przechodzące tranzytem przez porty, które przed wojną znajdowały się na terytorjum dawnej monarchji austro-węgierskiej, będą w ciągu 3 lat od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu korzystały przy wwozie do Austrii z redukcji poborów w stosunku do odpowiednich poborów, stosowanych do takichże produktów według austro-węgierskiej taryfy celnej z 13 lutego 1906 r., przy ich wwozie przez powyższe porty.

ARTYKUŁ 222.

Niezależnie od postanowień artykułów 217 do 220, Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone zgadzają się nie powoływać się na owe postanowienia, celem zapewnienia sobie korzyści specjalnego układu, jakiby został zawarty przez Rząd austriacki z Rządami Węgier lub Państwa czesko-słowackiego dla ustanowienia specjalnego systemu celnego na korzyść pewnych produktów naturalnych lub wyrobów fabrycznych, pochodzących z krajów, wymienionych w rzeczonych układach,—byleby trwanie tego układu nie przekraczało okresu pięcioletniego od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 223.

Przez okres sześciu miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, opłaty, nakładane przez Austrię na przywóz z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych nie będą mogły przekraczać wysokości opłat najkorzystniejszych, które były stosowane przy wwozie do dawnej monarchji austro-węgierskiej w dniu 28 lipca 1914 roku.

To postanowienie będzie w dalszym ciągu stosowane przez drugi okres 30 miesięcy po upływie pierwszych sześciu wyłącznie tylko do wwozu świeżych i suszonych owoców, świeżych jarzyn, oliwy, jaj, wieprzy, wyrobów masarskich oraz ptactwa żywego w zakresie, w jakim te produkty korzystały w rzeczonej powyżej dacie (28 lipca 1914 r.) z opłat, umówionych w traktatach z Mocarstwami sprzymierzonymi czy stowarzyszonymi.

ARTYKUŁ 224.

1) Państwo czesko-słowackie i Polska zobowiązują się, że przez okres 15 lat od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu nie będą nakładały na wywóz do Austrii produktów kopalni węgla, które znajdują się na ich terytorjach, żadnych poborów wywozowych, ani innych ciężarów, ani żadnego rodzaju ograniczeń wywozowych innych, albo większych aniżeli te, które zostaną nałożone na taki sam wywóz do jakiego innego kraju.

2) Pomiedzy Polską, Państwem czesko-słowackiem i Austrią zostaną zawarte specjalne układy co do dostawy nawzajem węgla oraz surowców.

3) Do czasu zawarcia tych układów, a w każdym razie nie dłużej, jak na czas trzech lat po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu, Państwo czesko-słowackie oraz Polska zobowiązują się nie nakładać żadnych poborów wywozowych, ani żadnych jakiegokolwiek rodzaju ograniczeń na wywóz do Austrii węgla kamiennego lub brunatnego w ilości, nie przekraczającej normy, jaka, w braku porozumienia między interesowanemi Państwami, zostanie ustalona przez Komisję odszkodowań. Przy określeniu tej ilości Komisja odszkodowań weźmie pod uwagę wszystkie czynniki, a między innemi i to, jaką ilość węgla kamiennego oraz brunatnego dostarczał przed wojną ziemiom obecnej Austrii Śląsk oraz terytorja dawnego Cesarstwa austriackiego, przekazane Państwu czesko-słowackiemu i Polsce stosownie do Traktatu Pokoju, jak również, jaką ilość kraje te mają obecnie w rozporządzeniu na wywóz. Tytułem wzajemności Austrija obowiązana będzie dostarczyć Państwu czesko-słowackiemu i Polsce ilość surowców, wskazaną w punkcie 2, stosownie do decyzji Komisji odszkodowań.

4) Pozatem Państwo czesko-słowackie i Polska zobowiązują się przez ten sam okres czasu przedsięwziąć konieczne środki, aby wszystkie te produkty mogli nabywać kupcy, zamieszkali w Austrii, na warunkach równie korzystnych, jak warunki sprzedaży tego samego rodzaju produktów, znajdujących się w analogicznych okolicznościach dla kupców, zamieszkających w Państwie czesko-słowackiem lub w Polsce, w ich własnym lub w jakim innym kraju.

5) W razie sporu co do wykonania lub interpretacji jednego z powyższych postanowień, decydować będzie Komisja odszkodowań.

ROZDZIAŁ II.

PORZĄDEK ŻEGLUGI.

ARTYKUŁ 225.

Wysokie Układające się Strony zgadzają się uznać flagę statków każdej układającej się strony, która nie posiada brzegu morskiego, jeżeli statki te będą zarejestrowane w jednym określonym miejscu na jej terytorjum. Miejsce to będzie zastępowało dla tych statków port zarejestrowania.

ROZDZIAŁ III.

NIERZETELNA KONKURENCJA.

ARTYKUŁ 226.

Austrija zobowiązuje się przedsięwziąć wszelkie zarządzenia prawne lub administracyjne, konieczne dla ochrony produktów naturalnych lub wyrobów, pochodzących z któregośkolwiek z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, przeciw wszelkiego rodzaju nierzetelnej konkurencji w tranzakcjach handlowych.

Austrija zobowiązuje się zakazywać oraz karać zajęciem lub wszelkiemi innemi odpowiedniami środkami za przywóz i wywóz, jak również za fabry-

kację i obrót, sprzedaż i ofiarowanie na sprzedaż na wewnątrz wszystkich produktów lub towarów, noszących na sobie lub na akcesoriach, warunkujących wypuszczenie na rynek lub na swem opakowaniu zewnętrznem marki, nazwy, napisy lub jakiegokolwiek znaki, które zawierają w sposób pośredni lub bezpośredni fałszywe wskazówki na pochodzenie, gatunek, jakość lub właściwość szczególną tych produktów lub towarów.

ARTYKUŁ 227.

Austria, pod warunkiem przyznania jej tych samych praw tytułem wzajemności, zobowiązuje się stosować się do ustaw, jak również do decyzji administracyjnych lub sądowych, wydanych w myśl tych ustaw, obowiązujących w Kraju sprzymierzonym i stowarzyszonym, przytem notyfikowanych Austrii w należyty sposób przez odpowiednie władze, które to ustawy określają lub regulują prawo nadawania od pewnych okolic nazw winom i wyrobom spirytusowym, wyprodukowanym w kraju, do którego należą te okolice, albo warunki, pod którymi może być dozwolone używanie nazw takich okolic; przywóz, wywóz, jako też wyrób, obrót, sprzedaż i ofiarowanie na sprzedaż produktów lub towarów, noszących nazwy pewnych okolic wbrew ustawom lub decyzjom, o których mowa, będą wzbronione przez Austrię i karane środkami, przepisanemi w poprzednim artykule.

ROZDZIAŁ IV.

TRAKTOWANIE OBYWATELI MOCARSTW SPRZYMIERZONYCH I STOWARZYSZONYCH.

ARTYKUŁ 228.

Austria zobowiązuje się:

a) Nie stosować do obywateli Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych w wykonywaniu przez nich zawodu, rzemiosła, handlu lub przemysłu żadnych wyłączeń, któreby nie mogły być również stosowane do wszystkich cudzoziemców bez wyjątku;

b) Nie krępować obywateli Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych co do praw, o których mówi punkt a), żadnemi regulaminami lub ograniczeniami, któreby wprost lub pośrednio naruszały przepisy tego punktu, albo które byłyby inne lub bardziej niekorzystne od praw, przyznanych cudzoziemcom, będącym obywatelami Państwa najbardziej uprzywilejowanego;

c) Nie obciążać obywateli Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, ani ich majątku, praw lub udziałów, włączając w to towarzystwa i zrzeszenia, w których są oni zainteresowani, żadnemi ciężarami, opłatami lub podatkami pośrednimi czy bezpośrednimi, innemi lub wyższymi od tych, które są lub będą pobierane od własnych obywateli lub od ich majątków, praw i udziałów;

d) Nie nakładać na obywateli któregokolwiek z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych żadnych ograniczeń, które nie mogłyby być stosowane do obywateli tych Mocarstw w dniu 28 lipca 1914 r., chyba że te same ograniczenia również nałożone na ich własnych obywateli.

ARTYKUŁ 229.

Obywatele Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych będą korzystali na terytorjum austriackiem ze stałej opieki swojej osoby, majątku, praw i udziałów i będą mieli swobodny dostęp do trybunałów.

ARTYKUŁ 230.

Austria zobowiązuje się uznać nowe obywatelstwo, które zostało lub zostanie nabyte przez jej obywateli w myśl ustaw Mocarstw sprzymierzonych

i stowarzyszonych i zgodnie z postanowieniami właściwych władz tych Mocarstw, już to w drodze naturalizacji, już to na mocy przepisów Traktatu, jak również zwolnić pod każdym względem tych obywateli z racji tego nabycia nowego obywatelstwa od wszelkich węzłów w stosunku do Państwa, do którego należeli poprzednio.

ARTYKUŁ 231.

Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone będą mogły mianować konsulów jeneralnych, konsulów, wice-konsulów i agentów konsularnych w miastach i portach Austrii. Austrija obowiązuje się uznać wyznaczenie tych konsulów jeneralnych, konsulów, wice-konsulów i agentów konsularnych, których nazwiska zostaną jej notyfikowane, oraz dopuścić ich do pełnienia funkcji stosownie do przyjętych zasad i zwyczajów.

ROZDZIAŁ V.

PRZEPISY OGÓLNE.

ARTYKUŁ 232.

Zobowiązania, nałożone na Austrię powyżej w Rozdziale I utracą moc obowiązującą w 5 lat od daty uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, chyba że z tekstu wynika inaczej, lub że Rada Związku Narodów postanowi przynajmniej na dwanaście miesięcy przed upływem tego terminu, że zobowiązania te będą utrzymane na czas dalszy ze zmianami lub bez nich.

Rozumie się jednak, że oile nie zapadnie odmienna decyzja Związku Narodów, Mocarstwo sprzymierzone lub stowarzyszone, które nie przyznało Austrii odpowiednich uprawnień, nie będzie mogło po trzech latach od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu powoływać się na obowiązek Austrii, narzucony jej z mocy art. 217, 218, 219 oraz 220 Rozdziału I.

Artykuł 228 Rozdziału IV pozostanie w mocy i po upływie tego okresu lat pięciu ze zmianami lub bez nich, na taki przeciąg czasu, oile wogóle będzie on oznaczony, jaki ustali Rada Związku Narodów, a który nie będzie mógł przekroczyć lat pięciu.

ARTYKUŁ 233.

Jeżeli Rząd austriacki będzie prowadził handel międzynarodowy, to nie będą mu przysługiwały pod tym względem żadne prawa, przywileje ani immunitety zwierzchnictwa, nie będzie też traktowany tak, jakgdyby je miał.

DZIAŁ II.

T r a k t a t y.

ARTYKUŁ 234.

Od chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, z zastrzeżeniem zawartych w nim postanowień, będą stosowane między Austrią a temi z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, które są w Traktacie stroną, jezdynie traktaty, konwencje i porozumienia wielostronne o charakterze gospodarczym lub technicznym, wyliczone poniżej i w następnych artykułach:

1) Konwencje z 14 marca 1884 r., z 1 grudnia 1886 i z 23 marca 1887 oraz Protokół końcowy z 7 lipca 1887 o ochronie kabli podmorskich;

2) Konwencja z 11 października 1909 o międzynarodowym krążeniu samochodów;

3) Porozumienie z 15 maja 1886 o plombowaniu wagonów, poddawanych ocenie, oraz Protokół z 18 maja 1907;

4) Porozumienie z 15 maja 1886 o jednolitości technicznej kolei żelaznych;

5) Konwencja z 5 lipca 1890 o ogłaszaniu taryf celnych i o organizacji międzynarodowego Związku dla ogłaszania taryf celnych;

6) Konwencja z 25 kwietnia 1907 o podwyższeniu tureckich taryf celnych;

7) Konwencja z 14 marca 1857 o skupie prawa poboru opłat od żeglugi na Zundzie i Beltach;

8) Konwencja z 22 czerwca 1861 o skupie prawa poboru opłat na żeglugę na Łabie (Elbie);

9) Konwencja z 16 lipca 1863 o skupie prawa poboru opłat na Skaldzie;

10) Konwencja z 29 października 1888 o ustanowieniu ostatecznego porządku, zabezpieczającego wolny przejazd przez kanał Sueski;

11) Konwencja z 23 września 1910 o ujednostajnieniu pewnych prawideł lądowania, udzielania pomocy i ratownictwa morskiego;

12) Konwencja z 21 grudnia 1904 o wyłączeniu statków szpitalnych od pborów i opłat w portach;

13) Konwencja z 26 września 1906 o zniesieniu pracy nocnej kobiet;

14) Konwencje z 18 maja 1904 i z 4 maja 1910 o ściganiu handlu żywym towarem;

15) Konwencja z 4 maja 1910 o zakazie publikacji pornograficznych;

16) Konwencje sanitarne z 3 grudnia 1903, oraz poprzednio podpisane z 30 stycznia 1892, 15 kwietnia 1893, 3 kwietnia 1894, 19 marca 1897;

17) Konwencja z 20 maja 1875 o ujednostajnieniu i udoskonaleniu systemu metrycznego;

18) Konwencja z 29 listopada 1906 o ujednostajnieniu formuł gwałtownie działających medykamentów;

19) Konwencja z 16 i 19 listopada 1885 o konstrukcji normalnego diapazonu;

20) Konwencja z 7 czerwca 1905 o założeniu Instytutu międzynarodowego rolniczego w Rzymie;

21) Konwencja z 3 listopada 1881, z 15 kwietnia 1889 o stosowaniu środków przeciw filokserze;

22) Konwencja z 19 marca 1902 o ochronie ptaków pożytecznych dla rolnictwa.

23) Konwencja z 12 czerwca 1902 r., o opiece nad małoletnimi.

ARTYKUŁ 235.

Od chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu Wysokie Układające się Strony będą znów stosowały, oile to ich dotyczy, konwencje i porozumienia, poniżej wyliczone, pod warunkiem zastosowania przez Austrię poszczególnych postanowień, zawartych w niniejszym artykule:

Konwencje i układy Wszechświatowego Związku Poczтового, podpisane w Wiedniu 4 lipca 1891;

Konwencje i układy Związku Poczтового, podpisane w Waszyngtonie 15 czerwca 1897;

Konwencje i układy Związku Poczтового, podpisane w Rzymie 26 maja 1906;

Konwencje telegraficzne międzynarodowe, podpisane w Petersburgu 10/22 lipca 1875;

Regulamin i taryfy, wydane przez Konferencję telegraficzną międzynarodową w Lizbonie 11 czerwca 1908.

Austria zobowiązuje się nie odmówić swojej zgody na zawarcie z nowymi Państwami specjalnych układów, przewidzianych przez konwencje i układy, tyżące się międzynarodowego Związku pocztowego i międzynarodowego Związku telegraficznego, do których nowe Państwa należą lub przystąpią.

ARTYKUŁ 236.

Od daty uprawomocnienia się niniejszego Traktatu Wysokie Układające się Strony stosować będą ponownie, oile to ich dotyczy, Konwencję radio-telegraficzną międzynarodową z 5 lipca 1912 r., przyczem Austria zobowiązuje się przestrzegać tymczasowych przepisów, które jej wskażą Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone.

Jeżeli zamiast Konwencji z 5 lipca 1912 w ciągu 5 lat po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu będzie zawarta nowa Konwencja, regulująca międzynarodowe stosunki radio-telegraficzne, to ta nowa Konwencja będzie obowiązywała Austrię, choćby ona odmówiła udziału już to w opracowaniu tej Konwencji, już to w jej podpisaniu.

Ta nowa konwencja zastąpi również tymczasowe przepisy obowiązujące prowizoryczne.

ARTYKUŁ 237.

Konwencja międzynarodowa Paryska z 20 marca 1883 o ochronie własności przemysłowej, poddana rewizji w Waszyngtonie 2 lipca 1911, oraz układ z 14 kwietnia 1891 r. o międzynarodowej rejestracji znaków fabrycznych i handlowych, będą stosowane do chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, oile nie zostały wzruszone lub zmienione przez wyjątki i ograniczenia, wynikające z tegoż Traktatu.

ARTYKUŁ 238.

Od chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu Wysokie Układające się Strony zastosują, oile to ich się tyczy, Konwencję Haską z 17 lipca 1905 roku w przedmiocie procedury cywilnej. Jednakże to nie ma i nie będzie miało skutku w stosunku do Francji, Portugalji oraz Rumunji.

ARTYKUŁ 239.

Austria zobowiązuje się przystąpić w przepisanej formie, przytem przed upływem 12 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, do międzynarodowej Konferencji Berneńskiej z 9 września 1886 r. o ochronie dzieł literackich i artystycznych, przejranej w Berlinie w 1908 r., oraz uzupełnionej dodatkowym Protokółem, podpisanym w Bernie 20 marca 1914 r.

Do czasu swego przystąpienia do pomienionej Konwencji Austria zobowiązuje się uznawać i rozciągać ochronę nad dziełami literackimi oraz artystycznymi obywateli Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych za pomocą stanowczych rozporządzeń, wydanych w myśl zasad pomienionej konwencji międzynarodowej.

Prócz tego, przytem niezależnie od wyżej wskazanego przystąpienia, Austria zobowiązuje się nadal zapewniać ochronę wszystkich dzieł literackich oraz artystycznych obywateli każdego z Mocarstw sprzymierzonych czy stowarzyszonych i to na warunkach, oraz w sposób przynajmniej równie rozległy, jak w dniu 28 lipca 1914 r.

ARTYKUŁ 240.

Austria zobowiązuje się przystąpić do następujących konwencji:

1-o Konwencji z 26 września 1906 r. o zakazie używania białego fosforu do fabrykacji zapalek;

2-o Konwencji z 31 grudnia 1913 r. o ujednostajnieniu statystyki handlowej.

ARTYKUŁ 241.

Każde z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, mając na uwadze ogólne zasady lub specjalne przepisy niniejszego Traktatu, zakomu-

nikuje Austrii dwustronne konwencje wszelkiego rodzaju, zawarte z dawną monarchją austro-węgierską, których przestrzegania będzie żądało.

Notyfikacja, przewidziana w niniejszym artykule, będzie skuteczną bądź za pośrednictwem innego mocarstwa, bądź wprost. Austria potwierdzi na piśmie jej odbiór; moc obowiązująca liczyć się będzie od daty notyfikacji.

Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone zobowiązują się nawzajem stosować względem Austrii te tylko konwencje, które odpowiadają przepisom niniejszego Traktatu.

W notyfikacji ewentualnie zostaną wymienione te z postanowień konwencji, które, jako niezgodne z postanowieniami niniejszego Traktatu, nie będą uważane za nadające się do zastosowania.

W razie różnicy poglądów Związek Narodów będzie zawezwany do wypowiedzenia się.

Dla skutecznienia notyfikacji Mocarstwom sprzymierzonym lub stowarzyszonym zostanie udzielony 6-cio miesięczny termin od daty uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

Tylko konwencje dwustronne, które zostaną w ten sposób notyfikowane, odzyskają moc obowiązującą pomiędzy Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi oraz Austrią.

Zasady powyższe stosować się będą do wszystkich dwustronnych konwencji, istniejących między Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi, podpisującymi niniejszy Traktat, oraz Austrią, nawet jeżeli te Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone nie były z nią w stanie wojny.

ARTYKUŁ 242.

Austria oświadcza, że uznaje za pozbawione mocy wszystkie traktaty, konwencje i porozumienia, zawarte przez nią lub przez dawną monarchję austro-węgierską z Niemcami, Węgrami, Bułgarią oraz Turcją, od 1 sierpnia 1914 r. aż do uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 243.

Austria zobowiązuje się zapewnić Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym, jak również urzędnikom i obywatelom rzeczonych Mocarstw korzystanie z samego prawa ze wszystkich praw i korzyści wszelkiego rodzaju, jakieby sama, lub dawną monarchją austro-węgierską przyznała Niemcom, Węgom, Bułgarii lub Turcji, albo urzędnikom i obywatelom tych państw w traktatach, konwencjach lub porozumieniach, zawartych przed 1 sierpnia 1914 r., a to przez cały czas, dopóki te traktaty, konwencje i porozumienia będą w mocy.

Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone zastrzegają sobie prawo przyjęcia lub nieprzyjęcia dobrodziejstwa onych praw i korzyści.

ARTYKUŁ 244.

Austria oświadcza, że uznaje za pozbawione mocy wszystkie traktaty, konwencje lub porozumienia, zawarte przez nią lub przez dawną monarchję austro-węgierską przed 28 lipca 1914 r. lub po tej dacie, aż do uprawomocnienia się niniejszego Traktatu z Rosją lub z któremkolwiek Państwem lub Rządem, których terytorjum było przedtem częścią Rosji, jak również z Rumunją.

ARTYKUŁ 245.

W razie, gdyby po 28 lipca 1914 r. które z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, Rosja, lub które z Państw albo Rządów, którego terytorjum stanowiło przedtem część Rosji, zostało wskutek okupacji wojskowej, jakimkolwiek innemi środkami lub z jakiegokolwiek innej przyczyny zmuszone przyznać albo zezwolić na przyznanie jakimkolwiek aktem władzy publicznej na rzecz Austrii, dawnej monarchji austro-węgierskiej lub obywatela austriackiego — jakowych koncesji, przywilejów lub korzyści, to te kon-

cesje, przywileje i korzyści zostaną unieważnione z samego prawa przez niniejszy Traktat.

Ani Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, ani Mocarstwa, Państwa, Rządy lub władze publiczne, zwolnione przez niniejszy artykuł od swych zobowiązań, nie będą w żadnym wypadku ponosiły ciężarów lub odszkodowań, któreby ewentualnie wynikły z tego unieważnienia.

ARTYKUŁ 246.

Od daty uzyskania przez niniejszy Traktat mocy obowiązującej Austria — oile to jej dotyczy — zobowiązuje się dopuścić z samego prawa Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, jak również ich obywateli, do używania praw i wszelkiego rodzaju korzyści, przyznanych przez nią lub przez dawną monarchję austro-węgierską po 28 lipca 1914 r., aż do uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, przez traktaty, konwencje lub porozumienia Państwom, które nie prowadziły wojny, lub ich obywatelom, a to na czas, dopóki te traktaty, konwencje i porozumienia pozostawać będą na mocy w stosunku do Austrii.

ARTYKUŁ 247.

Te z Wysokich Układających się Stron, które dotychczas nie podpisały lub po podpisaniu nie ratyfikowały jeszcze Konwencji co do opium, podpisanej w Hadze 23 stycznia 1912 r., wyrażają zgodę na uprawomocnienie się tej Konwencji i w tym celu wydadzą konieczne ustawy w czasie możliwie najkrótszym, najpóźniej zaś w 12 miesięcy od uzyskania przez niniejszy Traktat mocy obowiązującej.

Wysokie Układające się Strony zgadzają się nadto, że dla tych z pośród nich, które dotychczas nie ratyfikowały wspomnianej Konwencji, ratyfikacja niniejszego Traktatu będzie pod każdym względem równoznaczna z ratyfikacją Konwencji i z podpisaniem specjalnego Protokołu, wyłożonego w Hadze w myśl postanowień trzeciej Konferencji o opium, odbytej w 1914 r., w celu nadania wymienionej Konwencji mocy obowiązującej.

Rząd Rzeczypospolitej francuskiej zakomunikuje Rządowi Holandji uwierzytelnioną kopję protokołu złożenia ratyfikacji niniejszego Traktatu i zaprosi Rząd holenderski, aby uznał i przyjął ten dokument, jako złożenie ratyfikacji Konwencji z 23 stycznia 1912 i jako podpisanie Protokołu dodatkowego z 1914 roku.

DZIAŁ III.

D ł u g i.

ARTYKUŁ 248.

Za pośrednictwem Urzędów Kontroli i kompensacji, które w przeciągu trzech miesięcy od daty notyfikacji, przewidzianej w poniżej podanym punkcie e), utworzy każda z Wysokich Układających się Stron, zostaną uregulowane następujące kategorie zobowiązań pieniężnych:

1° Długi, płatne przed wojną, które winni obywatele jednego z układających się Mocarstw, zamieszkali (résident) na terytorjum tego Mocarstwa, obywatelom nieprzyjacielskiego Mocarstwa, zamieszkałym (résident) na terytorjum tego Mocarstwa;

2° Długi, które stały się płatne podczas wojny, a należą się obywatelom jednego z układających się Mocarstw, zamieszkałym (résident) na terytorjum tego Mocarstwa, wynikły zaś z transakcji lub umów, zawartych z obywatelami jednego z Mocarstw nieprzyjacielskich, zamieszkałymi (résident) na terytorjum tego Mocarstwa, cile wykonanie tych umów lub transakcji zostało zupełnie lub w części zawieszone z powodu stanu wojny;

3o Procenty, zaległe przed oraz podczas wojny, należne obywatelowi jednego z układających się Mocarstw od walorów emitowanych lub przejętych przez Mocarstwo nieprzyjacielskie, byleby wypłata tych procentów na rzecz obywateli tegoż Mocarstwa albo neutralnych nie została zawieszona podczas wojny;

4o Kapitały, w walorach emitowanych przez Mocarstwa nieprzyjacielskie, których zwrot na rzecz obywateli jednego z układających się Mocarstw, miał nastąpić przed wojną lub podczas niej, oile spłata tych kapitałów na rzecz obywateli onego Mocarstwa, albo neutralnych nie została zawieszona podczas wojny.

Co do procentów lub kapitałów, płatnych za tytuły emitowane lub przejęte przez Rząd dawnej monarchji austro-węgierskiej, to Austria będzie kredytowała i płaciła tylko w wysokości procentów oraz kapitałów, odpowiadającej długom, które przypadną na Austrię, zgodnie z postanowieniami Części IX (Przepisy finansowe) niniejszego Traktatu, oraz z zasadami ustalonymi przez Komisję odszkodowań.

Suma, otrzymana z likwidacji dóbr, praw i udziałów nieprzyjacielskich, wskazanych w Dziale IV i jego Aneksie, będzie jako dług przejęta przez Urzędy kontroli i kompensacji w walucie i według kursu, przewidzianych poniżej w ustępie d) i zostanie przeznaczona przez te urzędy, stosownie do warunków, przewidzianych w wymienionym Dziale i Aneksie.

Operacje, określone w niniejszym artykule, będą wykonane w myśl Aneksu niniejszego Działu, według zasad następujących:

a) Każda z Wysokich Układających się Stron zakaze wszelkich wypłat, z chwilą uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, przyjmowania wpłat i wogóle wszelkiego komunikowania się stron interesowanych w sprawie uregulowania wymienionych długów inaczej, jak za pośrednictwem powyżej wskazanych Urzędów kontroli i kompensacji;

b) Każda z Wysokich Układających się Stron będzie odpowiadała za zapłatę wymienionych długów swoich obywateli, chyba że dłużnik znajdował się przed wojną w upadłości, niewypłacalności lub w stanie zadeklarowanego zawieszenia wypłat, albo że dłużnikiem jest spółka, której interesy zostały zlikwidowane podczas wojny na podstawie wyjątkowego ustawodawstwa wojennego.

c) Sumy, należące się obywatelom jednego z układających się Mocarstw od obywateli Mocarstwa nieprzyjacielskiego, będą obciążały Urząd kontroli i kompensacji kraju dłużnika i zostaną wypłacone wierzycielowi przez jego krajowy Urząd.

d) Długi będą płacone i zapisywane na kredyt w walucie zainteresowanego Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego (włącznie z kolonjami i krajami, zostającymi pod protektoratem Mocarstw sprzymierzonych, Dominjami Wielkiej Brytanji i Indji). Jeżeli długi mają być uregulowane w jakiejkolwiek innej walucie, to będą płacone lub zapisywane na kredyt w walucie zainteresowanego Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego (kolonje, kraje będące pod protektoratem, Dominja Wielkiej Brytanji lub Indje). Przeliczenie nastąpi na zasadzie przedwojennego kursu zamiany.

Dla zastosowania tego przepisu za przedwojenny kurs zamiany uważany będzie przeciętny kurs przekazów telegraficznych zainteresowanego Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego w ciągu miesiąca, który bezpośrednio poprzedził rozpoczęcie kroków nieprzyjacielskich między tem zainteresowanym Mocarstwem oraz Austro-Węgrami.

Gdyby w jakiejś umowie wyraźnie został ustalony kurs przeliczenia dla waluty, w której wyrażone jest zobowiązanie, na walutę interesowanego Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego, to powyższy przepis w sprawie kursu zamiany nie będzie miał zastosowania.

Co do Polski oraz Państwa czesko-słowackiego, Mocarstw nowopowstałych, to waluta, w której ma nastąpić regulacja długów, jak też kurs zamiany, jaki ma być zastosowany przy ich płaceniu lub zapisywaniu na kredyt, będą określone przez Komisję odszkodowań, przewidzianą w Części VIII, oile tylko interesowane Państwa zawczasu nie dojdą do porozumienia regulującego kwestje będące w zawieszeniu;

e) Przepisy niniejszego artykułu, jako też załączonego Aneksu wtedy dopiero znajdą zastosowanie między Austrią z jednej strony i jakimkolwiek Mocarstwem sprzymierzonym lub stowarzyszonym z drugiej strony, ich kolo-

njami i krajami, będącymi pod protektorem lub jakimkolwiek z Dominjów Wielkiej Brytanji albo Indjami, oile w przeciągu jednego miesiąca od daty złożenia ratyfikacji niniejszego Traktatu przez właściwe Mocarstwo, lub ratyfikacji na rachunek tego Dominjum lub Indji, Rząd danego Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego, danego Dominjum Wielkiej Brytanji albo Indji prześle Austrii odpowiednią notyfikację.

f) Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, które zaakceptowały niniejszy artykuł i załączony Aneks, będą mogły umówić się między sobą, że je będą stosowały do swych obywateli, osiadłych na ich terytorjum, oile chodzi o stosunek pomiędzy tymi obywatelami a obywatelami austriackimi. W tym wypadku wypłaty, uskutecznione na podstawie niniejszego przepisu, stanowią będą przedmiot regulacji pomiędzy interesowanemi Urzędami kontroli i kompensacji sprzymierzonymi i stowarzyszonymi.

A N E K S.

§ 1.

Każda z Wysokich Układających się Stron utworzy w przeciągu trzech miesięcy od daty notyfikacji, przewidzianej w artykule 248 e), „Urząd Kontroli i Kompensacji“ dla zapłaty i ściągania długów nieprzyjacielskich.

Wysokie Układające się Strony będą mogły dla części swoich terytorjów utworzyć Urzędy lokalne, które w swim obwodzie pełnić będą funkcję Urzędów centralnych. Ale wszelkie komunikowanie się z Urzędem ustanowionym w kraju nieprzyjacielskim odbywać się będzie za pośrednictwem Urzędu centralnego.

§ 2.

W niniejszym Aneksie jako „długi nieprzyjacielskie“ określone są piętnięne zobowiązania, wskazane w pierwszym punkcie artykułu 248, jako „dłużnicy nieprzyjacielscy“ — osoby, które winne są te sumy, jako „wierzyciele nieprzyjacielscy“ osoby, którym się one należą, jako „Urząd wierzycielski“ — Urząd Kontroli i Kompensacji, ustanowiony w kraju nieprzyjaciela, a jako „Urząd dłużniczy“ — Urząd Kontroli i Kompensacji w kraju dłużnika.

§ 3.

Wysokie Układające się Strony zagrozą naruszenie przepisów punktu a) artykułu 248 — karami przewidzianemi obecnie w ich ustawodawstwie za stosunki z nieprzyjacielem. Zakażą również na swoim terytorjum wszelkiego sądowego powództwa, o zapłatę długów nieprzyjacielskich, z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w niniejszym Regulaminie.

§ 4.

Gwarancja rządowa, przewidziana w punkcie b) artykułu 248, stosuje się wówczas, gdy nie można ściągnąć długu dla jakiegokolwiek powodu, chyba że według prawodawstwa kraju dłużnika dług w chwili wypowiedzenia wojny był przedawniony, albo jeżeli dłużnik znajdował się wówczas w upadłości lub niewypłacalności, albo w stanie zadeklarowanego, zawieszenia wypłat, albo jeżeli dłużnikiem była spółka, której interesy zostały zlikwidowane na podstawie wyjątkowego ustawodawstwa wojennego. W tym wypadku procedura przewidziana w niniejszym Regulaminie, stosować się będzie do zapłaty udziałów.

Wyrażenia „w upadłości, albo w niewypłacalności“ dotyczą zastosowania ustawodawstw, które przewidują te stany prawne. Wyrażenie „w stanie zadeklarowanego zawieszenia wypłat“ ma to samo znaczenie, jak w prawie angielskiem.

§ 5.

Wierzyciele w przeciągu sześciu miesięcy od daty utworzenia Urzędu wierzycielskiego podadzą do jego wiadomości długi, jakie się im należą, i dostarczą temu Urzędowi wszystkich dokumentów i informacji, jakich on zażąda.

Wysokie Układające się Strony przedsięwzją wszystkie kroki potrzebne do dochodzenia i ukarania, ewentualnego porozumiewania się między nieprzyjacielskimi wierzycielami, a dłużnikami. Urzędy podawać sobie będą wszelkie wskazówki oraz wiadomości, które mogą się przyczynić do wykrycia i ukarania podobnego porozumiewania się.

Wysokie Układające się Strony wedle możliwości ułatwią komunikowanie się pocztowe i telegraficzne na koszt stron i za pośrednictwem Urzędów pomiędzy dłużnikami i wierzycielami, pragnącymi dojść do porozumienia co do wysokości ich długu.

Urząd wierzycielski zanotyfikuje Urzędowi dłużniczemu wszystkie długi, które u niego zostały zgłoszone. Urząd dłużniczy we właściwym czasie poda Urzędowi wierzycielskiemu, które długi zostały uznane, które zaś są sporne. W ostatnim wypadku Urząd dłużniczy wymieni przyczyny, dla których dług nie został uznany.

§ 6.

Skoro dług zostanie w całości lub w części uznany, Urząd dłużniczy zapisze sumę uznaną na dobro Urzędu wierzycielskiego, zawiadamiając go równocześnie o tem.

§ 7.

Dług uważany będzie jako w całości uznany i suma jego zapisana będzie natychmiast na dobro Urzędu wierzycielskiego, oile w przeciągu trzech miesięcy od daty otrzymania zawiadomienia, które mu będzie przesłane. — (chyba że Urząd wierzycielski zgodzi się na przedłużenie tego terminu) Urząd dłużniczy nie zawiadomi, że dług nie został uznany.

§ 8.

W wypadku, gdyby dług nie był uznany w całości lub w części, obydwa Urzędy zbadają sprawę we wzajemnem porozumieniu i usiłować będą pogodzić strony.

§ 9.

Urząd wierzycielski zapłaci prywatnym wierzycielom sumy, które zapisane zostały na jego dobro, posługując się w tym celu funduszami, oddanymi do jego dyspozycji przez Rząd swojego kraju i według warunków przez ten Rząd ustanowionych, w szczególności, potracać sumy, które uważane będą za konieczne na pokrycie ryzyka, kosztów i poborów komisji.

§ 10.

Każdy kto zażąda zapłaty nieprzyjacielskiego długu, którego wysokość nie zostanie uznana w całości lub w części, będzie musiał tytułem kary zapłacić 5% od tej części długu, która nie została uznana. Również każdy, kto nieprawnie odmówi uznania całości lub części długu, którego od niego żądać się będzie — będzie musiał tytułem kary zapłacić 5% od tej sumy, co do której jego odmowa uznana została jako nieusprawiedliwiona.

Procent ten należeć się będzie od dnia, w którym ubiega termin przewidziany w paragrafie 7, aż do dnia, w którym żądanie uznanem zostało za nieuzasadnione, albo dług został zapłacony.

Każdy Urząd ze swej strony dochodzić będzie ściągania kar powyżej wskazanych i będzie odpowiedzialny na wypadek, gdyby tych kar ściągnąć nie było można.

Kary będą zapisane na dobro Urzędu nieprzyjacielskiego, który je zachowa, jako zaliczkę na koszty wykonania niniejszych przepisów.

§ 11.

Bilans operacji pomiędzy Urzędami ustalać się będzie co miesiąc, a saldo wyrównane będzie przez Państwo dłużnicze w przeciągu tygodnia przez rzeczywiste uiszczenie gotówki.

Jednakowoż salda, które ewentualnie należeć się będą od jednego lub kilku Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, będą zatrzymane aż do całkowitej zapłaty sum, należących się Państwom sprzymierzonym lub stowarzyszonym, albo też ich obywatelom z powodu wojny.

§ 12.

W celu ułatwienia wymiany zdań pomiędzy Urzędami, każdy z nich mieć będzie swojego przedstawiciela w mieście, w którym będzie urzędował drugi.

§ 13.

Oile nie zachodzą uzasadnione wyjątki, sprawy toczyć się będą wedle możliwości w biurach Urzędu dłużniczego.

§ 14.

W zastosowaniu artykułu 248, punktu b) Wysokie Układające się Strony odpowiedzialne są za uiszczenie się swych obywateli z długów nieprzyjacielskich, jakie są winni.

Urząd dłużniczy ma zatem zapisać na dobro Urzędu wierzycielskiego wszystkie uznane długi, nawet, gdyby ich nie można było ściągnąć od prywatnego dłużnika. Mimo to Rządy będą musiały udzielić swoim Urzędom wszelkich upoważnień, potrzebnych do dochodzenia uznanych wierzytelności.

§ 15.

Każdy Rząd zagwarantuje koszty Urzędu ustanowionego na swem terytorjum, łącznie z pensją personelu.

§ 16.

W razie różnicy zdań pomiędzy dwoma Urzędami co do tego, czy dług istnieje, albo w sprawie zatargu między nieprzyjacielskim dłużnikiem a wierzycielem lub między Urzędami, spór albo poddany zostanie pod sąd rozjemczy (oile strony zgodzą się na to, na warunkach za wspólnem porozumieniem przez nie ustalonych) albo przesłany będzie przed mieszany Trybunał rozjemczy, przewidziany poniżej w Dziale VI.

Jednak na życzenie Urzędu wierzycielskiego spór może być poddany orzeczeniu Trybunałów prawa pospolitego w miejscu stałego zamieszkania (domicile) dłużnika.

§ 17.

Sumy przysądzone przez mieszany Trybunał rozjemczy, albo przez sądy prawa pospolitego, albo przez trybunał rozjemczy będą ściągane za pośrednictwem Urzędów, tak, jak gdyby te sumy uznane były za długi przez Urząd dłużniczy.

§ 18.

Rządy zainteresowane wyznaczają agenta, którego zadaniem będzie na rachunek swego Urzędu wytaczać powództwo przed mieszanym Trybunałem rozjemczym. Agent ten sprawuje ogólny nadzór nad pełnomocnikami lub adwokatami obywateli swojego kraju.

Trybunał rozstrzyga na podstawie aktów. Może jednak wysłuchać strony stawiające się osobiście, albo też zastąpione stosownie do ich woli przez pełnomocników dopuszczonych przez obydwie Rządy, lub też przez agenta, o którym powyżej była mowa, a który ma prawo interwencji na równi ze stronami, jak też podjąć na nowo lub popierać żądanie, z którego one zrezygnowały.

§ 19.

Urzędy zainteresowane dostarczają mieszanemu Trybunałowi rozjemczemu wszelkich wiadomości oraz dokumentów, które mieć będą w swoim posiadaniu, tak, żeby mógł prędko wydawać decyzje w sprawach, które mu będą przedłożone.

§ 20.

Odwołanie się jednej ze stron od łącznej decyzji obydwóch Urzędów pociąga za sobą zabezpieczenie kosztów na rachunek apelującego, których zwrot nastąpić może tylko wtedy, gdy pierwsza decyzja została zmieniona na korzyść wnoszącego apelację. W tym wypadku odpowiednio do sukcesu odniesionego przez ostatniego, przeciwnik jego będzie skazany na zapłacenie szkód i kosztów sądowych we właściwym stosunku. Kaucja przyjęta przez Trybunał może zastąpić zabezpieczenie kosztów.

Oplata w stosunku 5% od spornej sumy będzie pobierana za wszystkie sprawy, przedkładane Trybunałowi. Oile Trybunał nie zadecyduje inaczej, opłatę tę ponosić będzie strona przegrywająca. Opłaty te kumulować będą z zabezpieczeniem, o którym była mowa powyżej. Będą one również niezależne od kaucji.

Trybunał może skazać jedną ze stron na zapłacenie szkód i strat aż do wysokości kosztów procesu.

Każda suma, która należeć się będzie z tytułu tego paragrafu, zostanie zapisaną na dobro Urzędu strony wygrywającej i stanowić będzie przedmiot osobnego rachunku.

§ 21.

W celu szybkiego załatwiania spraw przy wyznaczeniu urzędników Urzędów i mieszanego Trybunału rozjemczego, będzie uwzględniona znajomość języka zainteresowanego kraju nieprzyjacielskiego.

Urzędy będą mogły korespondować ze sobą swobodnie i przysyłać sobie dokumenty w swoim języku.

§ 22.

Oile zainteresowane Rządy nie zawrą innej umowy, długi będą procentowały w warunkach następujących:

Procenty nie należą się wcale od sum, należnych z tytułu dywidend, procentów lub innych periodycznych wypłat, odpowiadających procentom od kapitału.

Stopa procentowa wynosić będzie 5% rocznie, chyba, że z tytułu umowy, ustawy lub miejscowego zwyczaju należała się wierzycielowi odmienna stopa procentowa. W tym wypadku ta właśnie stosować się będzie.

Procenty biec będą od dnia rozpoczęcia kroków nieprzyjacielskich lub od dnia zapadłości, jeżeli dług, który ma być ściągnięty, zapadł podczas wojny, aż do dnia, w którym wysokość długu zostanie zapisana na dobro Urzędu wierzycielskiego.

Oile się procenty należą, uważane będą za długi, uznane przez Urzędy i na tych samych warunkach zostaną zapisane na dobro Urzędu wierzycielskiego.

§ 23.

Jeżeli na mocy decyzji Urzędów lub mieszanego Trybunału rozjemczego uznanem będzie, że jakieś żądanie nie wchodzi w zakres wypadków przewidzianych w art. 248, wierzyciel będzie miał możność dochodzić pokrycia swej wierzytelności przed trybunałami prawa pospolitego, albo jakimkolwiek innemi środkami prawnymi.

Żądanie wystosowane do Urzędu przerywa przedawnienie.

§ 24.

Wysokie Układające się Strony obowiązują się uznać decyzje mieszanego Trybunału rozjemczego za ostateczne, oraz zapewnić ich wykonanie wobec swoich obywateli.

§ 25.

Jeżeli Urząd wierzycielski wzbrania się przedłożyć Urzędowi dłużni czemu jakieś żądanie lub dokonać aktu procedury, przewidzianego w niniejszym Aneksie, aby w całości lub części zgłosić żądanie, o którym zawiadomiono go w należyty sposób, to będzie zobowiązany wystawić wierzycielowi poświadczenie, wskazujące żadaną sumę. Wierzyciel będzie miał wtedy prawo dochodzić pokrycia wierzytelności przed trybunałami prawa pospolitego lub jakimkolwiek innemi środkami prawnymi.

DZIAŁ IV.

Majątki, prawa i udziały.

ARTYKUŁ 249.

Sprawa majątków, praw i udziałów prywatnych w kraju nieprzyjacielskim będzie rozstrzygana, stosownie do zasad, ustalonych w niniejszym Dziale i do postanowień załączonego Aneksu.

a) Wyjątkowe zarządzenia wojenne i środki wykonawcze, jak je określono w paragrafie 3 załączonego Aneksu, poczynione na terytorjum dawnego Cesarstwa Austrii, i tyżące się majątków, praw i udziałów obywateli Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, łącznie ze spółkami i stowarzyszeniami, w których obywatele ci byli zainteresowani, zostaną niezwłocznie zniesione lub wstrzymane, oile likwidacji jeszcze nie ukończono, a wymienione majątki, prawa i udziały zostaną przywrócone osobom uprawnionym.

b) Z zastrzeżeniem przeciwnych postanowień, któreby wynikały z niniejszego Traktatu, Mocarstwa sprzymierzone lub stowarzyszone zachowują sobie prawo zatrzymania oraz likwidacji wszystkich majątków, praw i udziałów, należących w chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu do obywateli dawnego Cesarstwa Austrii lub do spółek przez nich kontrolowanych na terytorjach tych Mocarstw, w ich kolonjach, posiadłościach i krajach, będących pod ich protektorem, łącznie z terytorjami odstąpionemi na mocy niniejszego Traktatu, lub będącemi pod kontrolą tych Mocarstw.

Likwidacja nastąpi stosownie do ustaw zainteresowanego Państwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego; właściciel nie będzie mógł ani rozporządzać temi majątkami, prawami i udziałami, ani ich obciążać bez zgody tego Państwa.

Za obywateli austriackich w znaczeniu niniejszego punktu nie będą uważane osoby, które w ciągu sześciu miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu stwierdzą, że zgodnie z postanowieniami tego Traktatu nabyły z samego prawa obywatelstwo jednego z Mocarstw sprzymierzonych czy sto-

warzyszonych; a także osoby, które na mocy artykułów 72 lub 76 uzyskują to obywatelstwo za zgodą właściwych władz, albo które, na mocy artykułów 74 lub 77 nabywają je z racji dawniejszego indygenatu (*pertinenza*).

c) Zapłata lub odszkodowanie, wynikające z wykonania wymienionego w punkcie b) prawa, będzie ustalone stosownie do sposobu oceny i likwidacji, określonych w ustawodawstwie kraju, w którym majątek został zatrzymany lub zlikwidowany.

d) W stosunkach pomiędzy Mocarstwami sprzymierzonymi lub stowarzyszonymi, albo ich obywatelami z jednej strony, a obywatelami dawnego Cesarstwa Austrii z drugiej strony, jak również pomiędzy Austrią z jednej strony, a Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi i ich obywatelami z drugiej strony, będą uważane, z przewidzianiem w niniejszym Traktacie zastrzeżeniami, za ostateczne i prawomocne wobec każdego wszelkie wyjątkowe zarządzenia wojenne, lub środki wykonawcze, lub akty dokonane, albo mające być dokonane na mocy tych zarządzeń, tak, jak je określają paragrafy 1 i 3 załączonego Aneksu.

e) Obywatele Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych będą mieli prawo do odszkodowania za straty lub szkody, zrządzone w ich majątkach, prawach lub udziałach łącznie ze spółkami lub stowarzyszeniami, w których byli oni zainteresowani na terytorjum dawnego Cesarstwa Austrii przez zastosowanie wyjątkowych zarządzeń wojennych oraz środków wykonawczych, o których mowa w paragrafach 1 i 3 załączonego Aneksu. Reklamacje w tym przedmiocie powyższych obywateli zbada i wysokość odszkodowania ustali mieszany Trybunał rozjemczy, przewidziany w Dziale VI, lub też rozjemca, którego Trybunał ten wskaże; odszkodowanie obciążać będzie Austrię, i można je będzie odebrać z majątku obywateli dawnego Cesarstwa Austrii, lub spółek przez nich kontrolowanych, jak to określa punkt b), majątku, znajdującego się na terytorjum lub będącego pod kontrolą Państwa osoby reklamującej. Majątek ten będzie można wziąć w zastaw za zobowiązania nieprzyjacielskie na warunkach ustalonych w paragrafie 4 załączonego Aneksu. Wypłatę odszkodowań będzie mogło uiścić Mocarstwo sprzymierzone lub stowarzyszone, wnosząc wypłaconą sumę na rachunek Austrii.

f) We wszystkich wypadkach, gdy tego zażąda obywatel Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego, właściciel majątku, prawa lub udziałów, co do których zarządzono środki wykonawcze na terytorjum dawnego Cesarstwa Austrii, w razie reklamacji, przewidzianej w punkcie e), zostanie zaspokojony przez restytucję dawnego majątku, oile ten istnieje jeszcze in natura.

W tym wypadku Austrija będzie musiała przedsięwziąć wszystkie potrzebne środki, aby przywrócić wyrugowanego właściciela w posiadanie jego majątku, wolnego od wszelkich ciężarów lub służebności, jakieby na nim ciążyły po likwidacji, oraz odszkodować każdą osobę trzecią, dotkniętą przez tę restytucję.

Jeśli nie można skutecznie przewidzianej w niniejszym punkcie restytucji, to porozumienia osób prywatnych, zawarte za pośrednictwem zainteresowanych Mocarstw lub Urzędów kontroli i kompensacji, przewidzianych w Aneksie do Działu III, mogą zapewnić obywatelowi Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego odszkodowanie za szkodę, przewidzianą przez punkt e) przez przyznanie korzyści lub równowartości; które obywatel ten zgodzi się przyjąć wzamian za majątek, prawa lub udziały, z których został wyrugowany.

Z powodu restytucji, dokonanej w myśl niniejszego artykułu, zapłata lub odszkodowanie, ustalone stosownie do punktu e), będą zmniejszone o wartość obecną przywróconego majątku z uwzględnieniem odszkodowania za pozabawienie używania lub zniszczenia.

g) Prawo przewidziane w punkcie f) zostało zastrzeżone dla właścicieli, będących obywatelami tych Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, na których terytorjum, przed podpisaniem zawieszenia broni, zarządzenia ustawodawcze, nakazujące ogólną likwidację nieprzyjacielskich majątków, praw lub udziałów, nie były stosowane.

h) Za wyjątkiem wypadków restytucji w naturze, stosownie do punktu f), czysty zysk z likwidacji nieprzyjacielskich majątków, praw lub udziałów, nie były stosowane.

1o Za wyjątkiem wypadków restytucji w naturze, stosownie do punktu f), czysty zysk z likwidacji nieprzyjacielskich majątków, praw i udziałów, gdziekolwiek się one znajdują, niezależnie od tego, czy likwidacja nastąpiła wskutek wyjątkowego ustawodawstwa wojennego, czy też na mocy niniejszego artykułu, oraz wogóle wszelkie mienie nieprzyjacielskie w gotówce, nie będące punktem likwidacji majątku, albo mienie w gotówce, należące w krajach sprzymierzonych czy stowarzyszonych do osób wymienionych w ostatnim ustępie paragrafu b), otrzymają następujące przeznaczenie:

1o W stosunku do Mocarstw, przyjmujących Dział III i załączony Aneks, wymienione sumy z likwidacji oraz mienie będą wniesione na rachunek Mocarstwa, którego obywatelem jest właściciel, za pośrednictwem Urzędu kontroli i kompensacji, ustanowionego w wymienionym Dziale i Aneksie; wszelkie saldo czynne powstałe na dobro Austrii będzie traktowane zgodnie z artykułem 189 Części VIII (Odszkodowania), niniejszego Traktatu.

2o W stosunku do Mocarstw, nie przyjmujących Działu III i załączonego Aneksu, sumy otrzymane za majątki, prawa i udziały oraz mienie w gotówce obywateli Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, zatrzymane przez Austrię, będą niezwłocznie wypłacone uprawnionej osobie lub jej Rządowi. Każde Mocarstwo sprzymierzone i stowarzyszone będzie mogło, stosownie do swych ustaw i regulaminów rozporządzać sumami, otrzymanymi za majątki, prawa i udziały oraz mieniem w gotówce obywateli dawnego Cesarstwa Austrii, lub spółek przez nich kontrolowanych, jak o tem mówi punkt b), które Mocarstwo to zajęło i będzie mogło użyć je na zapłatę reklamacji i wierzytelności określonych w niniejszym artykule i w paragrafie 4 załączonego tu Aneksu. Wszelkie majątki, prawa, udziały lub sumy z likwidacji tych dóbr jak również wszelkie mienie w gotówce, którem dańe Mocarstwo sprzymierzone lub stowarzyszone nie rozporządzi, stosownie do tego, co powiedziano wyżej, będzie ono mogło zatrzymać, i w tym wypadku wartość pieniężna majątku zatrzymanego będzie traktowana zgodnie z artykułem 189 Części VIII (Odszkodowania) niniejszego Traktatu.

i) Z zastrzeżeniem postanowień artykułu 267, w razie, jeżeli likwidacja odbyła się albo w nowych Państwach, podpisujących niniejszy Traktat, jako Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, albo w Państwach, które nie uczestniczą w odszkodowaniu, jakie Austrija ma zapłacić, to fundusz uzyskany z dokonanej przez wzmiankowane Państwa likwidacji, będzie musiał być wypłacony bezpośrednio właścicielom, z zastrzeżeniem praw Komisji odszkodowań na mocy niniejszego Traktatu, mianowicie artykułów 181 Części VIII (Odszkodowania), oraz artykułu 211 Części IX (Przepisy finansowe). Jeżeli właściciel wykaże przed mieszanym Trybunałem rozjemczym, przewidzianym w Dziale VI niniejszej Części, lub przed rozjemcą, przez ten Trybunał wyznaczonym, że warunki sprzedaży lub zarządzenia Rządu danego Państwa, ogólnem jego prawem nie przewidziane, odbiły się niesłusznie na cenie, to Trybunał lub rozjemca będzie miał prawo udzielić osobie uprawnionej słusznego odszkodowanie, które zapłaci wspomniane Państwo.

j) Austrija zobowiązuje się odszkodować swoich obywateli z tytułu likwidacji lub zatrzymania ich majątku, praw i udziałów w Krajach sprzymierzonych lub stowarzyszonych.

k) Należność z opłat i podatków od kapitału, wybranych lub takich, które powinny były być wybrane przez Austrię od majątków, praw i udziałów obywateli Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, poczynawszy od 3 listopada 1918 r. aż do upływu 3 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu lub, gdy chodzi o majątki, prawa i udziały poddane wyjątkowym zarządzeniom wojennym, aż do chwili restytucji zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu, zostanie wypłacona uprawnionym.

ARTYKUŁ 250.

W stosunku do majątku, praw i udziałów zwróconych w zastosowaniu artykułu 249 punktu a) lub f) obywatelom Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, włączając w to spółki i stowarzyszenia, w których obywatele ci mieli udziały, Austrija zobowiązuje się:

a) Przywrócić, z wyjątkiem wypadków wyraźnie przewidzianych w niniejszym Traktacie, majątkom, prawom i udziałom obywateli Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, stan prawny, w jakim, według praw obowiązujących przed wojną znajdowały się majątki, prawa i udziały obywateli dawnego Cesarstwa Austrii, oraz utrzymać je w tym stanie prawnym.

b) Nie stosować do majątków, praw i udziałów obywateli Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych żadnych środków, naruszających ich prawo własności, któreby nie były również stosowane do majątków, praw lub udziałów obywateli austriackich, oraz zapłacić w razie zastosowania takich zarządzeń należyte odszkodowanie.

A N E K S.

§ 1.

Zgodnie z artykułem 249, punkt d), potwierdza się prawomocność wszystkich zarządzeń, ustalających własność, wszystkich rozporządzeń co do likwidacji przedsiębiorstw lub spółek, oraz wszystkich rozporządzeń, przepisów, postanowień, instrukcji wyłożonych lub wydanych przez jakikolwiek sąd lub urząd administracyjny którejkolwiek z Wysokich Układających się Stron, albo też takich rozporządzeń, przepisów, postanowień instrukcji, które uważano jako ogłoszone lub wydane w wykonaniu prawodawstwa wojennego co do majątków, praw i udziałów nieprzyjacielskich. Udziały wszystkich osób winny być uważane jako ważne stanowiące przedmiot wszystkich przepisów, rozporządzeń, postanowień lub instrukcji, dotyczących majątków, w których znajdują się te właśnie udziały, bez względu na to, czy udziały te były specjalnie wymienione, czy też nie poza wspomniane rozporządzenia, przepisy, postanowienia lub instrukcje. Nie wolno podnosić żadnego sprzeciwu co do prawidłowości przejścia majątków, praw i udziałów, dokonanego na zasadzie przepisów, rozporządzeń, postanowień lub instrukcji wyżej powołanych. Również potwierdza się prawomocność wszystkich zarządzeń, przedsięwziętych w stosunku do własności przedsiębiorstw lub spółek, czy to chodzi o śledztwo, sekwestr, administrację przymusową, użytkowanie, rekwizycję, nadzór czy też likwidację, sprzedaż lub też administrację majątków, praw i udziałów, odzyskanie lub spłatę długów, pokrycie kosztów, ciężarów, wydatków lub wszelkie jakiekolwiek inne zarządzenia, poczynione w wykonaniu rozporządzeń, przepisów, postanowień lub instrukcji przepisanych, wydanych lub wykonanych przez wszelkie sądy i urzędy administracyjne Wysokich Układających się Stron, lub które uważano jako przepisane, wydane lub wykonane w zastosowaniu wyjątkowego prawodawstwa wojennego co do majątków, praw i udziałów nieprzyjacielskich pod warunkiem, że postanowienia niniejszego paragrafu nie będą uwłaczały prawom własności, poprzednio nabytym w dobrej wierze i za słuszną cenę przez obywateli Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych zgodnie z prawem obowiązującym tam, gdzie znajdują się majątki. Przepisy niniejszego paragrafu nie stosują się do tych z powyżej wymienionych zarządzeń, które zostały zastosowane przez dawny Rząd austro-węgierski na terytorjach, które uległy najazdowi, albo okupacji, ani też do tych, wyżej wymienionych zarządzeń, które zostały zastosowane przez Austrię lub władze austriackie po 3 listopada 1918 r., bowiem wszystkie te zarządzenia są nieważne.

§ 2.

Ani przez Austrię lub jej obywateli, ani przez obywateli dawnego Cesarstwa Austrii lub w ich imieniu, bez względu na ich miejsce zamieszkania (résidence), nie może być wytoczona żadna reklamacja, ani też skarga przeciw Mocarstwu sprzymierzonemu i stowarzyszonemu, albo przeciw jakiegokolwiek osobie, działającej w imieniu lub z rozkazu władzy sądowej, lub administracyjnej danego Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego — z tytułu pewnej czynności lub zaniedbania, które zaszły w czasie wojny lub w celu

jej przygotowania, względem majątków, praw i udziałów obywateli austriackich.

Również niedopuszczalną jest wszelka reklamacja lub skarga przeciwko komukolwiek z tytułu jakiej czynności lub zaniedbania, wynikłych z wyjątkowych zarządzeń wojennych, praw i przepisów któregośkolwiek Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego.

§ 3.

W artykule 249 i w niniejszym Aneksie wyrażenie „wyjątkowe zarządzenia wojenne” obejmuje wszelkiego rodzaju zarządzenia prawodawcze, administracyjne, sądowe i inne, powzięte lub, które będą powzięte w przyszłości względem majątków nieprzyjacielskich, których przytem celem było lub będzie, bez naruszenia własności, odjąć właścicielom możność rozporządzania ich majątkami; w szczególności zarządzenie nadzoru, przymusowej administracji, sekwestru lub takie, których celem było lub będzie zajęcie, użytkowanie lub unięruchomienie posiadania nieprzyjacielskiego i to bez względu na powód, formę i miejsce. Czynnościami podjętymi w wykonaniu tych zarządzeń są wszelkie orzeczenia, instrukcje, rozkazy lub rozporządzenia urzędów administracyjnych lub sądów, stosujących te zarządzenia do majątków nieprzyjacielskich, jak również wszelkie czynności, wykonane przez jakąkolwiek osobę, wyznaczoną do zarządu lub nadzoru majątków nieprzyjacielskich, jako to, opłata długów, ściąganie wierzytelności, uiszczanie kosztów, ciężarów i wydatków, inkasowania honorarjów.

„Środkami wykonawczemi” są te, które dotknęły lub dotkną własność majątków nieprzyjacielskich przez przekazanie ich w całości lub w części innej osobie, aniżeli właściciel nieprzyjacielski i bez jego zezwolenia, głównie zaś te, które postanawiają sprzedaż, likwidację, przejście własności majątków nieprzyjacielskich, anulowanie tytułów lub papierów wartościowych (valeurs mobilières).

§ 4.

Majątki, prawa i udziały obywateli dawnego Cesarstwa austriackiego na terytorjum Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego, jak również czysty fundusz osiągnięty z ich sprzedaży, likwidacji lub innych zarządzeń wykonawczych mogą być obciążone przez to Mocarstwo sprzymierzone lub stowarzyszone: po pierwsze, zaplaceniem odszkodowania należnego z tytułu reklamacji obywateli tego Mocarstwa względem ich majątków, praw i udziałów, włącznie ze spółkami i stowarzyszeniami, w których ci obywatele byli zainteresowani na terytorjum dawnego Cesarstwa austriackiego, lub względem wierzytelności, jakie mają u obywateli tego dawnego Cesarstwa, jak również względem zapłaty z tytułu reklamacji, wniesionych za czynności dokonane przez dawny Rząd austro-węgierski lub przez wszelką władzę austriacką po 23 lipca 1914 r., a przedtem, aniżeli to Mocarstwo sprzymierzone lub stowarzyszone wzięło udział w wojnie. Wysokość tego rodzaju reklamacji będzie mógł ustalić rozjemca, wyznaczony przez pana Gustawa Adora, oile ten się na to zgodzi, lub, w braku rozjemcy, przez miészany Trybunał międzynarodowy, przewidziany w Dziale VI. Na drugiem miejscu mogą być obciążone zaplaceniem odszkodowania należnego z tytułu reklamacji obywateli Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego względem ich majątków, praw i udziałów na terytorjum innych Mocarstw nieprzyjacielskich, oile te odszkodowania nie zostały uregulowane w inny sposób.

§ 5.

Bez względu na zarządzenie artykułu 246, jeżeli bezpośrednio przed początkiem wojny, spółka zatwierdzona w Państwie sprzymierzonym lub stowarzyszonym miała wspólnie ze spółką przez nią kontrolowaną a zatwierdzoną w Austrii prawo do używania w innych krajach marek fabrycznych lub handlowych, lub jeśli posiadała taka spółka z tamtą spółką użytkowanie wyłącznych sposobów wyrobu towarów, lub artykułów do sprzedaży w innych krajach, to pierwsza spółka sama tylko będzie miała prawo używać marek fabrycznych w innych krajach, z wyłączeniem spółki austriackiej; wspólne

zaś sposoby wyrobu będą przekazane pierwszej spółce bez względu na zarządzenia, zastosowane przez prawodawstwo wojenne, obowiązujące w monarchji austro-węgierskiej, co do drugiej spółki lub co do jej udziałów, własności handlowej lub akcji. Jednakowoż pierwsza spółka, oile się do niej zwróca, wyda drugiej spółce modele, pozwalające na dalszy wyrób towarów, które mają być jednak spożyte w Austrii.

§ 6.

Aż do chwili, gdy zwrot będzie mógł być dokonany stosownie do artykułu 249, Austrija odpowiada za zachowanie majątków, praw i udziałów obywateli Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych włącznie ze spółkami i towarzystwami, w których ci obywatele byli zainteresowani, i do których zastosowano wyjątkowe zarządzenia wojenne.

§ 7.

Mocarstwa sprzymierzone lub stowarzyszone obowiązane będą w ciągu roku od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu wyszczególnić majątki, prawa i udziały, do których zamierzają stosować prawo, przewidziane w artykule 249 punkt f).

§ 8.

Zwroty przewidziane w artykule 249 będą dokonane na rozkaz Rządu austriackiego lub władz, które będą zajmowały jego miejsce. Szczegółowe wyjaśnienia o czynności zarządców będą dostarczane osobom interesowanym przez władze austriackie na żądanie, które może być wysłane zaraz po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu.

§ 9.

Majątki, prawa i udziały osób, wymienionych w artykule 249 w punkcie b), podlegać będą w dalszym ciągu — aż do ukończenia likwidacji, przewidzianej we wzmiankowanym punkcie — wyjątkowym zarządzeniom wojennym już zastosowanym do nich lub, które się zastosuje w przyszłości.

§ 10.

Austrija wyda w ciągu sześciu miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszego Traktatu każdemu Mocarstwu sprzymierzonemu lub stowarzyszonemu wszystkie kontrakty, świadectwa, akty oraz inne tytuły własności, będące w ręku ich obywateli, a dotyczące się majątków, praw i udziałów, znajdujących się na terytorjum tegoż Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego, włącznie ze wszystkimi akcjami, obligacjami i innemi papierami wartościowemi wszystkich spółek dopuszczonych przez prawodawstwo tego Mocarstwa.

Austrija dostarczy w każdej chwili na żądanie zainteresowanego Mocarstwa sprzymierzonego, lub stowarzyszonego wszelkich wyjaśnień, dotyczących majątków, praw i udziałów obywateli austriackich, mieszkających w tem Mocarstwie sprzymierzonym lub stowarzyszonym, jak również co do tranzakcji, jakie mogły być dokonane od 28 lipca 1914 r. względem tych majątków, praw i udziałów.

§ 11.

Przez wyrażenie „mienie w gotowiznie“ rozumieć należy wszelkie depozyty i zapłaty, poczynione przed lub po wypowiedzeniu wojny, jak również wszelkie mienie, pochodzące z depozytów, dochodów lub zysków, zainkaso-

wanych przez zarządców, sekwestratorów i innych wpłat, poczynionych w banku, lub z jakiego innego źródła za wyjątkiem wszelkich sum pieniężnych, należących do Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, lub też poszczególnych Państw, prowincji albo municypalności.

§ 12.

Będą unieważnione wszelkie lokaty, obejmujące mienie w gotowiznie obywateli Wysokich Ukladających się Stron, włączając w to spółki i towarzystwa, w których zainteresowani byli ci obywatele, dokonane gdziekolwiek przez osoby odpowiedzialne za zarząd majątkami nieprzyjacielskimi, lub kontrolujące ten zarząd, czy na rozkaz tych osób, czy jakiegokolwiek władzy; przepisy co do tego mienia będą wydane bez brania pod uwagę tych lokat.

§ 13.

Austria wyda każdemu Mocarstwu sprzymierzonemu lub stowarzyszonemu w ciągu miesiąca od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, lub na żądanie kiedykolwiek później, wszystkie rachunki lub dowody rachunkowe, archiwa, dokumenty i wyjaśnienia wszelkiego rodzaju, któreby się znajdowały na jej terytorjum, a które dotyczą majątków, praw i udziałów obywateli tych Mocarstw włącznie ze spółkami i towarzystwami, w których ci obywatele byli zainteresowani, a które były przedmiotem wyjątkowych zarządzeń wojennych lub środków wykonawczych tak na terytorjum dawnego Cesarstwa austriackiego jak i na terytorjach, zajętych przez Austrię lub jej sprzymierzonych.

Kontrolerzy, nadzorcy, rządcy, zarządcy, sekwestratorzy, likwidatorzy i kuratorzy będą pod gwarancją Rządu austriackiego osobiście odpowiedzialni za natychmiastowe kompletne wydanie i za dokładność tych rachunków i dokumentów.

§ 14.

Zarządzenia artykułu 249 i niniejszego Aneksu, dotyczące majątków, praw i udziałów w krajach nieprzyjacielskich i wyniku likwidacji stosować się będą do długów, kredytów i rachunków, gdyż Dział III ustanawia tylko metody płatności.

Przy regulowaniu spraw, wymienionych w artykule 249 pomiędzy Austrią a Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi, ich kolonjami, krajami, będącymi pod ich protektoratem lub którym z Dominjów Wielkiej Brytanji, albo z Indjami, oile co do tych krajów nie będzie uczyniona deklaracja, że przyjmują one Dział III, oraz przy regulowaniu tych spraw między obywatelami tych krajów, stosowane będą postanowienia Działu III, co do waluty, w której ma być dokonana zapłata, jak i co do kursu wymiany chyba, że rząd zainteresowanego Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego za notyfikuje Austrii w przeciągu 6 miesięcy, że powyższe postanowienia zastosowane nie będą.

§ 15.

Postanowienia artykułu 249 i niniejszego Aneksu stosują się do praw własności przemysłowej, literackiej i artystycznej, które są lub będą włączone do likwidacji majątków, praw, udziałów, spółek lub przedsiębiorstw, dokonanej przez zastosowanie wyjątkowego prawodawstwa wojennego przez Mocarstwa sprzymierzone lub stowarzyszone, albo przez zastosowanie postanowień artykułu 249 punkt b).

DZIAŁ V.

Umowy, przedawnienia orzeczenia sądowe.

ARTYKUŁ 251.

a) Umowy, zawarte między nieprzyjaciółmi, będą uważane za unieważnione od chwili, gdy jakiegokolwiek dwie strony stały się nieprzyjaciółmi, z wyjątkiem umów, które dotyczą takich długów lub innych pieniężnych zobowiązań, wynikłych z wykonania pewnego aktu lub zapłaty pieniędzy przewidzianej przez tę umowę oraz z zastrzeżeniem wyjątków i specjalnych przepisów, dotyczących poszczególnych umów czy też rodzajów umów, które są przewidziane poniżej lub w załączonym Aneksie.

b) Od unieważnienia według przepisów niniejszego Artykułu wyłącza się wszelkie umowy, których wykonania, ze względu na interes publiczny, zażądają w ciągu 6 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu Rządu Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, oile jedna ze stron jest obywatelem którego z nich.

Jeżeli wykonanie umowy, zachowującej w ten sposób swoją moc obowiązującą, pociąga za sobą dla jednej ze stron skutek zmiany handlowych warunków znaczną szkodę, to przewidziany w Dziale VI-tym mieszany Trybunał rozjemczy będzie mógł przyznać stronie pokrzywdzonej sprawiedliwe odszkodowanie.

c) Stosownie do postanowień Konstytucji i prawa Stanów Zjednoczonych Ameryki, Brazylii i Japonii niniejszy Artykuł, jak również Artykuł 252 i załączony Aneks nie stosują się do umów, zawartych przez obywateli tych Państw z obywatelami dawnego Cesarstwa austriackiego; tak samo artykuł 257 nie stosuje się ani do Stanów Zjednoczonych Ameryki, ani do ich obywateli.

d) Niniejszy artykuł, jak również załączony Aneks nie stosują się do takich umów, których strony stały się nieprzyjaciółmi wskutek tego, że jedna z nich zamieszkiwała terytorjum, które przechodzi pod inne zwierzchnictwo, a to w tym wypadku, jeśli ta strona nabędzie na mocy niniejszego Traktatu obywatelstwo jednego z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych; nie stosuje się on również do umów, zawartych pomiędzy obywatelami Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, — jeśli między temi Mocarstwami stosunki handlowe były wzbronione, wskutek tego, że jedna ze stron znajdowała się na terytorjum Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego, okupowanego przez nieprzyjaciela.

e) Żadne postanowienie niniejszego Traktatu i załączonego Aneksu nie może być uważane za unieważniające jakiegokolwiek transakcję, która była prawnie wykonaną, stosownie do umowy, zawartej między nieprzyjaciółmi z zezwolenia jednego z wojujących Mocarstw.

ARTYKUŁ 252.

a) Na terytorjum Wysokich Układających się Stron — w stosunkach z nieprzyjaciółmi zawiesza się wszelkie terminy przedawnienia, peremcji czy ograniczeń proceduralnych na czas trwania wojny, niezależnie od tego, czy bieg rozpoczął się przed jej początkiem, czy później; zaczną one biec na nowo najwcześniej w trzy miesiące po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu. Postanowienie to będzie się stosowało do terminów zgłoszenia kuponów procentowych lub dywidendowych i do przedstawiania do wypłaty wylosowanych papierów wartościowych, albo z jakiegokolwiek innego tytułu podlegających wypłacie.

b) W razie, gdy, wskutek niespełnienia jakiego aktu lub formalności podczas wojny, zarządzono na terytorjum dawnego Cesarstwa austriackiego ja-

kierunków środków egzekucyjnych, które wyrządziły szkodę obywatelowi Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, skarga ma być przez danego obywatela tego Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego wniesiona do mieszanego Trybunału rozjemczego, przewidzianego w Dziale VI, oile sprawa nie podlega kompetencji Trybunału którego z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych.

c) Na żądanie zainteresowanego obywatela jednego z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych mieszany Trybunał rozjemczy orzeknie przywrócenie praw, naruszonych wskutek użycia środków egzekucyjnych, wspomnianych w punkcie b) ilekroć okaże się to sprawiedliwem i możliwem wobec specjalnych okoliczności sprawy.

W razie, gdyby podobne przywrócenie praw było rzeczą niesprawiedliwą czy niemożliwą, mieszany Trybunał rozjemczy może przyznać stronie poszkodowanej odszkodowanie, które obciąży Rząd austriacki.

d) Gdyby umowa została unieważniona, bądź przez to, że jedna ze stron nie wypełniła pewnego tej umowy postanowienia, bądź przez to, że strona skorzystała z prawa, ustalonego w umowie, poszkodowany będzie mógł zwrócić się do mieszanego Trybunału rozjemczego o odszkodowanie. Trybunałowi w tym wypadku będą przysługiwały prawa, przewidziane w punkcie c).

e) Postanowienia poprzednich punktów niniejszego Artykułu będą miały zastosowanie do obywateli Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, którzy ponieśli szkody wskutek zarządzenia przez dawny Rząd austriacki powyższych środków na terytorjum, które uległo najazdowi lub okupacji, jeżeli w inny sposób nie otrzymali odszkodowania.

f) Austria wynagrodzi wszystkie osoby trzecie, dotknięte restytucją lub przywróceniem praw, orzeczonem przez mieszany Trybunał rozjemczy, stosownie do postanowień powyższych punktów niniejszego artykułu.

g) Co się tyczy papierów handlowych, (effets de commerce), to trzymiesięczny termin, przewidziany w punkcie a) liczyć się będzie od dnia, w którym ostatecznie ustaną środki wyjątkowe, stosowane do nich na terytorjum interesowanego Mocarstwa.

ARTYKUŁ 253.

W stosunkach między nieprzyjaciółmi żaden papier handlowy (effet de commerce), wystawiony przed wojną nie będzie uważany za unieważniony przez to tylko, że nie został przedstawiony do akceptu czy do zapłaty w przepisany terminie, ani z powodu niezawiadomienia wystawcy albo indosantów o nieakceptacji lub niezapłaceniu, ani też z powodu braku protestu czy niedopełnienia podczas wojny innej formalności.

Jeżeli w czasie wojny upłynął termin przedstawienia papieru handlowego do akceptu czy zapłaty, lub zawiadomienia wystawcy czy indosantów o nieakceptowaniu czy też niezapłaceniu, lub termin protestu, to oile strona, która powinna była przedstawić czy zaprotestować papier handlowy, albo zawiadomić o nieakceptowaniu lub niezapłaceniu go, nie uczyniła tego podczas wojny, wówczas przyznane jej będą przynajmniej trzy miesiące czasu od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu do przedstawienia papieru handlowego, do zawiadomienia o nieakceptowaniu go lub niezapłaceniu, względnie do zaprotestowania.

ARTYKUŁ 254.

Orzeczenia, wydane przez sądy jednego z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, będą uważane w Austrii za mające moc rzeczy osądzonej i będą tam wykonywane bez potrzeby uzyskania exequatur w granicach kompetencji, przyznanej tym sądom przez niniejszy Traktat.

Jeżeli, niezależnie od rodzaju sprawy, wydane zostało podczas wojny przez sąd dawnego Cesarstwa austriackiego orzeczenie przeciw obywatelowi Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego w instancji, w której nie mógł on się bronić, to poszkodowany przez to obywatel Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego, będzie mógł otrzymać odszkodowanie, które określi mieszany Trybunał rozjemczy, przewidziany w Dziale VI.

Na żądanie obywatela Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego powyższe odszkodowanie może być na rozkaz mieszanego Trybunału rozjemczego dokonane — w miarę możliwości — w ten sposób, że strony zostaną przywrócone do stanu, w jakim się znajdowały przed orzeczeniem sądu austriackiego.

Powyższe odszkodowanie może być również przyznane przez mieszany Trybunał rozjemczy obywatelom Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, którzy zostali poszkodowani na skutek zarządzeń sądowych, wydanych na terytorjach uległych najazdowi lub okupacji, oile nie otrzymali oni odszkodowania w inny sposób.

ARTYKUŁ 255.

W rozumieniu Działów III, IV, V oraz VII wyrażenie: „podczas wojny” obejmuje dla każdego Mocarstwa sprzymierzonego i stowarzyszonego okres czasu, od chwili, w której rozpoczął się stan wojenny między dawną monarchją austro-węgierską i tem Mocarstwem aż do uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

ANEKS.

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE.

§ 1.

W rozumieniu artykułów 251, 252 oraz 253 osoby, będące w umowie ze stronami uważa się za nieprzyjaciół, jeżeli handlowe stosunki między niemi były zabronione, albo też były przeciwnie prawu na mocy ustaw, dekretów lub rozporządzeń, którym podlegała jedna z tych stron, a to licząc albo od dnia, gdy stosunki powyższe zostały zabronione, albo też od dnia, gdy stały się w jakibądź sposób przeciwnie prawu.

§ 2.

Następujące rodzaje umów nie podlegają unieważnieniu, przewidzianemu w artykule 251, i pozostają w mocy, z zachowaniem praw, przewidzianych w artykule 243, punkt b) Działu IV, oraz z zastrzeżeniem praw, dekretów i rozporządzeń wewnętrznych, wydanych podczas wojny przez Mocarstwa sprzymierzone lub stowarzyszone, jak również postanowień kontraktowych:

a) umowy, mające na celu przelew prawa własności, dóbr i majątków ruchomych lub nieruchomych, gdy prawo własności już zostało przelane, albo przedmiot został wydany zanim jeszcze strony stały się nieprzyjaciółmi;

b) dzierżawy, najem i obietnica najmu;

c) umowy hipoteczne zastawu ruchomego (gage), oraz zastawu;

d) koncesje, dotyczące kopalni, kamieniołomów lub pokładów mineralnych;

e) umowy, zawarte przez osoby prywatne z Państwami, prowincjami, gminami miejskimi lub innemi podobnemi osobami prawnymi o charakterze administracyjnym, oraz koncesje, dane przez wymienione Państwa, prowincje, gminy miejskie lub inne podobne osoby prawne o charakterze administracyjnym.

§ 3.

Jeżeli postanowienia umowy zostały częściowo unieważnione w myśl artykułu 249, to inne postanowienia tej umowy, oile je można rozdzielić, zachowują moc prawną z zastrzeżeniem zastosowania ustaw, dekretów i rozpo-

zarządzeń wewnętrznych, przewidzianych w powyższym paragrafie 2. Jeżeli zaś tych postanowień nie można rozdzielić, to umowa będzie w całości uważana za unieważnioną.

II. POSTANOWIENIA SPECJALNE, TYCZĄCE SIĘ NIEKTÓRYCH RODZAJÓW UMÓW.

UMOWY, ZAWARTE NA GIELDACH PIENIĘŻNYCH I TOWAROWYCH.

§ 4.

a) Zarządzenia, wydane w ciągu wojny przez uznane giełdy pieniężne lub towarowe, co do likwidacji umów giełdowych, zawartych przed wojną przez prywatną osobę nieprzyjacielską, zostają potwierdzone przez Wysokie Układające się Strony, jak również i środki, zastosowane w celu wykonania tych zarządzeń z zastrzeżeniem:

1) Że było wyraźnie przewidziane, że umowa będzie podlegała postanowieniom wspomnianych giełd;

2) że te postanowienia miały moc obowiązującą względem wszystkich;

3) że warunki likwidacji były sprawiedliwe i słuszne.

b) Poprzedni paragraf nie stosuje się do środków, zastosowanych podczas okupacji przez giełdy krajów, które były okupowane przez nieprzyjaciela.

c) Potwierdza się likwidację terminowych umów, dotyczących się bawełny, zawartych w dniu 31 lipca 1914 r. na mocy zarządzenia Związku bawełniarstwa w Liwerpoolu.

ZASTAW RUCHOMY.

§ 5.

W razie niezapłacenia będzie uważana za ważną sprzedaż zastawu ruchomego, ustanowionego na zabezpieczenie długu nieprzyjaciela, nawet wtedy, gdy nie można było uprzedzić właściciela, jeżeli wierzyciel działał w dobrej wierze, dokładając starań i przestrzegając odpowiednich środków ostrożności; w tym wypadku właściciel nie będzie miał prawa wnosić reklamacji z powodu sprzedaży zastawu ruchomego.

Niniejsze postanowienie nie stosuje się do wypadków sprzedaży zastawu ruchomego, dokonanej przez nieprzyjaciela podczas okupacji w miejscowościach, które uległy nieprzyjacielskiemu najazdowi i okupacji.

PAPIERY HANDLOWE.

§ 6.

W stosunku do Mocarstw, które przyjęły Dział III i załączony Aneks, zobowiązania pieniężne, istniejące między nieprzyjaciółmi, a wypływające z emisji papierowych handlowych, będą uregulowane stosownie do wspomnianego Aneksu za pośrednictwem Urzędów kontroli i kompensacji, które zostają podstawione w prawa posiadacza co do środków prawnych, jakie mu przysługują.

§ 7.

Jeżeli jaka osoba zobowiązała się bądź to przed wojną, bądź podczas wojny do zapłaty papieru handlowego na skutek zobowiązania, przyjętego względem niej przez drugą osobę, która się stała nieprzyjacielem, to ta druga osoba, niezależnie od rozpoczęcia kroków wojennych, obowiązana jest zagwarantować pierwszej skutki jej zobowiązań.

UMOWY ASEKURACYJNE.

§ 8.

Umowy asekuracyjne, zawarte między osobami, które następnie stały się nieprzyjaciółmi, będą uregulowane stosownie do następnych artykułów.

ASEKURACJA OD OGNIĄ.

§ 9.

Umowy asekuracji majątku od ognia, zawarte przez osobę, mającą udział w tym majątku z osobą, która się następnie stała nieprzyjacielem, nie będą uważane za unieważnione przez fakt rozpoczęcia kroków nieprzyjacielskich, lub przez to, że osoba ta stała się nieprzyjacielem, albo na koniec przez to, że jedna ze stron nie wykonała którego z postanowień umowy podczas trwania wojny, lub w ciągu trzech miesięcy po jej zakończeniu, natomiast zostaną unieważnione, poczynając od pierwszego terminu płatności rocznej raty, który przypada w trzy miesiące od uprawnomocnienia się niniejszego Traktatu.

Będzie opracowany regulamin co do rat niezapłaconych, których termin płatności przypadł podczas wojny, względnie co do żądań wynagrodzenia za straty, poniesione podczas wojny.

§ 10.

Jeżeli, wskutek rozporządzenia administracyjnego lub ustawodawczego, asekuracja od ognia, zawarta przed wojną, była podczas wojny przeniesiona z pierwotnego asekurującego na innego, to takie przeniesienie będzie uważane za ważne i odpowiedzialność pierwotnego asekurującego uważana będzie za wygasłą od dnia tego przeniesienia. Jednakowoż pierwotny asekurujący będzie miał prawo, jeśli tego zażąda, do dokładnego powiadomienia go o warunkach przeniesienia asekuracji, i jeśli się okaże, że te warunki nie były sprawiedliwe, zostaną one zmienione o tyle, o ile to będzie rzeczą konieczną, by stały się sprawiedliwymi.

Prócz tego, osoba zaasekurowana będzie miała prawo, w zgodzie z pierwotnym asekurującym, przenieść z powrotem umowę na pierwotnego asekurującego, poczynając od dnia, kiedy takie żądanie zostanie postawione.

ASEKURACJA NA ŻYCIE.

§ 11.

Umowy o asekurację na życie, zawarte między asekurującym i osobą, która się następnie stała nieprzyjacielem, nie będą uważane za unieważnione przez fakt wypowiedzenia wojny, albo przez fakt, że osoba ta stała się nieprzyjacielem.

Wszelka suma, która się stała wymagalną podczas wojny w myśl umowy, która na podstawie powyższego paragrafu nie jest uważana za nieważną, może być podniesiona po wojnie, z doliczeniem 5% rocznie od dnia jej wymagalności do dnia opłaty.

Jeżeli umowa została rozwiązana podczas wojny wskutek nieopłacenia rat, albo utraciła swą moc wskutek niewypełnienia postanowień umowy, zaasekurowany lub jego przedstawiciele lub osoby uprawnione, będą mieli prawo każdej chwili w ciągu dwunastu miesięcy, licząc od dnia uprawnomocnienia się niniejszego Traktatu, — zażądać od asekurującego wartości polisy w dniu jej upadku lub unieważnienia.

Jeżeli umowa została rozwiązana podczas wojny wskutek nieopłacenia rat, wywołanego zastosowaniem środków wojennych, zaasekurowany, jego

przedstawiciel lub osoby uprawnione, mają prawo w ciągu trzech miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu przywrócić moc umowie, opłacając raty ewentualnie przypadłe, z dodaniem 5% rocznie.

§ 12.

Jeżeli umowy o asekurację na życie zostały zawarte przez filję Asekuracyjnego Towarzystwa, znajdującego się w kraju, który następnie stał się nieprzyjacielskim, to, w braku przeciwnego zastrzeżenia, zawartego w samej umowie, umowa będzie podlegała miejscowemu prawu, lecz asekurujący będzie miał prawo zażądać od zaasekurowanego lub jego przedstawicieli zwrotu sum, wypłaconych na żądanie lub wymuszonych przez zastosowanie zarządzeń wojennych, wbrew treści samej umowy oraz ustawom i traktatom, obowiązującym w chwili, kiedy została ona zawartą.

§ 13.

We wszystkich wypadkach, gdy z mocy ustawy, mającej zastosowanie do umowy, asekurujący jest związany umową niezależnie od nieopłacenia rat, aż do czasu, kiedy zaasekurowany zostanie powiadomiony o unieważnieniu umowy, będzie on miał prawo, w tych wypadkach, kiedy skutek wojny nie mógł uczynić takiego zawiadomienia, zażądać od zaasekurowanego wniesienia nieopłaconych rat z dodaniem 5% rocznie.

§ 14.

Przy stosowaniu paragrafów 11 do 13 będą uważane za umowy o asekurację życia takie umowy asekuracyjne, które opierają się w obliczaniu wzajemnych zobowiązań stron na obliczeniu prawdopodobieństwa życia ludzkiego, skombinowaniem z wysokością wkładek.

ASEKURACJE MORSKIE.

§ 15.

Umowy asekuracji morskiej, łącznie z polisami na pewien czas i z polisami na podróż, zawarte przez asekurującego z osobą, która następnie stała się nieprzyjacielem, będą uważane za unieważnione od chwili, gdy ta osoba stała się nieprzyjacielem, z wyjątkiem tego wypadku, kiedy przed tą chwilą ryzyko, przewidziane w umowie, już się rozpoczęło.

W tym wypadku, gdy ryzyko jeszcze się nie rozpoczęło, asekurujący będzie obowiązany zwrócić sumy, wpłacone jako raty lub w inny sposób.

W tym wypadku, gdy ryzyko już się rozpoczęło, umowa będzie uważana za ważną, niezależnie od tego, że strona stała się nieprzyjacielem, a zapłata sum dłużnych, stosownie do treści umowy, czy to jako premji, czy to szkód, będzie wymagalną po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu.

W tym wypadku, gdy zostanie zawartą konwencja o placeniu procentów od sum, które były dłużne przed wojną obywatelom państw wojujących, lub od tych obywateli, i które będą płacone po wojnie, to w razie strat, wypłacalnych stosownie do umowy morskiej asekuracji, procent będzie się liczył z upływem jednego roku od dnia tych strat.

§ 16.

Zadna umowa asekuracji morskiej z osobą zaasekurowaną, która stała się następnie nieprzyjacielem, nie ma być uważana za pokrywającą szkody, spowodowane działaniami wojennymi, bądź tego Mocarstwa, którego obywatelem jest zaasekurowany, bądź innego, które jest z tem Mocarstwem sprzymierzone lub stowarzyszone.

§ 17.

Jeżeli zostanie dowiedzione, że osoba, która przed wojną zawarła umowę asekuracji morskiej z asekurującym, który się następnie stał nieprzyjacielem, po rozpoczęciu kroków wojennych zaasekurowała się nanowo od tegoż wypadku u asekurującego, nie będącego nieprzyjacielem, to nowa umowa będzie uważana za zastępującą umowę pierwotną, licząc od dnia jej zawarcia; raty już przypadłe będą uregulowane według zasady, że pierwszy asekurujący odpowiada z tytułu umowy tylko do chwili, kiedy została zawarta nowa umowa.

INNE ASEKURACJE.

§ 18.

Umowy asekuracyjne, zawarte przed wojną przez asekurującego z osobą, która się następnie stała nieprzyjacielem, — inne aniżeli te, które zostały przewidziane w paragrafach 9 do 17, będą pod każdym względem traktowane w ten sam sposób, jakby traktowano, stosownie do powyższych artykułów, umowy asekuracji od ognia, zawarte przez te same strony.

REASEKURACJA.

§ 19.

Wszystkie umowy o reasekurację, zawarte z osobą, która się stała nieprzyjacielem, będą uważane za rozwiązane przez fakt, że ta osoba stała się nieprzyjacielem; lecz jeżeli przy ubezpieczeniu na życie, lub morskiem, ryzyko zaczęło się już przed wojną, nie wpłynie to na prawo podniesienia po wojnie sumy, dłużnej z racji takiego ryzyka.

W każdym jednak razie, jeżeli strona reasekurowana była przez fakt najazdu pozbawiona możliwości znalezienia innego reasekurującego, to umowa pozostaje w mocy aż do upływu trzech miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

Jeżeli umowa reasekuracyjna zostanie unieważniona z mocy niniejszego artykułu, będzie przeprowadzony obrachunek między stronami jednocześnie co do rat opłaconych i tych, które należało opłacić, i co do odpowiedzialności za poniesione szkody przy asekuracji na życie lub morskiej, jeśli ryzyko rozpoczęło się już przed wojną. W innych wypadkach ryzyka, aniżeli te, które zostały wymienione w paragrafach od 11 do 17, rachunek będzie przeprowadzony według dnia, gdy strony stały się nieprzyjaciółmi, nie licząc sum za straty, poniesione po tym terminie.

§ 20.

Postanowienia poprzedniego paragrafu rozciągają się również i do reasekuracji, będących w mocy w dniu, gdy strony stały się nieprzyjaciółmi, a przewidujących specjalne wypadki ryzyka, przyjętego przez asekurującego w umowie asekuracyjnej, innego niż ryzyko w asekuracji na życie lub morskiej.

§ 21.

Reasekuracja umowy asekuracyjnej na życie, zawarta w specjalnej umowie i nie objęta przez ogólny układ o reasekuracji, pozostanie w mocy.

§ 22.

W wypadku dokonanej przed wojną reasekuracji umowy ubezpieczenia morskiego, odstąpienie ryzyka reasekurującemu będzie ważne, jeżeli ryzyko zaczęło się już przed rozpoczęciem kroków wojennych, i umowa pozostanie

ważną pomimo rozpoczęcia kroków wojennych. Sumy, należne z mocy umowy reasekuracyjnej, tak co do rat, jak i strat poniesionych, mają być zapłacone po wojnie.

§ 23.

Postanowienia paragrafów 16 i 17 oraz ostatniego ustępu paragrafu 15 będą się stosowały do umów o reasekurację ryzyka morskiego.

DZIAŁ VI.

Mieszany Trybunał Rozjemczy.

ARTYKUŁ 256.

a) Pomiędzy każdym z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych z jednej strony, i Austrią — z drugiej, będzie ustanowiony w ciągu trzech miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu mieszany Trybunał rozjemczy. Każdy z tych Trybunałów będzie się składał z trzech członków. Każdy z Rządów zainteresowanych wyznaczy jednego z tych członków. Przewodniczący będzie obrany za porozumieniem dwóch interesowanych Rządów.

W razie, gdyby do porozumienia dojść nie mogło, Przewodniczącego Trybunału i dwie inne osoby, z których każda w razie potrzeby będzie mogła zastąpić, wyznaczy Rada Związku Narodów, a do chwili zanim się ona ukonstytuuje, p. Gustaw Ador, oile się na to zgodzi. Osoby te będą obywatelami Mocarstw, które zostały neutralnymi podczas wojny.

Jeżeli który z Rządów w razie wakansu nie dokona w ciągu miesiąca powyżej przewidzianego mianowania członka Trybunału, to członka tego zamianuje Rząd przeciwny z pośród dwóch wyżej wzmiankowanych osób, z wykluczeniem Przewodniczącego.

Postanowienia Trybunału zapadać będą większością głosów.

b) Mieszane Trybunały rozjemcze, utworzone w zastosowaniu punktu a), będą sądziły spory w zakresie swej kompetencji, stosownie do przepisów Działów III, IV, V i VII.

Prócz tego, wszystkie spory, niezależnie od ich charakteru, dotyczące się umów, zawartych przed uprawomocnieniem się niniejszego Traktatu, pomiędzy obywatelami Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, a obywatelami austriackimi będą sądzone przez mieszany Trybunał rozjemczy, za wyjątkiem jednak sporów, które stosownie do ustaw Mocarstw sprzymierzonych, stowarzyszonych lub neutralnych, podlegają kompetencji sądów tych Mocarstw. W tych wypadkach spory te będą sądzone przez trybunały tych Mocarstw, a nie przez mieszany Trybunał rozjemczy. Interesowany obywatel Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego będzie jednakże mógł wnieść sprawę przed mieszany Trybunał rozjemczy, oile temu nie sprzeciwia się jego prawo ojczyście.

c) Oileby liczba spraw tego wymagała, należy wyznaczyć innych jeszcze członków, tak aby każdy mieszany Trybunał rozjemczy mógł się podzielić na kilka wydziałów. Każdy z tych wydziałów będzie miał taki skład, jak wyżej przewidziano.

d) Każdy mieszany Trybunał rozjemczy sam ustali swoją procedurę, oile nie normują jej przepisy Aneksu, dołączonego do niniejszego artykułu; będzie władny oznaczać wysokość sum, które ma płacić strona przegrywająca tytułem kosztów i wydatków procesowych.

e) Każdy Rząd pokrywać będzie honorarja mianowanego przez siebie członka mieszanego Trybunału rozjemczego, oraz każdego funkcjonariusza, którego wyznaczy, jako swego przedstawiciela, wobec Trybunału. Honorarjum Przewodniczącego zostanie ustalone w drodze specjalnego porozu-

mienia między interesowanemi Rządami, i honorarjum to, jak również wspólne wydatki każdego Trybunału będą opłacane w połowie przez obydwa Rządy.

f) Wysokie Ukladające się Strony zobowiązują się, iż ich Sądy i władze będą bezpośrednio udzielały mieszanym Trybunałom rozjemczym wszelkiej pomocy, na jaką ich stać, zwłaszcza oile chodzi o przesłanie wezwań i o zbieranie dowodów.

g) Wysokie Ukladające się Strony zobowiązują się, że będą uważały wyroki mieszanego Trybunału rozjemczego za ostateczne i że im nadadzą moc obowiązującą w stosunku do swych obywateli.

ANEKS.

§ 1.

W razie śmierci albo dymisji członka Trybunału, lub w razie jeśli członek Trybunału dla jakiegobądź powodu nie będzie w możności wykonania swych funkcji, przy ustanawianiu jego zastępcy postąpić należy w taki sam sposób, jak przy jego nominacji.

§ 2.

Trybunał stosować będzie w postępowaniu zasady sprawiedliwości i słuszności. Wyznaczy on porządek i terminy, w których każda strona będzie musiała przedstawić swe wnioski, i ustali formalności, konieczne dla zebrania dowodów.

§ 3.

Adwokaci i prawni doradcy obu stron mają prawo przedstawić Trybunałowi ustnie i na piśmie argumenty, mające uzasadnić lub obronić ich sprawę.

§ 4.

Trybunał będzie przechowywał archiwum procesów i spraw, które będą mu przedłożone, oraz odnośne akty postępowania sądowego z zaznaczeniem ich daty.

§ 5.

Każde z zainteresowanych Mocarstw będzie mogło mianować jednego sekretarza. Sekretarze ci utworzą mieszaną Sekretarjat Trybunału, któremu będą podlegali. Trybunał może mianować i używać jednego lub więcej funkcjonariuszy, których pomoc będzie konieczną przy wypełnianiu jego zadania.

§ 6.

Trybunał będzie wyrokował we wszystkich sprawach i przypadkach, które mu zostaną przedłożone, zgodnie z dowodami, świadectwami oraz informacjami, które będą mogły mu być przedstawione przez interesowane strony.

§ 7.

Austria zobowiązuje się zapewnić Trybunałowi wszelkie ułatwienia i informacje, konieczne do przeprowadzenia dochodzeń.

§ 8.

Językiem, używanym w postępowaniu, będzie, oile strony nie umówią się przeciwnie, angielski, francuski, włoski lub japoński, stosownie do decyzji zainteresowanego Mocarstwa sprzymierzonego i stowarzyszonego.

§ 9.

Miejsce i datę posiedzeń każdego Trybunału określi Prezes Trybunału.

ARTYKUŁ 257.

Jeżeli kompetentny sąd wydał, lub wydaje wyrok w sprawie, przewidzianej w Działach III, IV, V lub VI, i jeżeli wyrok ten nie jest zgodny z postanowieniami wspomnianych Działów, to strona, z tego powodu ponosząca szkodę, będzie miała prawo do odszkodowania, które będzie określone przez mieszany Trybunał rozjemczy.

Na żądanie obywatela Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego, wyżej przewidziane odszkodowanie będzie mogło być dokonane, w razie możliwości, przez mieszany Trybunał rozjemczy w ten sposób, że strony będą przywrócone do stanu, w jakim się znajdowały przed wyrokiem, wydanym przez Trybunał dawnego cesarstwa austriackiego.

DZIAŁ VII.

Własność przemysłowa.

ARTYKUŁ 258.

Z zastrzeżeniem postanowień niniejszego Traktatu, prawa własności przemysłowej, literackiej czy artystycznej, jak ją określono w międzynarodowych Konwencjach Paryskiej i Berneńskiej, wzmiankowanych w artykułach 237 i 239, zostaną przywrócone lub wznowione, poczynając od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu na terytorjach Wysokich Układających się Stron, na korzyść osób, którym one przysługiwały w chwili rozpoczęcia wojny, albo tych, którzy od nich wywodzą swe prawa. Również prawa, które, oileby wojna nie była wybuchła, mogłyby być nabyte podczas trwania wojny, na skutek żądania, wniesionego dla ochrony własności przemysłowej albo wydanego dzieła literackiego czy artystycznego, będą uznane i ustanowione na korzyść osób, mających ku temu prawny tytuł, a to poczynając od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

Jednakowoż akty, dokonane na mocy zarządzeń wyjątkowych, przedsięwziętych podczas wojny przez władzę ustawodawczą, wykonawczą czy administracyjną Mocarstwa stowarzyszonego lub sprzymierzonego w stosunku do praw obywateli dawnego Cesarstwa austriackiego w zakresie własności przemysłowej, literackiej czy artystycznej, pozostaną ważne i będą nadal wywierały wszystkie swe skutki.

Nie są dopuszczalne żadne rewindykacje i powództwa ani ze strony Austrii lub jej obywateli, ani obywateli dawnego cesarstwa austriackiego lub w ich imieniu przeciw użytkowi, jaki uczynił podczas wojny Rząd którego z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, czy jakakolwiek osoba na rachunek tego Rządu lub za jego zgodą, z praw własności przemysłowej, literackiej lub artystycznej, — ani przeciw sprzedaży, wystawieniu na sprzedaż, czy używaniu produktów, aparatów, artykułów lub jakichkolwiek przedmiotów, do których stosowały się te prawa.

Jeżeli ustawodawstwo którego z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, obowiązujące w chwili podpisania niniejszego Traktatu, nie zarządziło inaczej, to sumy dłużne lub zapłacone na skutek jakichkolwiek czyn-

ności czy działań, przedsięwziętych w wykonaniu specjalnych zarządzeń, o których mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu, otrzymają to samo przeznaczenie, co inne wierzytelności obywateli austriackich, stosownie do postanowień niniejszego Traktatu, a sumy, uzyskane przez zastosowanie zarządzeń specjalnych, przedsięwziętych przez Rząd dawnego cesarstwa austriackiego w stosunku do praw własności przemysłowej, literackiej lub artystycznej obywateli Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, będą uważane i traktowane tak, jak wszystkie inne długi obywateli austriackich.

W stosunku do praw własności przemysłowej, literackiej lub artystycznej (z wyjątkiem marek fabrycznych i znaków handlowych), które były nabyte przed wojną lub podczas jej trwania, albo które zostały nabyte przez obywateli austriackich później, zgodnie z obowiązującym ich prawem, każde z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych zachowuje sobie prawo, bądź czy to korzystając z niego, czy nadając licencje na korzystanie z niego, czy to zachowując sobie kontrolę nad tem korzystaniem, czy w inny sposób wprowadzając takie ograniczenia, warunki lub zastrzeżenia, które mogą być uważane za konieczne ze względu na potrzebę obrony narodowej, lub w interesie publicznym, lub po to, by zapewnić traktowanie przez Austrię w sposób sprawiedliwy praw własności przemysłowej, literackiej lub artystycznej, posiadanych przez jego obywateli na terytorjum austriackim, albo też, aby zapewnić całkowite wykonanie wszystkich zobowiązań, przyjętych przez Austrię na mocy niniejszego Traktatu.

Co się tyczy praw własności przemysłowej, literackiej lub artystycznej, nabytych po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu, to prawa powyżej zastrzeżone na rzecz Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych będą mogły być wykonywane w tym tylko wypadku, jeżeli ograniczenia, warunki lub zastrzeżenia będą mogły być uważane za konieczne dla potrzeb obrony narodowej lub interesu publicznego.

Gdyby Mocarstwa sprzymierzone lub stowarzyszone zastosowały powyższe postanowienia, to zostanie przyznane słuszne odszkodowanie lub należność, które otrzymają to samo przeznaczenie, co i wszystkie inne wierzytelności obywateli austriackich, stosownie do postanowień niniejszego Traktatu.

Każde z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych zastrzega sobie prawo uważać za nieważny i nie pociągający żadnych skutków prawnych wszelki częściowy czy całkowity przelew i wszelkie ustępstwo praw własności przemysłowej, literackiej czy artystycznej, które doszły do skutku po 28 lipca 1914 roku, albo które byłyby dokonane w przyszłości, a które mogłyby w rezultacie stać się przeszkodą do zastosowania postanowień niniejszego artykułu.

Postanowienia niniejszego artykułu nie stosują się do praw własności przemysłowej, literackiej czy artystycznej, należnych Towarzystwom czy przedsiębiorstwom, których likwidacja została dokonana przez Mocarstwa sprzymierzone lub stowarzyszone na mocy wyjątkowego ustawodawstwa wojennego, albo będzie dokonana w myśl punktu b), artykułu 249.

ARTYKUŁ 259.

Będzie dany przynajmniej roczny termin od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu obywatelom każdej z Wysokich Układających się Stron dla dokonania bez żadnych dopłat lub grzywny jakiegokolwiek rodzaju, wszelkich aktów lub formalności, zapłacenia jakichkolwiek opłat i wogóle zadośćuczynienia wszelkim obowiązkom, przewidzianym przez ustawy i zarządzenia każdego Państwa dla zachowania albo uzyskania praw własności przemysłowej, nabytych już w dniu 28 lipca 1914 r., albo które mogły być nabyte, oile nie byłoby wojny, po tym terminie, a wskutek żądania, wniesionego przed wojną lub podczas jej trwania; termin ten tyczy się również wniesienia za rzutów. Artykuł ten jednakże nie będzie dawał żadnych praw do uzyskania w Stanach Zjednoczonych Ameryki wznowienia procedury „interference”, jeżeli już się odbyła ostateczna rozprawa.

Prawa własności przemysłowej, które byłyby dotknięte nieważnością wskutek niewykonania pewnego aktu lub niedopełnienia formalności lub niezapłacenia opłaty, odzyskają moc prawną, z tem zastrzeżeniem wszakże

w stosunku do patentów i rysunków, że każde Mocarstwo sprzymierzone i stowarzyszone będzie mogło przedsięwziąć środki, uznane przez nie za sprawiedliwe i konieczne dla zabezpieczenia praw trzecich osób, które użytkowały lub korzystały z patentów lub rysunków w czasie, gdy one dotknięte były nieważnością. Nadto patenty na wynalazki lub rysunki, należące do obywateli austriackich, a w ten sposób odzyskujące moc prawną, będą nadal podlegały tym postanowieniom, które do nich stosowały się podczas wojny, jak również i wszystkim postanowieniom niniejszego Traktatu.

Okres czasu od 28 lipca 1914 r. do uprawomocnienia się niniejszego Traktatu nie będzie wliczany do terminu, przewidzianego dla rozpoczęcia korzystania z patentu i używania marek fabrycznych, znaków handlowych lub rysunków; ponadto zastrzega się, że żaden patent, marka fabryczna, znak handlowy lub też rysunek, które jeszcze miały moc prawną 28 lipca 1914 r., nie będą mogły być uznane za wygasłe lub nieważnione jedynie z racji nieeksploatowania ich lub niekorzystania z nich przed upływem dwóch lat od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 260.

Terminy, określające prawo pierwszeństwa, przewidziane w artykule 4 Paryskiej międzynarodowej Konwencji z 20 marca 1883 r., przejrzanej w Waszyngtonie w 1911 roku, albo w jakiegokolwiek innej konwencji lub obowiązującej ustawie, dotyczących się składania lub rejestracji podań o patenty na wynalazki lub o modele użytkowe, marek fabrycznych lub znaków handlowych, rysunków i modeli, a które to terminy jeszcze nie wygasły 28 lipca 1914 roku, jak również i te, które zaczęły biec podczas wojny lub też zaczęłyby biec, gdyby nie było wojny, będą przedłużone przez każdą z Wysokich Układających się Stron na korzyść wszystkich obywateli innych Wysokich Układających się Stron aż do upływu 6 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

Jednak to przedłużenie terminu nie będzie naruszało praw żadnej z Wysokich Układających się Stron, ani żadnej osoby, któreby w dobrej wierze posiadały w chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu prawa własności przemysłowej, sprzeczne z temi, których będą żądały przy powoływaniu się na prawo pierwszeństwa; zachowają one używanie swoich praw, bądź osobiście, bądź przez jakichkolwiek agentów, lub mających upoważnienie, którym je ustąpiono przed uprawomocnieniem się niniejszego Traktatu, tak, że pod żadnym względem nie będą mogli być niepokojeni lub też poszukiwani, jako naruszający prawo.

ARTYKUŁ 261.

Nie może być wszczynane żadne powództwo, ani nie może być podnoszone żadne żądanie zwrotu z jednej strony przez obywateli dawnego Cesarstwa austriackiego, albo przez osoby zamieszkałe (résident) na terytorjum dawnego Cesarstwa austriackiego, czy też wykonywujące tam przemysłowe zajęcie, z drugiej strony zaś, przez obywateli Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych, albo przez osoby zamieszkałe (résident) na terytorjum tych Mocarstw, czy też wykonywujące tam przemysłowe zajęcie, ani przez osoby trzecie, którym tamte ustąpiły swoich praw podczas wojny, a to z racji faktów, zaszłych na terytorjum Strony przeciwnej w czasie między wypowiedzeniem wojny a uprawomocnieniem się niniejszego Traktatu, które mogłyby być uważane za naruszenie praw własności przemysłowej, literackiej lub artystycznej, oile one istniały w jakimkolwiek momencie podczas wojny lub zostaną przywrócone stosownie do poprzednich artykułów 259 i 260.

Również nie będzie mogło być przyjętem od tychże osób żadne powództwo o naruszenie praw własności przemysłowej lub artystycznej, w jakim bądź czasie, z racji sprzedaży czy wystawienia na sprzedaż na terytorjach Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych z jednej strony, a Austrii z drugiej strony, w ciągu roku od podpisania niniejszego Traktatu, — produktów, wyrobów, dzieł literackich lub artystycznych, wydanych w czasie

między wypowiedzeniem wojny a podpisaniem niniejszego Traktatu, jak również z racji nabycia, czy korzystania z nich lub używania ich; rzecz oczywista jednak, że postanowienie to nie znajdzie zastosowania, oile posiadacze praw mieli miejsce stałego zamieszkania (domicile), lub przedsiębiorstwo przemysłowe czy handlowe w miejscowościach, okupowanych przez Austrię podczas wojny.

Artykuł ten nie będzie się stosował do stosunków pomiędzy Stanami Zjednoczonymi Ameryki z jednej strony i Austrią z drugiej.

ARTYKUŁ 262.

Umowy co do ustąpienia użytkowania praw własności przemysłowej lub reprodukcji dzieł literackich czy artystycznych, zawarte przed ogłoszeniem wojny pomiędzy obywatelami Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych lub osobami, zamieszkałymi (résidant) na ich terytorjum, lub wykonywującymi tam przemysłowe zajęcie z jednej strony, a obywatelami dawnego Cesarstwa austriackiego z drugiej strony, będą uważane za rozwiązane, poczynając od stanu wojny między dawną Monarchją austro-węgierską a Mocarstwami sprzymierzonymi lub stowarzyszonymi. Lecz w każdym razie, osoba, której przysługiwały korzyści z pierwotnej umowy, będzie miała prawo w ciągu sześciu miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu zażądać od mającego tytuł prawny, ustąpienia mu użytkowania, którego warunki, w braku porozumienia pomiędzy stronami, będą ustalone przez Sąd, posiadający właściwe ku temu kompetencje w kraju, podług którego ustaw, prawa te zostały nabyte; wyjątek będzie stanowił przypadek odstąpienia użytkowania z mocy prawa, nabytego w myśl ustawodawstwa dawnego Cesarstwa austriackiego; w tym wypadku warunki będą ustalone przez przewidywany w Dziale VI niniejszej Części mieszany Trybunał rozjemczy. Trybunał będzie mógł, w razie potrzeby, określić wysokość należności, które będzie uważał za usprawiedliwione z racji korzystania z praw podczas trwania wojny.

Odstąpienia licencji praw własności przemysłowej, literackiej lub artystycznej, które dojdą do skutku na zasadzie specjalnego ustawodawstwa wojennego któregośkolwiek Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego, nie będą mogły być naruszone przez przedłużenie odstąpienia licencji tych praw, zaszłego przed wojną, lecz pozostaną ważnymi i będą nadal posiadały całkowitą moc swoją, a w razie, gdyby takie ustąpienie licencji przypadło w udziale pierwotnie uprawnionemu z takiej umowy, zawartej przed wojną, to będzie uważane, że zastępuje tę umowę.

Jeżeli podczas wojny będą zapłacone sumy z racji jakiegokolwiek umowy czy odstąpienia licencji, dokonanych przed wojną co do użytkowania praw własności przemysłowej, albo co do reprodukcji lub przedstawienia dzieł literackich, dramatycznych czy artystycznych, to sumy te otrzymują to samo przeznaczenie, co i inne długi lub wierzytelności obywateli austriackich, stosownie do niniejszego Traktatu.

Artykuł ten nie będzie miał zastosowania do stosunków pomiędzy Stanami Zjednoczonymi Ameryki z jednej i Austrią z drugiej strony.

DZIAŁ VIII.

Postanowienia szczegółowe dotyczące terytorjów odstąpionych.

ARTYKUŁ 263.

Te z liczby osób fizycznych i moralnych, poprzednio przynależnych do dawnego Cesarstwa austriackiego, włączając w to obywateli Bośni — Hercegowiny, które w myśl niniejszego Traktatu z samego prawa uzyskają obywa-

telstwo jednego z Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych — są nazywane w następnych artykułach jako obywatele dawnego Cesarstwa austriackiego", pozostałe osoby są nazywane „obywatelami austriackimi”.

ARTYKUŁ 264.

Mieszkańcy terytoriów, odstąpionych na zasadzie niniejszego Traktatu, zachowują, niezależnie od tego odstąpienia i wynikłej stąd zmiany obywatelstwa, pełne i całkowite korzystanie w Austrii ze wszystkich praw własności przemysłowej, literackiej oraz artystycznej, które im przysługiwały stosownie do ustawodawstwa, obowiązującego w chwili pomienionego odstąpienia.

ARTYKUŁ 265.

Sprawy, dotyczące obywateli dawnego Cesarstwa austriackiego, ich praw, przywilejów oraz majątków, nie przewidziane ani w niniejszym Traktacie, ani w Traktacie, który ma regulować pewne bezpośrednie stosunki między Państwami, którym jedno z terytoriów dawnej austro-węgierskiej monarchii zostało odstąpione, albo które powstały z rozbioru tej monarchii — będą przedmiotem specjalnych konwencji między interesowanymi Państwami, włączając w to Austrię, przyczem rozumie się, że te konwencje w żadnym razie nie mogą stać w przeciwieństwie do postanowień niniejszego Traktatu.

W tym celu zgodzono się, aby w ciągu trzech miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu odbyła się konferencja Delegatów interesowanych Mocarstw.

ARTYKUŁ 266.

Rząd austriacki przywróci natomiast obywatelom dawnego Cesarstwa austriackiego posiadanie ich majątków, praw, oraz udziałów, znajdujących się na terytorjum austriackiem. Zostanie zwrócona osobom uprawnionym należność za opłaty oraz podatki od kapitału, pobrane lub zwiększone od majątków, praw i udziałów obywateli dawnego Cesarstwa austriackiego po 3 listopada 1918 r., lub które zostały pobrane lub zwiększone przed zwrotem nakazanym przez postanowienia niniejszego Traktatu, albo przed upływem trzech miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, gdy chodzi o majątki, prawa i udziały nie poddane wyjątkowym zarządzeniom wojennym.

Zwrócone majątki, prawa i udziały nie będą podlegały żadnym opłatom, jakie przypadają od wszelkiego innego majątku lub przedsiębiorstwa tejże osoby, z chwilą, gdy te majątki zostaną z Austrii wycofane, albo gdy ustanie prowadzenie tam tych przedsiębiorstw.

Jeżeliby jakiekolwiek opłaty zostały z góry zapłacone od majątków, praw oraz udziałów wycofanych z Austrii, to osobom uprawnionym zostanie zwrócona część tych opłat, zapłacona za cały okres po wycofaniu tego majątku, praw, oraz udziałów.

Postanowienia artykułów 248 d) oraz 272 niniejszego Traktatu co do monety, w jakiej ma nastąpić wypłata oraz co do kursu wymiany, będą miały zastosowanie w wypadkach przez nie przewidzianych co do wypłaty mienia, o którym mowa w 1-yim punkcie niniejszego Traktatu.

Zapisy, darowizny, stypendja, fundacje wszelkiego rodzaju, ufundowane lub utworzone w dawnej monarchji austro-węgierskiej, a przeznaczone dla obywateli dawnego Cesarstwa austriackiego, oile te fundacje znajdują się na terytorjum Austrii, będą oddane przez nią do dyspozycji Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego, którego pomienione osoby są obecnie obywatelami, w stanie, w jakim te fundacje znajdowały się w dniu 28 lipca 1914 r., z uwzględnieniem wypłat, dokonanych prawidłowo na rzecz przedmiotu fundacji.

ARTYKUŁ 267.

Niezależnie od postanowień artykułu 249 i Aneksu Działu IV, prawa, majątki i udziały obywateli austriackich lub towarzystw, kontrolowanych

przez nich, znajdujące się na terytorjum dawnej monarchji austro-węgierskiej, nie będą podlegały zajęciu lub likwidacji w myśl tych postanowień.

Te majątki, prawa i udziały będą zwrócone osobom uprawnionym, wolne od wszelkich tego rodzaju zarządzeń lub innych zarządzeń porządkowych, od przymusowego zarządu lub sekwestru, przewidzianych od 3 listopada 1918 r. do uprawomocnienia się niniejszego Traktatu. Zostaną one zwrócone w stanie, w jakim znajdowały się przed zastosowaniem powyższych środków.

Prawa, majątki i udziały, które ma na względzie artykuł niniejszy, nie obejmują majątków, podlegających artykułowi 208 Części IV (Przepisy finansowe).

Artykuł niniejszy w niczem nie będzie dotykał postanowień Aneksu III Działu I Części VIII (Odszkodowania) o własności obywateli austriackich do okrętów i statków.

ARTYKUŁ 268.

Wszystkie kontrakty sprzedaży towarów, dostarczonych morzem, zawarte przed 1 stycznia 1917 roku między obywatelami dawnego cesarstwa austriackiego, z jednej strony, oraz administracją dawnej monarchji austro-węgierskiej, Austrii, Bośni-Hercegowiny lub obywatelami austriackimi, z drugiej strony — zostaną unieważnione, z wyjątkiem tego, co dotyczy długów, oraz innych zobowiązań pieniężnych, wynikających z wszelkiej operacji lub wypłaty, przewidzianej w tym kontrakcie. Wszystkie inne kontrakty pomiędzy temi samemi stronami, zawarte przed 1 listopada 1918 r. i w tej dacie obowiązujące, będą utrzymywane.

ARTYKUŁ 269.

W przedmiocie przedawnienia prekluzji oraz utraty praw na terytorjach odstąpionych będą stosowane postanowienia artykułów 252, 253, przyczem wyrażenie „początek wojny” winno być zastąpione wyrażeniem „data, którą każde Mocarstwo sprzymierzone i stowarzyszone ustali administracyjnie, do której stosunki pomiędzy Stronami faktycznie albo prawnie były niemożliwe”, zaś wyrażenie „trwanie wojny” winno być zastąpione wyrażeniem „okres pomiędzy datą powyższą a uprawomocnieniem się niniejszego Traktatu”.

ARTYKUŁ 270.

Austria zobowiązuje się w żaden sposób nie przeszkadzać przeniesieniu na towarzystwo, utworzone według ustaw którego innego Mocarstwa, majątków, praw i udziałów, należących do towarzystwa, utworzonego stosownie do ustaw dawnej monarchji austro-węgierskiej, a w którym są zainteresowani obywatele sprzymierzeni i stowarzyszeni; zobowiązuje się ułatwić wszelkie kroki, konieczne do wykonania tego odstąpienia, oraz udzielić wszelkiego współdziałania, jakiego mogło być żądane, aby doprowadzić do restytucji obywatelom sprzymierzonym czy stowarzyszonym lub towarzystwom, w których są oni interesowani, ich majątków, praw oraz interesów, znajdujących się czy to w Austrii, czy na terytorjach odstąpionych.

ARTYKUŁ 271.

Wyjawszy artykuł 248 d), Dział III nie będzie miał zastosowania do długów, zawartych między obywatelami austriackimi, oraz obywatelami dawnego cesarstwa austriackiego.

Z zastrzeżeniem specjalnych postanowień, przewidzianych w artykule 248 d) co do Mocarstw nowoutworzonych, długi, o których mowa w 1 ustępie niniejszego artykułu, będą płatne w monecie, mającej kurs prawny w chwili wypłaty w Państwie, którego obywatelem stał się obywatel dawnego Cesarstwa austriackiego. Kursem wymiany, który będzie miał zastosowanie przy powyższej regulacji, będzie przeciętny kurs, notowany na giełdzie w Genewie w ciągu dwóch miesięcy, poprzedzających 1 listopada 1918 r.

ARTYKUŁ 272.

Towarzystwa asekuracyjne, które miały swą główną siedzibę handlową na terytorjach, uprzednio stanowiących część dawnej Monarchji austro-węgierskiej, będą miały prawo rozwijać swą działalność na terytorjum austriackim w ciągu okresu 10-letniego od chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, przyczem zmiana przynależności tych Towarzystw nie będzie mogła w niczem wpłynąć ujemnie na ich położenie prawne, z którego korzystały uprzednio.

W ciągu powyżej wskazanego okresu Austrija nie będzie mogła nakładać na operacje pomienionych Towarzystw żadnych opłat ani ciężarów wyższych od tych, jakim będą podlegały operacje Towarzystw do niej przynależnych. Ich własności nie będzie mogło naruszyć żadne zarządzenie, któreby jednocześnie nie było zastosowane do majątków, praw i udziałów Towarzystw asekuracyjnych ich własnego kraju, a w razie zastosowania podobnych zarządzeń zostanie wypłacone odpowiednie wynagrodzenie.

Niniejsze postanowienia będą stosowane tylko o tyle, o ile austriackim Towarzystwom asekuracyjnym, które poprzednio działały na terytorjach odstąpionych, będzie tytułem wzajemności przyznane prawo działania na pomienionych terytorjach nawet, gdyby ich główna siedziba znajdowała się po za granicami tych terytorjów.

Po upływie wyżej wskazanego okresu 10-letniego, do pomienionych Towarzystw asekuracyjnych, przynależnych do Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, stosować się będą zasady, ustanowione w artykule 228 niniejszej Części tego Traktatu.

ARTYKUŁ 273.

Podział majątków, które należą do osób zbiorowych lub moralnych osób publicznych, działających na terytorjach, podzielonych stosownie do niniejszego Traktatu, uregulują Konwencje specjalne.

ARTYKUŁ 274.

Państwa, którym zostało odstąpione terytorjum dawnej monarchji austro-węgierskiej, lub które powstały z rozbioru tej monarchji, uznają prawa własności przemysłowej, literackiej lub artystycznej, obowiązujące na tych terytorjach w chwili przejścia ich pod zwierzchnictwo tych Państw, albo też przywrócone czy też wznowione na zasadzie artykułu 258 niniejszego Traktatu. Prawa te zachowają moc przez czas, przewidziany przez prawodawstwo dawnej monarchji austro-węgierskiej.

Specjalna Konwencja ureguluje wszystkie sprawy, dotyczące archiwów, rejestrów i planów, mających związek z wykonaniem prawa własności przemysłowej, literackiej i artystycznej, jak również ich ewentualnem przemienieniem lub przekazaniem przez Urzędy dawnej monarchji austro-węgierskiej Urzędом Państw, którym zostały odstąpione terytoria pomienionej monarchji lub Urzędом Państw nowoutworzonym.

ARTYKUŁ 275.

Nie naruszając innych postanowień niniejszego Traktatu, Rząd austriacki, o ile to go dotyczy, zobowiązuje się wydać Mocarstwu, któremu terytoria dawnej monarchji austro-węgierskiej zostały odstąpione, lub które powstało z rozbioru tej monarchji, część rezerw, nagromadzonych przez Rządy lub administracje dawnej monarchji austro-węgierskiej lub organizacje publiczne, czy też prywatne, działające pod ich kontrolą, a która jest przeznaczona na zapewnienie działalności na tych terytorjach wszelkich ubezpieczeń społecznych i państwowych.

Mocarstwa, którym fundusze te zostaną wydane, będą miały ścisły obowiązek użyć je na wykonanie zobowiązań, wypływających z tych ubezpieczeń.

Warunki tego wydania zostaną uregulowane przez specjalne Konwencje,

które będą zawarte pomiędzy Rządem austriackim, a Rządami interesowanymi.

W razie, gdyby specjalne konwencje nie zostały zawarte zgodnie z ustępem poprzednim w ciągu trzech miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, to warunki przelewu będą w każdym z osobna wypadku przedłożone komisji, złożonej z pięciu członków, z których jednego zamianuje Rząd austriacki, jednego — drugi Rząd interesowany, a trzech zamianuje Rada Administracyjna międzynarodowego Biura Pracy z pośród obywateli innych Państw. Ta komisja, stanowiąc większością głosów, obowiązana będzie w ciągu trzech miesięcy od swego ukonstytuowania się przyjąć wnioski i przedłożyć je Radzie Związku Narodów; decyzje Rady będą musiały być natychmiast uznane przez Austrię oraz drugie Państwo interesowane za ostateczne.

C Z Ę Ś Ć XI.

Żegluga powietrzna.

ARTYKUŁ 276.

Statki powietrzne, przynależne do Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, będą miały zupełną wolność przelotu i lądowania na terytorjum Austrii oraz będą korzystały z udogodnień, przysługujących austriackim statkom powietrznym, w szczególności w wypadku niebezpieczeństwa.

ARTYKUŁ 277.

Statki powietrzne, przynależne do Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, w tranzycie do któregośkolwiek kraju obcego korzystać będą z prawa przelotu nad terytorjum Austrii, bez wylądowania, z zastrzeżeniem co do regulaminów, wydanych przez Austrię i jednakowo stosowanych do powietrznych statków Austrii, oraz statków krajów sprzymierzonych i stowarzyszonych.

ARTYKUŁ 278.

Austriackie przystanie lotnicze (aérodromes), otwarte dla krajowego ruchu publicznego, dostępne będą również dla statków powietrznych, przynależnych do Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych. Statki te będą traktowane narówni ze statkami powietrznymi austriackimi co do opłat wszelkiego rodzaju, nie wyłączając opłaty za lądowanie i za urządzenia.

ARTYKUŁ 279.

Z zastrzeżeniem niniejszych przepisów, prawo przelotu, tranzytu i lądowania, przewidziane w art. 276, 277 i 278, poddane będzie regulaminom, których wydanie Austrija uzna za potrzebne; rozumie się, że regulaminy te będą stosowane bez różnicy do statków powietrznych austriackich i przynależnych do krajów sprzymierzonych i stowarzyszonych.

ARTYKUŁ 280.

Świadectwa przynależności, zdatności do żeglugi, patenty uzdolnienia i licencje, wydane lub uznane za ważne przez którekolwiek Mocarstwo sprzy-

mierzone i stowarzyszone, uznane będą w Austrii za ważne i za równoznaczne ze świadectwami, patentami i licencjami, wydanymi przez Austrię.

ARTYKUŁ 281.

Co się tyczy wewnętrznego ruchu lotniczo-handlowego, statki powietrzne, przynależne do Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, traktowane będą w Austrii na stopie państwa najbardziej uprzywilejowanego.

ARTYKUŁ 282.

Austria zobowiązuje się wprowadzić w życie zarządzenia, któreby zapewniły, że każdy austriacki statek powietrzny, przelatujący przez własne terytorjum, stosować się będzie do przepisów o ogniach i sygnałach, o przestrzeni powietrznej i o ruchu nad lub w sąsiedztwie przystani lotniczych, jakie ustaliła Konwencja o żegludze powietrznej, zawarta pomiędzy Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi.

ARTYKUŁ 283.

Zobowiązania, nałożone przez powyższe przepisy, pozostaną w mocy do dnia 1 stycznia 1924 r.; chyba, że Austria przedtem będzie dopuszczona do Związku Narodów lub za zgodą Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, będzie upoważniona do przystąpienia do Konwencji, zawartej między rzeczonymi Mocarstwami w przedmiocie żeglugi powietrznej.

CZĘŚĆ XII.

Porty, drogi wodne i drogi żelazne.

D Z I A Ł I.

Postanowienia ogólne.

ARTYKUŁ 284.

Austria zobowiązuje się udzielić wolności tranzytu przez swoje terytorjum drogami najdogodniejszymi dla tranzytu międzynarodowego, bądź kolejami, bądź rzekami splawnymi lub kanałami osobom, towarom, okrętom, statkom, wagonom i poczcie, idącym z terytorjów lub kierującym się do terytorjów któregośkolwiek z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, sąsiadujących lub nie. Osoby, towary, okręty, statki, wagony i poczta nie będą podlegały żadnemu poborowi tranzytowemu, ani żadnej zwłoce lub niepotrzebnym ograniczeniom, pod względem zaś opłat (taxes), udogodnień i pod każdym innym względem traktowane będą w Austrii tak samo, jak własne.

Towary, idące tranzytem, będą wolne od wszelkich cel lub innych analogicznych poborów.

Wszelkie opłaty lub pobory, obciążające przewóz tranzytem, muszą być umiarkowane, przyczem uwzględnione być muszą warunki obrotu. Żadna należność, żadne ułatwienie lub utrudnienie nie powinno być uzależnione pośrednio lub bezpośrednio od charakteru właściciela lub od przynależności państwowej okrętu lub innego środka przewozu, który byłby lub musiałby być użyty na jakiejkolwiek części przebywanej drogi.

ARTYKUŁ 285.

Austria zobowiązuje się nie wprowadzać, ani nie utrzymywać nadal żadnego nadzoru nad przedsiębiorstwami transportu emigrantów tranzytem przebywających ich terytorjum lub wracających przez nie, poza zarządzeniami niezbędnymi dla stwierdzenia, że podróżni są istotnie w przejeździe; nie pozwoli żadnemu towarzystwu okrętowemu, ani żadnej innej organizacji, związkowi lub osobie prywatnej, zainteresowanej w tym ruchu, uczestniczyć w jakibądź sposób w służbie administracyjnej, zorganizowanej w tym celu, ani też wywierać pośrednio lub bezpośrednio wpływu pod tym względem.

ARTYKUŁ 286.

Co do poborów, opłat i zakazów przy wwozie na swoje terytorjum lub przy wywozie ze swego terytorjum, — z zastrzeżeniem zobowiązań szczególnych, zawartych w tym Traktacie, także co do warunków oraz wysokości opłaty za przewóz towarów lub osób do ich lub z ich terytorjum, — Austria zrzeka się wprowadzenia pośrednio lub bezpośrednio rozróżniania lub wyróżniania ze względu, czy to na granicę, którą idzie przywóz lub wywóz, czy to na rodzaj, własność i flagę użytego środka przewozowego (łącznie z przewozem powietrznym,) czy na początkowy lub bezpośredni punkt wyjścia okrętu lub statku, wagonu, statku powietrznego lub innego środka przewozowego, na jego ostateczne lub bezpośrednie miejsce przeznaczenia, drogę przebywaną lub miejsce przeladowywania, czy na fakt, że towary wwozi się lub wywozi bezpośrednio przez port austriacki lub pośrednio przez port obcy, czy na fakt, że towary wwozi się lub wywozi morzem, lądem lub drogą powietrzną.

Austria w szczególności zrzeka się ustanawiania ze szkodą portów, okrętów i statków któregośkolwiek z Państw sprzymierzonych i stowarzyszonych wszelkich opłat dodatkowych, wszelkich pośrednich czy bezpośrednich premji przy wywozie lub przy przywozie przez porty austriackie lub okrętami i statkami austriackimi, albo przez porty lub na okrętach czy statkach innego Państwa, w szczególności pod formą taryf kombinowanych; również zrzekają się stosowania do osób lub towarów, przechodzących przez port albo używających okrętów lub statków któregośkolwiek z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, formalności lub jakiegokolwiek opóźniania, którymby te osoby lub towary nie podpadły, gdyby przechodziły przez port austriacki lub port innego jakiego Mocarstwa, lub gdyby użyły okrętu, albo statku austriackiego lub innego jakiego Mocarstwa.

ARTYKUŁ 287.

Będą wydane wszelkie zarządzenia potrzebne z punktu widzenia administracyjnego i technicznego, aby skrócić, oile można, przejście towarów przez granice Austrii, oraz aby zapewnić, począwszy od tych granic, wysyłkę i przewóz tych towarów, bez względu na to, czy przychodzą one z terytorjów Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych lub idą do tych terytorjów, czy idą tranzytem z tych lub do tych terytorjów w takich samych warunkach materialnych, mianowicie pod względem szybkości i starań w drodze, jak te, z których korzystać będą towary tego samego rodzaju w drodze po terytorjum austriackiem w podobnych warunkach przewozowych.

W szczególności przewóz łatwo psujących się towarów będzie dokonywany szybko i regularnie, zaś formalności celne będą tak dokonywane, aby umożliwić bezpośrednią ciągłość przewozu towarów łączącymi się pociągami.

ARTYKUŁ 288.

Porty morskie Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych będą korzystały z wszelkich ulg i z wszelkich taryf obniżonych, przyznanych na kolejach lub drogach splawnych Austrii na rzecz portu jakiego innego Mocarstwa.

ARTYKUŁ 289.

Austrja nie będzie mogła odmówić korzystania z taryf lub z kombinacji taryf, któreby zapewniały portom jednego z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych ulgi analogiczne do tych, jakieby Austrja udzieliła portom jakiego innego Mocarstwa.

DZIAŁ II.

Żegluga.

ROZDZIAŁ I.

Swoboda Żeglugi.

ARTYKUŁ 290.

Obywatele Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, oraz ich rzeczy, okręty i statki będą traktowane we wszystkich portach i na wewnętrznych drogach wodnych Austrji pod każdym względem narówni z obywatelami, rzeczami, okrętami i statkami austriackimi.

W szczególności okręty i statki każdego z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych będą miały prawo przewozić towary wszelkiego rodzaju i podróżnych do wszystkich lub z wszystkich portów lub miejscowości, położonych na terytorjum Austrji, do których mogą mieć dostęp okręty i statki austriackie, w warunkach nie cięższych, niż stosowane do okrętów i statków austriackich; okręty te i statki będą traktowane narówni z okrętami i statkami austriackimi co do udogodnień i poborów portowych i nadbrzeżnych, włączając w to udogodnienia co do postoju, ładowania i wyładowywania, pobory i świadczenia od pojemności, od korzystania z nadbrzeża, od pilotowania, od latarni morskich, od kwarantanny i wszelkie pobory oraz świadczenia analogiczne, bez względu na ich rodzaj, ściągane w imieniu i na rzecz Rządu, urzędników publicznych, osób prywatnych, związków lub instytucji wszelkiego rodzaju.

W razie, gdyby Austrja przyznała któremukolwiek z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych lub jakiemukolwiek innemu obcemu Mocarstwu traktowanie korzystniejsze, będzie ono bez zwłoki i bez zastrzeżeń zastosowane do wszystkich Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych.

Ruch osób, okrętów i statków nie będzie podlegał innym ograniczeniom prócz tych, które wynikają z zarządzeń celnych i policyjnych, z przepisów sanitarnych, z przepisów o emigracji lub imigracji oraz o przywozie lub wywozie towarów zakazanych. Zarządzenia te, umiarkowane i jednostajne, nie powinny niepotrzebnie ograniczać ruchu.

ROZDZIAŁ II.

Przepisy dotyczące się Dunaju.

1) Postanowienia wspólne dla sieci rzek uznanych za międzynarodowe.

ARTYKUŁ 291.

Zostaje uznany za międzynarodowy:

Dunaj od Ulmu, w całości;

Każda spławna część tej sieci rzecznej, która daje więcej niż jednemu państwu naturalny dostęp do morza z przeładowaniem lub bez przeładowania ze statku na statek, zarówno jak część biegu Morawy, oraz Thai, która tworzy granicę między Czecho-Słowacją, oraz Austrją, a także kanały boczne

i łącznikowe, które będą przeprowadzone bądź w celu zdwojenia lub ulepszenia z natury splawnych części powyższej sieci rzecznej, bądź w celu połączenia dwóch z natury splawnych części tego samego biegu wód.

To samo stosować się będzie do drogi wodnej Ren—Dunaj w razie, jeżeli ta droga będzie zbudowana w warunkach przewidzianych w art. 308.

Na skutek układu, zawartego przez przybrzeżne Państwa, system międzynarodowy będzie mógł być rozciągnięty na każdą część powyższej sieci rzecznej, nie objętej ogólną definicją.

ARTYKUŁ 292.

Na drogach, uznanych w artykule poprzednim za międzynarodowe, obywateli, rzeczy i flagi wszystkich Mocarstw będą traktowane na podstawie zupełnej równości, tak, aby nie było żadnych różnic na niekorzyść obywateli, rzeczy i flag któregośkolwiek z tych Mocarstw, pomiędzy nimi, a obywatelami, rzeczami i flagami samego Państwa nadbrzeżnego lub Państwa, którego obywatele, rzeczy i flagi korzystają z największego uprzywilejowania.

ARTYKUŁ 293.

Statki austriackie nie będą mogły uprawiać przewozu linjami regularnymi podróżnych i towarów pomiędzy portami jednego i tego samego Mocarstwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego bez specjalnego na to z jego strony zezwolenia.

ARTYKUŁ 294.

Oile niema postanowień przeciwnych w istniejącej Konwencji, będą mogły być pobierane od statków, korzystających z drogi splawnej lub z dostępu do niej, opłaty, zmienne, zależne od odcinka rzeki.

Oplaty te będą przeznaczone wyłącznie na pokrycie w sposób słuszny kosztów utrzymania żeglowności i ulepszeń rzeki i dostępu do niej, oraz jako udział w pokryciu wydatków poniesionych w interesie żeglugi. Taryfa opłat będzie obliczona podług tych wydatków i wywieszona w portach. Oplaty będą tak ustalone, aby nie potrzeba było szczegółowo rewidować ładunków, chyba, że powstało podejrzenie co do przemyslnictwa lub wykroczenia.

ARTYKUŁ 295.

Tranzyt podróżnych, statków i towarów będzie się odbywał zgodnie z warunkami ogólnymi, ustalonymi w Dziale I.

W razie, jeżeli oba brzegi rzeki międzynarodowej należą do jednego i tego samego Państwa, towary idące tranzytem, będą mogły być opieczętowane lub oddane pod dozór urzędników celnych. Jeżeli rzeka tworzy granicę, towary idące tranzytem i podróżni, jadący tranzytem, będą wolni od wszelkich formalności celnych; ładowanie i wyladowywanie towarów, jak również wsiadanie na statki i ładowanie podróżnych, będzie się mogło odbywać tylko w portach, wskazanych przez Państwo przybrzeżne.

ARTYKUŁ 296.

Na przebiegu, jak również przy ujściu rzek wyżej wymienionych nie można będzie ściągać żadnych innych należności jakiegokolwiek rodzaju, oprócz tych, które są przewidziane w niniejszej Części.

Postanowienie to nie będzie przeszkodą w ustanawianiu przez Państwa przybrzeżne cel, opłat miejscowych (octroi local) lub spożywczych, ani też do wprowadzania umiarkowanych i jednostajnych opłat, pobieranych w portach podług taryf, podanych do publicznej wiadomości, za używanie żorawi, clewatorów, nabrzeży, magazynów i t. d.

ARTYKUŁ 297.

W braku specjalnej organizacji, powołanej do wykonywania robót koło utrzymywania i ulepszania umiędzynarodowionych części danej sieci splawnej, każde z Państw przybrzeżnych będzie obowiązane przedsięwziąć w odpowiedniej mierze, konieczne zarządzenia w celu usuwania wszelkich przeszkód lub niebezpieczeństw dla żeglugi i w celu utrzymania żeglowności w dobrych warunkach.

Jeśli jakie Państwo zaniedba stosować się do tego obowiązku, to każde Państwo przybrzeżne lub Państwo reprezentowane w Komisji międzynarodowej, oile taka istnieje, będzie mogło odwołać się do ustanowionego w tym celu przez Związek Narodów sądu.

ARTYKUŁ 298.

Taki sam będzie porządek postępowania w razie, jeśliby jakie Państwo przybrzeżne przedsięwzięło roboty tego rodzaju, że mogłyby szkodzić żegludze na odcinku międzynarodowym. Sąd wskazany w artykule poprzednim, będzie mógł nakazać wstrzymanie lub usunięcie takich robót, licząc się w swoich postanowieniach z prawami co do nawadniania, użycia siły wodnej, rybołówstwa i z innymi interesami państwowymi, które w razie zgody wszystkich Państw przybrzeżnych albo wszystkich Państw reprezentowanych w Komisji międzynarodowej, jeśli taka będzie, będą miały pierwszeństwo przed potrzebami żeglugi.

Odwołanie do sądu Związku Narodów nie będzie miało mocy zawieszającej.

ARTYKUŁ 299.

System sformułowany w powyższych artykułach 292 i 294 do 298 będzie zastąpiony przez taki, jaki wprowadzi Konwencja ogólna, która ma być ustanowiona przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone i zatwierdzona przez Związek Narodów, odnośnie do dróg splawnych, którym ta Konwencja przyzna charakter międzynarodowy. Konwencja ta będzie mianowicie się stosować do całości lub części wyżej wymienionego systemu rzeczno Dunaju, jak również do innych składowych części tego systemu rzeczno, który mógłby się mieścić w określeniu ogólnem.

Austria zobowiązuje się stosownie do postanowień artykułu 331 przystąpić do tejże Konwencji ogólnej.

ARTYKUŁ 300.

Austria odda zainteresowanym Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym w terminie najwyżej 3 miesięcy po uczynionej jej notyfikacji, część holowników i statków zastrykulowanych w portach sieci rzeczno, wskazanej w artykule 291, a pozostałych po odebraniu im części należnej tytułem restytucji lub odszkodowania. Austria odda również wszelkie urządzenia niezbędne dla Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych do korzystania z tej sieci rzeczno.

Liczbę oddanych holowników i statków, oraz wartość ustąpionego materiału, zarówno jak ich podział, ustali jeden lub kilku rozjemców, wskazanych przez Stany Zjednoczone Ameryki, którzy uwzględnią słuszne potrzeby stron interesowanych, opierając się mianowicie na ruchu żeglugi w ciągu 5 lat, poprzedzających wojnę.

Wszystkie oddane statki powinny być zaopatrzone w odpowiednie urządzenia i przyrządy, znajdować się w dobrym stanie, być zdolne do przewozu towarów i mają być wybrane z pośród ostatnio zbudowanych.

Jeżeli cesje, przewidziane przez niniejszy artykuł, spowodują konieczność przeniesienia własności, to rozjemca lub rozjemcy ustalą prawa dawnych właścicieli według daty 15 października 1918 roku, wysokość wynagrodzenia, które ma im być wypłacone zarówno, jak w każdym poszczególnym przy-

padku sposób uregulowania tego wynagrodzenia. Jeżeli rozjemca lub rozjemcy uznają, że całość lub część wynagrodzenia powinna przypaść bezpośrednio lub pośrednio Państwu obowiązany do odszkodowania, to określa samę, która z tego tytułu ma być wniesiona na kredyt tych Państw.

Co się tyczy Dunaju, to sądowi rozjemcy lub wzmiankowanych rozjemców, poddane będą również wszystkie kwestje, ściągające się do stałej repartycji statków, których własność lub przynależność mogłaby wywołać spór między Państwami, oraz do warunków tej repartycji.

Komisja utworzona z Przedstawicieli Stanów Zjednoczonych Ameryki, Imperjum Brytanji, Francji oraz Włoch, ma zleconą sobie kontrolę tych statków, łącznie z ich ostateczną repartycją. Komisja ta uczyni tymczasowo, co jest konieczne dla zapewnienia w ogólnym interesie eksploatacji tych statków przez jaką miejscową organizację, lub, w przeciwnym razie, sama ją podejmie, nie naruszając ostatecznej repartycji.

Ta tymczasowa eksploatacja będzie w miarę możliwości oparta na podstawach handlowych i czysty dochód, uzyskany przez powyższą Komisję za najem statków, zostanie zużytkowany w sposób, jaki wskaże Komisja odszkodowań.

2) Specjalne przepisy dla Dunaju.

ARTYKUŁ 301.

Europejska Komisja Dunajowa wykonywać będzie znowu swą władzę, którą miała przed wojną. Jednak na razie uczestniczyć w niej będą wyłącznie przedstawiciele Wielkiej Brytanji, Francji, Włoch i Rumunji.

ARTYKUŁ 302.

Od miejsca, w którym kończy się kompetencja europejskiej Komisji, sieć Dunaju, o której mowa w artykule 291, będzie oddana pod zarządek Komisji międzynarodowej, do której wejdą:

2 przedstawiciele niemieckich Państw przybrzeżnych;

1 przedstawiciel każdego z pozostałych Państw przybrzeżnych;

1 przedstawiciel każdego z Państw nieprzybrzeżnych, które w przyszłości będą reprezentowane w europejskiej Komisji Dunajowej.

Uchwały Komisji będą ważne, choćby niektórzy z tych przedstawicieli nie mogli być wyznaczeni w chwili uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 303.

Przewidziana w artykule poprzednim Komisja międzynarodowa zbierze się możliwie najrychlej po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu i obejmie prowizorycznie administrację rzeki, zgodnie z postanowieniami artykułów 292 i 294 do 298, aż do czasu, kiedy Mocarstwa, wskazane przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone ustanowią ostateczny statut dla Dunaju.

Decyzje tej międzynarodowej Komisji będą zapadały większością głosów. Pensje Komisarzów określać będzie i wypłacać właściwy ich kraj.

Tymczasowo deficyt powstały w wydatkach administracyjnych międzynarodowej Komisji pokrywać będą na równi Państwa w Komisji reprezentowane.

Komisji powierzone będzie normowanie przyznawania licencji sternikom, kosztów sterowania, oraz dozór nad służbą sterników.

ARTYKUŁ 304.

Austria zobowiązuje się przyjąć sposób zarządu, który będzie ustanowiony dla Dunaju przez Konferencję Mocarstw, wskazanych przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone. Konferencja ta, na której będą mogli być obecni przedstawiciele Austrii, zbierze się w ciągu roku po uprawomocnieniu się niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ 305.

Ustaje mandat dany artykułem 57 Traktatu Berlińskiego z 13 lipca 1878 r. Austro-Węgrom, a odstąpiony przez nie Węgrom do wykonania robót we Wrotach Żelaznych. Komisja, której będzie powierzona administracja tego odcinka rzeki, postanowi o uregulowaniu rachunków, z zachowaniem wszakże zarządzeń finansowych niniejszego Traktatu. Opłaty, któreby były niezbędne, w żadnym razie nie będą pobierane przez Węgry.

ARTYKUŁ 306.

W razie, gdyby Państwo Czesko-Słowackie, Państwo Serbsko-Kroacko-Słoweńskie lub Rumunja przedsięwzięły z upoważnienia lub z polecenia Komisji międzynarodowej, roboty koło urządzenia, ulepszenia, wznoszenia tam, lub inne roboty na odcinku rzeki, stanowiącym granicę, to Państwa te będą korzystały na brzegu przeciwnym, a także na części łożyska, leżącej poza ich terytorjum, z udogodnień niezbędnych, aby przystąpić do badań, do wykonywania i utrzymania rzeczonych robót.

ARTYKUŁ 307.

Austria będzie obowiązana wobec europejskiej Komisji Dunajowej do wszelkich zwrotów, odszkodowań i zadośćuczynień za szkody poniesione przez tę Komisję podczas wojny.

ARTYKUŁ 308.

Na wypadek budowy drogi spławnej na wielkim odcinku Ren—Dunaj, Austria już teraz obowiązuje się zastosować do tej drogi spławnej te same zasady, które zostały przewidziane w artykułach 292 i 294 do 299 niniejszego Traktatu.

ROZDZIAŁ III.

Urządzenia wodne.

ARTYKUŁ 309.

W braku przeciwnych temu postanowień, jeżeli wskutek wyznaczenia nowej granicy urządzenia wodne (kanalizacja, nawadnianie, irygacje, drenowanie i t. p.) w jednym z Państw zależą od robót, wykonanych na terytorjum drugiego Państwa, albo też, jeżeli na terytorjum jednego Państwa na mocy zwyczajów przedwojennych korzysta się z wód lub energii wodnej, powstałych na terytorjum drugiego Państwa, to powinno być zawarte porozumienie między interesowanymi Państwami, któreby stało na straży interesów i praw nabytych przez każde z nich.

W braku układu — zadecyduje rozjemca, wyznaczony przez Radę Związku Narodów.

ARTYKUŁ 310.

W braku przeciwnych temu postanowień, jeżeli w jednym Państwie korzysta się na potrzeby miejskie lub domowe z elektryczności albo wody, których źródło wskutek wyznaczenia nowej granicy znajduje się na terytorjum drugiego Państwa, to pomiędzy interesowanymi Państwami powinno być zawarte porozumienie, któreby stało na straży interesów i praw nabytych przez każde z nich.

Do czasu zawarcia tego układu elektrownie centralne, oraz instalacje

przeznaczone do dostarczania wody, będą obowiązane do dalszej dostawy na zasadach kontraktów, obowiązujących dnia 3 listopada 1918 r.

W braku układu — zadecyduje rozjemca, wyznaczony przez Radę Związku Narodów.

DZIAŁ III.

Drogi Żelazne.

ROZDZIAŁ I.

Swoboda tranzytu dla Austrii do Adrjatyku.

ARTYKUŁ 311.

Austrii zostaje udzielony swobodny dostęp do morza Adrjatyckiego i w tym celu przyznaje się jej swobodę tranzytu przez terytorja oraz w portach odłączonych od dawnych Austro-Węgier.

Swoboda tranzytu jest ta sama, co i określona w artykule 284 aż do czasu zawarcia ogólnej w tym przedmiocie Konwencji między głównymi Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi, poczem zastąpią ją postanowienia nowej Konwencji.

Osobne Konwencje między Państwami lub interesowanymi administracjami określają warunki wykonywania praw powyżej udzielonych, a w szczególności uregulują sposób użytkowania portów oraz istniejących tam stref wolnych, zarówno jak dróg żelaznych, dających normalnie do nich dostęp, ustanowienie obsługi oraz międzynarodowych (wspólnych) taryf, obejmujących bilety i bezpośrednie listy przewozowe, oraz utrzymanie postanowień Konwencji Berneńskiej z 14 października 1890 r. i uzupełniających postanowień aż do czasu jej zastąpienia przez nową Konwencję.

Swoboda tranzytu rozciągać się będzie na służbę pocztową, telegraficzną i telefoniczną.

ROZDZIAŁ II.

Przepisy co do przewozu międzynarodowego.

ARTYKUŁ 312.

Towary, idące z terytorjów Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, a przeznaczone do Austrii, jak również towary, idące tranzytem przez Austrię z terytorjów lub do terytorjów Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, korzystać będą z samego prawa na kolejach austriackich pod względem pobieranych opłat (z uwzględnieniem wszelkich zwrotów i premji) pod względem udogodnień i pod wszystkimi innymi względami z przepisów największego uprzywilejowania, stosowanego do towarów tego samego rodzaju przy ich przewozie jakąkolwiek linią kolejową austriacką czy to w ruchu wewnętrznym, czy to przy wywozie, przy wwozie lub tranzycie, a to w takich samych warunkach przewozu, mianowicie co do długości przebywanej drogi. Taka sama zasada będzie stosowana na żądanie jednego lub kilku Mocarstw sprzymierzonych lub stowarzyszonych do towarów szczegółowo wskazanych przez te Mocarstwa, a idących z Austrii i przeznaczonych do jej terytorjów.

Taryfy międzynarodowe, obliczane podług wysokości, przewidzianych w poprzednim ustępie i przewidujące jeden list przewozowy, muszą być wydane, oile tego zażąda od Austrii które z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych.

Nie uwłaczając postanowieniom artykułu 288 i 289, Austrija zobowiązuje

się jednak utrzymać na swych własnych liniach system taryf, istniejących przed wojną dla ruchu z portami Adrytyku i morza Czarnego, a to z punktu widzenia ich współzawodnictwa z niemieckimi portami morza Północnego.

ARTYKUŁ 313.

Od daty uprawomocnienia się niniejszego Traktatu Wysokie Układające się Strony wznowią, oile to ich dotyczy i z zastrzeżeniami, wskazaniami w drugim punkcie niniejszego artykułu, Konwencje i Porozumienia, podpisane w Bernie w dniu 14 października 1890 r., 20 września 1893 r., 16 lipca 1895 r., 16 czerwca 1898 r. i 19 września 1906 r., co do przewozu towarów kolejami.

Jeżeli w ciągu 5 lat od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, zostanie zawarta nowa konwencja o przewozie kolejami podróżnych, bagażów i towarów, która zastąpi Konwencję Berneńską z dnia 14 października 1890 r., wraz z następnymi dodatkami wyżej wskazanymi, to ta nowa konwencja, jak i uzupełniające przepisy co do przewozu międzynarodowego kolejami, które mogą opierać się na takiej konwencji, będą obowiązywały Austrię nawet wówczas, gdyby to Mocarstwo odmówiło wzięcia udziału w przygotowaniu Konwencji i przystąpienia do niej. Aż do zawarcia nowej Konwencji Austria stosować się będzie do postanowień Konwencji Berneńskiej i do następnych dodatków wyżej wymienionych, a także do przepisów uzupełniających.

ARTYKUŁ 314.

Austria będzie obowiązana współdziałać przy wprowadzaniu służby biletów bezpośrednich dla podróżnych i ich bagażów, jeśli tego zażąda jedno lub kilka Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych dla zapewnienia stosunków kolejowych pomiędzy temi Mocarstwami lub z każdym innym krajem, z przejazdem przez terytorjum austriackie; Austria będzie mianowicie musiała w tym celu przyjmować pociągi i wagony, przychodzące z terytorjów Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych i przesyłać je z szybkością przynajmniej taką samą, z jaką idą na tych samych liniach ich najlepsze pociągi, używane na dalsze odległości. W żadnym wypadku ceny biletów bezpośrednich nie będą wyższe od cen, pobieranych na tej samej linii w austriackim obrocie wewnętrznym, przy przejeździe w tych samych warunkach szybkości i wygody.

Taryfy, stosowane w tych samych warunkach szybkości i wygody do przewozu austriackimi kolejami emigrantów, jadących do portów lub z portów Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych nie będą mogły nigdy być wyższe, co do taryfy kilometrowej od taryf najkorzystniejszych, z uwzględnieniem wszelkich premji i zwrotów, z których korzystać będą na tych kolejach emigranci, jadący z jakichkolwiek innych portów lub do nich.

ARTYKUŁ 315.

Austria zobowiązuje się nie stosować żadnych specjalnych zarządzeń technicznych, skarbowych lub administracyjnych, takich jak rewizja celna, przepisy policji ogólnej, policji zdrowia lub kontrola do wyżej wymienionych podróży bezpośrednich, przewidzianych w poprzednim artykule lub do przewozu emigrantów, jadących do portów lub z portów Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, a które to zarządzenia mogłyby utrudniać lub opóźniać ten ruch.

ARTYKUŁ 316.

W razie przewozu częściowo kolejami, częściowo żegluga wewnętrzną za jednym listem przewozowym lub bez niego powyższe przepisy będą stosowane do części drogi odbytej koleją.

ROZDZIAŁ III.

Tabor ruchomy.

ARTYKUŁ 317.

Austria zobowiązuje się, że wagony austriackie będą zaopatrzone w urządzenia pozwalające:

a) włączać je do pociągów towarowych, kursujących na liniach tych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, które należą do Konwencji Berneńskiej z dnia 15 maja 1886 r., zmienionej 18 maja 1907 r., przytem tak, aby to nie utrudniało działania hamulców ciągłych, któreby zostały przyjęte w tych krajach w ciągu lat 10 od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu;

b) włączać wagony tych Mocarstw do wszystkich pociągów towarowych, kursujących na liniach austriackich.

Tabor ruchomy Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych będzie pod względem ruchu, utrzymania i napraw traktowany na liniach austriackich tak samo, jak tabor ruchomy austriacki.

ROZDZIAŁ IV.

Odstąpienie linii kolejowych.

ARTYKUŁ 318.

Z zastrzeżeniem specjalnych postanowień o odstąpieniu portów, dróg wodnych i kolei na terytorjach, przekazanych na mocy niniejszego Traktatu, jak również z zastrzeżeniem postanowień finansowych co do spłaty koncesjonariuszów i co do emerytur personelu służbowego, odstąpienie kolei nastąpi w warunkach następujących:

1o Urządzenia i instalacje wszystkich kolei będą oddane w całości i w dobrym stanie;

2o Jeżeli sieć kolejowa, mająca swój własny tabor będzie oddana w całości przez Austrię któremu z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, to tabor ten będzie przekazany w całości podług inwentarza ostatniego, z 3 listopada 1918 r. i to w stanie normalnego jego utrzymania;

3o Na liniach, nie mających specjalnego taboru, ta część taboru, istniejącego na sieci, do której te linje należą, jaka ma być oddana, zostanie określona przez Komisję ekspertów, wyznaczonych przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone; w Komisjach tych Austria będzie reprezentowaną. Komisje te uwzględnią: ilość taboru imatrykulowanego na tych liniach podług ostatniego inwentarza z 3 listopada 1918 r., długość linii wraz z torami manewrowymi i charakter oraz rozmiar ruchu. Komisje te również wskażą lokomotywy, wagony osobowe i towarowe, które mają być oddane w każdym poszczególnym wypadku, ustalą warunki ich przyjęcia i tymczasowe porozumienia, niezbędne dla zapewnienia ich naprawy w warsztatach austriackich;

4o Zapasy, ruchomości i narzędzia zostaną oddane w tych samych warunkach, co tabor ruchomy.

Przepisy powyższych punktów 3 i 4 zostaną zastosowane na liniach kolejowych w dawnej Polsce rosyjskiej, przebudowanych przez austro-węgierskie władze na tor normalnej szerokości; linje te mają być traktowane podobnie, jak części oddzielone od sieci kolejowych Państwa austriackiego i węgierskiego.

ROZDZIAŁ V.

Postanowienia dotyczące niektórych linii kolejowych.

ARTYKUŁ 319.

Z zastrzeżeniem specjalnych postanowień, zawartych w niniejszym Traktacie, w razie jeśli skutek wykreślenia nowych granic linja, łącząca dwie części tego samego kraju, przechodzi przez drugi kraj, lub w razie, gdyby linja boczna, wychodząca z jednego kraju łączyła się w drugim, warunki użytkowania będą określone przez Zarządy interesowanych kolei.

W razie, gdyby te Zarządy nie doszły do zgody co do warunków takiego porozumienia, spór rozstrzygną Komisje ekspertów, utworzone jak mówi o tem artykuł poprzedni.

Utworzenie nowych pogranicznych dworców kolejowych między Austrią a sąsiednimi Państwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi, zarówno jak eksploatacja linii między temi dworcami zostanie uregulowana przez układy, zawarte w tych samych warunkach.

ARTYKUŁ 320.

Celem zapewnienia prawidłowej eksploatacji sieci dróg żelaznych dawnej monarchji austro-węgierskiej, nadanych prywatnym kompanjom, a które to drogi w wykonaniu niniejszego Traktatu znalazły się na terytorjum kilku Państw, reorganizacja administracyjna oraz techniczna każdej z powyższych sieci zostanie uregulowana na mocy porozumienia pomiędzy kompanją, która ma koncesję, oraz Mocarstwami terytorjalnie interesowanemi.

Spory, co do których nie będzie mogło dojść do porozumienia, włączając w to wszystkie kwestje, dotyczące tłumaczenia umów skupu linji, zostaną przedłożone rozjemcom mianowanym przez Radę Związku Narodów.

Gdy chodzi o kompanję drogi żelaznej Austrii południowej, to sądu rozjemczego będzie mogła żądać albo Rada administracyjna kompanji, albo Komitet reprezentujący posiadaczy obligacji.

ARTYKUŁ 321.

1. W ciągu pięciu lat od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, Włochy będą mogły żądać budowy lub też ulepszeń na terytorjum austriackiem nowych linii transalpejskich Col de Reschen oraz Pas de Prédil. Koszty budowy lub ulepszeń pokryją Włochy, chyba że Austrija sama zechce płacić za roboty. Będzie rzeczą rozjemcy, wyznaczonego przez Radę Związku Narodów, aby po upływie czasu, wyznaczonego przez Radę ocenić, jaką część kosztów budowy albo ulepszeń Austrija ma zwrócić Włochom z tytułu zwiększenia się dochodów z eksploatacji austriackiej sieci, dzięki powyższym pracom.

2. Austrija ustąpi Włochom bezpłatnie projekty oraz załączniki budowy następujących kolei:

kolej z Tarvis przez Raible, Plezzo, Caporetto, Canale, Gorizia do Trjestu;

kolej miejscowa di S. Lucia de Tolmino do Caporetto;

kolej (nowe studia) Tarvis—Plezzo;

kolej Reschen (połączenie Landeck—Mals).

ARTYKUŁ 322.

Wobec wagi, jaką ma dla Państwa czecho-słowackiego swobodna komunikacja z Adriatykiem, Austrija przyznaje Państwu czecho-słowackiemu prawo przejazdu jego pociągów przez odcinki poniższych linii, przechodzące na terytorjum austriackiem:

1-0 Od Bratislava (Presbourg) ku Fiume przez Sopron Szombathely oraz Mura—Keresztur i rozgałęzienie od Mura—Keresztur do Pragerhof;

2o Od Budejowic (Budweiss) ku Trjestowi, przez Linz, Saint—Michael, Klagenfurt i Assling oraz rozgałęzienie od Klagenfurt ku Tarvisio.

Na żądanie jednej lub drugiej ze Stron linje, na których będzie przysługiwało prawo przejazdu będą mogły być czasowo lub ostatecznie zmieniane za porozumieniem zarządu czecho-słowackich dróg żelaznych oraz tej drogi żelaznej, na której prawo przejazdu było wykonywane.

ARTYKUŁ 323.

Pociągi, korzystające z prawa przejazdu, będą mogły służyć do ruchu miejscowego jedynie na mocy porozumienia między Państwem, przez które się przejeżdża oraz Państwem czecho-słowackiem.

Prawo przejazdu będzie w szczególności obejmowało prawo zakładania składów maszyn i małych warsztatów dla materiału kolejowego, nadto prawo wyznaczania przedstawicieli, celem dozorowania służby pociągów czecho-słowackich.

ARTYKUŁ 324.

Techniczne, administracyjne oraz finansowe warunki wykonywane przez Państwo czecho-słowackie, prawa przejazdu określi Konwencja Zarządu dróg wypożyczonych w Austrii, gdyby te Zarządy nie mogły dojść do porozumienia co do brzmienia Konwencji, to rozjemca, mianowany przez Rząd brytański postanowi w kwestjach, będących przedmiotem sporu: decyzje rozjemcy będą miały dla obu Stron moc obowiązującą.

W razie sporu co do interpretacji Konwencji lub w razie trudności w Konwencji tej nie przewidzianych, decydować będzie rozjemca z zachowaniem tych samych form, oile tylko Związek Narodów nie zaprowadzi innego postępowania.

ROZDZIAŁ VI.

Postanowienia przejściowe.

ARTYKUŁ 325.

Austria wykona instrukcje w przedmiocie wywozu, które jej da władza działająca w imieniu Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych:

1o Co do transportu wojsk, dokonywanego w wykonaniu niniejszego Traktatu, oraz jako też materiałów, amunicji i żywności na użytek armii;

2o Przejściowo zaś co do przewozu żywności dla niektórych okolic, oile możliwości najszybszego przywrócenia normalnych warunków transportu oraz organizacji służby pocztowej i telegraficznej.

ROZDZIAŁ VII.

Telegrafy i telefony.

ARTYKUŁ 326.

Niezależnie od temu przeciwnych, obowiązujących układów, Austria zobowiązuje się udzielić na linjach, najbardziej nadających się do międzynarodowego tranzytu, oraz zgodnie z obowiązującymi taryfami — swobodnego tranzytu tam i z powrotem korespondencjom telegraficznym oraz komunikacjom telefonicznym w stosunkach z jednym z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, sąsiadujących z Austrią, albo i nie sąsiadujących.

Korespondencje te oraz komunikacje nie będą podlegały żadnym niepotrzebnym terminom ani też ograniczeniom; w Austrii traktowane będą na

równi z miejscowemi we wszystkim, co się tyczy ułatwień, i w szczególności szybkości przesyłania. Należytości, ułatwienia, czy też ograniczenia nie mają zależeć bezpośrednio ani też pośrednio od przynależności państwowej wysyłającego lub odbiorcy.

ARTYKUŁ 327.

Wskutek położenia geograficznego Państwa czecho-słowackiego, Austria zgadza się na następujące zmiany międzynarodowej Konwencji telegraficznej i telefonicznej, wymienionej w artykule 235 Części X (Przepisy ekonomiczne) niniejszego Traktatu:

1o Na żądanie Państwa czecho-słowackiego, Austria zaprowadzi i utrzymywać będzie bezpośrednio linie telegraficzne przez terytorjum austriackie.

2o Należność, przypadająca rocznie od Państwa czecho-słowackiego za każdą z tych linii, zostanie obliczona zgodnie z postanowieniami wyżej wzmiankowanemi — oile nie będzie konwencji temu przeciwnych — nie będzie niższa od sumy, któraby przypadała na podstawie powyższych konwencji za liczbę posylek, która według tych konwencji daje prawo żądać ustanowienia nowej linii bezpośredniej, przyjmując przytem za podstawę zredukowaną taryfę, przewidzianą w artykule 23, w § 5 międzynarodowej Konwencji telegraficznej (przejrzanej w Lizbonie).

3o Oile Państwo czecho-słowackie płacić będzie powyżej przewidzianą minimalną należność za linję bezpośrednią:

a) Linja będzie zarezerwowana wyłącznie dla komunikacji z Państwem czecho-słowackiem tam i z powrotem.

b) Prawa, które Austria posiadała na mocy artykułu 8 międzynarodowej Konwencji telegraficznej z 22 lipca 1875 r. co do zawieszenia międzynarodowego ruchu telegraficznego, nie będą miały zastosowania do tej linii.

4o. Podobne postanowienia stosować się będą do ustanowienia oraz utrzymania bezpośredniej komunikacji telefonicznej, przyczem należność, przypadająca od Państwa czecho-słowackiego za bezpośrednią komunikację telefoniczną, — oile nie będzie konwencji temu przeciwnych — wynosić będzie dwa razy tyle, co należność za bezpośrednią linję telegraficzną.

5o. Późniejsza konwencja między interesowanemi Państwami określi poszczególne linje, które zostaną ustanowione, wszelkie niezbędne warunki administracyjne, techniczne oraz finansowe, nie przewidziane na konwencjach międzynarodowych, albo w niniejszym artykule.

Gdyby nie doszło do porozumienia, określili je rozjemca, wyznaczony przez Radę Związku Narodów.

6o. Postanowienia niniejszego artykułu można będzie zmienić w każdej chwili za zgodą Austrii oraz Państwa czecho-słowackiego. Po upływie dziesięciu lat od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu — w braku porozumienia między-stronami, na żądanie jednej z nich — rozjemca, wyznaczony przez Radę Związku Narodów, będzie mógł zmienić warunki, na których Państwo czecho-słowackie ma korzystać z praw, uzyskanych na mocy niniejszego artykułu.

7o. Gdyby między stronami powstał spór co do interpretacji czy to niniejszego artykułu, czy to Konwencji, wymienionej w § 5, zostanie on poddany decyzji stałego Trybunału międzynarodowej sprawiedliwości, który zostanie ustanowiony przez Związek Narodów.

DZIAŁ IV.

Rozstrzyganie sporów i rewizja stałych przepisów.

ARTYKUŁ 328.

Spory, mogące wynikać pomiędzy Mocarstwami zainteresowanemi co do interpretacji i stosowania postanowień niniejszej części tego Traktatu, będą regulowane w sposób, w jaki przepisze Związek Narodów.

ARTYKUŁ 329.

Związek Narodów będzie mógł w każdej chwili zaproponować rewizję tych z powyższych artykułów, które odnoszą się do stałych urządzeń administracyjnych.

ARTYKUŁ 330.

Postanowienia artykułów od 284 do 290, 293, 312, 314 do 316 i 326 mogą być poddane rewizji przez Radę Związku Narodów w każdej chwili po upływie 3 lat od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu.

Jeżeli rewizja nie nastąpi, to żadne z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych nie będzie mogło po upływie terminu, podanego w poprzednim ustępie, żądać dla siebie korzyści któregośkolwiek z postanowień, zawartych w wyżej wyliczonych artykułach, na rzecz jakiegokolwiek części swych terytorjów, co do której nie przysnało wzajemności. Rada Związku Narodów będzie mogła przedłużyć termin 3-letni, w ciągu którego nie będzie wolno wymagać wzajemności.

Państwa, którym terytorjum dawnej monarchji austro-węgierskiej zostało odstąpione, lub które powstały z rozbioru tej monarchji, będą mogły się powoływać na dobrodziejstwo powyższych postanowień, tylko pod warunkiem, że na terytorjach, które na mocy niniejszego Traktatu przeszły pod ich zwierzchnictwo, zapewnią Austrii wzajemność w traktowaniu.

D Z I A Ł V.

Postanowienia specjalne.

ARTYKUŁ 331.

Nie uchybiając specjalnym zobowiązaniom, jakie niniejszy Traktat włożył na Austrię na korzyść Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, Austria zobowiązuje się przystąpić do każdej ogólnej Konwencji, dotyczącej międzynarodowych urządzeń tranzytu, dróg splawnych, portów i kolei, jaką Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone mogą w ciągu 5 lat od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, zawrzeć między sobą za aprobatą Związku Narodów.

C Z Ę Ś Ć XIII.

Praca.

D Z I A Ł I.

Organizacja pracy.

Zważywszy, że celem istnienia Związku Narodów jest ustalenie powszechnego pokoju, oraz że pokój ten może być zbudowany jedynie na zasadach sprawiedliwości społecznej.

Zważywszy, że pewne warunki pracy są dla wielkiej liczby ludzi nie-

sprawiedliwe, powodują nędzę i niedostatek, co rodzi niezadowolenie, zagrażające pokojowi i harmonji powszechnej.

Zważywszy, że polepszenie powyższych warunków jest rzeczą pilną, na przykład, oile dotyczy unormowania godzin pracy, ustalenia maksymalnej długości roboczego dnia i tygodnia, najmu siły roboczej, walki z bezrobociem, zagwarantowania zarobku, zapewniającego warunki przyzwoitego utrzymania, ochrony pracowników, na wypadek choroby wogóle lub chorób zawodowych, nieszczęśliwych wypadków, spowodowanych pracą, ochrony pracy dzieci, młodzieży i kobiet, ubezpieczenia na wypadek starości i niezdolności do pracy, ochrony interesów pracowników na wychodźstwie, uznania zasady wolności zrzeszenia się, organizacji wykształcenia zawodowego i technicznego oraz innych temu podobnych środków.

Zważywszy, że nieuwzględnienie przez któryś z narodów istotnie ludzkich warunków pracy stanowi przeszkodę dla wysiłków innych narodów, pragnących polepszenia losu robotników w ich własnych krajach.

Wysokie Układające się Strony, powodowane uczuciem sprawiedliwości i ludzkości, jak również chęcią zapewnienia trwałego pokoju świata, postanowiły co następuje:

ROZDZIAŁ I

Organizacja.

ARTYKUŁ 332.

Zostaje utworzona stała organizacja, która ma pracować nad urzeczywistnieniem programu, wyłożonego we wstępie.

Pierwsi Członkowie Związku Narodów będą pierwszymi Członkami tej organizacji i odtąd kto będzie Członkiem Związku Narodów, będzie tem samem Członkiem pomienionej organizacji.

ARTYKUŁ 333.

Organizacja stała obejmie:

- 1o. Konferencję ogólną przedstawicieli Członków,
- 2o. Międzynarodowe Biuro Pracy pod kierunkiem Rady administracyjnej, przewidzianej w artykule 338.

ARTYKUŁ 334.

Konferencja ogólna przedstawicieli Członków będzie odbywała swe posiedzenia w miarę potrzeby, co najmniej jednak raz na rok. Składać się będzie z czterech przedstawicieli każdego Członka, przyczem dwóch z pośród nich będzie Delegatami Rządu, zaś dwóch innych będzie reprezentowało z jednej strony przedsiębiorców, z drugiej — pracowników, obywateli każdego z Członków.

Każdy Delegat będzie mógł mieć przy sobie nie więcej, niż dwóch doradców technicznych do każdej poszczególnej sprawy, objętej porządkiem dziennym posiedzenia.

Jeżeli dyskusji Konferencji ma podlegać sprawa, interesująca specjalnie kobiety, to w liczbie wyznaczonych doradców technicznych powinna być co najmniej jedna kobieta.

Członkowie zobowiązują się do wyznaczenia delegatów i nie rządowych doradców technicznych, w porozumieniu z najwybitniejszymi organizacjami zawodowymi przedsiębiorców i pracowników danego kraju, oile organizacje takie istnieją.

Doradcą technicznym wolno zabierać głos jedynie na żądanie delegata, któremu są przydani, i za specjalnem pozwoleniem Przewodniczącego Konferencji; nie mogą jednak brać udziału w głosowaniu.

Delegat może w nocie piśmiennej, zwróconej do Przewodniczącego, wyznaczyć jednego z doradców technicznych na swego zastępcę, który w tym charakterze ma prawo udziału w dyskusji i głosowaniu.

Nazwiska delegatów oraz ich doradców technicznych winny być podawane do wiadomości międzynarodowego Biura Pracy przez Rząd każdego z Członków.

Pełnomocnictwa delegatów i ich doradców technicznych będą sprawdzane przez Konferencję, która może większością $\frac{2}{3}$ głosów delegatów obecnych odmówić przyjęcia każdego delegata lub doradcy technicznego, którego wybór uzna za niezgodny z przepisami niniejszego artykułu.

ARTYKUŁ 335.

Każdy delegat będzie miał prawo głosować indywidualnie we wszystkich sprawach, nad któremi obraduje Konferencja.

W wypadku, gdyby który z Członków nie wyznaczył jednego z delegatów nierządowych, do których ma prawo, drugi delegat nie rządowy będzie mógł brać udział w dyskusji Konferencji, ale nie będzie miał prawa głosowania.

W wypadku jeżeli Konferencja na mocy prawa, przysługującego jej z artykułu 334, odmówi przyjęcia jednego z delegatów któregoś Członka, to postanowienia niniejszego artykułu będą stosowane w ten sposób, jak gdyby dany delegat nie został wcale wyznaczony.

ARTYKUŁ 336.

Posiedzenia Konferencji odbywać się będą w siedzibie Związku Narodów, lub też w jakim innym miejscu, wyznaczonem przez Konferencję na poprzednim zebraniu większością $\frac{2}{3}$ głosów delegatów obecnych.

ARTYKUŁ 337.

Międzynarodowe Biuro Pracy będzie urządzone w miejscu siedziby Związku Narodów i będzie stanowiło część składową organizacji Związku.

ARTYKUŁ 338.

Międzynarodowem Biurem Pracy będzie kierowała Rada administracyjna, złożona z dwudziestu czterech osób, wyznaczonych według zasad następujących:

Do Rady administracyjnej międzynarodowego Biura Pracy wchodzić będą:

Dwanaście osób, reprezentujących Rządy;

Sześć osób, wybranych przez delegatów na Konferencję, reprezentujących przedsiębiorców.

Sześć osób, wybranych przez delegatów na Konferencję, reprezentujących pracowników i robotników (employés et ouvriers).

Z pośród dwunastu osób, reprezentujących Rządy, osiem będzie wyznaczonych przez Członków, których znaczenie w przemyśle jest największe, a cztery — przez Członków, specjalnie w tym celu wybranych z pośród delegatów rządowych na Konferencję, po wyłączeniu delegatów ośmiu powyżej wymienionych Członków.

Ewentualny spór co do tego, którzy z Członków mają największe znaczenie w przemyśle, rozstrzygnie Rada Związku Narodów.

Mandat Członków Rady administracyjnej trwać będzie trzy lata. Spół osób obsadzania stanowisk wakujących i inne sprawy tego rodzaju będą mogły być regulowane przez Radę administracyjną, z zastrzeżeniem uzyskania aprobaty przez Konferencję.

Rada administracyjna wybierze z pośród swych Członków Prezydenta

i ułożyć swój regulamin. Rada zbierać się będzie w terminach przez siebie ustalonych. Zebranie specjalne winno się odbyć ilekroć przynajmniej 10 Członków Rady zażąda tego na piśmie.

ARTYKUŁ 339.

Na czele międzynarodowego Biura Pracy będzie stał Dyrektor, mianowany przez Radę administracyjną, od której otrzymywać będzie instrukcje i przed którą odpowiadać będzie za prawidłowy bieg spraw Biura, oraz za wykonanie wszystkich powierzonych mu zadań.

Dyrektor lub jego zastępca będą obecni na wszystkich zebraniach Rady administracyjnej.

ARTYKUŁ 340.

Dyrektor wybierać będzie personel międzynarodowego Biura Pracy. Wybór ten powinien być dokonany z pośród osób rozmaitych narodowości z całkowitem uwzględnieniem starań o uzyskanie największej wydajności pracy. Część personelu powinny stanowić kobiety.

ARTYKUŁ 341.

Do działalności międzynarodowego Biura należeć będzie zbieranie i udzielanie wszelkiego rodzaju informacji, dotyczących międzynarodowego uregulowania położenia robotników i warunków pracy, a w szczególności badanie spraw, które mają być przedłożone pod obrady Konferencji w celu zawarcia konwencji międzynarodowych, oraz przeprowadzenie wszelkich specjalnych ankiet, przez Konferencję nakazanych.

Biuro ma obowiązek przygotowania porządku dziennego posiedzeń Konferencji.

Zgodnie z warunkami niniejszej Części tego Traktatu — Biuro wykonywać będzie obowiązki, które na niem ciążyą w sprawach, dotyczących sporów międzynarodowych.

Biuro będzie redagowało i ogłaszało po francusku, po angielsku i w każdym innym języku, według uznania Rady, biuletyn periodyczny, poświęcony badaniom zagadnień, dotyczących przemysłu oraz pracy i posiadających charakter międzynarodowy.

Poza działalnością, w tym artykule wyszczególnioną, do Biura należeć będzie wogóle wykonanie wszelkiej władzy i czynności, które Konferencja uzna za stosowne mu powierzyć.

ARTYKUŁ 342.

Ministerja Członków, zajmujące się sprawami robotniczymi, mogą komunikować się bezpośrednio z Dyrektorem przez przedstawiciela swego Rządu w Radzie administracyjnej międzynarodowego Biura Pracy albo też, w braku powyższego reprezentanta, za pośrednictwem innego funkcjonariusza, należycie uznanego i specjalnie w tym celu przez Rząd interesowany wyznaczonego.

ARTYKUŁ 343.

Międzynarodowe Biuro Pracy może żądać współdziałania Sekretarza Związku Narodów we wszystkich sprawach, w których mu to współdziałanie może być udzielone.

ARTYKUŁ 344.

Każdy z Członków opłacać będzie koszty podróży i pobytu swych delegatów i doradców technicznych, oraz swych przedstawicieli, którzy, stosownie

do wypadku, biorą udział w posiedzeniach Konferencji i Rady administracyjnej.

Wszelkie inne koszty międzynarodowego Biura Pracy, posiedzeń Konferencji i Rady administracyjnej, będą zwrócone Dyrektorowi przez Sekretarza generalnego Związku Narodów na rachunek ogólnego budżetu Związku.

Dyrektor będzie odpowiedzialny przed jeneralnym Sekretarzem Związku Narodów za sposób zużytkowania funduszków, które mu zostaną przekazane, zgodnie z przepisami niniejszego artykułu.

ROZDZIAŁ II.

Działalność.

ARTYKUŁ 345.

Rada administracyjna ustali porządek dzienny posiedzeń Konferencji po zbadaniu wszystkich propozycji, uczynionych przez Rządy poszczególnych Członków, albo przez inne organizacje, wskazane w artykule 334, co do spraw, które powinny być wniesione na porządek dzienny.

ARTYKUŁ 346.

Dyrektor będzie pełnił obowiązki Sekretarza Konferencji i będzie obowiązany dostarczyć porządek dzienny każdego posiedzenia na cztery miesiące przed otwarciem posiedzenia każdemu z Członków i, za ich pośrednictwem, delegatom nie rządowym, jeżeli ci już zostali wyznaczeni.

ARTYKUŁ 347.

Rząd każdego z Członków będzie miał prawo zakwestjonować wniesienie na porządek dzienny posiedzenia jednego lub więcej przewidzianych przedmiotów. Motywy, usprawiedliwiające to zakwestjonowanie, winny być wyjaśnione w memorjale, zwróconym do Dyrektora, który, ze swej strony, powinien zakomunikować go Członkom stałej Organizacji.

Jednakże sprawy zakwestjonowane zostaną wniesione na porządek dzienny, jeżeli Konferencja tak postanowi większością dwóch trzecich głosów obecnych delegatów.

Wszelka sprawa, co do której Konferencja zadecyduje (inaczej, aniżeli to jest przewidziane w poprzednim ustępie) tą samą większością dwóch trzecich, że powinna być rozpoznana, będzie wniesiona na porządek dzienny następnego zebrania.

ARTYKUŁ 348.

Konferencja ułoży prawidła swej działalności; wybierze swego przewodniczącego; będzie mogła wyznaczać Komisje, powierzając im przedstawienie sprawozdań we wszystkich sprawach, których zbadanie uzna za konieczne.

Wszystkie sprawy Konferencja decydować będzie prostą większością głosów obecnych na Konferencji Członków, oile większość kwalifikowana nie będzie przewidziana specjalnie przez inne artykuły niniejszej Części tego Traktatu.

Żaden wniosek nie zostanie przyjęty, jeżeli liczba oddanych głosów okaże się mniejsza od połowy liczby delegatów obecnych na posiedzeniu.

ARTYKUŁ 349.

Konferencja może przyłączyć do Komisji, które tworzy, doradców technicznych z głosem doradczym, nie zaś stanowczym.

ARTYKUŁ 350.

Jeżeli Konferencja wypowie się za przyjęciem propozycji, dotyczących jednego z przedmiotów porządku dziennego, to musi określić, czy propozycje te mają przyjąć formę:

a) „polecenia“ rozważenia przez Członków, celem przeprowadzenia jej w postaci prawa narodowego, lub w innej; b) lub też projektu międzynarodowej Konwencji, która będzie ratyfikowana przez Członków.

W obu wypadkach do przyjęcia w ostatecznem głosowaniu Konferencji owego polecenia lub projektu Konwencji, potrzeba większości dwóch trzecich głosów delegatów obecnych.

Przygotowując polecenie lub projekt konwencji do ogólnego zastosowania, Konferencja powinna mieć wzgląd na kraje, w których klimat, niedostateczny rozwój organizacji przemysłowych i inne szczególne okoliczności czynią warunki przemysłu zasadniczo odmiennymi, oraz zaproponować zmiany, jakie uzna za niezbędne w tym celu, aby uczynić zadość właściwościom tych krajów.

Jeden egzemplarz takiego polecenia lub projektu konwencji będzie podpisany przez Prezesa oraz Dyrektora Konferencji i będzie złożony na ręce Sekretarza jeneralnego Związku Narodów. Sekretarz jeneralny zakomunikuje każdemu z Członków uwierzytelniony odpis polecenia lub projektu Konwencji.

Każdy z Członków zobowiązuje się w ciągu roku od daty zamknięcia posiedzenia Konferencji (lub, gdyby wskutek wyjątkowych okoliczności, wykonanie tego w ciągu roku okazało się niemożliwem — to z chwilą, gdy ono będzie możliwe, jednak nie później, jak w ciągu osiemnastu miesięcy od daty zamknięcia posiedzenia Konferencji) przedstawić powyższe polecenie lub projekt Konwencji władzy lub władzom, do których kompetencji sprawa należy, a to w celu przyobleczenia ich w ustawę albo zastosowania do nich środków innego rodzaju.

Jeżeli chodzić będzie o polecenie, Członkowie winni będą zawiadomić Sekretarza jeneralnego o przedsięwziętych środkach.

Jeżeli chodzić będzie o projekt Konwencji, Członek, który otrzyma zgodę władzy lub władz kompetentnych, zakomunikuje swoją ostateczną ratyfikację konwencji Sekretarzowi jeneralnemu i przedsięwzięć środki niezbędne dla wprowadzenia w życie przepisów powyższej konwencji.

Jeżeli polecenie nie spowodowało wydania aktu prawodawczego lub innych środków, któreby pozwoliły na wprowadzenie w życie tego polecenia, albo jeżeli projekt konwencji nie uzyskał zgody ze strony władzy lub władz, do których kompetencji należy, to na Członku nie ciąży żaden inny obowiązek.

W wypadku, gdy chodzi o Państwo związkowe, którego prawo przyłączenia się do konwencji, dotyczącej pracy, jest poddane pewnym ograniczeniom, Rząd będzie miał prawo uważać projekt konwencji, do którego stosują się dane ograniczenia, za zwykle polecenie i zastosować do niego w danym wypadku przepisy niniejszego artykułu, dotyczące poleceń.

Powyższy artykuł winien być interpretowany zgodnie z następującą zasadą:

W żadnym razie, wskutek uchwalenia przez Konferencję bądź polecenia, bądź projektu konwencji nie będzie można żądać od żadnego z Członków, aby zmniejszył ochronę, jakiej jego prawodawstwo już udzielało odnośnym pracownikom.

ARTYKUŁ 351.

Wszelka w ten sposób ratyfikowana konwencja zostanie wniesiona do rejestru przez Sekretarza jeneralnego Związku Narodów. Zobowiązuwać jednak będzie tylko tych Członków, którzy ją ratyfikowali.

ARTYKUŁ 352.

Projekt, który przy głosowaniu ostatecznem nad jego całością nie uzyska większości dwóch trzecich głosów, oddanych przez Członków obecnych, może być przedmiotem osobnej konwencji między tymi Członkami stałej Organizacji, którzy tego zechcą.

Wszelka osobna tego rodzaju konwencja powinna być zakomunikowana przez Rządy interesowane Sekretarzowi jeneralnemu Związku Narodów, który ją wniesie do rejestru.

ARTYKUŁ 353.

Każdy z Członków zobowiązuje się przedkładać międzynarodowemu Biuru Pracy roczne sprawozdanie, co do środków, jakie przedsięwziął w celu wykonania konwencji, do której przystąpił. Sprawozdania winny być zredagowane według formy, wskazanej przez Radę administracyjną i mają zawierać szczegółowe wiadomości, których Rada zażądała. Dyrektor winien przedstawić streszczenie powyższych sprawozdań na najbliższem posiedzeniu Konferencji.

ARTYKUŁ 354.

Zażalenie, zgłoszone do międzynarodowego Biura Pracy przez organizacje zawodowe robotników lub przedsiębiorców z powodu, że jeden z Członków nie zapewnił w zadowalający sposób wykonania konwencji, do której był przystąpił, może być przekazane przez Radę administracyjną odnośnemu Rządowi; Rząd ten może być wezwany do złożenia w tej sprawie wyjaśnień, jakie uzna za stosowne.

ARTYKUŁ 355.

Jeżeli odpowiedni Rząd w terminie należytem nie złoży żadnego wyjaśnienia, lub jeżeli Rada administracyjna uzna złożone przezeń wyjaśnienie za niedostateczne, Rada będzie miała prawo opublikować zgłoszone zażalenie, oraz ewentualnie otrzymaną odpowiedź.

ARTYKUŁ 356.

Każdy z Członków może zgłosić skargę do międzynarodowego Biura Pracy przeciw innemu Członkowi, który, jego zdaniem, nie zapewnia w sposób dostateczny wykonania konwencji przez obu ratyfikowaną na podstawie przepisów, zawartych w poprzednich artykułach.

Rada administracyjna może, jeżeli uzna za stosowne, jeszcze przed zwróceniem się do Komisji śledczej, według procedury poniżej podanej, skomunikować się z odpowiednim Rządem w sposób, wskazany w artykule 354.

Jeżeli Rada administracyjna nie uzna za konieczne zakomunikować skargi odpowiedniemu Rządowi, lub, jeżeli po zakomunikowaniu tej skargi nie otrzyma zadowalającej odpowiedzi w należytem terminie, to Rada będzie mogła spowodować utworzenie komisji śledczej, która zbada podniesioną sprawę i złoży w tym przedmiocie sprawozdanie.

Ta sama procedura może być zastosowana przez Radę bądź z urzędu, bądź na skutek skargi jednego z delegatów na Konferencję.

Jeżeli sprawa, wszczęta na podstawie artykułów 355 i 356, przyjdzie przed Radę administracyjną, to odpowiedni Rząd, jeśli nie ma już przedstawiciela w Radzie administracyjnej, będzie miał prawo wyznaczyć delegata dla wzięcia udziału w obradach Rady w tej sprawie. O terminie obrad odpowiedni Rząd powinien być zawiadomiony we właściwym czasie.

ARTYKUŁ 357.

Komisja śledcza będzie utworzona w następujący sposób:

Każdy z Członków zobowiązuje się wyznaczyć w ciągu sześciu miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszego Traktatu trzy osoby kompetentne w sprawach przemysłu, z których jedna będzie reprezentowała przedsiębiorców, druga — pracowników, trzecia pozostanie niezależną od tych i tamtych.

Z wszystkich tych osób razem wziętych, zostanie utworzona lista, z której będą wybrani członkowie Komisji śledczej.

Rada administracyjna będzie miała prawo sprawdzać kwalifikacje powyższych osób i większością dwóch trzecich głosów obecnych przedstawicieli odmawiać nominacji tych osób, których kwalifikacje nie będą czyniły zadość przepisom niniejszego artykułu.

Na żądanie Rady administracyjnej Sekretarz generalny Związku Narodów wyznaczy do Komisji śledczej trzy osoby, wybierając po jednej z każdej z trzech kategorii listy, i jednej z tych trzech osób powierzy przewodniczenie w Komisji. Żadna z trzech w ten sposób wyznaczonych osób nie może pochodzić z wyboru Członka, bezpośrednio zainteresowanego w skardze.

ARTYKUŁ 358.

W wypadku, jeżeli skarga będzie odesłana na zasadzie artykułu 356 do Komisji śledczej, to każdy z Członków, bezpośrednio w skardze zainteresowany lub też nie, obowiązuje się oddać do dyspozycji Komisji wszelkie posiadane informacje, dotyczące przedmiotu skargi.

ARTYKUŁ 359.

Komisja śledcza, po gruntownym zbadaniu skargi, zredaguje raport, w którym przedstawi rezultaty dochodzenia we wszystkich punktach faktycznego stanu rzeczy, co pozwoli dokładnie ocenić znaczenie sporu, oraz sformułuje polecenie, jakie będzie uważała za właściwe, co do środków, jakie należy zastosować, ażeby uczynić zadość Rządowi, który wniósł skargę, oraz co do terminu, w którym środki te powinny być podjęte.

W danym razie raport wskaże również środki represji natury gospodarczej przeciwko odpowiedniemu Rządowi, jakie Komisja uznawałaby za właściwe i których zastosowanie przez inne Rządy uważałaby za słuszne.

ARTYKUŁ 360.

Sekretarz generalny Związku Narodów zakomunikuje raport Komisji śledczej każdemu z Rządów interesowanych w danym sporze i zajmie się jego opublikowaniem.

Każdy z Rządów interesowanych winien zawiadomić Sekretarza generalnego Związku Narodów w ciągu jednego miesiąca, czy zgadza się lub nie na polecenia w postanowieniach Komisji zawarte, oraz w razie, jeżeli się na nie nie godzi, czy chce poddać spór stałemu Sądowi międzynarodowej sprawiedliwości przy Związku Narodów.

ARTYKUŁ 361.

W razie, jeżeli jeden z Członków w stosunku do polecenia lub projektu nie przedsięwzięmie środków, przewidzianych w artykule 350, wówczas każdemu innemu Członkowi przysługiwać będzie prawo zawezwania go przed stałym Sądem międzynarodowej sprawiedliwości.

ARTYKUŁ 362.

Decyzje stałego Sądu międzynarodowej sprawiedliwości, dotyczące skargi lub sprawy jakiegokolwiek, przedłożonej mu zgodnie z artykułami 360 lub 361, nie podlegają apelacji.

ARTYKUŁ 363.

Ewentualne wnioski lub polecenia Komisji śledczej będą mogły być zatwierdzane, zmieniane, lub unieważniane przez stały Sąd międzynarodowej sprawiedliwości, który, w razie potrzeby, winien wskazać środki represji natury gospodarczej, jakie uzna za właściwe przedsięwziąć przeciwko Rządowi winnemu i których zastosowanie przez inne Rządy uzna za słuszne.

ARTYKUŁ 364.

Jeżeli który z Członków nie zastosuje się w określonym czasie do poleceń, ewentualnie zawartych bądź w raporcie Komisji śledczej, bądź w orzeczeniu stałego Sądu międzynarodowej sprawiedliwości, wówczas każdy inny Członek będzie mógł zastosować przeciw niemu środki represji natury gospodarczej, które raport Komisji lub orzeczenie Sądu uzna za wskazane w danym wypadku.

ARTYKUŁ 365.

Rząd, który jest winien, może w każdej chwili zawiadomić Radę administracyjną, że przedsięwziął środki konieczne, aby się zastosować do poleceń Komisji śledczej lub orzeczenia stałego Sądu międzynarodowej sprawiedliwości i może prosić Radę, aby zechciała polecić Sekretarzowi jeneralnemu Związku Narodów utworzenie Komisji śledczej w celu sprawdzenia jego oświadczeń.

W tym wypadku znajdują zastosowanie postanowienia artykułów 357, 358, 359, 360, 361, 362 i 363, i jeżeli raport Komisji śledczej lub orzeczenie stałego Sądu międzynarodowej sprawiedliwości wypadnie pomyślnie dla oskarżonego Rządu, to inne Rządy winny natychmiast odwołać wszystkie środki natury gospodarczej, jakie zarządziły przeciw temu Państwu.

ROZDZIAŁ III.

Przepisy ogólne.

ARTYKUŁ 366.

Członkowie zobowiązują się stosować konwencje, do których przystąpili zgodnie z postanowieniami niniejszej Części tego Traktatu, do tych swoich kolonji lub posiadłości oraz krajów, znajdujących się pod ich protektorem, które nie rządzą się całkowicie samodzielnie, a to z następującymi zastrzeżeniami:

1° Że stosowanie konwencji nie stanie się niemożliwem wskutek warunków lokalnych;

2° Że zmiany, potrzebne do przystosowania konwencji do warunków lokalnych, będą do niej wprowadzone.

Każdy z Członków powinien zawiadomić międzynarodowe Biuro Pracy o decyzji, którą ma zamiar powziąć w stosunku do każdej ze swych kolonji czy posiadłości lub krajów, znajdujących się pod jego protektorem, i nie rządzących się całkowicie samodzielnie.

ARTYKUŁ 367.

Poprawki do niniejszej Części tego Traktatu, przyjęte przez Konferencję większością dwóch trzecich głosów obecnych delegatów, będą mogły być wykonywane z chwilą, gdy zostaną ratyfikowane przez Państwa, których przedstawiciele tworzą Radę Związku Narodów oraz przez trzy czwarte Członków.

ARTYKUŁ 368.

Wszystkie sprawy i wątpliwości, dotyczące interpretacji niniejszej Części tego Traktatu oraz konwencji, później zawartych przez Członków na podstawie wspomnianej Części, będą poddane pod rozpoznanie stałego Sądu międzynarodowej sprawiedliwości.

ROZDZIAŁ IV.

Zarządzenia tymczasowe.

ARTYKUŁ 369.

Pierwsze posiedzenie Konferencji odbędzie się w październiku r. 1919. Miejsce i porządek dzienny posiedzenia są ustalone w dołączonym Aneksie.

Zwołanie i urządzenie tego pierwszego posiedzenia zostaje powierzone Rządowi, wskazanemu w powyższym Aneksie. W przygotowaniu dokumentów z Rządem współdziałać będzie specjalna Komisja, której Członkowie będą wskazani w tym samym Aneksie.

Do chwili, kiedy będzie można wstawić potrzebne kredyty do budżetu Związku Narodów, koszty tego pierwszego posiedzenia oraz każdego następnego, z wyjątkiem kosztów podróży delegatów i doradców technicznych, będą rozkładane między Członków w stosunku ustalonym dla międzynarodowego Biura wszechświatowego Związku pocztowego.

ARTYKUŁ 370.

Do czasu ukonstytuowania się Związku Narodów wszystkie zawiadomienia, które na zasadzie artykułów poprzednich należało zwracać do Sekretarza jeneralnego Związku, będą zachowywane przez Dyrektora międzynarodowego Biura Pracy; ten poda je do wiadomości Sekretarza jeneralnego.

ARTYKUŁ 371.

Do czasu utworzenia stałego Sądu międzynarodowej sprawiedliwości spory, które na zasadzie niniejszej Części tego Traktatu powinny być mu przedkładane, będą kierowane do Sądu, utworzonego z trzech osób, wyznaczonych przez Radę Związku Narodów.

ANEKS.

PIERWSZE POSIEDZENIE KONFERENCJI PRACY 1919 r.

Miejscem zebrania się Konferencji będzie Washington.

Rząd Stanów Zjednoczonych Ameryki będzie proszony o zwołanie Konferencji.

Międzynarodowy Komitet organizacyjny będzie złożony z siedmiu osób, wyznaczonych przez Rządy Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanji,

Francji, Włoch, Japonji, Belgji i Szwajcarji. Komitet może, jeśli to uzna za potrzebne, zwrócić się do innych Członków o delegowanie swego przedstawiciela do składu Komitetu.

Porządek dzienny będzie następujący:

1° Zastosowanie zasady 8-godzinnego dnia i 48-godzinnego tygodnia.

2° Sprawy, dotyczące środków zapobiegawczych przeciwko brakowi pracy oraz środków zaradczych przeciwko jego skutkom.

3° Praca kobiet:

a) Przed i po porodzie (łącznie ze sprawą pokrycia wydatków macierzyństwa);

b) w nocy;

c) przy zajęciach szkodliwych dla zdrowia.

4° Praca dzieci:

a) Wiek dopuszczenia do pracy;

b) praca nocna;

c) zajęcia szkodliwe dla zdrowia.

5° Rozszerzenie i zastosowanie Konwencji międzynarodowych, przyjętych w Bernie w 1906 r., o zakazie nocnej pracy kobiet, zatrudnionych w przemyśle, oraz o zakazie używania fosforu białego (żółtego) w przemyśle zapalkowym.

D Z I A Ł II.

Zasady ogólne.

ARTYKUŁ 372.

Wysokie Układające się Strony, uznając, że dobrobyt fizyczny, moralny i umysłowy pracowników zarobkujących, jest rzeczą pierwszorzędną wagi z punktu widzenia międzynarodowego, ustanowiły dla osiągnięcia tego podniesłego celu stałą organizację, przewidzianą w Dziale I i przyłączoną do organizacji Związku Narodów.

Uznają one, że różnice klimatu, obyczajów i zwyczajów, warunków ekonomicznych i tradycji przemysłowych czynią trudnem do osiągnięcia natchmiastowe i zupełne ujednostajnienie warunków pracy. Są jednak przeświadczone, że praca nie powinna być uważana poprostu za przedmiot handlu i sądzą, że pewne metody i zasady reglamentacji warunków pracy, powinnyby postarać się zastosować wszystkie zrzeszenia przemysłowe, oile tylko pozwolą na to specjalne warunki, w jakich się one znajdują.

Z pomiędzy tych metod i zasad Wysokie Układające się Strony uważają za szczególnie ważne i pilne:

1° powyżej wygłoszoną zasadę kierowniczą, że praca nie powinna być uważana poprostu za towar lub artykuł handlu;

2° prawo zrzeszania się zarówno pracowników, jak i przedsiębiorców dla celów przez prawo niewzbronionych;

3° płacenie pracownikom zarobku, zapewniającego im poziom życia przyzwoitego podług pojęć, panujących w danym kraju i w danym czasie;

4° przyjęcie osmiodzinnego dnia lub 48-godzinnego tygodnia roboczego, jako cel do osiągnięcia wszędzie tam, gdzie nie został on jeszcze osiągnięty;

5° przyjęcie wypoczynku tygodniowego minimalnie 24-godzinnego, który powinien przypadać na dzień niedzielny, oile tylko to jest możliwe;

6° zniesienie pracy dzieci i zobowiązanie się, że do pracy młodzieży płci obojga zostaną wprowadzone takie udogodnienia, któreby jej pozwoliły na dalsze kształcenie się i zapewniały jej możność fizycznego rozwoju;

7° zasadę jednakowej płacy za pracę tej samej wartości bez względu na płeć;

8° przepisy, wydane w każdym kraju odnośnie do warunków pracy, powinny zapewnić sprawiedliwe wynagrodzenie wszystkim pracownikom prawnie w kraju zamieszkałym (résidant);

9=0 każde Państwo powinno zorganizować służbę inspekcyjną, w której skład wejdą kobiety, a której zadaniem będzie pilnowanie ścisłego zastosowania praw i regulaminów, dotyczących opieki nad pracownikami.

Nie ogłaszając tych zasad i metod ani za wyczerpujące, ani za ostateczne, Wysokie Układające się Strony uważają je za nadające się całkowicie do tego, by się niemi kierowała polityka Związku Narodów; jeżeli przytem będą one przyjęte przez społeczności przemysłowe, które są Członkami Związku Narodów, oraz, jeśli zostaną utrzymane w praktyce w całej czystości, przez dobrze dobrany zespół inspektorów, to przyniosą trwałe dobrodziejstwo zarobkującym pracownikom świata.

CZĘŚĆ XIV.

Różne przepisy.

ARTYKUŁ 373.

Austria zobowiązuje się uznać oraz przyjąć konwencje już zawarte, lub które będą zawarte przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone, albo nie, które z nich z jakim innem Mocarstwem w sprawie handlu bronią i spiritualjami, oraz w innych przedmiotach, omawianych w jeneralnych Aktach Berlińskim z 26 lutego 1885 r. i Brukselskim z 2 lipca 1890 r., nadto konwencje, które tamte uzupełniły lub zmieniły.

ARTYKUŁ 374.

Wysokie Układające się Strony stwierdzają, że przyjęły do wiadomości i uznały akt Traktatu podpisany 17 lipca 1918 r. przez Rząd Rzeczypospolitej Francuskiej i Jego Księżęcą Wysokość Księcia Monako, określający stosunki Francji i Księstwa.

ARTYKUŁ 375.

Wysokie Układające się Strony, uznając w zupełności gwarancje, ustanowione na korzyść Szwajcarii przez Traktaty z r. 1815 a mianowicie Aktem w 20 listopada 1815 r. gwarancje, które stanowią międzynarodowe zobowiązania dla utrzymania Pokoju, stwierdzają jednak, że postanowienia tych traktatów i konwencji, deklaracji i innych dodatkowych aktów, dotyczących się strefy zneutralizowanej w Sabaudji, jak została ona określona przez ustęp 1 artykułu 92 ostatecznego Aktu Kongresu Wiedeńskiego i przez ustęp 2 artykułu 3 Traktatu Paryskiego z 20 listopada 1815 r., przestały odpowiadać obecnym warunkom. Przeto Wysokie Układające się Strony przyjmują do wiadomości porozumienie, jakie nastąpiło pomiędzy Rządami francuskim i szwajcarskim, dotyczące się zniesienia postanowień odnośnie do tej strefy które są i pozostaną zniesione.

Wysokie Układające się Strony uznają równocześnie, że postanowienia Traktatów z r. 1815 oraz innych aktów dodatkowych co do stref wolnych Wyższej Sabaudji oraz okręgu Gex nie odpowiadają już obecnym okolicznościom i że rzeczą Francji i Szwajcarii jest uregulować między sobą za wspólną zgodą urządzenie tych terytoriów, zgodnie z zasadami, jakie zostaną uznane za słuszne przez oba kraje.

ANEKS.

I.

Szwajcarska Rada Związkowa zawiadomiła Rząd francuski, pod datą 5 maja 1919 r., że po zbadaniu z równie szczerą życzliwością postanowień artykułu 375, uważa się za szczęśliwą, iż może przyłączyć się do nich, z następującymi jednak uwagami i zastrzeżeniami:

1-o Co do strefy zneutralizowanej Wyższej Sabaudji:

a) Zostaje uznane, że aż do czasu zatwierdzenia przez Izby związkowe porozumienia pomiędzy obydwojma Rządami o zniesieniu postanowień, dotyczących się strefy neutralnej w Sabaudji, porozumienie to nie będzie uważane za ostateczne dla żadnej ze stron.

b) Zgoda Rządu szwajcarskiego na zniesienie wyżej wymienionych postanowień każe się domniemywać, zgodnie z tekstem przyjętym, uprzedniego uznania gwarancji sformułowanych na korzyść Szwajcarji w Traktatach z r. 1815, a mianowicie w deklaracji z 20 listopada 1815 r.

c) Porozumienie między Rządami francuskim i szwajcarskim co do zniesienia wyżej wymienionych postanowień będzie uważane za ważne, tylko w razie włączenia do Traktatu Pokoju artykułu w tej formie, w jakiej on został zredagowany. Prócz tego Strony Układające się o Traktat Pokojowy winny dążyć do uzyskania zgody tych Mocarstw, które podpisały Traktaty z 1815 roku oraz Deklarację z 20 listopada r. 1815, nie podpisują natomiast niniejszego Traktatu Pokoju.

2-o Co do wolnej strefy Wyższej Sabaudji i okręgu Gex:

a) Rada Związkowa zgłasza jak najwyraźniejsze zastrzeżenia co do ewentualnej interpretacji deklaracji wymienionej w ostatnim ustępie, proponowanego do włączenia do Traktatu Pokoju artykułu, gdzie powiedziano, że „postanowienia Traktatów z r. 1815 oraz innych aktów dodatkowych, co do stref wolnych Wyższej Sabaudji oraz okręgu Gex, nie odpowiadają już obecnym okolicznościom“. Rada Związkowa nie życzyłaby sobie istotnie, by z jej przyłączenia się do tej redakcji można było wywnioskować, iż zgadza się na zniesienie instytucji, mającej na celu zabezpieczenie sąsiednim miejscowościom dobrodziejstw specjalnego urządzenia, dostosowanego do ich potrzeb geograficznych i ekonomicznych, a które wytrzymały próbę.

Według myśli Rady Związkowej chodziłoby nie o zmianę ustroju całego tych stref, tak jak został ustanowiony przez wyżej wymienione Traktaty, lecz wyłącznie o uregulowanie w sposób bardziej odpowiedni do dzisiejszych warunków ekonomicznych systemu wymiany między zainteresowanemi okręgami. Powyższe uwagi nasunęły się Radzie Związkowej przy czytaniu Projektu Konwencji, dotyczącej się przyszłego ustroju stref, który był załączony do noty Rządu francuskiego, datowanej 26 kwietnia. Czyniąc powyższe zastrzeżenia, Rada Związkowa oświadcza, że jest gotową w sposób najbardziej przyjazny rozważyć wszelkie propozycje, jakie Rząd francuski uzna za słuszne jej w tej mierze przedłożyć.

b) Zostaje uznane, że postanowienia Traktatu, z r. 1815 oraz innych aktów dodatkowych, dotyczące się stref wolnych, pozostaną w mocy aż do chwili, gdy przyjdzie do skutku między Szwajcarją a Francją nowy układ dla uregulowania urządzenia tych terytoriów.

II.

Rząd francuski zwrócił się do Rządu szwajcarskiego 18 maja 1919 r. z poniższą notą w odpowiedzi na zawiadomienie podane w poprzednim paragrafie:

Notą z 5 maja Poselstwo szwajcarskie w Paryżu uprzejmie zawiadomiło Rząd Rzeczypospolitej francuskiej o przystąpieniu Rządu związkowego do projektu artykułu, który ma wejść do Traktatu Pokoju Rządów sprzymierzonych i stowarzyszonych z jednej strony oraz Austrii z drugiej.

Rząd francuski bardzo chętnie przyjmuje do wiadomości osiągnięte w ten sposób porozumienie; na jego prośbę projekt odnośnego artykułu, zaakceptowany przez Rządy sprzymierzone i stowarzyszone, został włączony pod Nr. 375 do Warunków Pokoju, przedstawionych Pełnomocnikom austriackim.

Rząd szwajcarski sformułował w swej nocie z 5 maja szereg uwag i zastrzeżeń w tej sprawie.

Co do uwag, które się tyczą wolnej strefy Wyższej Sabaudji oraz okręgu Gex, to Rząd francuski na zaszczyt zaznaczyć, że postanowienie zawarte w ostatnim ustępie artykułu 375 jest tak jasne, iż co do jego znaczenia nie może być żadnej wątpliwości, a zwłaszcza gdy chodzi o wyrażoną tam w tej sprawie bezinteresowność Mocarstw poza Francją i Szwajcarją.

Co do Rządu Rzeczypospolitej, to ten troskliwie czuwając nad interesami odnośnych terytoriów francuskich i mając na względzie ich szczególne położenie, nie traci z oczu pożytku, jaki wyniknie z zapewnienia im należyte zastosowanego systemu celnego oraz z uregulowania w sposób, lepiej odpowiadający obecnym okolicznościom, form wymiany między temi terytorjami i sąsiednimi terytorjami szwajcarskimi, w ich wzajemnym interesie.

Rozumie się samo przez się, że to nie może w niczem naruszyć prawa Francji do ustanowienia w tym kraju własnej linii celnej na swej granicy politycznej, jak to jest w innych częściach francuskich granic terytorjalnych, jak to czyni również oddawna Szwajcarja na swych własnych granicach w tym kraju. Rząd Rzeczypospolitej bardzo chętnie przyjmuje do wiadomości gotowość Rządu szwajcarskiego przyjaznego zbadania wszystkich propozycji francuskich w sprawie urządzania, które ma zastąpić obecny ustrój pomieszczonej wolnej strefy, a które to propozycje Rząd francuski czyni — jak inniema — w duchu równie przyjacielskim.

Z drugiej strony, Rząd Rzeczypospolitej nie wątpi, że tymczasowe utrzymanie nadal urzędzeń z 1815 r., dotyczących wolnej strefy, o którym mowa w ustępie noty Poselstwa szwajcarskiego z 5 maja, wywołane oczywiście tem, aby zaoszczędzić przejścia od ustroju obecnego do opartego na nowej umowie, nie spowoduje w żadnym razie opóźnienia w ustanowieniu nowego stanu rzeczy, uznanego za konieczny przez oba Rządy. Ta sama uwaga stosuje się do ratyfikacji przez Izby Związkowe, o której mowa w ustępie a) paragrafu 1 noty szwajcarskiej z 5 maja pod nagłówkiem „zneutralizowana strefa Wyższej Sabaudji“.

ARTYKUŁ 376.

Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone zgadzają się, że, oile chrześcijańskie misje religijne były utrzymywane przez austriackie stowarzyszenia lub austriackich obywateli na terytorjach do nich należących lub powierzonych ich Rządowi, to zgodnie z niniejszym Traktatem, własność tych misji lub towarzystw misyjnych, włączając w to i własność towarzystw handlowych, których dochody są obracane na utrzymanie misji, powinny i nadal być obracane na cele misyjne. By zapewnić dobre wykonanie niniejszego zobowiązania, Rządy sprzymierzone i stowarzyszone powierzą wymienione własności Radom administracyjnym, mianowanym lub zatwierdzonym przez Rządy, a złożonym z osób, które należą do wyznania tej misji, o której własność chodzi.

Rządy sprzymierzone i stowarzyszone, będą nadal sprawowały zupełną kontrolę w stosunku do osób, kierujących misjami, oraz będą przestrzegały interesów tych misji.

Austria przyjmuje do wiadomości powyższe zobowiązania i oświadcza, że zgadza się na wszystkie układy, które dla wykonania zadań powyższych misji lub towarzystw handlowych są lub zostaną zawarte między zainteresowanymi Rządami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi, i zrzekają się wszelkich reklamacji z tego powodu.

ARTYKUŁ 377.

Z zastrzeżeniem postanowień niniejszego Traktatu Austria zobowiązuje się nie podnosić ani bezpośrednio, ani pośrednio, żadnych reklamacji pieniężnych z powodu czynów poprzedzających uprawomocnienie się niniejszego Traktatu przeciw żadnemu z Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, podpisujących niniejszy Traktat.

Obecne postanowienie oznacza pełne i ostateczne zrzeczenie się wszystkich reklamacji tego rodzaju, odtąd wygasłych, bez względu na to, kto jest w tem zainteresowany.

ARTYKUŁ 378.

Austria przyjmuje i uznaje za ważne i obowiązujące wszystkie decyzje i rozkazy, dotyczące się austro-węgierskich okrętów i towarów austriackich, również wszystkie decyzje i rozkazy, dotyczące się pokrycia kosztów, wydane przez jakikolwiek z sądów, ustanowionych dla spraw zdobyczy wojennej morskiej Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych i zobowiązują się nie przedstawiać w imieniu swych obywateli żadnej reklamacji co do tych decyzji lub rozkazów.

Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone zastrzegają sobie prawo zbadania w warunkach, jakie określą, decyzji i rozkazów sądów austro-węgierskich w sprawach zdobyczy wojennej morskiej, w jakiej mierze te decyzje i rozkazy dotyczą praw własności obywateli wymienionych Mocarstw lub też obywateli neutralnych. Austria zobowiązuje się dostarczyć kopje wszystkich dokumentów, znajdujących się w aktach, włączając w to decyzje i wydane rozkazy, oraz przyjąć i wykonać wskazówki udzielone po tem zbadaniu spraw.

ARTYKUŁ 379.

Wysokie Układające się Strony zgadzają się, że w braku późniejszych postanowień temu przeciwnych, Prezes każdej Komisji, przez niniejszy Traktat ustanowionej, będzie miał w razie równości głosów prawo do drugiego głosu.

ARTYKUŁ 380.

Oile niniejszy Traktat nie stanowi inaczej, to we wszystkich wypadkach, gdy przewiduje on uregulowanie pewnej szczególnej dla danego Państwa kwestji za pomocą specjalnej Konwencji, która ma być zawarta między interesowanemi Państwami, jest i będzie rzeczą między Wysokiemi Układającemi się Stronami ustaloną, że trudności z tego powodu powstałe będą regulowane przez główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone aż do czasu, kiedy Austria zostanie dopuszczona w charakterze członka do Związku Narodów.

ARTYKUŁ 381.

Wyrażenie niniejszego Traktatu, „dawne Cesarstwo austriackie” obejmuje Bośnię i Hercegowinę, oile tylko tekst nie wskazuje inaczej. Postanowienie to nie ubliża prawom i obowiązkom Węgier w stosunku do obu tych terytoriów.

Traktat niniejszy, zredagowany po francusku, angielsku i włosku, zostanie ratyfikowany. W razie rozbieżności miarodajnym będzie tekst francuski, wyjąwszy w Części I (Umowa Związku Narodów) i w Części XIII (Praca), w których teksty francuski oraz angielski będą miały tę samą powagę.

Złożenie ratyfikacji nastąpi w Paryżu w terminie możliwie najkrótszym.

Mocarstwa, których Rząd ma siedzibę poza Europą, będą mogły ograniczyć się do zawiadomienia Rządu Rzeczypospolitej francuskiej, przez swego przedstawiciela dyplomatycznego w Paryżu, że ich ratyfikacja została udzielona i w takim razie będą obowiązane przesłać akt ratyfikacji, skoro to tylko będzie możliwe.

Pierwszy protokół złożenia ratyfikacji będzie spisany z chwilą ratyfikacji Traktatu przez Austrię z jednej strony i przez trzy z pośród Głównych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych z drugiej strony.

Od daty tego pierwszego protokołu Traktat nabierze mocy obowiązującej między Wysokimi Układającymi się Stronami, które go w ten sposób zaratyfikują.

Dla obliczenia wszystkich terminów, przewidzianych przez niniejszy Traktat, ta data będzie uważana za datę uprawnomocnienia się Traktatu.

Pod wszelkimi innemi względami Traktat będzie obowiązywał każde Mocarstwo od chwili złożenia przez nie ratyfikacji.

Rząd francuski prześle każdemu z podpisujących Mocarstw uwierzytelnioną kopję protokołów złożenia ratyfikacji.

NA DOWÓD CZEGO wyżej wymienieni pełnomocnicy niniejszy Traktat podpisali.

DZIAŁO SIĘ w Saint-Germain-en-Laye, tysiąc dziewięćset dziewiętnastego roku. Jedyny egzemplarz będzie złożony w archiwach Rządu Rzeczypospolitej francuskiej, odpisy zaś autentyczne zostaną doręczone każdemu z Mocarstw podpisujących.

(L. S.) FRANK L. POLK.

(L. S.) HENRY WHITE

(L. S.) TASKER H. BLISS.

(L. S.) ARTHUR JAMES BALFOUR.

(L. S.) MILNER.

(L. S.) GEO N. BARNES.

(L. S.) A. E. KEMP.

(L. S.) G. F. PEARCE.

(L. S.) MILNER.

(L. S.) THOS MACKENZIE.

(L. S.) SINHA OF RAIPUR.

(L. S.) G. CLEMENCEAU.

(L. S.) S. PICHON.

(L. S.) L. L. KLOTZ.

(L. S.) ANDRÉ TARDIEU.

(L. S.) JULES CAMBON.

(L. S.) TOM. TITTONI.

(L. S.) VITTORIO SCIALOJA.

(L. S.) MAGGIORINO FERRARIS.

(L. S.) GUGLIELMO MARCONI.

(L. S.) S. CHINDA.
(L. S.) K. MATSUI.
(L. S.) H. IJUIN.
(L. S.) HYMANS.
(L. S.) J. VAN DEN HEUVEL.
(L. S.) E. VANDERVELDE.
(L. S.) J. R. LOUTSENGTSIANG.
(L. S.) CHENGTING THOMAS WANG.
(L. S.) ANTONIO S. DE BUSTAMANTE.
(L. S.) N. POLITIS.
(L. S.) A. ROMANOS.
(L. S.) SALVADOR CHAMORRO.
(L. S.) ANTONIO BURGOS.
(L. S.) I. J. PADEREWSKI.
(L. S.) ROMAN DMOWSKI.
(L. S.) AFFONSO COSTA.
(L. S.) AUGUSTO SOARES.

(L. S.) CHAROON.
(L. S.) TRAIIDOS PRABANDHU.
(L. S.) D. KAREL KRAMAR.
(L. S.) DR. EDUARD BENES.
(L. S.) RENNER.

Protokół.

W celu dokładnego ustalenia warunków wykonania niektórych postanowień Traktatu, podpisanego w dniu dzisiejszym, WYSOKIE UKŁADAJĄCE SIĘ STRONY uchwaliły, że:

1° Wykaz osób, które w myśl artykułu 173, ustęp 2, Austria obowiązana będzie wydać Mocarstwom sprzymierzonym i stowarzyszonym, zostanie zakomunikowany Rządowi austriackiemu w ciągu miesiąca po uprawomocnieniu się Traktatu;

2° Komisja odszkodowań, przewidziana w artykule 186 oraz w paragrafach 2, 3 i 4 Aneksu IV, a także specjalny Wydział, przewidziany w artykule 179, nie będą mogły żądać ogłoszenia tajemnic fabrykacji lub innych poufnych wiadomości;

3° Z chwilą podpisania Traktatu oraz w ciągu czterech następnych miesięcy Austria będzie mogła przedłożyć na rozpatrzenie Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych dokumenty i propozycje, mające na celu przyspieszenie prac dotyczących odszkodowań i tym sposobem skrócenie badań oraz przyspieszenie decyzji;

4° Przeciw osobom, które dopuściły się przekroczeń przy likwidacji majątku austriackiego, zostanie przeprowadzone dochodzenie karne. Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone otrzymają informacje i dowody, jakich im w tej sprawie będzie mógł dostarczyć Rząd austriacki.

Sporządzono w języku francuskim, angielskim i włoskim; w razie różnicy tekstów — francuski będzie miarodajnym.

DZIAŁO SIĘ w Saint-Germain-en-Laye, dnia dziesiątego września, tysiąc dziewięćset dziewiętnastego roku.

RENNER.
FRANK L. POLK.
HENRY WHITE.
TASKER H. BLISS.
ARTHUR JAMES BALFOUR.

MILNER.
G. N. BARNES.
A. E. KEMP.
G. F. PEARCE.
MILNER.
THOS. MACKENZIE.
SINHA OF RAIPUR.
G. CLEMENCEAU.
S. PICHON.
L. L. KLOTZ.
ANDRÉ TARDIEU.
JULES CAMBON.
TOM. TITTONI.
VITTORIO SCIALOJA.

MAGGIORINO FERRARIS.
GUGLIELMO MARCONI.
S. CHINDA.
K. MATSUI.
H. IJUIN.
HYMANS.
J. VAN, DEN HEUVEL.
E. VANDERVELDE.
J. R. LOUTSENGTIANG.
CHENGTING THOMAS WANG.
ANTONIO S. DE BUSTAMANTE.
N. POLITIS.
A. ROMANOS.
SALVADOR CHAMORRO.
ANTONIO BURGOS.
I. J. PADEREWSKI.
ROMAN DMOWSKI.
AFFONSO COSTA.
AUGUSTO SOAREZ.

CHAROON.
TRAIDOS PRABANDHU.
D. KAREL KRAMAR.
DR. EDUARD BENES.

Deklaracja.

Aby sprowadzić do minimum straty, wynikłe z zatopienia w czasie wojny statków i ładunków, oraz, aby ułatwić odzyskanie statków i ładunków, które mogą być uratowane, jak również uregulowanie prywatnych względem nich reklamacji, Rząd austriacki zobowiązuje się dostarczyć wszelkich wiadomości, będących w jego posiadaniu, które mogłyby być pożyteczne dla Rządów Mośc arstw sprzymierzonych i stowarzyszonych lub dla ich obywateli co do statków zatopionych lub uszkodzonych przez austriackie siły morskie w okresie działań nieprzyjacielskich.

Niniejsza Deklaracja została sporządzona w języku francuskim, angielskim oraz włoskim; w razie różnicy tekstów — francuski będzie miarodajnym.

DZIAŁO SIĘ w Saint-Germain-en-Laye, dnia dziesiątego września, tysiąc dziewięćset dziewiętnastego roku.

FRANK L. POLK.
HENRY WHITE.
TASKER H. BLISS.
ARTHUR JAMES BALFOUR.

MILNER.
G. N. BARNES.
A. E. KEMP.
G. F. PEARCE.
THOS. MACKENZIE.
SINHA OF RAIPUR.
G. CLEMENCEAU.
S. PICHON.
L. L. KLOTZ.
ANDRÉ TARDIEU.
JULES CAMBON.
TOM. TITTONI.
VITTORIO SCIALOJA.
MAGGIORINO FERRARIS.
GUGLIELMO MARCONI.

S. CHINDA.
K. MATSUI.
H. IJUI.
HYMANS.
J. VAN DEN HEUVEL.
E. VANDERVELDE.
J. R. LOUTSENGTIANG.
CHENGTING THOMAS WANG.
ANTONIO S. DE BUSTAMANTE.
N. POLITIS.

A. ROMANOS.
SALVADOR CHAMORRO.
ANTONIO BURGOS.
I. J. PADEREWSKI.
ROMAN DMOWSKI.
AFFONSO COSTA.
AUGUSTO SOAREZ.

CHAROON.
TRAIDOS PRABANDHU
D. KAREL KRAMAR.
DR. EDUARD BENES.
RENNER.

Protokół podpisania.

Traktaty, Konwencje, Układy, Protokół i Deklaracje z dnia dzisiejszego będą mogły być podpisane do dnia 13 września 1919 r. w południe.

DZIAŁO SIĘ w Saint-Germain-en-Laye, dnia dziesiątego września, tysiąc dziewięćset dziewiętnastego roku.

RENNER.

FRANK L. POLK.

HENRY WHITE.

TASKER H. BLISS.

ARTHUR JAMES BALFOUR.

MILNER.

G. N. BARNES.

A. E. KEMP.

G. F. PEARCE.

MILNER.

THOS. MACKENZIE.

SINHA OF RAIPUR.

G. CLEMENCEAU.

S. PICHON.

L. L. KLOTZ.

ANDRÉ TARDIEU.

JULES CAMBON.

TOM. TITTONI.

VITTORIO SCIALOJA.

MAGGIORINO FERRARIS.

GUGLIELMO MARCONI.

S. CHINDA.

K. MATSUI.

H. IJUIN.

HYMANS.

J. VAN DEN HEUVEL.

E. VANDERVELDE.

J. R. LOUTSENGTIANG.

CHENGTING THOMAS WANG.

ANTONIO S. DE BUSTAMANTE.

N. POLITIS.

A. ROMANOS.
SALVADOR CHAMORRO.
ANTONIO BURGOS.
I. J. PADEREWSKI.
ROMAN DMOWSKI.
AFFONSO COSTA.
AUGUSTO SOAREZ.

CHAROON.
TRAIDOS PRABANDHU.
D. KAREL KRAMAR.
DR. EDUARD BENES.

Układ.

POMIĘDZY STANAMI ZJEDNOCZONEMI AMERYKI, BELGJĄ, IMPERJUM BRYTANJI, CHINAMI, KUBĄ, FRANCJĄ, GRECJĄ, WŁOCHAMI, JAPONJĄ, NIKARAGUĄ, PANAMĄ, POLSKĄ, PORTUGALJĄ, RUMUNJĄ, PAŃSTWEM SERBSKO-KROACKO-SŁOWEŃSKIM, SYJAMEM ORAZ PAŃSTWEM CZECHO-SŁOWACKIM CO DO UDZIAŁU W WYDATKACH NA OSWOBODZENIE ZIEM BYŁEJ MONARCHJI AUSTRO-WĘGERSKIEJ.

Niżej podpisani, należycie upoważnieni przez swe Rządy, zgodzili się na postanowienia następujące:

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Polska, Rumunja, Państwo Serbsko-Kroacko-Słoweńskie oraz Państwo Czecho-Słowackie, jako Państwa, którym przekazano ziemie bylej monarchji Austro-Węgierskiej, lub które powstały z rozbioru powyższej monarchji, zgadzają się — każde oile go to dotyczy — zapłacić tytułem udziału w ciężarach i wydatkach, jakie pociągnęło oswobodzenie pomienionych terytorjów, sumę, nie wyżej 1,500,000,000 fr. w zlocie, według wagi czystego złota, prawnie obowiązującej w dniu 1 stycznia 1914 r.

ARTYKUŁ DRUGI.

Całkowita suma udziałów, wymienionych w artykule 1, zostanie podzielona między wspomniane Państwa w stosunku do średniego dochodu — za 3 lata finansowe 1911, 1912 i 1913 z ziem, nabytych od bylej monarchji Austro-Węgierskiej; z tego obliczenia wylacza się dochody prowincji Bośni i Hercegowiny.

Za podstawę tego stosunku służyć będą dochody, co do których Komisja odszkodowań, stosownie do postanowień art. 203 Części IX (Przepisy finansowe) Traktatu Pokoju z Austriją uzna, że najlepiej wyrażają one zdolność finansową danych terytorjów. Suma należna od Państwa Czecho-Słowackiego w żadnym jednak razie nie może przekraczać 750,000,000 fr. Gdyby udział wyznaczony Państwu Czecho-Słowackiemu, miał przekroczyć tę sumę 750,000,000 fr., to różnica pomiędzy tym udziałem a 750,000,000 fr. zostanie odjęta od całkowitej kwoty 1,500,000,000 fr. i nie będzie mogła być przeniesiona na inne Państwa.

ARTYKUŁ TRZECI.

Sumy należne od każdego z Państw — jak to powiedziano wyżej — z tytułu ich oswobodzenia, zarówno jak wartość majątku i własności b. monarchji Austro-Węgierskiej, które im zostały przekazane, oceniona stosownie do artykułu 207 Części IX (Przepisy finansowe) Traktatu pokoju z Austriją, zostaną ewentualnie skompensowane z reklamacjami, przedstawionymi przez te Państwa, tytułem odszkodowania, oraz sprawdzone.

ARTYKUŁ CZWARTY.

Jeżeliby suma należna od któregokolwiek z pomienionych Państw z tytułu jego oswobodzenia, oraz wartość majątku i własności przekazanych przekraczała wysokość jego sprawdzonych reklamacji z tytułu odszkodowania, wówczas Państwo to w terminie 3-miesięcznym od notyfikacji, uczynionej ma ewentualnie przez Komisję odszkodowań co do wysokości jego sprawdzonych reklamacji — wypuści bony na sumę, równającą się tej przewyżce i wyda je wszelkiej osobie lub organizacji wskazanej przez Rządy Stanów Zjednoczonych Ameryki, Imperjum Brytanji, Francję oraz Włochy.

Bony będą na okaziciela; kapitał i procenty będą płatne przez Państwo emitujące, bez potrącenia jakichkolwiek taks lub ciężarów nałożonych przez to Państwo, lub pod jego powagą. Bony przynosić będą procent w wysokości 5% rocznie płatny półrocznie, począwszy od 1 stycznia 1926 r. Zostaną one spłacone w dwudziestu pięciu corocznych ciągnięciach jednakowej wysokości, począwszy od 1 stycznia 1931 r. W każdym razie Państwo emitujące będzie mogło według swego wyboru w każdej chwili spłacić całość lub część bonów al pari łącznie z odpowiednimi odsetkami, zawiadamiając o swem życzeniu na 90 dni z góry Rządy Stanów Zjednoczonych Ameryki, Imperjum Brytanji, Francji i Włoch.

ARTYKUŁ PIĄTY.

W razie, gdyby przyznane reklamacje tych Państw z tytułu odszkodowania przekroczyły sumę, należną od nich z tytułu ich oswobodzenia, oraz wartość majątku i własności im przekazanych, to należność, podlegająca wniesieniu na debet tych Państw, zgodnie z powyższym artykułem 3, zostanie przyjęta na rachunek wypłat odszkodowaniowych i Państwa te nie otrzymają żadnych wypłat tytułem odszkodowania dopóki inne Państwa, którym się należy odszkodowanie, nie otrzymają proporcjonalnej zaliczki na rachunek sumy, która z ich reklamacji została przyznana.

Sporządzono w języku francuskim, angielskim i włoskim; w razie różnicy tekstów — francuski będzie miarodajnym.

DZIAŁO SIĘ w Saint-Germain-en-Laye, dnia dziesiątego września tysiąc dziewięćset dziewiętnastego roku.

FRANK L. POLK.
HENRY WHITE.
TASKER H. BLISS.
HYMANS.
J. VAN DEN HEUVEL.
E. VANDERVELDE.
ARTHUR JAMES BALFOUR.
MILNER.
G. N. BARNES.
A. E. KEMP.
G. F. PEARCE.
MILNER.
THOS. MACKENZIE.
SINHA OF RAIPUR.
J. R. LOUTSENGTIANG.
CHENGTING THOMAS WANG.
ANTONIO S. DE BUSTAMANTE.
G. CLEMENCEAU.
S. PICHON.
L. L. KLOTZ.

ANDRÉ TARDIEU.
JULES CAMBON.
N. POLITIS.
A. ROMANOS.
TOM. TITTONI.
VITTORIO SCIALOJA.
MAGGIORINO FERRARIS.
GUGLIELMO MARCONI.

S. CHINDA.
K. MATSUI.
H. IJUIN.
SALVADOR CHAMORRO.
ANTONIO BURGOS.
I. J. PADEREWSKI.
ROMAN DMOWSKI.
AFFONSO COSTA.
AUGUSTO SOAREZ.

CHAROON.
TRAIDOS PRABANDHU.
D. KAREL KRAMAR.
DR. EDUARD BENES.

Układ.

POMIĘDZY STANAMI ZJEDNOCZONEMI AMERYKI, BELGJĄ, IMPERJUM BRYTANJI, CHINAMI, KUBĄ, FRANCJĄ, GRECJĄ, WŁOCHAMI, JAPONJĄ, NICARAGUĄ, PANAMĄ, POLSKĄ, PORTUGALJĄ, RUMUNJĄ, PAŃSTWEM SERBSKO-KROACKO-SŁOWENSKIM, SYJAMEM I PAŃSTWEM CZECHO-SŁOWACKIM W PRZEDMIOCIE RACHUNKU ODSZKODOWAŃ, OILE TO DOTYCZY WŁOCH.

Niżej podpisani, należycie przez swe Rządy upoważnieni, przyjęli do wiadomości oświadczenie, uczynione przez Włochy w 1 artykule niniejszego Układu, i zgodzili się na postanowienia następujące:

ARTYKUŁ 1.

Włochy oświadczają, że poniosły bardzo wielkie ofiary i ciężary finansowe w wojnie, prowadzonej dla uwolnienia włoskiego terytorjum, dawnej monarchji Austro-Węgierskiej podległego, oraz dla innych wzniosłych celów, do których zmierzały Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone.

Że pozatem, na skutek samego Traktatu pokoju z Austrią, terytorja, ustąpione Włochom, w szerokiej mierze złożyły ofiarę ze swych własnych bogactw, że również w innej już formie przyczyniły się one do wynagrodzenia szkód, spowodowanych przez wojnę, od której same tak srodze ucierpiały.

Że pomimo to, dla umożliwienia porozumienia pomiędzy Państwami, powstałymi z rozbioru Austrii, lub temi, do których terytorja dawnej monarchji zostały przyłączone, porozumienia co do udziału w wydatkach na oswobodzenie terytorjów dawnej monarchji Austro-Węgierskiej, oraz co do rachunku odszkodowań — Włochy godzą się uczestniczyć w tych wydatkach na warunkach, ustalonych w niniejszym Układzie.

ARTYKUŁ 2.

Włochy, jako Państwo, do którego przeszły terytorja, stanowiące całość dawnej monarchji Austro-Węgierskiej, zgadzają się z tego tytułu, aby rachunek odszkodowań, przypadających im na mocy Traktatów pokoju, zawartych z Niemcami, Austrią oraz Mocarstwami, po ich stronie walczącemi, po za twierdzeniu, o którem mówią pomienione Traktaty, został obciążony sumą franków w złocie, obliczoną stosownie do brzmienia poniższego artykułu 3. Frank w złocie liczony będzie według wagi czystego złota, prawnie obowiązującej w dniu 1 stycznia 1914 r.

ARTYKUŁ 3.

Stosunek pomiędzy sumą, która, stosownie do art. 2, będzie zapisana na dług Włoch, oraz kwotą 1,500,000,000 franków w złocie (czyli między pomienioną sumą oraz całkowitą kwotą kontrybucji, należnych od Polski, Rumunji, Państwa Serbsko-Kroacko-Słoweńskiego i Państwa Czecho-Słowackiego, jeżeli ta kwota nie dosięgnie 1,500,000,000 franków w złocie, jak to zostało przewidziane w Układzie, zawartym w dniu dzisiejszym między temi samemi Wysokiemi Układającemi się Stronami) — równać się będzie stosunkowi pomiędzy

średnim dochodem za trzy lata finansowe 1911—1912—1913, z terytorjów przyłączonych do Włoch, oraz średnim dochodem za te same lata z całości terytorjów dawnej monarchji Austro-Węgierskiej, przyłączonych czy to do Włoch, czy to do innych, powyżej wymienionych Mocarstw, na mocy Traktatów pokoju z Austrią i Węgrami; rozumie się wszakże, iż dochody z prowincji Bośni i Hercegowiny zostaną z tego obliczenia wyłączone.

Za podstawę tych obliczeń służyć będą dochody, co do których Komisja odszkodowań, stosownie do postanowień artykułu 203 Części IX (Przepisy finansowe) Traktatu pokoju z Austrią uzna, że najlepiej wyrażają zdolność finansową pomienionych terytorjów.

ARTYKUŁ 4.

Suma w ten sposób obliczona, zarówno jak suma, odpowiadająca wartości majątków oraz własności dawnej monarchji Austro-Węgierskiej, przekazanych Włochom, przyczem majątki te oraz własność zostaną ocenione stosownie do artykułu 207 Części IX (Przepisy finansowe) Traktatu pokoju z Austrią, będą potrącone z sumy, żądanej przez Włochy tytułem odszkodowań i przyznanej im. Obie sumy w całości będą przyjęte na rachunek należności za odszkodowania, i Włochy nie otrzymają tytułem odszkodowań żadnej innej zapłaty dopóki inne Państwa, którym się należy odszkodowanie, nie otrzymają proporcjonalnej zaliczki na rachunek przyznanej im należności za odszkodowania.

Sporządzono w języku francuskim, angielskim i włoskim; w razie różnicy tekstów — francuski będzie miarodajnym.

DZIAŁO SIĘ w Saint-Germain-en-Laye, dnia dziesiątego września, tysiąc dziewięćset dziewiętnastego roku.

FRANK L. POLK.
HENRY WHITE.
TASKER H. BLISS.
HYMANS.
J. VAN DEN HEUVEL.
E. VANDERVELDE.
ARTHUR JAMES BALFOUR.
MILNER.
G. N. BARNES.
A. E. KEMP.
G. F. PEARCE.
MILNER.
THOS. MACKENZIE.
SINHA OF RAIPUR.
J. R. LOUTSENGTIANG.
CHENGTING THOMAS WANG.
ANTONIO S. DE BUSTAMANTE.
G. CLEMENCEAU.
S. PICHON.
L. L. KLOTZ.
ANDRÉ TARDIEU.
JULES CAMBON.
N. POLITIS.
A. ROMANOS.
TOM. TITTONI.
VITTORIO SCIALOJA.

MAGGIORINO FERRARIS.
GUGLIELMO MARCONI.
S. CHINDA.
K. MATSUI.
H. IJUIN.
SALVADOR CHAMORRO.
ANTONIO BURGOS.
I. J. PADEREWSKI.
ROMAN DMOWSKI.
AFFONSO COSTA.

CHAROON.
TRAIDOS PRABANDHU.
D. KAREL KRAMAR.
DR. EDUARD BENES.

SPIS RZECZY.

TRAKTAT POKOJU

między Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi i Austrią.

Część I. Umowa związku narodów.

	Str.
(Art. 1 — 26)	9
Aneks	16

Część II. Granice Austrii.

(Art. 27 — 35)	17
--------------------------	----

Część III. Przepisy polityczne europejskie.

(Art. 36 — 94)	22
Dział I. Włochy (Art. 36 — 45)	22
Dział II. Państwo serbsko-kroacko-słoweńskie (Art. 46 — 52)	24
Dział III. Państwo czesko-słowackie (Art. 53 — 58)	27
Dział IV. Rumunja (Art. 59 — 61)	28
Dział V. Ochrona mniejszości (Art. 62 — 69)	29
Dział VI. Przepisy dotyczące obywatelstwa (Art. 70 — 82)	30
Dział VII. Przepisy polityczne dotyczące niektórych Państw Europejskich (Art. 83 — 87)	33
Dział VIII. Postanowienia ogólne (Art. 88 — 94)	34

Część IV. Interesy Austrii poza Europą.

(Art. 95 — 117)	35
Dział I. Marokko (Art. 96 — 101)	36
Dział II. Egipt (Art. 102 — 109)	37
Dział III. Syjam (Art. 110 — 112)	38
Dział IV. Chiny (Art. 113 — 117)	39

Część V. Przepisy dotyczące wojska, marynarki i lotnictwa.

(Art. 118 — 159)	40
Dział I. Przepisy dotyczące wojska (Art. 118 — 135)	40
Rozdział I. Przepisy ogólne (Art. 118 — 119)	40
Rozdział II. Liczebność i kadry armji Austrjackiej (Art. 120 — 124)	41
Rozdział III. Pobór i wyćwiczenie wojskowe (Art. 125 — 126)	42
Rozdział IV. Szkoły, Zakłady Naukowe, Towarzystwa i Stowarzysze- nia wojskowe (Art. 127 — 128)	42
Rozdział V. Uzbrojenie, Amunicja, Materiał i Fortyfikacje (Art. 129— 195)	43
Dział II. Przepisy dotyczące Marynarki (Art. 136 — 143)	47
Dział III. Przepisy dotyczące lotnictwa wojskowego i morskiego (Art. 144—148)	48
Dział IV. Międzysprzymierzeńcze Komisje Kontroli (Art. 149 — 155)	49
Dział V. Przepisy ogólne (Art. 156 — 159)	51

Część VI. Jeńcy Wojenni i Groby.

(Art. 160 — 172)	52
Dział I. Jeńcy Wojenni (Art. 160 — 170)	52
Dział II. Groby (Art. 171 — 172)	54

Część VII. Sankcje.

(Art. 173 — 176)	54
----------------------------	----

Część VIII. Odszkodowania.

	Str.
(Art. 177 — 190)	55
Dział I. Przepisy ogólne (Art. 177 — 190)	55
Aneks I.	58
Aneks II. (§§ 1 — 23)	59
Aneks III. (§§ 1 — 8)	64
Aneks IV. (§§ 1 — 7)	66
Aneks V. (§§ 1 — 3)	68
Aneks VI.	69
Dział II. Postanowienia szczegółowe (Art. 191 — 196)	69
Aneks I.	71
Aneks II.	72
Aneks III.	72
Aneks IV.	72

Część IX. Przepisy Finansowe.

(Art. 197 — 276)	72
Aneks	75
Aneks (§ 1 — 4)	79

Część X. Przepisy ekonomiczne.

(Art. 217 — 275)	83
Dział I. Stosunki handlowe (Art. 217 — 233)	83
Rozdział I. Urządzenie stosunków handlowych, opłaty i ograniczenia celne (Art. 217 — 224)	83
Rozdział II. Porządek żeglugi (Art. 225)	85
Rozdział III. Nierzetelna konkurencja (Art. 226 — 227)	85
Rozdział IV. Traktowanie obywateli mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych (Art. 228 — 231)	86
Rozdział V. Przepisy ogólne (Art. 232 — 233)	87
Dział II. Traktaty (Art. 234 — 247)	87
Dział III. Długi (Art. 248)	91
Aneks (§§ 1 — 25)	93
Dział IV. Majątki prawa i udziały (Art. 249 — 250)	97
Aneks (§§ 1 — 15)	100
Dział V. Umowy, przedawnienia, orzeczenia sądowe (Art. 251 — 255)	104
Aneks (§§ 1 — 23)	106
I Postanowienia ogólne (§§ 1 — 3)	106
II Postanowienia specjalne, dotyczące się niektórych rodzajów umów (§§ 4 — 23)	107
Dział VI. Mieszany Trybunał Rozjemczy (Art. 256 — 257)	111
Aneks (§§ 1 — 9)	112
Dział VII. Własność przemysłowa (Art. 258 — 262)	113
Dział VIII. Postanowienia szczegółowe dotyczące terytoriów odstąpionych (Art. 263 — 275)	116

Część XI. Żegluga powietrzna.

(Art. 276 — 283)	120
------------------	-----

Część XII. Porty, drogi wodne i drogi żelazne.

(Art. 284 — 331)	121
Dział I. Postanowienia ogólne (Art. 284 — 289)	121
Dział II. Żegluga (Art. 290 — 310)	123
Rozdział I. Swoboda żeglugi (Art. 290)	123
Rozdział II. Przepisy dotyczące się Dunaju (Art. 291 — 308)	123
Rozdział III. Urządzenia wodne (Art. 309 — 310)	127
Dział III. Drogi żelazne (Art. 311 — 327)	128
Rozdział I. Swoboda tranzytu dla Austrii do Adriatyku (Art. 311)	128
Rozdział II. Przepisy co do przewozu międzynarodowego (Art. 312 — 316)	128
Rozdział III. Tabor ruchomy (Art. 317)	130
Rozdział IV. Odstąpienie linii kolejowych (Art. 318)	130
Rozdział V. Postanowienia dotyczące niektórych linii kolejowych (Art. 319 — 324)	131
Rozdział VI. Postanowienia przejściowe (Art. 325)	132
Rozdział VII. Telegrafy i Telefony (Art. 326 — 327)	132
Dział IV. Rozstrzyganie sporów i rewizja stałych przepisów (Art. 328 — 330)	133
Dział V. Postanowienia specjalne (Art. 331)	134

Część XIII. Praca.

	Str.
(Art. 332 — 372)	134
Dział I. Organizacja pracy (Art. 332 — 371)	134
Rozdział I. Organizacja (Art. 332 — 344)	135
Rozdział II. Działalność (Art. 345 — 365)	138
Rozdział III. Przepisy ogólne (Art. 366 — 368)	142
Rozdział IV. Zarządzenia tymczasowe (Art. 369 — 371)	143
Aneks. Pierwsze posiedzenie Konferencji pracy 1919 r.	143
Dział II. Zasady ogólne (Art. 372)	144

Część XIV. Różne przepisy.

(Art. 373 — 381)	145
Aneks (I — II)	146

PROTOKUŁ.

W sprawie ustalenia warunków wykonania poszczególnych postanowień Traktatu	151
--	-----

DEKLARACJA.

W sprawie zatopionych lub uszkodzonych podczas wojny statków i ładunków	153
---	-----

PROTOKUŁ PODPISANIA.

UKŁAD.

Między mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi co do udziału w wydatkach na oswobodzenie ziem byłej monarchji Austro-Węgierskiej (Art. I — V)	157
---	-----

UKŁAD.

Pomiędzy mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi w przedmiocie rozrachunku odszkodowań oile to dotyczy Włoch (Art. 1 — 4)	160
---	-----

935

SPROSTOWANIE.

W części V Dział I (Art. 118 — 135) „Przepisy dotyczące marynarki lotnictwa” wiersz 11, zamiast wyraz: Niemcy — winno być: Austrija.